

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΚΑΘΕ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Σχοδιαστής

20 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1988 ΔΡΧ 200

ΤΕΥΧΟΣ 59

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΣΕΕ:

ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙ ΑΓΩΝΑΣ;

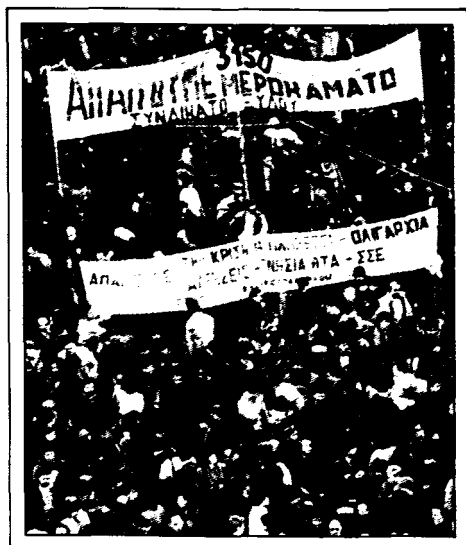
**ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ
ΑΠ' ΤΙΣ ΦΥΛΑΚΕΣ**

**ΤΟ ΑΕΡΟΠΛΑΝΟ
ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

ΣΧΟΛΙΑ
2

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

33 Ο ΚΙΤΡΙΝΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Το πρόγραμμα του 15νημέρου, Κλαμπ, Δίσκοι, Βιβλία, Έντυπα, Βίντεο, Σινεμά, Θέατρο, Μπριτζ, κ.λπ.

54 Κ. Ιατροπούλου: Η κατάσταση στις φυλακές. Μετά από μια επώνυμη καταγγελία από τις φυλακές Κορυδαλλού, εξετάζουμε τις απάνθρωπες συνθήκες που υποχρεώνουν άρρωστους και ανάπηρους να παραμένουν έγκλειστοι.

ΣΧΟΛΙΑ
52

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Γ. Κόκκινος: Πολύ «χάι»!

Το νέο παιχνίδι «αεροπλάνο», που λειτουργεί σαν τις ευχές του Αγίου Νεκταρίου, έχει μάλλον παρόμοιες επιδράσεις στη συμπεριφορά των πιστών του

ΣΧΟΛΙΑ
66

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

4 Γ. Ιωάννου: ΚΡΑ

7 Π. Λινάρδος-Ρυλμόν: Η οικονομία και οι εξελίξεις

9 Γ. Βότσης: Κύμβαλα και σουρντίνες

10 Χ. Μαχαιράς: Ο Πιπινέλης «απαντά» στον Ανδρέα

12 Π. Λινάρδος-Ρυλμόν: Για τα ΜΟΠ

13 Π. Γεωργίου: Η γαλλική οικονομία μετά το κραχ

14 Χ. Μαχαιράς: Χθесινή-Scripta manent

16 Γ. Γιάνναρος: Συνέντευξη για την Αυγή

18 Γ. Κόκκινος: Πυρηνική ομπρέλα

19 Δ. Τρίμης: Στροφή 180 μοιρών

20 Συνέντευξη με το Λαϊκό Μέτωπο

22 Ν. Χειλάς: Ο μεταμοντέρνος αντισημιτισμός

24 Κ. Αχνιώτης: Οι εκλογές στην Κύπρο

26 Ι.Μ. Αϊντίβ: Γράμμα απ' την Τουρκία

27 Α. Μπένος: Η αγγλική Αριστερά

29 Αποστολή στο Περού

32 Ο Μιτερράν για τους Ιταλούς φυγάδες

45 ΜΙΚΡΕΣ ΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΜΙΚΡΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

49 Σχόλια των αναγνωστών

51 Γ. Χατζάκος: Τσόντες

56 Χ. Ρούσσος: Συνέντευξη από τη φυλακή

60 GATE 60

62 Γ. Μητραλιάς: Η ανομολόγητη ιστορία

64 Α. Ντάσης: Τι γίνεται στο φοιτητικό κίνημα

65 Αρκάς: Ο Παντελής και το Λιοντάρι

70 Θ. Δρατζίδης: Το έντυπο χαρτί ως κωλόχαρτο

73 Δ. Κούρτοβικ: Βιβλιοψία

76 Γ. Μακρή: Ο σκληρός θεατρικός χειμώνας

77 Μ. Ιορδανίδου: Η άλλη όψη της Λωξάνδρας

■ Εξοργίστηκαν οκτώ μέλη της «Υπηρεσίας Ειδικών Συνδέσεων και Προστασίας Απορρήτου» στη Θεσσαλονίκη από τις αποκαλύψεις της ΠΡΩΤΗΣ για τις ανεξέλεγκτες εξουσίες που τους έχει απονεμίσει ο Τόμπρας. Μήνυσαν, λοιπόν, την εφημερίδα, όχι μόνο για το κείμενο, αλλά και για σκίτσο στο οποίο εικονιζόταν κάποιος τύπος με μαύρα γυαλιά, θεωρώντας ότι διασύρονται μια και εμφανίζονται «σαν κατάσκοποι».

Δεν έχουν άδικο. Η νέα τεχνολογία έχει φροντίσει εδώ και καιρό για το new-look του χαφιεδισμού.

Το επίμαχο σκίτσο

■ Με τον αυταρέσκο τίτλο «Επιβεβαίωση» διαλαλούσε η ΒΡΑΔΥΝΗ της Τρίτης 13 Γενάρη την «προεκλογική άφιξη», όπως έγραφε, «του Μ. Γκορμπατσόφ την Άνοιξη του '89». Μόνο που ακριβώς την ίδια ημέρα ο Μητσοτάκης στη συνάντησή του με τον πρωθυπουργό υποτίθεται ότι θα ζητούσε «άμεση προσφυγή στις κάλπες». Τελικά ούτε οι δικό του δεν τον παίρνουν σοβαρά; ■ Κι άλλος στο κλαμπ του Τάσιου! Μετά το ΒΗΜΑ που ξεκίνησε εκστρατεία κατά των «φασιστοειδών» του ΕΜΠ, ο Πέτρος Κωστόπουλος στο τελευταίο ΚΛΙΚ διαπιστώνει με αποτροπιασμό τη «μούχλα που «αναδύει» ο σταθμός της Αρχιτεκτονικής και εκτιμά, ότι η μοναδική δημιουργική ικανότητα που έχει απομείνει στους φοιτητές είναι να παριστάνουν «τους κυνηγούς κεφαλών κατηχητών». Δεν θα 'πρεπε να διαμαρτύρεται. Και το ροκφόρ που θεωρεί in, μούχλα «αναδύει».

■ Νέα καθήκοντα για το Γρηγόρη Γιάνναρο που αναλαμβάνει τις κομματικές οργανώσεις της Αττικής και την ευθύνη της επιτροπής που θα διοργανώσει το FORUM για τα εικοσάχρονα της διάσπασης του '68. Ο πρώην διευθυντής της ΑΥΓΗΣ, ορίστηκε ακόμη υπεύθυνος της καμπάνιας για τη σωτηρία της εφημερίδας.

■ Συνέδριο για την παιδεία προγραμματίζει να διοργανώσει σύντομα η ΕΑΡ. Ας ελπίσουμε η κεντρική εισήγηση να μην ανατεθεί στη συντακτική ομάδα των ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

ΣΧΟΛΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Προς ακρίτες

Πρώτου μεγέθους προσβολή του «εθνικού αγώνα» που διεξάγει σύμπασα η βορειοελλαδική πολιτική και πολιτιστική ηγεσία, αποτελεί η... αναγνώριση της Μακεδονικής γλώσσας από τον ΟΗΕ!

Πράγματι, ενώ διανύουμε το 40ο έτος από την Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (10 Δεκεμβρίου 1948), το τμήμα πληροφόρησης των Ηνωμένων Εθνών (Νέα Υόρκη) ανακοινώνει πως μεταξύ των 70 γλωσσών, η εν λόγω Διακήρυξη εκδίδεται επισήμως και στη Μακεδονική.

Βεβαίως, το περιεχόμενο της Διακήρυξης δίνει το δικαίωμα στους οποιουσδήποτε «υποκινούμενους από τα Σκόπια», σύμφωνα με τα άρθρα 15 και 19, να εκφράζονται και να ισχυρίζονται πως έχουν εθνική ταυτότητα, τη «λεγόμενη» Μακεδονική. Κύριε Παπαθεμελή, κύριε Μάρτη, συνάδελφοι του «Ποντικιού», του «Καλαμιού», συνέλληνες των αρμοδίων υπηρεσιών, του ΥΠΕ, της ΚΥΠ, του Στρατού και όλοι εσείς εθνικοί τερματοφύλακες γρηγορείτε!

Δ.Τ.

Μπρος βαθύ και πίσω ρέμα

Όταν πριν από μερικούς μήνες ο Χαρίλαος Φλωράκης συναντούσε τον πρωθυπουργό στο Καστρί για να του θέσει επιτακτικά το ζήτημα της απλής αναλογικής, πολλοί είχαν απορήσει. Έψαχναν να βρουν τους λόγους, όχι για την πρόθεσή του να επαναφέρει το κεντρικό πολιτικό ζήτημα που αναδείκνυε το ΚΚΕ, αλλά για την ικανοποίηση που ακτινοβολούσε το πρόσωπο του κομμουνιστή ηγέτη. Υπήρξαν, τότε, διάφοροι φιλύποπτοι που άρχισαν να μιλούν πάλι για μογατορίum, διαβλέποντας στη θερμότητα των χειραψιών κάποιες καινούργιες συγκλίσεις. Οι εξελίξεις όμως που ακολούθησαν και ιδιαίτερα η εκρηκτική παρουσία του φοιτητικού κινήματος, με το οποίο το ΚΚΕ από ένα σημείο και μετά συμπορεύτηκε, έκαναν αυτούς τους συλλογισμούς να μοιάζουν με ανυπόστατες κινδυνολογίες.

Πριν λίγες μέρες, ο Γενικός Γραμματέας του ΚΚΕ συναντήθηκε πάλι με τον πρωθυπουργό. Αν και αυτή τη φορά η τηλεόραση δεν κατέγραψε τον ενθουσιασμό του, υπήρξαν πάλι αρκετοί που αισθάνθηκαν ότι το πολιτικό κλίμα άρχισε να μυρίζει επικίνδυνα το αλγίστου μνήμης «μπλοκ των προοδευτικών δυνάμεων». Οι ενδείξεις άλλωστε τώρα ήταν περισσότερο συγκεκριμένες. Η απομάκρυνση για την ώρα του εκλογικού ενδεχομένου, η διαπραγματική συνεργασία της ΓΣΕΕ, αλλά και η επικείμενη επίσκεψη του Μιχαήλ Γκορμπατσόφ στην Αθήνα, έκαναν όσους «κινδυνολογούν» για την αναβίωση του παλιού δεσμού να μην φαντάζονταν τόσο αυθαίρετοι.

Αν και θα ήταν πρόωπο να ισχυριστεί κάποιος ότι το πολιτικό σκηνικό μεταβάλλεται ή ότι η ανάγκη μιας «εθνικής πολιτικής» επιβάλλει ψυχραιμότερες κινήσεις που ήδη έχουν αποφασιστεί, άλλο τόσο λάθος θα ήταν να θεωρηθεί ότι το ΚΚΕ μπήκε σ' ένα δρόμο χωρίς επιστροφή που το απομονώνει από το πρόσφατο παρελθόν του.

Η «επίλυση της κρίσης της ΓΣΕΕ» δεν υποδεικνύει από μόνη της τις νέες κατευθύνσεις που πιθανά να επιλεγούν. Αποτελεί ένα μόνο από τα στοιχεία που πρέπει να συνεκτιμηθούν. Όπως, βέβαια, και κάτι άλλο: Τα μέλη του ΚΚΕ, ίσως είναι δύσκολο να λειτουργούν πάντα σαν συσκευές συστολής και διαστολής και ο μηχανισμός να διακρίνεται μόνιμα για τη δυνατότητα απορρόφησης των κλυδωνισμών που τον ταράζουν.

Μέσα σε ένα δεκαπενθήμερο, από τον Περίσο στάλθηκαν δυο μηνύματα που φαίνονται να αντιφάσκουν. Η απόφαση της Ολομέλειας της Κ.Ε. του ΚΚΕ της 30ής Δεκεμβρίου που εξίσωσε το ΠΑΣΟΚ με τη Ν.Δ. (ως προς ζήτημα της αυτοδυναμίας) και η πρόσφατη επιλογή για το 24ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ, επισημαίνουν δυο διαφορετικές κατευθύνσεις. Υπενθυμίζον όμως ταυτόχρονα — η κάθε μια με τον τρόπο της — και κάτι άλλο: την αδυναμία του ΚΚΕ να επιβάλει τους δικούς του όρους στο πολιτικό παιχνίδι και να αναδείξει μια αυτόνομη πολιτική φυσιογνωμία.

Μόνο που η δεύτερη επιλογή έχει κι ένα ακόμη χαρακτηριστικό: Περνάει από το δρόμο της διάλυσης που χάραξαν οι σύντροφοι του ΚΚ Γαλλίας.

Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ

His Master's Voice

Σε μερικές μόνο βδομάδες θα έχουμε στα χέρια μας τα αναλυτικά αποτελέσματα της τελευταίας συνόδου (42ης) της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ. Θα έχουμε, έτσι, την ευκαιρία να διαπιστώσουμε το μέγεθος της φιλο-ισραηλινής «στροφής» της ελληνικής κυβέρνησης.

Ως τότε, και επί του πειστηρίου, ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ σας προσφέρει ενδεικτικά σημάρδια της «ρεαλιστικής» νέας γραμμής «υπεράσπισης» του διεθνούς δικαίου.

2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1987

■ Στην παράγραφο F της Α/42/780 απόφασης της Γ.Σ., όπου ζητείται η επανάληψη της διακοπείσας επισιτιστικής βοήθειας της UNRWA (ειδική υπηρεσία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες) προς τους Παλαιστίνιους στα κατεχόμενα εδάφη, η Ελλάδα ΑΠΕΧΕΙ.

■ Στην παράγραφο I της ίδιας απόφασης περί της προστασίας των Παλαιστινίων προσφύγων, η Γ.Σ. απαιτεί από το Ισραήλ να αναλάβει την ευθύνη για την ασφάλεια των προσφύγων στην Παλαιστίνη και στα άλλα κατεχόμενα εδάφη (1967) και καλεί το Ισραήλ να αναλάβει επίσης τις υποχρεώσεις του — σαν δύναμη κατοχής — σύμφωνα με τη συνθήκη της Γενεύης του 1949. Η Ελλάδα πάλι ΑΠΕΧΕΙ.

11 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1987

■ Στην απόφαση της Γ.Σ. Α/42/Ι. 42 η Ελλάδα ΚΑΤΑΨΗΦΙΖΕΙ την παράγραφο 10, στην οποία καταγγέλλεται η στρατηγική συνεργασία μεταξύ ΗΠΑ-Ισραήλ.

■ Στην ίδια απόφαση ΚΑΤΑΨΗΦΙΖΕΙ και πάλι την παράγραφο 12, στην οποία καταγγέλλεται η ανάμειξη της συνεργασίας του Ισραήλ με το ρατσιστικό καθεστώς της Νότιας Αφρικής.

Και στις δυο αυτές περιπτώσεις, ψηφίζει φυσικά μαζί με το Ισραήλ...

Δ.Τ.

Μεσαιώνας

Για άλλη μια φορά η Κάτια Κολιτσοπούλου αντιμέτωπη με τη δικαστική κρίση. Την ερχόμενη Τρίτη, 26 Γενάρη, συζητείται στο Ποινικό Τμήμα του Αρείου Πάγου αίτηση αναίρεσης στην απόφασή του εφετείου με την οποία είχε καταδικαστεί σε ισόβια. Να δούμε αν εκείνη η μερίδα του Τύπου που τόσο επιτακτικά ζητούσε την εξόντωσή της, θα θυμηθεί τη «σατανική φόνισσα», την «τίγρη που απειλούσε την κοινωνία» και θα πρωτοδοτήσει πάλι το μεσαιωνικό κλίμα που είχε δημιουργηθεί στη δική της.

Η Κολιτσοπούλου έχει καταδικαστεί. Η ουσιαστική δικαιοσύνη έχει τελειώσει μαζί της, εκτός αν ο Α.Π.

ανατρέψει την απόφαση. Εν τω μεταξύ, η ανάκριση που έγινε απέδειξε ότι στην πρώτη δίκη της στο εφετείο, κακοποιήθηκε από «αγανακτισμένους πολίτες» και από όργανα της τάξης. Μια άλλη δίκη απέδειξε ότι ο πατέρας της, πράγματι, χτυπήθηκε από τους αδελφούς Κολιτσόπουλους που καταδικάστηκαν γι' αυτό.

Η Κολιτσοπούλου δεν μπορεί σήμερα να βλέπει ούτε το παιδί της και επιδιώκεται η αφαίρεση της περιουσίας της από την οικογένειά του άντρα της. Ένα κλίμα όχι μονάχα εχθρικό και εκδικητικό, αλλά και μια μεταχείριση αναμφισβήτητη άνιση προς δόξα της αντιφατικής κοινωνίας και των θεσμών που λειτουργούν στο όνομα των υποκριτικών τύπων.

Σ.

Στο δρόμο του... Λεωνίδα

Και ξαφνικά την περασμένη Κυριακή (Κυρ. Ελευθεροτυπία 17/1 έσκασε η βόμβα: «Ο Λεωνίδας Κύρκος προτείνει συνεργασία με το ΚΚΕ»! Και ακόμα χειρότερα: Την ημέρα της ονομαστικής του εορτής ο Αντώνης Μπριλλάκης αποκαλύπτει οπαδός της συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ ακόμα και σε κυβερνητικό επίπεδο.

Όπως συνήθως συμβαίνει σ' αυτές τις περιπτώσεις, η διάψευση του δημοσιεύματος από το Ε.Γ. της ΕΑΡ, η επίκληση κάποιας «προβοκάτιας» εις βάρος της μιας ή της άλλης πλευράς, ελάχιστα τροποποιεί το τελικό αποτέλεσμα.

Το γεγονός παραμένει, ότι ο Γραμματέας της ΕΑΡ άφησε για πρώτη φορά τον επιδιαιτητικό του ρόλο για να ρίξει το βάρος του υπέρ μιας άποψης, αυτής που προωθεί τη συνεργασία της Αριστεράς.

Η στάση αυτή του Α. Κύρκου έρ-

χεται περιέργως να επιβεβαιώσει την εκτίμηση που κάναμε το προηγούμενο δεκαπενθήμερο («Διάλογος να γίνεται») πως μοναδική διέξοδος για τις υπόλοιπες αριστερές δυνάμεις είναι: «να αντιμετωπίσουν τη συμπράταξη με μια εναλλακτική πρόταση ενότητας».

Βέβαια, η εναλλακτική πρόταση που υπαινιχθήκαμε προϋπέθετε την απόρριψη όχι μόνο της «συμπράταξης», αλλά και της κοινοβουλευτικής λογικής του ΚΚΕ. Κάτι που οπωσδήποτε, απέχει από τις προθέσεις του Α. Κύρκου.

Ωστόσο, μιας και μπήκε ο Λεωνίδας στο χορό, και δεδομένου της συγκυριακής αδυναμίας του ΚΚΕ να απορρίψει οποιαδήποτε πρόταση φαντάζει ενωτική, θα μπορούσαν ίσως κάποιοι σύντροφοι να επιχειρήσουν το βασικότερο: Να αλλάξουν το σκοπό! **Κ.Β.**

ΦΛΑΣ

ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ

Πρόεδρος Δ.Σ.Α.

Μαρτυρία

■ Συνείδηση ευθύνης, ως λειτουργών της Δικαιοσύνης και υπερασπιστών των δικαιωμάτων του ανθρώπου, οδήγησε επιτροπή ελλήνων δικηγόρων στα κατεχόμενα εδάφη.

Εκεί, μια εύγλωττη πραγματικότητα μαρτυρά κατάφωρη και βάνουση παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Διαπιστώσαμε ότι παραβιάζονται τα δικαιώματα των Παλαιστινίων στην εργασία, στην κατοικία, στη στοιχειωδώς ανθρώπινη διαβίωση, στη μόρφωση και γίναμε μάρτυρες διώξεων και προσβολής και της ίδιας της ζωής των Παλαιστινίων.

Διαπιστώσαμε την ύπαρξη ενός καθεστώτος που καταδυναστεύει τους Παλαιστινίους και τους στέλνει κατά εκατοντάδες στις φυλάκες.

Διαπιστώσαμε την έλλειψη δικονομικών εγγυήσεων στις δίκες που γίνονται στα στρατοδικεία. Συνοπτικές διαδικασίες, κλίμα εκφοβισμού, αποφάσεις που δεν υπόκεινται στο ένδικο μέσο της έφεσης και ποινές που εξοντώνουν και φοβίζουν για την έμπνευσή τους, όπως αυτή της κατεδάφισης

οικιών. Οι Παλαιστίνιοι δικηγόροι, αλλά και όσοι Ισραηλινοί υπερασπίζονται Παλαιστινίους, απεργούν. Δύσκολα ασκούν τα καθηκόντά τους και δεν είναι λίγες οι φορές που αδυνατούν να τα ασκήσουν, αφού δεν μπορούν να επικοινωνήσουν ουσιαστικά με τους εντολείς τους που κρατούνται.

Η μαρτυρία αυτοπροσβολίζεται στα προαναφερόμενα στοιχεία και απομακρυσμένα στοιχεία από συγκινησιακά στοιχεία και συναισθηματικό λόγο, έχει μόνη την πρόθεση — αντικειμενική και νηφάλια — να αποδείξει ότι η οικουμενική διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου εκεί, στα κατεχόμενα εδάφη, δεν υπάρχει, δε λειτουργεί, δε δεσμεύει.

Δεσμεύει όμως, πρέπει να δεσμεύει, κάθε συντεταγμένη πολιτεία που διακηρύσσει τη Δημοκρατία, κάθε ενεργό πολίτη που διεκδικεί την ελευθερία αδιαίρετα και χωρίς γεωγραφικούς περιορισμούς και δημιουργεί την ουσιαστική υποχρέωση για τις ενέργειες εκείνες που ενισχύουν και προωθούν το δικαίωμα των λαών για ελεύθερη και ανεξάρτητη πατρίδα.

■ Όπως έχουμε αναφέρει και σε προηγούμενα τεύχη, στις 16 Γενάρη του 1986 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είχε ψηφίσει σχεδόν ομόφωνα την Έκθεση Ευρυγένη για το θέμα της αναβίωσης του φασισμού και του ρατσισμού στην Ευρώπη. Μάλιστα, στις 14 Ιουλίου του ίδιου χρόνου, οι πρόεδροι των τριών οργάνων της Κοινότητας είχαν συνυπογράψει κοινή δήλωση κατά του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Αυτές τις μέρες συζητείται η επερώτηση των Ιταλών ευρωβουλευτών Μαρινάρο (Κομμουνιστές) και Τριντέντε (Προλεταριακή Δημοκρατία), οι οποίοι ζητούν να πληροφορηθούν από την Επιτροπή, ποιες πολιτικές και νομικές πρωτοβουλίες προτίθεται να πάρει, για να εκπληρώσει την υποχρέωση που είχε αναλάβει μ' αυτές τις αποφάσεις της.

Μετάλλιο στον Κάστρο

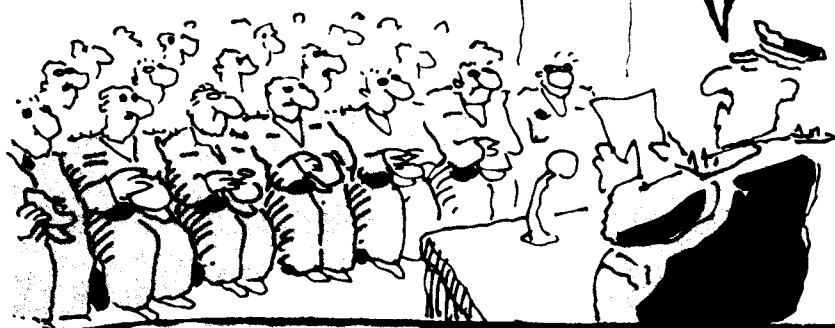
Φαίνεται ότι η πατρίδα του Τεόφιλο Στήβενσον και του Αλμπέρτο Χουαντορένα δεν έχει ανάγκη ούτε το σοβιετικό «φιλειρηνισμό», ούτε τον αθλητικό ρατσισμό, ούτε την ανάληψη των Παναμερικανικών του 1991 για να ζήσει.

Ευτυχώς για τους Κουβανούς, αλλά όχι μόνο γι' αυτούς. Ευτυχώς για όλους που έχουν καταλάβει ότι ο ολυμπισμός, απ' το Βερολίνο μέχρι το Μεξικό, απ' τον Καναδά μέχρι το Μόναχο, ήταν πάντα ένα πανίσχυρο μέσο διεθνούς νομιμοποίησης και αναγνώρισης, άμεσα ή έμμεσα, των πιο αντιδραστικών καθεστώτων. **Θ. Πλατής**

ΓΙΑΝΝΗ
ΛΟΓΓΟΥ

ΜΕΤΑ ΤΑ
ΑΛΕΠΑΛΛΗΛΑ
ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ ΠΟΥ
ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΑΝ ΣΕ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ ΑΣΤΥ-
ΝΟΜΙΚΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΥΠΗ-
ΡΕΣΙΑΚΑ ΤΟΥΣ ΠΙΣΤΟΛΙΑ,
ΕΦΕΞΗΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ
ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΥΣ
Η ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΟΙΚΟΓΕ-
ΝΙΑΣ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ.

ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΦΛΩΡΑΚΗ
ΘΑ ΔΕΙΤΕ ΤΩΝ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΩ
Ο ΟΠΟΙΟΣ ΘΑ ΔΕΙ ΤΟΝ ΜΗΤΕΟ-
ΤΑΚΗ ΑΦΟΥ ΕΚΕΙΝΟΣ ΔΕΙ ΤΟΝ
ΚΥΡΚΟ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΘΑ ΔΕΙΤΕ
ΕΞΕΙΣ.

ΕΓΩ;...
ΚΙ ΕΓΩ
ΠΟΙΟΣ ΕΙΜΑΙ;

ΚΑΡΑ

ΛΟΙΠΟΝ ΚΑΡΑ
ΠΡΕΣ ΠΗΓΕ Η
ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΓΕΕΕ;

ΝΙΚΗ!
ΔΕΧΤΗΚΑΝ ΤΟΥΣ
ΟΡΟΥΣ ΜΑΣ.

ΔΗΛΑΔΗ
ΦΕΥΓΕΙ Ο
ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ;

ΑΜΑΝ ΑΥΤΟΣ
Ο ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΣΟΥ ΦΡΗΝΤΡΙΧ.

..ΝΟΜΙΖΑ ΟΤΙ
ΗΤΑΝ Ο ΒΑΣΙΛΟΣ
ΜΑΣ ΟΡΟΣ....

...ΚΑΙ ΑΦΟΥ
ΝΙΚΗΣΑΜΕ,
ΓΙΑΤΙ ΚΡΥΒΕΣΑΙ
ΠΑΛΙ ΣΤΟ ΠΑΤΑΡΙ;

ΔΕΝ ΘΑ ΚΑΤΑ-
ΛΑΒΕΙΣ ΠΟΤΕ
ΤΙΣ ΝΙΚΕΣ ΤΟΥ
ΛΑ-ΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑ-
ΤΟΣ ΦΡΗΝΤΡΙΧ.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ
ΧΡΟΝΙΑ ΕΙΠΑΤΕ
ΟΤΙ ΤΑ ΜΕΤΡΑ
ΗΤΑΝ ΓΙΑ ΤΟ
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ.

...ΜΕΤΑ ΤΑ
ΣΥΝΕΧΙΣΑΤΕ
ΓΙΑ ΤΟ ΚΥΚΛΟ
ΦΟΡΙΑΚΟ.

ΤΩΡΑ ΜΑΣ
ΛΕΤΕ ΟΤΙ ΤΑ
ΠΑΙΡΝΕΤΕ ΓΙΑ
ΤΟ ΝΕΦΟΣ...
..ΤΕΛΙΚΑ,
ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΠΑΙΡΝΕ-
ΤΕ ΑΥΤΑ ΤΑ
ΜΕΤΡΑ;

ΓΙΑΤΙ
ΔΕΝ ΤΟΥΣ
ΧΩΝΕΥΣ

19.1.88
ΓΙΑΝΝΗ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΓΣΕΕ

Η Αριστερά ΕΚΤΟΣ ΕΔΡΑΣ;

■ Πάμπολλα ερωτηματικά διατυπώθηκαν ύστερα απ' τον «ιστορικό συμβιβασμό» των συνδικαλιστικών παρατάξεων του ΠΑΣΟΚ και της Αριστεράς για την πραγματοποίηση του 24ου Συνεδρίου της ΓΣΕΕ: Τι έκανε την ΕΣΑΚ-Σ και την ΠΑΣΚΕ να υπερκεράσουν η μια την άλλη σε «προτάσεις ενότητας» και να οδηγηθούν στο «κλείσιμο των εκκρεμοτήτων»; Πού πήγε ο μέχρι πρόσφατα (φοιτητικοί αγώνες) έντονα αντιπολιτευτικός λόγος του ΚΚΕ; Υπάρχουν ανταλλάγματα (συνδικαλιστικά ή πολιτικά); Διαφαίνεται νέο μορατόριουμ; Πώς συνδυάζονται οι συνδικαλιστικές εξελίξεις με το πολιτικό σκηνικό και τις επόμενες εκλογές; κ.ο.κ.

Παρ' όλο, βέβαια, που και ο ρόλος των «μικρών» (επί του προκειμένου, ΣΣΕΚ και ΑΕΜ) ήταν ουσιαστικός στην πραγματοποίηση της συμφωνίας για τη δημιουργία της διαπαραταξιακής επιτροπής, κανείς δεν αμφιβάλλει ότι τον πρωτεύοντα και καθοριστικό ρόλο έπαιξαν οι «ογκόλιθοι» ΠΑΣΚΕ και ΕΣΑΚ-Σ. Ακόμα και η αποχή της ΔΑΚΕ, που σύμφωνα με τους αριθμούς η συμμετοχή της ή όχι στο 24ο Συνέδριο κρίνεται καθοριστική για τους συσχετισμούς που θα προκύψουν στην εκλεγμένη διοίκηση της Συνομοσπονδίας, δεν κατάφερε να επηρεάσει τελικά τις διαγραφόμενες εξελίξεις και να ακυρώσει τη συμφωνία.

Επί της διαδικασίας

Αυτό, πάντως, που θα πρέπει να διαπιστώσει κάποιος, μιας εξ αρχής, είναι ο χαρακτήρας των ιδίων των διαπραγματεύσεων καθώς και της διαδικασίας που ακολουθήθηκε. Δίκην ποίου δε γνωρίζουμε, όχι όμως των εργαζομένων, οι οποίοι στην καλύτερη περίπτωση παρακολουθούν τα τεκταινόμενα, αν δεν τα αγνοούν, οι συνδικαλιστικές παρατάξεις κάθισαν στο τραπέζι και «έλυσαν» το συνδικα-

λιστικό πρόβλημα! Δε θα ήταν καθόλου ψέμα, αν κάποιος διαπίστωνε ότι κατάφεραν να παραταξιοποιήσουν όχι μόνο το συνδικαλιστικό κίνημα, αλλά ολόκληρη την κοινωνία, χωρίζοντας ακόμα και τους νομικούς συμβούλους της «επιχείρησης» στη βάση της κομματικής τους ταυτότητας και αναγορεύοντας την κομματική 12άδα ως εγγυητή της γνησιότητας και δημοκρατικότητας του 24ου Συνεδρίου! Ψιλά γράμματα, μπορεί να πει κανείς. Όχι και τόσο, θα αντι-

τίνουμε, αν υπολογίσουμε τις παλιές διακηρυγμένες θέσεις της Αριστεράς, μέσω της ΣΕΑ και των συνδικαλιστών της, για την ανάληψη της διοργάνωσης του Συνεδρίου από τις 10 μεγαλύτερες δευτεροβάθμιες συνδικαλιστικές οργανώσεις (Εργατικά Κέντρα ή Ομοσπονδίες) και τον αγώνα που διεξαγόταν μέχρι πρότινος ενάντια στη διοίκηση των δοτών. Θαυμάστε διατύπωση, επί του προκειμένου, στις προτάσεις όλων των «δημοκρατικών παρατάξεων» για

να δείτε την εξέλιξη της προηγούμενης θέσης: «Συγκροτείται 15μελής διαπαραταξιακή επιτροπή με ισότιμη συμμετοχή των παρατάξεων ΑΕΜ, ΕΣΑΚ-Σ, ΔΑΚΕ, ΠΑΣΚΕ, ΣΣΕΚ, στη βάση των 10 μεγαλύτερων Ομοσπονδιών και Ε.Κ., με κάποια ελαστικότητα για να διευκολυνθούν όλοι». Ποιοι διευκολύνονται (sic) είναι σαφές. Οι εργαζόμενοι, όμως, που έστω και τυπικά πρέπει να εκφράζονται μέσω των συνδικαλιστικών τους οργανώσεων και όχι των κομματικών παρατάξεων, φαίνεται ότι «ξεπεράστηκαν» για να αρθεί το αδιέξοδο και τοποθετήθηκαν στη γωνιά τους γωνία!

Ας είναι... Τουλάχιστον οι τέσσερις παρατάξεις σίγουρα θα φτιάξουν πιο δημοκρατικό συνέδριο απ' αυτό που έφτιαξε μόνη της η ΠΑΣΚΕ πέρσι και το ονόμασε «23ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ».

Επικύρωση ποιας πολιτικής;

Εξαντλείται όμως το πολιτικό πρόβλημα της διεξαγωγής του Συνεδρίου στον «έλεγχο της γνησιότητας των αντιπροσώπων» και στη διαμόρφωση του «τελικού καταλόγου των συνέδρων»; Γιατί, απ' αυτή την άποψη, πράγματι, θα ήταν αδύνατο να διατυπωθεί άλλη συμφωνία που να εξασφάλιζε τόσο «δημοκρατία» και «γνησιότητα» στις συνδικαλιστικές παρατάξεις!

Το μεγάλο ερώτημα είναι τι θα κατοχυρώσει και τι θα διαμορφώσει πολιτικά το 24ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ. Και εδώ η απάντηση είναι μία και μόνο μία: θα επισφραγίσει την πολιτική ηγεμονία της ΠΑΣΚΕ στο σύνολο του συνδικαλιστικού κινήματος. Και, ακόμα παραπέρα, θα ξανατοποθετήσει το ΠΑΣΟΚ στην πρωτοπορία των «δημοκρατικών δυνάμεων», βοηθώντας το έτσι να ξελασπώσει με την πολιτική της λιτότητας και του αυταρχισμού που τόσο απροκάλυπτα κράτησε απ' τον Οκτώβρη του '85 μέχρι τώρα. Αν συμπληρώσουμε την εικόνα με το ότι επικεφαλής της όλης διαδικασίας τίθεται αυτός που έκανε το πραξικόπημα του '85, ο «αναβαπτισμένος» απ' την απόπειρα δολοφονίας Ραυτόπουλος, ο πίνακας γίνεται αριστουργηματικός για το ΠΑΣΟΚ...

Και κάτι ακόμα: με την τυχόν αποχή της ΔΑΚΕ (το πιο πιθανό), το 24ο Συνέδριο δε θα μπορέσει να δώσει καν μια οριστική λύση στο πρόβλημα των δικαστικών παρεμβάσεων και πραξικοπημάτων, μια και όλοι βλέπουν τον τρόπο που θ' αμφισβητήσει η Δεξιά τη νεοεκλεγμένη ηγεσία της ΓΣΕΕ αν η ΝΔ γίνει κυβέρνηση.

Φυσικά, το παιχνίδι της πολιτι-

ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΙ ΑΓΩΝΑΣ;

Η συμφωνία των παρατάξεων του ΠΑΣΟΚ και της Αριστεράς για τη συγκρότηση διαπαραταξιακής επιτροπής στην κατεύθυνση της διοργάνωσης του 24ου Συνεδρίου της ΓΣΕΕ ήταν, κατά τη γνώμη μας, το μείζον θέμα του 15νθημέρου. Έτσι, απευθυνθήκαμε σε κορυφαία συνδικαλιστικά στελέχη των παρατάξεων της Αριστεράς που ήταν μέλη ή είχαν υποστηρίξει την εκλεγμένη διοίκηση της ΓΣΕΕ μετά το δικαστικό πραξικόπημα του '85, είχαν παλέψει για τη συγκρότηση της Συντονιστικής Επιτροπής Αγώνα (ΣΕΑ) και συμμετείχαν σ' όλες τις φάσεις των πρόσφατων διαπραγματεύσεων, και τους θέσαμε το παρακάτω ερώτημα:

Η συγκρότηση της διαπαραταξιακής επιτροπής για την οργάνωση του 24ου Συνεδρίου της ΓΣΕΕ εκτιμάτε ότι απαντάει στο πολιτικό πρόβλημα που τέθηκε με το πραξικόπημα του '85 και την παράδοση της Συνομοσπονδίας στους κυβερνητικούς συνδικαλιστές;

κής ηγεμονίας στο συνδικαλιστικό κίνημα δεν παίχτηκε στις διαπραγματεύσεις για τη συγκρότηση της διαπαραταξιακής επιτροπής ούτε είναι δυνατόν να παιχτεί στο Συνέδριο. Παιχτηκε και χάθηκε απ' την Αριστερά τα δυόμισι τελευταία χρόνια, απ' το πραξικόπημα στη ΓΣΕΕ το Νοέμβριο του '85 μέχρι σήμερα. Η οποία Αριστερά όχι μόνο δεν κατάφερε ν' αλλάξει τους εκλογικούς συσχετισμούς, αλλά σε καμιά περίπτωση δεν πήρε ούτε καν την πολιτική πρωτοβουλία των τακτικών κινήσεων απ' τη ΓΣΕΕ των δοτών.

Όπως επανειλημμένα έχουμε τονίσει απ' τις στήλες του Σχολιαστή, όλες οι πανελλαδικές απεργίες που κηρύχθηκαν σ' αυτό το διάστημα εξαγγέλθηκαν πρώτα απ' τον Ραυτόπουλο και στη συνέχεια και απ' την Αριστερά, ενώ ο δρόμος των προσφυγών στη δικαιοσύνη για επίλυση της «ανωμαλίας» στη ΓΣΕΕ δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ απ' τους 26.

Η περιβόητη Συντονιστική Επι-

τροπή Αγώνα (ΣΕΑ) όχι μόνο δεν έγινε εκφραστής και συντονιστής της διεκδικητικής πάλης, όχι μόνο μεταβλήθηκε σε διαπαραταξιακό όργανο καθοδηγούμενο από μέλη των Πολιτικών Γραφείων των αριστερών κομμάτων, αλλά εξαφανιζόταν και για ολόκληρα εξάμηνα!

Γεγονότα - σταθμοί

Επί του προκειμένου, καλό θα ήταν να θυμηθούμε ορισμένα γεγονότα-σταθμούς σ' αυτή την πορεία.

Πέρσι, τέτοια εποχή, έγιναν οι γενικές απεργίες της 15 του Γενάρη και της 12 του Φλεβάρη, ύστερα από εξαγγελίες της ΓΣΕΕ και «ακολουθητισμό» της ΣΕΑ. Στις συσκέψεις συνδικαλιστών της ΣΕΑ, πολλοί ανεξάρτητοι ρίχνουν την ιδέα για εξαγγελία προγράμματος αγωνιστικών κινητοποιήσεων, ώστε να τραβηχτεί ένας ανεξάρτητος δρόμος απ' τις μεθοδεύσεις του ΠΑΣΟΚ. Η ΕΣΑΚ-Σ αρνείται. Ο Γ.Γ. του ΚΚΕ Χαρ. Φλωρά-

Δημήτρης
Κωστόπουλος
ΕΣΑΚ-Σ

■ Τη λύση της διαπαραταξιακής επιτροπής για το Συνέδριο της ΓΣΕΕ την επέλεξαν και την πρότειναν οι αριστερές παρατάξεις. Ούτε αυτή η λύση, ούτε πολύ περισσότερο ένας νέος διορισμός, δίνουν απάντηση στο βάρβαρο κυβερνητικό πραξικόπημα. Απάντηση σ' όλους αυτούς που βιάζουν τη θέληση της εργατικής τάξης είναι ένα πραγματικά γνήσιο Συνέδριο στη Συνομοσπονδία και να πάψουν οι επεμβάσεις του κράτους, της εργοδοσίας και των κυβερνήσεων στο συνδικαλιστικό κίνημα. Και η πείρα διδάσκει ότι αυτό δεν είναι δύσκολο ζήτημα. Όπως επίσης διδάσκει ότι κάθε πραγματική λύση είναι θέμα της ενωμένης πάλης της ίδιας της εργατικής τάξης. Η διαπαραταξιακή επιτροπή δε δίνει συγχωροχάρτι στους πραξικοπηματίες. Ήταν μια ανάγκη που φέρνει τη σφραγίδα σκληρής, ασταμάτητης, ενωμένης πάλης των εργαζομένων εδώ και δυο χρόνια με επικεφαλής τη ΣΕΑ.

Κώστας
Μπακιρτζής
ΣΣΕΚ

■ Η μοναδική ολοκληρωμένη απάντηση στο κυβερνητικό πραξικόπημα του '85 θα είναι ένα πραγματικά γνήσιο Συνέδριο στη ΓΣΕΕ, αλλά και παραπέρα η κατοχύρωση της αυτονομίας του συνδικαλιστικού κινήματος από την κρατική και κομματική χειραγώγηση.

Είμαστε ακόμα στην αρχή μιας πορείας. Κάτω απ' την πίεση των αγώνων των εργαζομένων, αλλά και κάτω απ' το βάρος της βαθιάς του χρεοκοπίας, ο κυβερνητικός συνδικαλισμός αποδέχθηκε την πραγματοποίηση Συνεδρίου με την ουσιαστική ευθύνη διαπαραταξιακής επιτροπής. Όμως, παράλληλα, η κυβερνητική παράταξη αρνήθηκε να αποδεχθεί ολοκληρωτικά τα όρια του δεσμευτικού χαρακτήρα της επιτροπής. Το μέλλον, λοιπόν, θα δείξει και, κυρίως, η αποφασιστικότητα των ταξικών δυνάμεων. Μια αποφασιστικότητα, που αν είχε εκφραστεί κατά τις τελικές διαπραγματεύσεις, σίγουρα θα ξεκινάγαμε σήμερα με λιγότερους κινδύνους για μια πιθανή ανακύκλωση της κρίσης στην κορυφή του συνδικαλιστικού κινήματος.

κής, ενώ βρίσκεται σε εξέλιξη η πιο μεγάλη απεργία της ΟΤΟΕ των τελευταίων χρόνων, μιλάει σε συγκέντρωση του κόμματός του στο Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας για «παράξενες απεργίες». Ο Ριζοσπάστης δημοσιεύει πρωτοσέλιδο άρθρο με τίτλο «Η σκυτάλη στα σωματεία», ξεκαθαρίζοντας έτσι σε όσους πίστευαν ότι το ΚΚΕ θα προχωρούσε μαζί με τις άλλες αριστερές δυνάμεις σε κήρυξη πανεργατικών απεργιών ότι δεν πρόκειται ποτέ να γίνει κάτι τέτοιο. Η ΕΣΑΚ-Σ, σε αγαστή σύμπτωση με την ΠΑΣΚΕ, σπάει την απεργία της ΟΤΟΕ, οδηγώντας τον πιο δυναμικό αγώνα της περιόδου σε μαρasmus. Η περίοδος αυτή ήταν η πιο αποφασιστική για τη συνέχιση ή το βάλτωμα των εργατικών αγώνων. Το ΚΚΕ απέδειξε περίτρανα μέχρι πού βλέπει τα όρια των εργατικών κινητοποιήσεων, προετοιμάζοντας έτσι το έδαφος για τις σημερινές συμφωνίες.

Παράλληλα, βεβαίως, χάνεται και η ευκαιρία για τις μικρές δυνά-

μεις του ανεξάρτητου συνδικαλισμού να επηρεάσουν τις εξελίξεις, μια και η ΣΣΕΚ και το Α-ΕΜ κύρια, αλλά και άλλοι συνδικαλιστές, δεν τραβούν σαφή διαχωριστική γραμμή με τους υποχωρητισμούς της ΕΣΑΚ-Σ και, πολύ περισσότερο, δεν προωθούν τη συγκρότηση ενός άλλου αυτόνομου πόλου στο συνδικαλιστικό κίνημα.

Το σενάριο επαναλήφθηκε τον τελευταίο Δεκέμβρη, με πολύ χειρότερους όρους, με την εικονική

**Δημήτρης
Χατζηνωκράτης
ΑΕΜ**

**Νίκος Καϊμάκης
ΑΕΜ**

■ Η διαπαραταξιακή επιτροπή με παράλληλη τυπική παρουσία της «διοίκησης» της ΓΣΕΕ ήταν ως γνωστόν πρόταση που εδώ και ένα χρόνο είχε διατυπώσει το ΑΕΜ. Αναμφισβήτητα, δεν είναι η λύση που θα θέλαμε. Όμως είχαμε εκτιμήσει ότι αυτή αντιστοιχούσε στο επίπεδο ανάπτυξης και μαζικότητας του συνδικαλιστικού κινήματος. Ένα ρωμαλέο κίνημα θα 'χε άμεσα καταφέρει να δυσκολέψει ουσιαστικά την κυβέρνηση στο πέρασμα της εισοδηματικής πολιτικής της λιτότητας και θα 'χε αναγκάσει σε παραίτηση τους δοτούς της ΓΣΕΕ. **Αναγκαστική γι' αυτό, αυτού του είδους η συμφωνία.** Για ένα Συνέδριο... ξεμπλοκαρίσματος. Εμείς έχουμε τις επιφυλάξεις μας. Θα αγωνιστούμε όμως, και καλούμε και τις άλλες παρατάξεις να κάνουν το ίδιο, για την περιφρούρηση των αποφάσεων αυτής της επιτροπής, για ν' αποτραπούν οι όποιες συμφωνίες έξω από το συνδικαλιστικό κίνημα.

(ΣΣ. Η απάντηση του Ν.Κ. κρίθηκε απαραίτητη, παρ' όλο που ανήκει στην ίδια παράταξη με τον Δ.Χ., επειδή υπήρξε μια σαφής διαφοροποίηση των δύο πλευρών του ΑΕΜ. (ΕΑΡ και ΚΚΕεσ-ΑΑ) στις διαπραγματεύσεις για τη διαπαραταξιακή επιτροπή).

■ Για να είχε απαντηθεί πολιτικά το πραξικόπημα της ΓΣΕΕ του 1985, έπρεπε πρώτα και κύρια να είχε ηττηθεί ο κυβερνητικός συνδικαλισμός και η πολιτική του.

Έπρεπε ακόμα να είχε απαλλαγεί η ΓΣΕΕ από το θανάσιμο κρατικό εναγκαλισμό και την κομματικοποίηση, που αποτέλεσαν τα βάθρα της κρίσης.

Έπρεπε τέλος οι δυνάμεις που εκφράζονται με ταξικές αναφορές να είχαν αντιπαλέψει αποφασιστικά αυτή την ανώμαλη κατάσταση και σήμερα, 2 χρόνια μετά, να είχαν διαμορφώσει όρους μιας νέας αυτόνομης, ταξικής πορείας του συνδικαλιστικού κινήματος.

Έχουν συμβεί, όμως, ακριβώς τα αντίθετα. Αναβαθμίζεται ο κυβερνητικός συνδικαλισμός, ενισχύεται ο κομματισμός στα συνδικάτα, ενώ ξεκινάει για μια ακόμη φορά ένας φαύλος κύκλος ελεγχόμενου «εκδημοκρατισμού».

απεργία της 15/12 και ετοιμάζεται να κλείσει με την «απεργία» της 28 του Γενάρη, που έχει κηρύξει ήδη ο Ραυτόπουλος.

Προς το 24ο Συνέδριο

Πράγματι, αν δούμε έτσι τα γεγονότα, η συγκρότηση της διαπαραταξιακής επιτροπής και η πραγματοποίηση του 24ου Συνεδρίου της ΓΣΕΕ δεν είναι τίποτ' άλλο παρά η καταγραφή της πλήρους ηγεμονίας του ΠΑΣΟΚ στα συνδικαλιστικά πράγματα.

Έτσι ούτε χρειάζεται να ψάξει κανείς για οποιουδήποτε είδους ανταλλάγματα, ούτε για νέα μορατόρια... Η Αριστερά παίζει μια ζωή σε ξένο γήπεδο και με τους όρους του αντιπάλου.

Ούτε είναι φυσικά δυνατό να δικαιολογηθεί αυτή η πορεία και η κατάληξή της με την «πληροφορία» ότι ο Χ. Φλωράκης έτριβε τα δόντια στους συνδικαλιστές του ΚΚΕ για να τα βρουν με την ΠΑΣΚΕ, λες και ήθελαν ή μπορούσαν

τα κομματικά μέλη να κάνουν τίποτα διαφορετικό. Ούτε είναι δυνατό να δικαιολογηθεί η είσοδος π.χ. της ΣΣΕΚ στη διαπαραταξιακή και η τάση της να υπάρξει οπωσδήποτε συμφωνία με λόγια του τύπου «δεν πρέπει ν' αφήσουμε την ΕΣΑΚ-Σ και τον Μήτσο να ξεφτιλιστούν» ή η προσπάθεια του ΚΚΕ εσ.-Α.Α. να διαφοροποιηθεί θέτοντας πιο σκληρούς οργανωτικούς όρους στις αρμοδιότητες της διαπαραταξιακής.

Πολύ περισσότερο, δεν είναι δυνατό να τερματιστεί η κρίση του συνδικαλιστικού κινήματος και ν' ανοίξει ο δρόμος για την ανασυγκρότησή του μέσα από τέτοιου τύπου «θεραπευτικά μέσα». Τα πραγματικά προβλήματα της παθητικοποίησης των εργαζομένων, της αναξιοπιστίας των συνδικαλιστικών ηγεσιών, της κομματικοποίησης του συνδικαλισμού, της αναποτελεσματικότητας των αγώνων, δεν μπορούν να λυθούν απ' το επικείμενο Συνέδριο της ΓΣΕΕ.

Τάσος ΚΑΤΙΝΤΣΑΡΟΣ

Συνέδριο αγωνιστικής διεξόδου

Τη μέρα που έκλεινε η ύλη του παρόντος τεύχους του Σχολιαστή, κυκλοφόρησε το παρακάτω κείμενο από ανεξάρτητους συνδικαλιστές, συνδικαλιστές της ΤΑΣ και του ΚΚΕεσ-ΑΑ, για συγκέντρωση υπογραφών. Παρά το ότι δεν είχε γίνει δυνατή μέχρι εκείνη την ώρα η συγκέντρωση κάποιων πρώτων υπογραφών, το δημοσιεύουμε κρίνοντας ότι καταθέτει μια διαφορετική άποψη απ' τις ήδη καταγεγραμμένες.

■ Οι εξελίξεις των τελευταίων ημερών σχετικά με το συνέδριο της ΓΣΕΕ πιστοποιούν την κρίση του συνδικαλιστικού κινήματος και την ασφυκτική κομματική χειραγώγησή του, σε μια περίοδο όπου τα συμφέροντα των εργαζομένων πλήττονται καίρια από τη συνεχιζόμενη συντηρητική οικονομική και κοινωνική πολιτική του ΠΑΣΟΚ. Η κατάληξη των συζητήσεων των παρατάξεων, η συγκρότηση της επιτροπής, είναι ένα χαρακτηριστικό δείγμα αυτής της κατάστασης. Η εμμονή της ΕΣΑΚ-Σ αλλά και ορισμένων άλλων δυνάμεων μόνο στην οργανωτική πλευρά του ζητήματος, δηλαδή την «πύση θυσία» αποκατάσταση της «νομιμότητας» της ΓΣΕΕ, είχε σαν κατάληξη τη συγκρότηση της Διαπαραταξιακής Επιτροπής, η οποία είναι ένα οργανωτικό βήμα που δεν εξασφαλίζει όλες τις προϋποθέσεις για να αποφευχθούν αντιδημοκρατικές ή κατεχόμενες ενέργειες. Παράλληλα διαμορφώνονται οι όροι για να ξεφύγει η κυβερνητική παράταξη από την απομόνωσή της και με συναλλαγές κορυφής και μεθοδεύσεις να επιχειρήσει την ανασυγκρότησή της. Ο στόχος της αποκατάστασης της «νομιμότητας» της ΓΣΕΕ, που απο-

τέλεσε τον κορμό της πολιτικής των συνδικαλιστικών παρατάξεων που αντιπολιτεύθηκαν τον κυβερνητικό συνδικαλισμό για όλη την περίοδο μετά τον Οκτώβριο του 1985, στην ουσία περιόρισε το συντονισμό και την κλιμάκωση των αγώνων που είχαν ανάγκη οι εργαζόμενοι και δε συνοδεύτηκε από μια ανεξάρτητη και αντιπαραθετική πολιτική προς τις μεθοδεύσεις του κυβερνητικού συνδικαλισμού.

Η Σ.Ε.Α., που λεκτικά τουλάχιστον συγκροτήθηκε για την αντιμετώπιση των κρίσιμων προβλημάτων των εργαζομένων, τελικά μετεξελιχθηκε σε όργανο συνάντησης και διεργασιών των παρατάξεων. Οδηγούμαστε έτσι στην επανάληψη, με νέους όρους, ενός συνεδρίου ανάλογου με το 22ο συνέδριο της ΓΣΕΕ, δημοκρατικοφανούς αλλά αναποτελεσματικού ως προς τη διεκδίκηση των συμφερόντων των εργαζομένων.

Η συγκρότηση με «συγκλίσεις» (κύρια μεταξύ ΠΑΣΚΕ και ΕΣΑΚ-Σ) της Διαπαραταξιακής Επιτροπής είναι συνέχεια μιας πορείας παραταξιοποίησης και τακτικής ουράς των παρατάξεων, πίσω από τις απεργίες των κυβερνητικών υπαλλήλων της ΓΣΕΕ ή τις αναποτελεσματικές κινητοποιήσεις και πορείες για την «τιμή των όπλων», που απογοητεύουν τους εργαζόμενους, τους παθητικοποιούν, και τους καθιστούν αδιάφορους στα εφήμερα «αγωνιστικά» καλέσματα, ενώ εξυπηρετούν τους στόχους του κυβερνητικού συνδικαλισμού. Επείγει, ανεξάρτητα από το οργανωτικό έργο της διαπαραταξιακής επιτροπής και την προσπάθεια περιφρούρησής του επερχόμενου συνεδρίου της ΓΣΕΕ από καλπονοθευτικές ή δικαστικές παρεμβάσεις, από συναλλαγές κορυφής χωρίς αρχές, από τεχνικές αποκλεισμών, οι δυνάμεις του αυτόνομου και ανεξάρτητου ταξικού συνδικαλισμού να κινηθούν σε μια άλλη προοπτική. Στην ανάδειξη της βαθιάς κρίσης

του σ.κ. και στην αντιμετώπιση της επιχειρούμενης αναβάθμισης του ρόλου του κυβερνητικού συνδικαλισμού, για τη συγκρότηση ενός αυτόνομου μαζικού κινήματος υπεράσπισης των συμφερόντων των μισθωτών και ανατροπής της πολιτικής της λιτότητας κατ' του αυταρχισμού της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Αγωνιζόμαστε για ένα συνδικαλιστικό κίνημα που στις διαδικασίες του θα συνδυάζονται η δημοκρατία και η ταξική αποτελεσματικότητα. Μ' αυτή την έννοια καλούμε άμεσα όλες τις αγωνιστικές δυνάμεις του εργατικού συνδικαλιστικού κινήματος: Να αναλάβουν αγωνιστικές πρωτοβουλίες για την υπεράσπιση του εισοδήματος των εργαζομένων, την προστασία της απασχόλησης και των συνθηκών εργασίας, τη μείωση των ωρών εργασίας στις 35 ώρες τη βδομάδα για όλους τους εργαζόμενους, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Να προετοιμάσουν κλιμακούμενες κινητοποιήσεις για να αντισταθούν στη σκληρή νεοφιλελεύθερη επίθεση των δυνάμεων του αστισμού.

Διαφορετικά οι εργαζόμενοι θα παρακολουθήσουν ένα «δημοκρατικό συνέδριο» που θα ισχυροποιεί ξανά τη θέση του κυβερνητικού συνδικαλισμού.

Εμείς που υπογράφουμε αυτό το κείμενο θα αγωνιστούμε αποφασιστικά προς αυτή την κατεύθυνση.

■ Στα μέσα του φετινού Απριλίου εκτιμάται, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα της διαπαραταξιακής επιτροπής, ότι θα πραγματοποιηθεί το 24ο Συνέδριο της ΓΣΕΕ.

■ Στις 4, 5 και 6 του περσινού Απριλίου είχε γίνει το 23ο Συνέδριο, που οργάνωσε, λειτούργησε και επικύρωσε σχεδόν μόνη της η ΠΑΣΚΕ. Λέμε σχεδόν, γιατί το συνέδριο «νομιμοποίησαν» με την παρουσία και την ψήφο τους διάφοροι αλήστοι μνημής χουντικοί εργατοπατέρες σαν τον Λυκιαρδόπουλο π.χ.

■ Σύμφωνα με τους αριθμούς και τις εκτιμήσεις, σε περίπτωση αποχής της ΔΑΚΕ, η αυτοδυναμία της ΠΑΣΚΕ στο νέο συνέδριο είναι εξασφαλισμένη. Αν διαφανεί οποιοςδήποτε «κίνδυνος» για την εκλογή της διοίκησης, λέγεται ότι το κομμάτι των διατηρούμενων με «τεχνικά μέσα» χουντικών έχει ήδη προετοιμαστεί για να βοηθήσει...

■ Δεν καταλάβαμε γιατί τονίστηκε στον Τύπο και στα ραδιοηλεκτρονικά μέσα το γεγονός των «μαραθώνων» (6ωρων ή 8ωρων) συνεδριάσεων των διαπραγματευτών εκπροσώπων των συνδικαλιστικών παρατάξεων. Μήπως έπρεπε ν' αποδειχθεί ότι είναι κουραστικό το να είσαι κορυφαίο συνδικαλιστικό στέλεχος;

■ Σε προσπάθειες εκπροσώπων του ΑΕΜ να συμμετάσχουν στη

διαπαραταξιακή κι ανεξάρτητη συνδικαλιστές, δόθηκε η εξής απάντηση από εκπρόσωπο της ΕΣΑΚ-Σ: «Ποιοι ανεξάρτητοι, μωρέ τώρα... Αν επιμένετε, βάλτε έναν εσείς, να βάλουμε έναν κι εμείς, να τελειώνουμε...»

■ Ενόσω διαρκούσαν οι διαπραγματεύσεις, επικοινωνήσαμε ενδεικτικά με ορισμένους συνδικαλιστές και τους ρωτήσαμε τι θα έκαναν αν τους πρότειναν να γίνουν μέλη της διαπαραταξιακής. Ο Γ. Φυσάκης της ΟΙΕΛΕ μας απάντησε ότι δε θα δεχόταν, γιατί κατά τα φαινόμενα η επιτροπή έχει κατασκευαστεί εκ των προτέρων στους κομματικούς μηχανισμούς. Ο Ν. Μανιός της ΕΙΝΑΠ το ίδιο, γιατί δε θα δεχόταν να επικυρώσει συμφωνίες κορυφής, από τις οποίες λείπει η βάση. Ο Αλ. Πουλαρίκας της ΟΤΟΕ, εκτιμώντας ότι το κύριο είναι να μπει φραγμός σε τυχόν νέες δικαστικές παρεμβάσεις, απάντησε ότι θα δεχόταν με τιμή την είσοδό του στη διαπαραταξιακή επιτροπή.

■ Γιατί στο σύνολό του ο καθημερινός Τύπος, κι ιδιαίτερα ο Ριζοσπάστης κι η Αυγή, ενώ ανήγγειλε με οχτάστηλα την επίτευξη της συμφωνίας, δεν επιχειρήσε καμιά ανάλυση του γεγονότος και προσπάθησε εκ των υστέρων να την παρουσιάσει σαν συνηθισμένο φαινόμενο; Είναι δύσκολα τα πολιτικά συμπεράσματα ή δε συμφέρουν; ■ Σοβαρούς τριγμούς φαίνεται να συνεπιφέρει η συμφωνία για το Συνέδριο στο ΑΕΜ. Η καταγγελία των διαδικασιών κορυφής από το Ν. Καϊμάκη φαίνεται ότι ενόχλησε τους ΕΑΡΙνους, οι οποίοι πλειοψηφώντας στην ΚΕ της παράταξης έβγαλαν ανακοίνωση-καταγγελία, όπου μεταξύ των άλλων, αναφέρεται ότι με τη στάση του Ν.Κ. «μειώνεται το κύρος του ΑΕΜ και τραυματίζεται η προσπάθεια ανανέωσης που έχει αναλάβει η παράταξη στο σ.κ.»! Πολύ ΕΣΑΚ μας θυμίζει η φρασεολογία... Συστήνουμε προσοχή στη διαφύλαξη της σφραγίδας...

■ Ποιος το περίμενε: ο ιδιοκτήτης (ελέω Αρκουδέα) του κτιρίου της ΓΣΕΕ μετά το πραξικόπημα του '85, Ραυτόπουλος, να ανοίγει το 24ο Συνέδριο κάνοντας τον απολογισμό της οργάνωσης... μέσα σε απόλυτη «γνησιότητα» και «δημοκρατικότητα». Δεν είναι επισημονική φαντασία, αλλά η διαφανόμενη μετά τη συμφωνία εικόνα έναρξης του Συνεδρίου...

ΠΑΣΟΚ—ΑΡΙΣΤΕΡΑ

ΟΙ «ΟΜΑΛΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ» ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

■ Ο εκβιασμός της εναλλακτικής πολιτικής αποτέλεσε τα τελευταία χρόνια τον βασικό άξονα αντιπαράθεσης του ΠΑΣΟΚ με την Αριστερά. Από την εποχή ήδη της «πραγματικής αλλαγής», της «άλλης πολιτικής» ή του «αλλαγής δεν γίνεται χωρίς το ΚΚΕ» και κυρίως μετά την στροφή του Οκτωβρίου 1985 στην οικονομική και κοινωνική πολιτική, η πραγματικότητα αυτής της αντιπαράθεσης, στηρίζεται στην ανυπαρξία, στην πολιτική και κοινωνική σκηνή ενός διαφορετικού πλαισίου απ' αυτό που καθόριζε και καθορίζει η Πασοκική διαχείριση.

Η σημασία αυτού του εκβιασμού καθορίζεται από το ότι δεν είναι συγκυριακός αλλά στρατηγικός, και από το ότι η επιτυχία του έχει έναν διαμορφωτικό χαρακτήρα, οδηγώντας, μέσω της αλληλεπίδρασης των κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών, στην αδρανοποίηση των κοινωνικών δυνά-

μεων.

Δεν είναι συγκυριακός διότι στην πραγματικότητα δεν αφορά μόνο βραχυπρόθεσμες πολιτικές, όπως το «σταθεροποιητικό πρόγραμμα», αλλά μια ολόκληρη ταξική στρατηγική, η οποία έχει σαν κεντρικό άξονα την υποβάθμιση της οικονομικής και πολιτικής θέσης της εργατικής τάξης. Στοιχεία αυτής της στρατηγικής είναι τόσο η περίφημη προοπτική του 1992, όσο και η προοπτική μιας νέας διεθνούς οικονομικής ύφεσης που θα έχει σοβαρές αν όχι δραματικές επιπτώσεις για μία οικονομία σαν την ελληνική, με κύρια θύματα την εργατική τάξη και τα λαϊκά στρώματα.

Όταν το ΠΑΣΟΚ, ως διαχειριστής της στρατηγικής αυτής απευθύνεται στην Αριστερά για να ζητήσει την «εναλλακτική πολιτική», δεν κάνει ρητορικές ερωτήσεις σε πανεπιστημιακό αμφιθέατρο, αλλά επιβεβαιώνει έναν πολιτικό συσχετισμό δυνάμεων που έχει ήδη διαμορφωθεί και που επιτρέπει την εφαρμογή αυτής της στρατηγικής.

Ο προσανατολισμός αυτός συνεπάγεται αναγκαστικά την επιδείνωση του συσχετισμού δυνάμεων σε βάρος των εργατικών δυνάμεων και σε βάρος των αριστερών πολιτικών δυνάμεων. Ας το δούμε αλλιώς. Σε ποια κατάσταση περιμένει κανείς ότι θα βρίσκεται

το εργατικό κίνημα μετά την τρέχουσα διαδικασία ενσωμάτωσης της οικονομίας στην ΕΟΚ, και μετά την προβλεπόμενη διεθνή οικονομική ύφεση; Ή ακόμα, αν πάρουμε υπόψη τη δυναμική της εγχώριας και της διεθνούς κρίσης, σε ποια κατάσταση πιστεύουμε ότι θα βρίσκεται το εργατικό κίνημα την παραμονή των εκλογών του 1989, στην περίπτωση που συνεχίζεται το ήπιο πολιτικό και κοινωνικό κλίμα;

Για να αξιολογήσουμε επομένως τις σχέσεις των αριστερών κομμάτων, και κυρίως του ΚΚΕ, με το κυβερνών κόμμα, αλλά και για να προβλέψουμε, στο βαθμό που είναι δυνατόν, την πορεία αυτών των σχέσεων, πρέπει να δούμε καθαρά ποια δυναμική και ποιους συσχετισμούς δυνάμεων προϋποθέτουν οι «ομαλές» εξελίξεις, δηλαδή οι εξελίξεις που δεν διαταράσσονται από αποφασιστικούς κοινωνικούς αγώνες.

Μήπως όμως η απάντηση είναι ήδη γνωστή; Μήπως τα αριστερά πολιτικά επιτελεία έχουν αποφασίσει ότι η προγραμματική αντιπαράθεση είναι ανέφικτη, και η μόνη προοπτική είναι η επιβίωση μέσω της συνηθολόγησης;

Πέτρος ΛΙΝΑΡΔΟΣ-ΡΥΛΜΟΝ

ΤΟΥ ΠΩΡΓΟΥ ΒΟΤΣΗ

Κι εκεί, που είχαν αρχίσει να ξαναπηγαίνουν όλα ωραία και καλά στην κυβερνήση — με την ΑΤΑ, τις φορολογικές ελαφρύνσεις, τα μέτρα για την αντιμετώπιση του νέφους, την επιδεικτικά «σκληρή» στάση στις διαπραγματεύσεις για τις βάσεις και τον επικείμενο ελληνοτουρκικό διάλογο κορυφής στο Νταβός. Κι εκεί, που ξαναξεσταινόταν η συναινετική σούπα — με τα αρχηγικά τετ-α-τετ στο Καστρί και με τις κομματικές συμφωνίες για ενωτικό συνέδριο της... αυτόνομης ΓΣΕΕ. Να τη ξαφνικά η έξαρση της κοριολαγνείας, που απειλεί να διαταράξει το κλίμα ύφεσης και ομαλότητας στην πολιτική σκηνή.

Οι κομματικές αντιδράσεις παρουσιάζουν ίσως περισσότερο ενδιαφέρον από τις ίδιες τις αποκαλύψεις της «Ελευθεροτυπίας» — για τις αρχειοθετημένες υποκλοπές, μέσω ΚΥΠ και ΟΤΕ, ολόκληρη την περίοδο από τη μεταπολίτευση του 1974 ως σήμερα.

Αλληλοκαταγγελλόμενα τα κόμματα εξουσίας ΠΑΣΟΚ και ΝΔ συμπιπτουν στην προσπάθεια να βγάλουν λάδι τις κυβερνήσεις τους και να διαφεύσουν το αυταπόδεικτο: Ότι και στο ελληνικό κράτος, που δεν αποτελεί βεβαίως παράδοση εξαίρεση και άσση ελευθερίας στη διεθνή κοινότητα, υποκλοπές τηλεφωνημάτων και ποικιλότροπες παρακολουθήσεις πολιτών έγιναν, γίνονται και θα γίνονται.

Συνεχίζοντας την παράδοση των προκατόχων του Δ. Μαρούδα και Κ. Λαλιώτη, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γ. Ρουμπάτης εκθέτει ανεπαρόρθωτα και την προσωπική αξιοπιστία του, όταν δηλώνει ότι «κανένας Έλληνας δεν παρακολουθήθηκε στην περίοδο, που τη διακυβέρνηση της χώρας έχει το ΠΑΣΟΚ και, ασφαλώς, δεν παρακολουθείται σήμερα». Διότι — αν χρειάζονται αποδεικτικά στοιχεία για να καταρριφθεί ο ισχυρισμός του — θα αρκούσε το έγγραφο της ΕΥΠ-ΚΥΠ («Ελευθεροτυπία» 18-1-88) με ημερομηνία 27 Σεπτεμβρίου 1987 για να μη μείνει καμιά αμφιβολία σε όσους καλόπιστους δεν έπεισε η πρόσφατη δημοσίευση προϊόντων υποκλοπής, όπως οι τηλεφωνικές συνδιαλέξεις του Κων. Καραμανλή.

Η ΝΔ, από τη μεριά της, εγκατέλειψε την προκλητικά συνετή στάση του επί της Δημ. Τάξεως υπουργού της στρατηγού Αν. Μπάλκου, ο οποίος, στην περυσινή επί του θέματος συζήτηση στη Βουλή, ομολόγησε ως φυσιολογικές τις παρακολουθήσεις όσο ήταν υπουργός και κάλεσε το στρατηγό Αντ. Δροσογιάννη και κάνει αξιοπρεπώς το ίδιο. Τώρα η ΝΔ μας διαβεβαιώνει, με μια πονηρή διατύπωση, ότι «ως κυβέρνηση ουδέποτε έδωσε εντολή για την παρακολούθηση τηλεφωνικών συνδιαλέξεων οποιουδήποτε πολίτη, κόμματος ή εφημερίδας». Καταγγέλλει, μάλιστα, ως «κατασκευασθέντα» όσα «διοχετεύθηκαν» στην «Ελευθεροτυπία» και καλεί «όποιον έχει στα χέρια του τέτοια στοιχεία να τα καταθέσει αμέσως στον εισαγγελέα».

Νομιμοποιούμεναι να επικαλεσθώ προσωπικά κάποια στοιχεία, μια και το όνομά μου φιγουράρει και στη δημοσιευθείσα προσφάτως (16-1-88) λίστα παρακολουθούμενων. Στοιχεία, τα οποία θα καταθέσω εδώ, γιατί δεν πιστεύω ότι θα χρησίμευσε σε τίποτα η προσφυγή σε όποιον εισαγγελέα: Εκπληρώνοντας προεκλογική υπόσχεση του Α. Παπανδρέου, ο πρώτος υπουργός Δημ. Τάξεως του ΠΑΣΟΚ Γ. Σκουλαρίκης με κάλεσε στο γραφείο του και μου έδειξε, στις αρχές του 1982, το «φάκελό» μου — με όσα χαρτιά, δηλαδή, έκριναν οι υπηρεσίες του ότι ήταν ανώδυνο να περιέλθουν σε γνώση μου. Σε ένα ογκοδέστατο «ντοσιέ» με ατάκτως ερριμμένα επίσημα έγγραφα και ανώνυμα μπακαλοτέφτερα δεν ήξερες τι να πρωτοθαυμάσεις: το θράσος, την οκνηρία, τη φαντασία, την πονηριά, την κακότητα, τη μοχθηρία, την ηλιθιότητα ή την ανεπάρκεια των κατά σύστημα ψευδολογούντων χαφιέδων. Τα μόνα ακριβή και συγκεκριμένα στοιχεία, που κατάφερα να αλιεύσω σ' αυτό το συνονθύλευμα, ήταν κάποιες απαγορεύσεις εξόδου μου από τη χώρα στην περίοδο 1976-78 και, βεβαίως, λεπτομερείς αναφορές με επί λέξη καταγεγραμμένες τηλεφωνικές συνδιαλέξεις μου στο διάστημα 1977-1980. Δεν ξέρω ούτε μ' ενδιαφέρει ποιος είχε δώσει τις εντολές γι' αυτή τη συστηματική παρακολούθηση. Καταθέτω απλώς τη μαρτυρία μου — και είναι δύσκολο ν' αμφισβητηθεί από τη ΝΔ, η οποία έχει κατά κόρον εκμεταλλευθεί τις κατά Τόμπρα καταγγελίες μου για το «συλληπτικό μηχανήμα» στο επαγγελματικό τηλέφωνό μου.

Αλλά ας κλείσει η παρένθεση της προσωπικής μαρτυρίας.

Εντονότερα, που δε σημαίνει και πιο σοβαρά, αντέδρασαν στις δη-

Λεβιάθαν και κοριολαγνεία

μοσιογραφικές αποκαλύψεις τα κόμματα της κομμουνιστικής Αριστεράς. Για πελώριο πολιτικό θέμα μιλάει το ΚΚΕ — τεράστιο το θέλει. ταυτολογώντας, η ΕΑΡ. Δείχνουν και τα δύο να αγανακτούν και να εκπλήσσονται για τις υποκλοπές και τις παρακολουθήσεις — λες και δεν τις ήξεραν.

Αν, ωστόσο, οι αντιδράσεις τους έχουν ενδιαφέρον είναι γιατί και τα δύο κόμματα, παρ' ότι μετέχουν στις συναινετικές διαδικασίες, δεν έχουν φτάσει — ευτυχώς — στο σημείο να δέχονται και την προβολή και διασφάλιση του κράτους ως υπέρτατου αγαθού. Δεν έχουν, δηλαδή, αποδεχτεί ακόμη ότι στα πλαίσια της αυταρχικής δημοκρατίας η νομιμότητα οφείλει να υπηρετεί και εγγυάται την ασφάλεια του κράτους μάλλον, παρά να προστατεύει τους πολίτες και τις ατομικές ελευθερίες από την κρατική αυθαιρεσία.

Εντυπωσιακό είναι, πάντως, ότι συνολικά οι κομματικές αντιδράσεις δεν αφορούν ή δε δίνουν έμφαση στις επί μέρους και ιδιαίτερου ενδιαφέροντος αποκαλύψεις του Γ. Μαύρου, όπως:

- Ότι οι υποκλοπές γίνονται από τις ίδιες υπηρεσίες, με τις ίδιες μεθόδους και συχνά από τους ίδιους ανθρώπους επί δικτατορίας, επί ΝΔ και επί ΠΑΣΟΚ. Και

- Ότι η ΕΥΠ-ΚΥΠ παρακολουθεί και υπαλλήλους της εδώ αμερικανικής πρεσβείας για λογαριασμό της CIA στην οποία (ως προϊστάμενη αρχή...) παραδίδονται, ως ακατέργαστη και ανέλεγκτη ύλη, τα προϊόντα υποκλοπών.

Ακόμη πιο εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι τα κόμματα, καθένα με τον τρόπο του, καταγγέλλουν ή υπαινίσσονται ότι την ευθύνη για τις παρακολουθήσεις δεν την έχουν οι κυβερνήσεις αλλά ο καταχθόνιος και περίπου «παρακρατικός» Λεβιάθαν της ΚΥΠ. Και ότι οι υποκλοπές είναι έργο της σκοτεινής δραστηριότητάς του — και όχι συνήθης τακτική και σύμφυτη κρατική λειτουργία.

Με περισσή υποκρισία (γιατί δεν πρόκειται για άγνοια ή αφέλεια) ζητούν, έτσι, διαφάνεια (αν είναι δυνατόν!) στο έργο της ΕΥΠ-ΚΥΠ και να επιτραπεί, λέει, να εισχωρήσει στα άδυτα των αδύτων η ειδική Κοινοβουλευτική Επιτροπή. Η ευνοχισμένη άμα τη γενέσει της Επιτροπή, που έπαψε και τυπικά να είναι διακομματική, αφ' ότου απεχώρησε το ΚΚΕ και ανεξάρτητοι βουλευτές αρνήθηκαν να νομιμοποιήσουν τη λειτουργία της με τη συμμετοχή τους. Η Επιτροπή, που δεν δέχθηκε να κληθεί και να καταθέσει ως μάρτυρας ο Βασ. Κεραμάς, πρώην επικε-

**Οι υποκλοπές
είναι τακτική,
και σύμφυτη
κρατική
λειτουργία**

φαλής στην προσωπική φρουρά (είναι, λένε, αυτής της φρουράς υποκλοπής με ιδιαίτερο πολιτικό ενδιαφέρον, όπως λ.χ. τηλεφωνική συνδιάλεξη στην οποία, λίγες μέρες πριν την 9

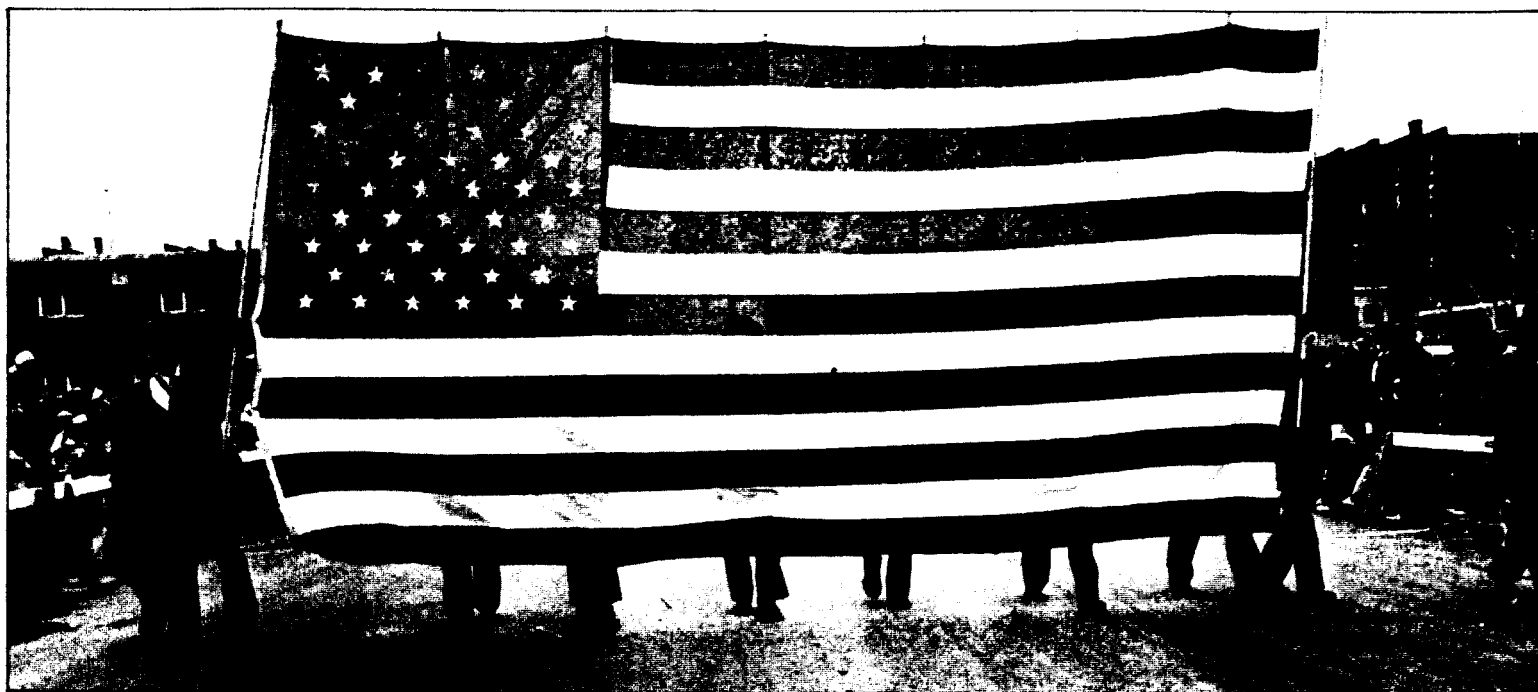
Μαρτίου 1985, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κων. Καραμανλής εκμυστηρεύεται στον Π. Μολυβιάτη ότι δε θα στερήσει στο αίτημα του Παπανδρέου για πρόωρες εκλογές...). Η Επιτροπή, τέλος, που προεδρεύεται από τον πρώην εισαγγελέα και τώως αναπληρωτή υπουργό Οικονομικών Ν. Αθανασόπουλο, ο οποίος ούτε ως «πολίτης υπεράνω πάσης υποψίας» μπορεί να θεωρηθεί (πλήθος οι εις βάρος του καταγγελίες) ούτε φερέγγυος στοιχειωδώς.

Αυτά, λοιπόν, που αποκλείεται να κάνει η ειδική Κοινοβουλευτική Επιτροπή μακάρι να τα πετύχει η δημοσιογραφική έρευνα. Όχι για να μάθουμε ότι γίνονται παρακολουθήσεις και υποκλοπές — αυτό θα το ξέρουμε. Αλλά για να καταδειχτεί ότι όσες κυβερνήσεις κι αν αλλάξουν, παρακολουθούντες και παρακολουθούμενοι παραμένουν, κατά βάση, οι ίδιοι...

ΒΑΣΕΙΣ

Ο ΠΙΠΙΝΕΛΗΣ

«ΑΠΑΝΤΑ» ΣΤΟΝ ΑΝΔΡΕΑ

■ Τις δύο προηγούμενες εβδομάδες οι συζητήσεις για το μέλλον των αμερικάνικων βάσεων στην Ελλάδα αναθερμάνθηκαν. Η έναρξη του δεύτερου γύρου των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στην ελληνική και την αμερικάνικη αντιπρο-

σωπεία, αλλά και οι αποκαλύψεις του Ριζοσπάστη (10/1) για το ευρύ πρόγραμμα εκσυγχρονισμού των βάσεων που ήδη υλοποιείται, έφεραν το ζήτημα πάλι στο προσκήνιο.

Ο ίδιος, μάλιστα, ο πρωθυπουργός, σε συνέντευξη που έδωσε στην

Εξόρμηση προσπάθησε να απαντήσει σ' αυτούς που κατηγορήσαν την κυβέρνηση «ότι προσέρχεται στις συνομιλίες με αλλαγή γραμμής και νέες θέσεις», πιστοποιώντας ότι «τίποτε δεν έχει αλλάξει στη στάση μας».

Την ίδια ώρα, λοιπόν, που στον Άραξο προωθείται η κατασκευή υπερσύγχρονου δορυφορικού σταθμού και που στις υπόλοιπες βάσεις γίνονται έργα, στις δαπάνες των οποίων συμμετέχουμε μια και εμφανίζονται σαν νατοϊκά, ο Ανδρέας Πα-

■ Το αντικείμενο της σημερινής συσκέψεως συνίσταται εις το να συντονίσωμεν από κοινού, υπό το φως των διαρκών μεταβαλλομένων καταστάσεων, την πορεία της εξωτερικής μας πολιτικής, να κάνωμεν ένα πρόχειρον απολογισμόν της προσπάθειας την οποίαν διεξάγομεν και δεύτερον να ανταλλάξωμεν πληροφορίας δια τα λαβόντα χώρα, κατά το διάστημα της αναγκαστικής μου αδείας, κατά τους τελευταίους δύο μήνας. Πριν όμως εισέλθωμεν εις αυτήν την έρευναν, θα ήθελον, δια να τοποθετηθώ το ζήτημα εις την ακριβή του θέσιν, να σας χαράξω εν γενικωτάταις γραμμαίς ποία υπήρξε και ποία είναι και θα είναι η εξωτερική πολιτική της Κυβερνήσεως.(...)

Εις τι συνίστατο η εξωτερική πολιτική της Ελλάδος κατά τα τελευταία έτη; Κατά τας τελευταίας, δύνα-

μαι να είπω, δεκαετηρίδας, επί του καθεστώτος των κομματικών Κυβερνήσεων, η πολιτική αυτή συνίστατο πρώτον εις το να διακηρύσσωμεν στερεοτύπως ότι η Ελλάς μένει πιστή εις τας συμμαχίας της, αφοσιωμένη εις το ΝΑΤΟ, ετοιμή κατά γράμμα να εφαρμόση τας υποχρεώσεις της εκ τούτου και δεύτερον ότι είναι πρόθυμος να διατηρήση φιλίαν προς όλους και προς εκείνα τα Κράτη, τα οποία δεν μετέχουν εις το ΝΑΤΟ και ακόμη και προς τα Κράτη της Ανατολικής Ευρώπης. Αυτά έλεγεν η διακήρυξις.

Εν τη πράξει όμως συνέβαιναν ότι η διακήρυξις αυτή έμενεν εις το κενόν, διότι όλα τα δεδομένα επί των οποίων θα ήτο δυνατόν και θα έπρεπε να στηριχθώ μία τοιαύτη πολιτική, εν τη πραγματικότητι έλειπον ή δεν ετύγχανον της επαρκούς προ-

σοχής. Κατηντήσαμε, κατ' αυτόν τον τρόπον, εις το να αρκούμεθα εις αυτήν την γενικήν δήλωσιν, να νομίζωμεν και ευαρέσκως να πιστεύωμεν ότι αυτή μόνον ήτο αρκετή και κατ' ουσίαν να αφήνωμεν να κατεδαφίζωνται δια διαφόρους λόγους όλα τα άλλα ερείσματα της εξωτερικής πολιτικής της Ελλάδος, τα οποία υπήρχαν έως τότε, με αποτέλεσμα να μένη η Ελλάς με μόνον στηρίγμα το ΝΑΤΟ, το οποίον και αυτό δεν καταρρώσαμεν να αφήσωμεν να καταρρεύσει όχι δι' άλλον λόγον, αλλά διότι αυτό τούτο δεν ήθελε να καταρρεύσει. Αν από ημάς εξηρτάτο να το αφήσωμεν να καταρρεύσει, ίσως θα είχομεν καταρρώσει και αυτό να το επιτύχωμεν.

Αυτό όμως δεν ήτο επαρκές. Διότι δεν είναι δυνατόν η Ελλάς να στηρίζεται μόνον εις την ασφάλειαν την οποίαν της παρέχει το ΝΑΤΟ. Ούτε

αι εγγυήσεις οιασδήποτε μεγάλης δυνάμεως μεμονωμένης είτε εν συνάρτησει προς άλλας.(...)

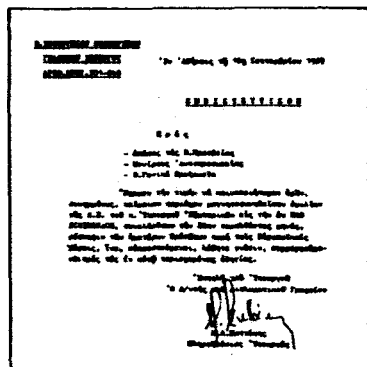
Είναι αδύνατον να αρκέσουν οι εγγυήσεις των μεγάλων δυνάμεων και αι εγγυήσεις του ΝΑΤΟ. Αι εγγυήσεις αύται του ΝΑΤΟ δεν αρκούν και δια τους εξής λόγους:

1. Διότι αυτό τούτο το σύμφωνον του ΝΑΤΟ δεν περιέχει πλήρεις και απολύτους δεσμεύσεις δι' όλας τας περιπτώσεις. Κινείται με τον κανόνα της απολύτου παμψηφίας.

2. Ο μηχανισμός του ΝΑΤΟ κινείται, ρεαλιστικώς εξεταζομένου του θέματος, επί της βάσεως εκτιμήσεως γεγονότων και καταστάσεων, γινομένων κυρίως κατά τα συμφέροντα των μεγίστων δυνάμεων. Και όταν μεν τα συμφέροντα των μεγίστων δυνάμεων συμπίπτουν με τα συμφέροντα των μικροτέρων, πολύ

πανδρέου δηλώνει ότι «είναι πολύ νωρίς και παρακινδυνευμένο να προχωρούμε σε κρίσεις, εικασίες και εκτιμήσεις... Οι συζητήσεις θα συνεχιστούν μέχρι τότε που να υπάρχει δυνατότητα σύνδεσης μιας πιθανής συμφωνίας με την πορεία και επίλυση ανοιχτών εθνικών μας υποθέσεων και την πλήρη διασφάλιση των εθνικών μας συμφερόντων. Μόνο κάτω από αυτό το πρίσμα», επισημαίνει ο πρωθυπουργός, «ο ελληνικός λαός θα κληθεί να αποφασίσει με δημοψήφισμα». Δηλαδή, μόνο αν υπάρξει μια κατεύθυνση που να εγγυάται τα ανατολικά μας σύνορα και την επίλυση του κυπριακού, οι βάσεις θα παραμείνουν.

Υπάρχει, όμως, ένα τέτοιο ενδεχόμενο: Μπορεί η παραμονή των βάσεων «να διασφαλίσει τα εθνικά μας συμφέροντα»; Η σημερινή εκσυγχρονισμένη εκδοχή του «Ανήκομεν εις την Δύσιν», παραλάσσοντας απλώς την επιχειρηματολογία που επέβαλε στο παρελθόν τη διατήρηση των βάσεων, ισχυρίζεται ότι έτσι περιφρουρεί τον εθνικό χώρο. Ξεχνάει, όμως, ότι ακόμα και στις περιόδους της πιο έντονης διείσδυσης του αμερικάνικου παράγοντα στην

ελληνική πολιτική ζωή, αυτή η υποτιθέμενη «προστασία» αποδείχτηκε όνειρο καλοκαιρινής νυκτός».

Ο Σχολιαστής παρουσιάζει ένα ντοκουμέντο, που δείχνει ότι ακόμη

και η χούντα(!) ομολογούσε τα όρια της αμερικάνικης «προστασίας». Στο κείμενο που ακολουθεί, παραθέτουμε ένα απόσπασμα από έγγραφο που απέστειλε στις 16 του Σεπτεμβρίου του 1969 το υπουργείο Εξωτερικών, με διαβάθμιση «εμπιστευτικό», προς «απάσας τας Πρεσβείας, μονίμους αντιπροσωπείας και Γενικά Προξενεία». Σ' αυτό περιέχεται μια ομιλία του υπουργού Εξωτερικών

Παναγιώτη Πιπινέλη σε σύσκεψη Ελλήνων πρέσβων των ευρωπαϊκών χωρών, όπου ο χουντικός υπουργός εμφανίζεται πολύ λιγότερο αισιόδοξος για τις πραγματικές διαστάσεις των αμερικανονατοϊκών εγγυήσεων από τη σημερινή πολιτική ηγεσία.

Ας σημειωθεί, ότι στο κείμενο αυτό διατυπώνεται και μια τραγική πρόβλεψη, υπό τη μορφή ερωτήμα-

τος που έθετε τότε —πέντε χρόνια πριν από την τουρκική εισβολή στην Κύπρο— ο Πιπινέλης στον αντιπρόσωπο του Προέδρου των ΗΠΑ κύριο Vance: «Εν ή περιπτώσει, η Τουρκία ήθελε προβή εις επίθεσιν κατά της Κύπρου και απεβίβαζε εκεί στρατεύματα και οδηγούμεθα εις πόλεμον, θα τους αφήνατε;»

X.M.

φυσικόν και αυτονόητον είναι ότι αι μεγάλοι δυνάμεις θα κινηθούν και θα ασκήσουν τουλάχιστον όλην την επιρροήν, εν τω πλαισίω του ΝΑΤΟ, δια να σπεύσῃ τούτο εις βοήθειαν εκείνων. Εάν όχι, δεν θα ασκήσουν την επιρροήν των και δεν υπάρχει καμμία ελπίς το ΝΑΤΟ να κινηθῇ προς βοήθειαν αυτών. Εάν αυτό ἦτο αληθές ἕως προ ολίγου, είναι εκατονταπλασίως αληθές, ἀφ' ἧς δια της εξισώσεως των ατομικῶν ἐξοπλισμῶν ο πόλεμος ῥύνεται να ἐπεκταθῇ και εις αὐτό τούτο το ἔδαφος των μεγίστων ἐκ των δυνάμεων, αι οἱ ποῖαι συναποτελοῦν το ΝΑΤΟ.

Δι' αὐτούς τοὺς λόγους δεν ἀρκεῖ ἡ βοήθεια αὐτή και ἡ Ἑλλάς εἶχε τὴν πικράν πείραν, ἀπὸ πολλοῦ, να γνῶριση τούτο το δεδομένον. Το εἶχεν ἤδη γνῶρισει εις τὴν μεγάλην περιπέτειαν τοῦ 1915-1922, ὅταν, ἐνθαρρυνθεῖσα ἀπὸ συμμαχικοὺς δε-

σμούς με μεγάλας δυνάμεις, ἐξαπέλυσε τὴν ἐκστρατείαν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἐνεπλάκη εις ἓνα ἀπέλπι πόλεμον, μόνῃ ἐναντίον τῆς Τουρκίας και ἐγκατελείφθη κατόπιν ολομόναχῃ, με τοὺς μεγάλους τῆς φίλους και συμμαχούς υποστηρίζοντας και βοηθώντας υλικῶς και ἠθικῶς τὴν Τουρκίαν, ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος. Ἐγνώρισε αὐτὴν τὴν ἀπογοήτευσιν και ἐσχάτως ἀκόμη, ὑπάρχοντος τοῦ ΝΑΤΟ, ὅταν ἐσημειώθη ἡ τελευταία κυπριακὴ κρίσις. Τὸν Οκτώβριον τοῦ 1967, ὅτε εὐρέθημεν προ ULTIMATUM τουρκικοῦ με ἀπιστεῦτους ὅρους — ἐκ των οποίων ο ὀλιγώτερον ἐπαχθὴς ἦτο ἡ ἀνάκλησις τοῦ ἐλληνικοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος — ὅταν εὐρέθημεν ἐνώπιον αὐτῆς τῆς καταστάσεως, τὸ πρῶτον πράγμα το ὁποῖον ἐπράξαμεν ἦτο να στραφῶμεν πρὸς τοὺς μεγάλους

μας συμμαχούς τοὺς Ἀμερικανούς. Και ἐγὼ το ἔκαμα, ἀλλὰ και εις μίαν αὐσκεψίν τῆς ὁποίας προΐστατο ὁ Βασιλεὺς και μετείχε ὁ κ. VANCE, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Προέδρου των Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὡς και ὁ Πρέσβυς τῆς Ἀμερικῆς, ἐθέσαμεν τὸ ἐρώτημα εις τὸν κ. VANCE, ἐν ἡ περιπτώσει, ἡ Τουρκία ἤθελε προβῇ εις ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Κύπρου και ἀπεβίβαζε ἐκεῖ στρατεύματα και οδηγούμεθα εις πόλεμον, θα τοὺς ἀφήνατε; Ὁ κ. VANCE ἀπήντησε: «Δεν μπορούμε να κάμωμεν τίποτε. Απολύτως τίποτε. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι εὐρίσκονται αὐτὴν τὴν στιγμήν ἐμπεπλεγμέναι εις μίαν περιπέτειαν εις τὸ Βιετνάμ και εἶναι ἀδύνατον να ἀναλάβουν οἱ ἀνδρῶντες ἄλλην περιπέτειαν ἐν Ἑυρώπῃ εἴτε οἱ οὐδὲν ἄλλο. Μὴ υπολογίζετε εις τοιαύτην βοήθειαν». Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ κατηγορηματικὴ ἀπάντησις τοῦ κ. VANCE.

Τότε ὁ Βασιλεὺς τὸν ῥώτησε: «Ἐν ἡ περιπτώσει ὅμως, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ρήξεως με τὴν Τουρκίαν, μας ἐπιτεθοῦν οἱ βόρειοι γείτονες, Βούλγαροι ἢ Σέρβοι, τι θα κάμετε; Θα τοὺς ἀφήσετε να κατεβούν εις τὴν θάλασσαν;» Ὁ κ. VANCE ἀπήντησεν: «Δεν μπορούμε να σας πούμε τίποτε. Θέλαμεν να ἔχωμεν πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας ἀναλόγως των περιστάσεων». Αὕτη ἦτο ἡ θέσις των πραγμάτων. Και αὐτὸ κινδυνεύομεν να πάθωμεν οἱ ἀνδρῶντες ἄλλην στιγμήν και δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον εἶναι ἀπαραίτητον να ἔχωμεν ἡμεῖς και ὅλοι οἱ μικροὶ ἐν γένει, πλὴν των δεσμεύσεων και των βοηθειῶν, τὰς ὁποίας δικαιούμεθα να ἐλπίζωμεν ἀπὸ τοὺς μεγάλους μας συμμαχούς, τὴν βοήθειαν, τὴν συμπαράστασιν, ὅσον εἶναι δυνατόν και ὅσην ἀξίαν μπορεί να ἔχη, των μικρῶν.(...)

Τα Μ.Ο.Π. κατά του προγραμματισμού

■ Η υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα του θεσμού των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων (ΜΟΠ) έχει εμφανιστεί από την κρατική, αλλά και γενικότερη εκσυγχρονιστική ιδεολογία, ως ένα αποφασιστικό βήμα προς την προγραμματισμένη ανάπτυξη κατά περιφέρειες και κατά χώρες. Δεν είναι όμως δύσκολο να δούμε —όλο και πιο καθαρά— ότι στις σημερινές συνθήκες εξέλιξης, τόσο της ελληνικής οικονομίας, όσο και των οικονομικών της ΕΟΚ, ο θεσμός των ΜΟΠ λειτουργεί με πολλαπλούς τρόπους ως ένας μηχανισμός αποδιάθρωσης των νησίδων προγραμματισμού που υπάρχουν και ως μηχανισμός ενίσχυσης των πιο αβέβαιων τρόπων τόνωσης της ιδιωτικής οικονομίας.

Η αλλεργία που έχουν οι υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε σχέση με τις κοινωνικές δαπάνες και η επιμονή τους να εντάσσουν στα ΜΟΠ μόνο τα έργα που ενισχύουν άμεσα ή έμμεσα την επιχειρηματική πρωτοβουλία αποτελεί ήδη μια ιδιόμορφη θεώρηση των αναπτυξιακών δαπανών, η οποία φυσικά δεν εφαρμόζεται ακριβώς έτσι στις χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά. Οι επιπτώσεις αυτής της αντίληψης είναι ακόμα πιο σοβαρές από τη στιγμή που εφαρμόζεται στην Ελλάδα μια πολιτική συγκράτησης των δημόσιων δαπανών και που προωθείται η πραγματοποίηση των ανταγμένων στα ΜΟΠ έργων, για περαιτέρω εξοικονόμηση πόρων και για αύξηση των εισπράξεων κοινοτικού χρήματος.

Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα της κοινοτικής αντίληψης είναι τα κονδύλια που ενσωματώνονται στα ΜΟΠ για την «τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων». Για την Κρήτη οι ελληνικές αρχές ζητούν να μειωθεί δραστικά το αρχικό ποσό για τη βιομηχανία, που κανείς δεν ενδιαφέρεται να απορροφήσει, και να διοχετευτεί αλλού. Η αντίθεση από τη μεριά των Βρυξελλών είναι έντονη και οι αρμόδιοι Έλληνες υπάλληλοι αναρωτιούνται μήπως πρόκειται απλώς για άλλον έναν τρόπο μείωσης του τελικού ύψους των κοινοτικών πόρων.

Σ' αυτό τον τομέα, όπως και σε άλλους, η ελληνική διοίκηση οδηγείται στην αποδοχή προγραμμάτων και μέτρων, με τη λογική ότι πρέπει να γίνονται δεκτά τα ποσά

που προσφέρονται. Τέτοιο παράδειγμα είναι τα κονδύλια για τη βιομηχανία στο ΜΟΠ Κρήτης, αλλά και ορισμένες άλλες ενέργειες. Στο ΜΟΠ Αττικής έχουν περιληφθεί «ιδέες» της Επιτροπής για ενίσχυση ιδιωτικών «γραφείων σύνδεσης επιχειρήσεων και πανεπιστημίων», και ιδιωτικών «γραφείων υπηρεσιών επιχειρησιακού προγραμματισμού», χωρίς κανείς να γνωρίζει ακόμα τι ακριβώς εννοούσαν οι... κοινοτικές υπηρεσίες.

Η λογική της εξοικονόμησης πόρων και της αύξησης των εισροών κεφαλαίου μέσω των ΜΟΠ είναι αδυσώπητη. Και είναι μάλιστα ανεξάρτητη από το τελικό ύψος των εισροών αυτών: από τη στιγμή που έχουν προτεραιότητα οι δύο αυτοί στόχοι, ακόμα και ένα μειωμένο ποσό είναι ευπρόσδεκτο.

Αυτός είναι ο λόγος που η ελληνική κυβέρνηση περιμένει υπομονετικά να δει πώς θα λύσει το πρόβλημα της ανυπαρξίας μηχανισμού εξασφάλισης των 2 δις ECU που πρόκειται κανονικά να εισπραχθούν από τα ΜΟΠ, ελπίζοντας απλώς ότι θα πραγματοποιηθεί κάποια αύξηση των κοινοτικών πόρων. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης δε διαθέτει προς το παρόν έναν τρόπο ένταξης της λειτουργίας του στη διαδικασία των ΜΟΠ και κανείς δε γνωρίζει την έκβαση της διαμάχης για την «αύξηση των ιδίων πόρων».

Με αφετηρία το ΜΟΠ Κρήτης, και κατά τη διαδικασία επεξεργασίας των υπόλοιπων ΜΟΠ, έχουν διαμορφωθεί σε κεντρικό αλλά και περιφερειακό επίπεδο αξιολογες και αποτελεσματικές δέσμες οργάνωσης και εκτέλεσης έργων και προγραμμάτων. Το μόνο πρόβλημα είναι ότι οι βασικές αποφάσεις και αξιολογήσεις γίνονται υπό την άμεση καθοδήγηση των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Με έναν πολύ χαρακτηριστικό τρόπο οι εκπρόσωποι της Επιτροπής μπορούν να επιβάλουν κονδύλια χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να θεμελιώσουν το ακριβές περιεχόμενο των ενεργειών. Και οι ελληνικές υπηρεσίες αναζητούν σ' αυτές τις περιπτώσεις τον τρόπο ευπρεπούς κάλυψης της απόφασης.

Το πραγματικό πρόβλημα σχετικά με τον προσανατολισμό των ΜΟΠ δεν είναι τόσο ότι αποφασίζεται στις Βρυξέλλες και όχι στην Αθήνα. Αλλά ότι με το ισχύον κοινοτικό θεσμικό πλαίσιο και με την ισχύουσα πρακτική δεν υπάρχει ούτε διαφάνεια ούτε έλεγχος των διαδικασιών.

Πέτρος ΛΙΝΑΡΔΟΣ-ΡΥΛΜΟΝ

ΓΑΛΛΙΑ: ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΎΦΕΣΗ

■ Μετά το «κραχ» τι; Εκεί που αρχίσαμε να αναρωτιόμαστε μήπως το μέλλον των καπιταλιστικών οικονομιών δε μας επιφυλάσσει τελικά μεγάλες εκπλήξεις, στον οικονομικό και κοινωνικό ορίζοντα αρχίζει να διαγράφεται το προφίλ της περιόδου που άνοιξε τον Οκτώβριο του 1987.

Για τη γαλλική οικονομία και για τις πολιτικές εξελίξεις στη χώρα αυτή, η «δυναμική της κρίσης» θα αποτελέσει κατά πάσα πιθανότητα ένα βασικό πρωταγωνιστή σημαντικών αλλαγών μέσα στο 1988. Το έτος αυτό είναι πριν απ' όλα έτος προεδρικών εκλογών στη Γαλλία. Ο σημερινός πρωθυπουργός Ζακ Σιράκ θα διεκδικήσει τη θέση που κατέχει σήμερα ο Φρανσουά Μιτεράν, μετά μια διαχείριση της οικονομίας που παρουσιάζει ήδη βασικά αρνητικά σημεία και σε μια περίοδο κατά την οποία παρατηρείται μια γενική επιδείνωση.

Δεν είναι περιττό να σημειώσουμε κατ' αρχάς ότι η κρίση των χρηματιστηρίων ήταν ιδιαίτερα έντονη στο Παρίσι. Όταν, τον περασμένο Οκτώβριο, η πτώση των αξιών στη Νέα Υόρκη ήταν 17%, η αντίστοιχη μείωση στη γαλλική πρωτεύουσα ήταν 11,6%, αλλά η συνολική πτώση κατά το 1987 του γαλλικού χρηματιστηρίου ήταν 29,5%, σε σύγκριση με άνοδο κατά 2% στη Νέα Υόρκη.

Σ' ό,τι αφορά τις προβλέψεις για την πορεία της οικονομίας το 1988, το εργοδοτικό «Ινστιτούτο οικονομικών προβλέψεων για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων» εκτιμά ότι θα σημειωθεί αισθητή επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας, που θα οδηγήσει κατά πάσα πιθανότητα σε ύφεση το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους. Ως το τέλος του 1988 θα έχει χάσει η οικονομία 100.000 θέσεις απασχόλησης και οι άνεργοι θα έχουν αυξηθεί κατά 250.000 άτομα. Εξάλλου, ακόμα και οι προσεκτικές προβλέψεις του ΟΟΣΑ, στις οποίες αναφερθήκαμε στον προηγούμενο Σχολιαστή, δίνουν

αύξηση του ποσοστού ανεργίας από 10,5% το 1986 σε 11% το 1988

και 12% σχεδόν το 1989.

Η γενικότερη επιβράδυνση,

που ήδη προβλέπεται για το σύνολο των χωρών του ΟΟΣΑ, θα έχει για τη γαλλική οικονομία ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις, διότι πρόκειται στην πραγματικότητα για χώρα με ιδιαίτερα ασταθή οικονομία. Και μια ύφεση θα αποκαλύψει αδυναμίες που έκρυβε μια περίοδος γενικευμένης ανάκαμψης.

Ο γαλλικός καπιταλισμός έχει να επιδείξει σημαντικές επιδόσεις σε κλάδους όπως η αεροναυπηγική, η πυρηνική ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες, οι σιδηροδρομικές μεταφορές και τα διάφορα συστήματα πολεμικού εξοπλισμού, αλλά είναι πολύ λιγότερο αποδοτικός σε κλάδους που παράγουν βιομηχανικό εξοπλισμό και διαρκή καταναλωτικά.

Με βάση αυτές τις διαπιστώσεις είχαν στραφεί οι σοσιαλιστικές κυβερνήσεις, μετά το 1981, στην «ανακάλυψη» της βιομηχανικής πολιτικής και για την αντιμετώπιση του ίδιου προβλήματος προώθησε η κυβέρνηση Σιράκ το πρόγραμμα «ιδιωτικοποίησης» και το όραμα του «λαϊκού καπιταλισμού». Η αλήθεια είναι ότι με αυτό το κόλπο συγκεντρώθηκαν 90 δις γαλλικά φράγκα, τα οποία χρησίμευσαν κατά κύριο λόγο για την κάλυψη του δημόσιου ελλείμματος, δηλαδή για την αντιστάθμιση της μείωσης των εισπράξεων που προκάλεσαν οι νέες φορολογικές απαλλαγές προς όφελος των προνομιούχων τάξεων. Η κατάρρευση του χρηματιστηρίου της γαλλικής πρωτεύουσας ολοκληρώνει μια σημαντική ανακατανομή εισοδήματος χωρίς το παραμικρό αποτέλεσμα πάνω στο παραγωγικό δυναμικό.

Ως τώρα οι σοσιαλιστές, και ο Μιτεράν ειδικότερα, δεν έχουν ανεβάσει τον τόνο, σ' ό,τι αφορά το οικονομικό πρόγραμμα. Δε φιλοδοξούν να κάνουν μια στροφή προς τον έντονο παρεμβατισμό αν κερδίσουν τις βουλευτικές εκλογές, που ενδέχεται να γίνουν αν ο Μιτεράν κερδίσει τις προεδρικές. Με ένα Κομμουνιστικό Κόμμα πλήρως αναξιόπιστο, το Σοσιαλιστικό Κόμμα έχει πολύ μεγάλη περιθώρια «ελιγμών», στο βαθμό που δε διεξάγεται μια πραγματική συζήτηση στο προγραμματικό επίπεδο.

Η οικονομική συγκυρία μπορεί να δώσει μια ώθηση στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Το ερώτημα δεν αφορά μόνο τη Γαλλία, αλλά για τους ιδιαίτερους λόγους που αναφέραμε η χώρα αυτή θα αποτελέσει ένα σημαντικό πείραμα.

Πάνος ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η ΧΟΕΣΙΝΗ

■ Ανασφάλεια στην Παλλήνη. Οι υπεύθυνοι της «Γραμμής» δεν φοβούνται μόνο τους εξωτερικούς εχθρούς, αλλά και τους κατασκόπους που μπορεί να έχουν παρεισφύσει στο φρούριο της επιχείρησης.

Την περασμένη εβδομάδα το ΠΟΝΤΙΚΙ αναρωτιόταν αν θα ευαισθητοποιηθεί κανείς για τις βιντεοκάμερες που έχουν τοποθετηθεί στους εσωτερικούς χώρους των «κωσικοεγκαταστάσεων» και καταγράφουν τις κινήσεις των υπαλλήλων. Το πρόβλημα όμως δεν είναι, όπως φαίνεται, μόνο η νέα τεχνολογία. Το συντακτικό και το διοικητικό προσωπικό αντιμετωπίζει καθημερινά τον εξονυχιστικό έλεγχο τριάντα ιδιωτικών αστυνομικών της «GROUP 4» που έχουν ακροβολιστεί στην περιοχή. Το τελευταίο διάστημα, μάλιστα, μια και υπάρχει ο κίνδυνος να διαρρεύσει το δοκιμαστικό υλικό που παράγεται για τις 24 ΩΡΕΣ, οι ανάγκες περιφρούρησης έχουν διογκωθεί. Προσελήφθησαν, λοιπόν, άλλοι τόσσι περίπου ιδιωτικοί αστυνομικοί με επικεφαλής απόστρατο στρατιωτικό, οι οποίοι έχουν βαλθεί να ξεσκονίζουν τις τσάντες όσων μπαίνουν και, ιδιαίτερα, όσων βγαίνουν.

Ο ασφυκτικός έλεγχος έχει αρχίσει να δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στις σχέσεις των τριών αρχισυντακτών (Ν. Τσιμπλάκος, Τ. Παπαδόπουλος, Ι. Αμανατίδης) με διάφορους δημοσιογράφους, οι οποίοι κανονικά θα έπρεπε να δουλεύουν απερίσπαστοι, μια και οι 24 ΩΡΕΣ αναμένεται ότι θα κυκλοφορήσουν στα τέλη του Φλεβάρη.

■ Στις 6 του ίδιου μήνα θα δει το φως της δημοσιότητας κι άλλο ένα φύλλο, που δεν φιλοδοξεί, βέβαια, ν' ανταγωνιστεί τον Κοσκωτά. Πρόκειται για την πρώτη δοκιμαστική έκδοση της εβδομαδιαίας εφημερίδας του ΚΚΕ(εσ.)-Α.Α., η οποία τελικά ανέβαλε το προγραμματισμένο της ντεμπούτο για τις 17 του Γενάρη, όπως αναφέραμε στον προηγούμενο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ. Στην επιτροπή που έχει ανατεθεί ο σχεδιασμός και η ευθύνη της έκδοσης, συμμετέχουν ο Μπάμπης Γεωργούλας, ο Άγγελος Ελεφαντής, ο Παύλος Κλαυδιανός, ο Τάκης Μπενάς και ο Νίκος Φίλης.

■ Άλλοι σκοπεύουν ν' ανοίξουν κι άλλοι κλείνουν. Το τεύχος των ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ που κυκλοφόρησε πρόσφατα είναι το τελευταίο που εκδίδεται. Στο μέλλον, τα ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ θα υπάρχουν σαν ένθετο με χωριστή συντακτική ομάδα στην Κυριακάτικη έκδοση της ΑΥΓΗΣ, η οποία μαθαίνουμε ότι θα κατορθώσει να πάρει τελικά το φιλί της ζωής από την κρατική επιχορήγηση. Η κυβέρνηση έχει αποφασίσει να μην αφήσει την εφημερίδα να κλείσει, προβληματίζεται απλώς για τη νομική φόρμουλα με την οποία θα την ενισχύσει.

■ Πάνω από 50% αύξηση την κυκλοφορία του ο ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ της Κυριακής 10 Γενάρη, που αποκάλυπτε τα έργα εκσυγχρονισμού που γίνονται στον Αραξο, την Κρήτη και τη Ν.

Μάκρη, με πρωτοσέλιδο τίτλο Εργοτάξιοι Βάσεις. Από 27.845 φύλλα που είχε πουλήσει την Κυριακή 3 Γενάρη, ανέβηκε στα 42.785.

Τονωτικό το εορταστικό άραγμα. Έπιασαν όλοι τα πλάνα.

■ Εκδοτικός συνωτισμός στα FM. Μετά τον Λαμπράκη που είναι ήδη έτοιμος να εκπέμψει και τον Κοσκωτά, τον Βουδούρη και τον Κουρή που προετοιμάζονται, στο χορό μπαίνει σύντομα κι ο Τερζόπουλος. Στο τελευταίο τεύχος μάλιστα του ΚΛΙΚ, υπάρχει κι ένα σημείωμα για τις «984 χρυσές σφαλίδες» που ενδεχομένως θα δεχτεί ο σταθμός του Έρβερτ για το «δεξιόστροφο» στίγμα που δίνει τον τελευταίο(;) καιρό.

Ίσως, όμως, το ΡΑΔΙΟ-ΚΛΙΚ ν' αντιμετωπίσει ανάλογους κινδύνους και να δυσκολευτεί στον εντοπισμό διαφορετικής ραδιοφωνικής συχνότητας, μια και ο βασικός κορμός των συνεργατών του είναι ο ίδιος που επανδρώνει τον «ΑΘΗΝΑ 984».

■ Παρόλο που η υπόθεση Κοσκωτά και η κινητικότητα που αναπτύσσεται στα ερτζιανά μονοπωλούν το ενδιαφέρον του εκδοτικού χώρου, το μήνυμα της «επιτυχίας» προήλθε από τον περιοδικό Τύπο. Το τεύχος των ΕΠΙΚΑΙΡΩΝ που φιλοξενούσε τη φωτογραφία και τη συνέντευξη της Δήμητρας Λιάνη, ανέβασε την κυκλοφορία του περιοδικού από τις 11.000 στις 23.000 τεύχη.

Δε γνωρίζουμε ακόμα αν η συνέντευξη Μητσότακη στο πρώτο εβδομαδιαίο τεύχος του περιοδικού, είχε την ίδια απήχηση στους αναγνώστες.

TIME by Bobolasi! Στη φωτογραφία το τρίτο δοκιμαστικό.

Ο ρατσισμός δεν έχει πατρίδα!

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ, κατά την εκτίμησή της, «δεν είναι ένα σοβαρό περιοδικό, είναι ένα σοβαρό όπλο». Ένα έντυπο όμως με τέτοιες φιλοδοξίες δεν αρκεί να διαφημίζει μόνο τη μάχιμη ικανότητά του, αλλά οφείλει να υπερασπίζεται και διεθνώς τα όπλα.

Πράγματι, στο τεύχος που κυκλοφόρησε αυτό το μήνα, η δεξιά πολιτική επιθεώρηση ανταποκρίνεται στη διεθνιστική της υποχρέωση με τον καλύτερο τρόπο. Στη μόνιμη στήλη ANTENNA που αναλύει τις διεθνείς εξελίξεις, το περιοδικό καταπιάνεται με το Παλαιστινιακό ζήτημα και προσυπογράφει τη νομιμότητα της σιωνιστικής θηριωδίας. Προτρέπει, μάλιστα, με τον τρόπο του τις Ισραηλινές δυνάμεις να βρίσκονται σε μόνιμη ετοιμότητα, μια και πιστεύει ότι το παλαιστινιακό αντάρτικο «θα διατηρηθεί στη ζωή έστω με τεχνητή αναπνοή για λόγους οικονομικούς».

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ φαίνεται να πιστεύει, ότι ο μόνος λόγος που δημιούργησε την εξέγερση των Παλαιστινιών, είναι «οι τεράστιες επιχορηγήσεις» που παίρνουν οι οργανώσεις τους από τις πλούσιες αραβικές χώρες του Κόλπου. Η Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης είναι «ένας οικονομικός γίγας με επενδύσεις στη Δύση δεκάδων εκατομμυρίων δολαρίων. Ο Αραφάτ δεν είναι ένας Κολοκοτρώνης, αλλά ένας ικανότατος μάνατζερ που γνωρίζει καλά πως η διάλυση του αντάρτικου θα σημάνει αυτόματα παύση των εξαισιων εισπράξεων...»

Εκτός, όμως, από τις εκτιμήσεις της, η ΕΠΟΠΤΕΙΑ βρίσκει κι έναν πρωτότυπο τρόπο για να ερμηνεύσει τη γενοκτονία στα κατεχόμενα εδάφη. «Οι Παλαιστίνιοι», επισημαίνει «έχουν υψηλότερο ποσοστό πληθυσμιακής αναπτύξεως απ' όσο οι Ισραηλίνοι... Αν αυτός ο ρυθμός συνεχιστεί, τότε σε 20-25 χρόνια θα είναι περίπου όσοι και οι Εβραίοι. Ποιες λοιπόν θα είναι» διερωτάται, «οι προοπτικές, αν δεν αντιμετωπιστεί αμέσως η υπογεννητικότητα των Ισραηλινών; Μα, αυτό ακριβώς το πρόβλημα αντιμετώπισαν και οι ίδιοι. Και επειδή η υπογεννητικότητα απαιτεί ένα χρονοβόρο προγραμματισμό, προτίμησαν να ανακόψουν την υπεργεννητικότητα των Παλαιστινιών. Οι νεκροί στα κατεχόμενα είναι η εξειδίκευση αυτής της πολιτικής.

Βέβαια, σε όλη αυτή την ιστορία υπάρχουν πλευρές που μας αφορούν ως Έθνος. Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ δεν καλύπτει τα γεγονότα για λόγους δημοσιογραφικής πληρότητας. Κρούει τον κώδωνα του κινδύνου, μια και στην Ελλάδα μπορεί σύντομα ν' αντιμετωπίσουμε παρόμοιες καταστάσεις. «Στη Θράκη», γράφει, «ο λόγος αύξησης της τουρκικής μειονότητας είναι πολύ μεγαλύτερος από τον δικό μας, τόσον ώστε θεωρείται βέβαιο, πως σε μια περίπου γενεά η Θράκη θα κατοικείται κυρίως από Τούρκους και τα πραγματικά εθνικά μας σύνορα θα φθάνουν ως την Καβάλα...»

Άντε, λοιπόν! Τι περιμένουμε;

ΑΠΟ 16 περιοδικά «ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ» γιά τέσσερις
ΑΝΩΜΑΛΟ πρίντυ Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ κ. κ. ΒΟΥΛΕΥΤΗ
ΕΙΝΑΙ;
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ
Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Μας έκανε την τιμή πάλι η εθνικόφρων έπαλη του πολυάντρα — κατά τις δηλώσεις του — κυρίου Μιχαλόπουλου.

ΚΟΣΚΩΤΑΣ

ΦΙΛΙΠΠΟΠΟΥΛΟΣ

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΑΥΓΗ

ΠΡΩΤΗ

ΕΛΕΥΘ/ΤΥΠΙΑ

ΕΘΝΟΣ

ΝΕΑ

ΑΥΡΙΑΝΗ

ΑΚΡΟΠΟΛΗ

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ

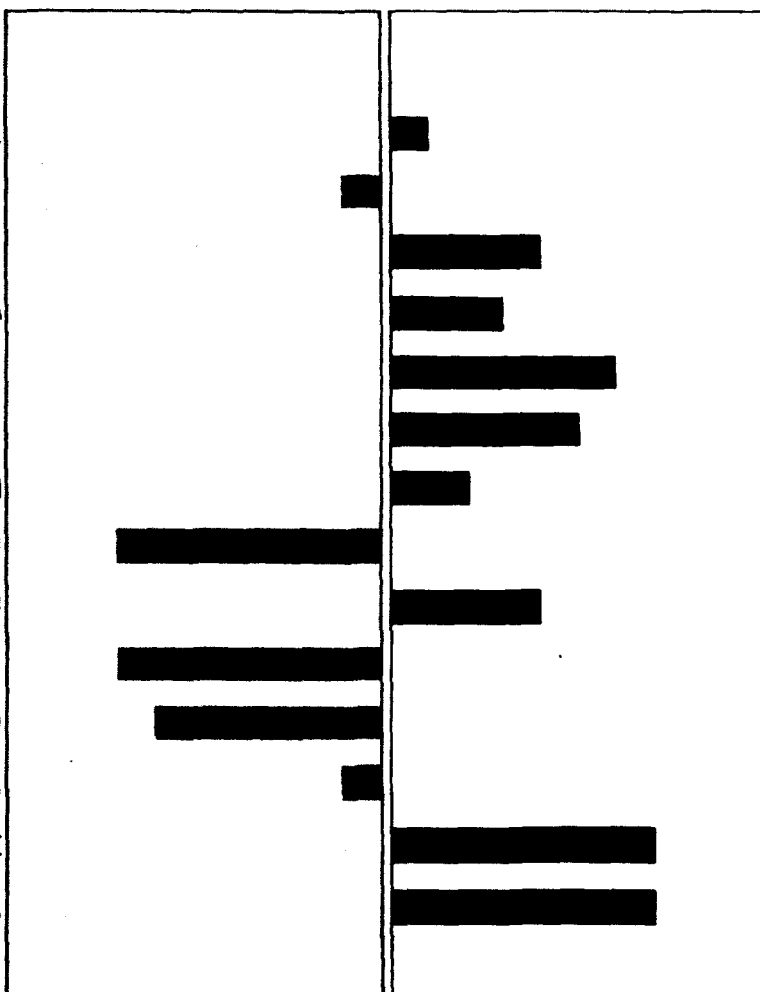
ΕΒΔΟΜΗ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΒΡΑΔΥΝΗ

ΕΛΕΥΘ. ΤΥΠΟΣ

ΕΛΕΥΘ. ΩΡΑ

Αριστερά οι «κοσκωτικοί», δεξιά η συμπαρατάξη του Φιλίππου. Η διαφοροποίηση στο βαθμό υποστήριξης κάθε εφημερίδας έγινε με βάση τα δημοσιεύματα της Τρίτης 12 Γενάρη για τη συνέντευξη Τύπου του ΕΘΝΟΥΣ, που είχε δοθεί την προηγούμενη ημέρα.

Ο τελευταίος αυτοκράτορας

Η συνέντευξη Τύπου που έδωσε τη Δευτέρα 11 Γενάρη ο διευθυντής του ΕΘΝΟΥΣ κ. Φιλίππου για τις «δραστηριότητες» του κ. Κοσκωτά, ήταν ένα μόνο από τα επεισόδια της μάχης που έχει ξεσπάσει ανάμεσα στην εφημερίδα και στον αμφιλεγόμενο μεγαλοεπιχειρηματία. Ταυτόχρονα, όμως, ήταν και μια ευκαιρία για τις υπόλοιπες εφημερίδες να επαναλάβουν την άποψή τους για τον ιδιοκτήτη των πέντε περιοδικών και των δύο εφημερίδων, να τον υπερασπίσουν ή να τον καταγγείλουν για μια ακόμη φορά.

Αν κάποιος ήθελε, λοιπόν, να σχηματίσει μια συνολική εικόνα για το ζήτημα, θα μπορούσε να σταθεί στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε την Τρίτη 12 Γενάρη η συνέντευξη, μια και καμιά εφημερίδα δεν αγνόησε τα όσα τόνισε ο κ. Φιλίππου στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ. Από την ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ μέχρι το ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ όλα τα ημερήσια και εβδομαδιαία φύλλα, έδωσαν με διακυμάνσεις δείγματα «κοσκωτισμού» ή «αντικοσκωτισμού», δημιουργώντας δυο στρατόπεδα στα οποία οι συμπαρατάξεις δεν έχουν άμεση σχέση με την πολιτική τοποθέτηση των συμμετεχόντων.

Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΩΡΑ κι ο ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ, για παράδειγμα, δεν έχουν τίποτα να ζηλέψουν στην κάλυψη της συνέντευξης, ακόμη κι απ' το ίδιο το ΕΘΝΟΣ. «Σφυροκοπήθηκε ο οχυρωμένος στη σιωπή του παραχαράκτης τραπεζίτης» γράφει η εφημερίδα του κ. Μπόμπολα, «ντοκτορά πλαστογραφίας το μόνο πτυχίο που απενεμήθη στις ΗΠΑ στο μαφιόζο» πλειοδοτεί ο κ. Βουδούρης.

Αλλά και στην άλλη πλευρά η κατάσταση δεν είναι διαφορετική. Η στάση της ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ («Παρέμβαση στο έργο της Δικαιοσύνης η χθεσινή συνέντευξη Τύπου») φαίνεται υποτονική, τόσο μπροστά στον αγώνα που έδωσε η ΑΚΡΟΠΟΛΗ να υπερασπίσει τον «αυτοδημιούργητο επιχειρηματία» όσο και στις υπηρεσίες που του πρόσφερε η ΕΒΔΟΜΗ («Χαστούκι Κοσκωτά στο ΕΘΝΟΣ — Δεν παίζει ο Κοσκωτάς»).

Από τους υπόλοιπους, τα ΝΕΑ θα ήθελαν πολύ να ξεπεράσουν τον Φιλίππου, περιόρισε όμως τους τόνους τους η δικιά τους κόντρα με το ΕΘΝΟΣ. Κάλυψαν, πάντως, με μια ολόκληρη σελίδα τη συνέντευξη, ενώ πρωτοσέλιδα δημοσίευαν πληροφορία «υπεύθυνης κυβερνητικής πηγής» για «πρόστιμο 35 εκατομμυρίων στον Κοσκωτά».

Αντικοσκωτικές οι αιχμές της ΠΡΩΤΗΣ, προσεκτικές οι τοποθετήσεις της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ και ιδιαίτερα της ΑΥΡΙΑΝΗΣ, επιθετικές, αλλά όχι όσο θα περίμενε κανείς, της ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗΣ. Ο Βαρδινογιάννης δε φαίνεται να θεωρεί τον Ολυμπιακό αξιόπιστο αντίπαλο για την ώρα.

Τέλος, παραπάνω από διακριτικές οι παρεμβάσεις της ΒΡΑΔΥΝΗΣ και της ΑΥΓΗΣ. Το ίδιο και του ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ, ο οποίος όμως καταχωρούσε μόνο περιληπτικά τη δήλωση Κοσκωτά, ενώ οι προηγούμενες την παρέθεταν ολόκληρη.

Να σημειώσουμε ακόμα έναν απρόσμενο εβδομαδιαίο υποστηρικτή της Παλλήνης. Το ΚΑΛΑΜΙ αφού αναφέρεται πολλές φορές «στις πρωτοφανείς και απaráδεκτες ενέργειες του Φιλίππου», επισημαίνει ότι «κανείς δε ρώτησε ποτέ τον Ωνάση πού βρήκε τα χρήματα». Στο τέλος μάλιστα της σελίδας που καλύπτει το θέμα, σημειώνει: «Ξέρουμε ότι τα παραπάνω θα προκαλέσουν την οργή του Φιλίππου και με την προστασία του μέθοδο θα γράψει ότι το ΚΑΛΑΜΙ πουλήθηκε στον Κοσκωτά ή προσπαθεί να αποκτήσει την εύνοιά του. Ο Κοσκωτάς μας είναι αδιάφορος: Έχουμε μάλιστα λόγους να είμαστε πικραμένοι, γιατί η εφημερίδα του η «Καθημερινή» όχι μόνο μας αγνοεί, αλλά μας πολεμά».

Επιμέλεια: Χρήστος ΜΑΧΑΙΡΑΣ

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ

Η Κοινωνία πρέπει να στηρίξει την Αυγή

Ο Γρηγόρης Γιάνναρος, αντικαταστάθηκε στη διεύθυνση της Αυγής πριν λίγες μέρες από τον Δημήτρη Ψυχογιό. Η αντικατάσταση αυτή συμπίπτει με την «μάχη ζωής» που δίνει για μια ακόμα φορά η Αυγή. Στη συνέντευξη που ακολουθεί ο Γ. Γιάνναρος μας αναλύει τις απόψεις του για την κρίση της εφημερίδας, για το πρόβλημα επιβίωσης μιας εφημερίδας γνώμης, για τις δυσκολίες των κομματικών εντύπων και απαντά στις επικρίσεις που έχουν κατά καιρούς διατυπωθεί για τη λειτουργία της Αυγής.

Από την προδικτατορική Αυγή.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Για μια ακόμα φορά από τη μεταπολίτευση η Αυγή περνάει μια κρίσιμη φάση. Νομίζουμε ότι η κρίση της αυτή δεν είναι απλά οικονομική, αλλά κυρίως έχει σχέση με την απελπιστικά χαμηλή της κυκλοφορία. Ποια εξέγησης δίνετε σ' αυτό το γεγονός;

Γρηγόρης ΓΙΑΝΝΑΡΟΣ: Σωστά λέτε ότι έχει ξαναμπει το θέμα. Ήμουν διευθυντής της Αυγής 10 χρόνια και αυτό το θέμα το αντιμετωπίζαμε με μεγάλη συχνότητα. Πολλές φορές βρεθήκαμε μπροστά στον κίνδυνο να κλείσει η εφημερίδα. Και βρέθηκαν λύσεις. Κατά τη γνώμη μου υπάρχει ένα θέμα κυκλοφορίας που πρέπει να το αυτονομήσουμε, αλλά και αυτό εντάσσεται σε ένα γενικότερο πρόβλημα που πρέπει να γίνει γνωστό σ' αυτούς που θέλουν να κυκλοφορεί η Αυγή. Θέλω να πω ότι όποιοι επιχειρήσαν να εκδόσουν μια εφημερίδα διαπίστωσαν ότι χρειάζονται 1 δις με περσινούς λογαριασμούς. Πολλές από τις κακοδαίμονιες της Αυγής σχετίζονται μ' αυ-

τό το θέμα. Διότι η Αυγή όταν ξεκίνησε δεν είχε δραχμή. Δανειστήκαμε ακόμα και τα τραπέζια για να φτιάξουμε τα γραφεία. Έτσι η Αυγή προγραμματίσει τα οικονομικά της σε καθημερινή βάση με στόχο την εξασφάλιση της κυκλοφορίας της.

Δεν είχε ποτέ τη δυνατότητα να σχεδιαστεί σαν εφημερίδα. Δεν είχε τη δυνατότητα να επιλέξει τους συνεργάτες της γιατί δεν είχε μια σταθερή οικονομική βάση για να παρέχει εγγυήσεις στους δημοσιογράφους.

■ Όλα αυτά εξηγούν τη χαμηλή κυκλοφορία;

— Η κυκλοφορία είναι συνάρτηση μερικών παραγόντων. Είναι συνάρτηση του περιεχομένου της εφημερίδας κι αυτό πρέπει να το κρίνουμε για να δούμε είναι ικανοποιητικό ή δεν είναι. Είναι συνάρτηση της εικόνας που δίνει, είναι δηλαδή πλούσια, μεγάλη εφημερίδα ή όχι. Ας το κρίνουμε. Είναι τέλος συνάρτηση ονομάτων, που γράφουνε. Κι όλα αυτά έχουν σχέση με τα οικονομικά. Γιατί ό,τι έκα-

νε όλα αυτά τα χρόνια ήταν προσαρμοσμένα προς τις οικονομικές της δυνατότητες.

Πέρα απ' αυτά υπάρχουν γενικότερα προβλήματα. Η συρρίκνωση της κυκλοφορίας όλων των πρωινών εφημερίδων τα τελευταία χρόνια. Αυτό είναι συνέπεια του γεγονότος ότι πολλοί θεωρούν τα απογευματινά φύλλα πιο ολοκληρωμένα. Αυτό όμως δεν είναι σωστό. Το δεύτερο είναι ότι μέσα σ' αυτό το πολιτικό κλίμα που δημιουργήθηκε, δηλαδή των εντυπώσεων, κλπ. που εκφράζεται και στην πολιτική μας ζωή και οι εφημερίδες γνώμης υποχωρούν. Δε χάνουν έδαφος μόνο οι πρωινές, χάνουν έδαφος και οι εφημερίδες γνώμης.

Το τρίτο στοιχείο είναι ότι αυτό που λέγεται κομματική εφημερίδα, στο ευρύτερο κοινό δεν θεωρείται έντυπο που δίνει πλήρη και αντικειμενική πληροφόρηση.

■ Νομίζω ότι τα χαρακτηριστικά που δώσατε είναι μόνιμα και μη ανατρέψιμα. Δηλαδή ούτε το δισεκατομμύριο θα βρεθεί, ούτε υπάρχει νομίζω πρόθεση να αλλάξουν τα άλλα στοιχεία, δηλαδή το πρωινό φύλλο, εφημερίδα γνώμης κλπ. Είναι συνεπώς η Αυγή καταδικασμένη;

— Γι' αυτό θεωρούμε ότι το πρόβλημα της Αυγής είναι κοινωνικό, πολιτικό, βαθύτατο πολιτικό και πρέπει να το αντιμετωπίσουμε. Το διεκδικούμε τώρα. Διεκδικούμε μια αποζημίωση που φτάνει τα 200 εκατομ. γι' αυτά που λεηλάτησε η χούντα. Τα 200 εκ. θα επιτρέψουν στην Αυγή να εξασφαλίσει μερικούς στοιχειώδεις όρους για την έκδοσή της και τον προγραμματισμό της. Και δεύτερο, ζητούμε η κοινωνία να δει σοβαρά πια πως θα ενισχυθούν οι εφημερίδες γνώμης. Π.χ. ένα μέρος της διαφήμισης να πηγαίνει υποχρεωτικά σ' αυτές. Το ζήτημα δεν είναι να διαπιστώσουμε ότι οι εφημερίδες γνώμης εξαφανίζονται, το ζήτημα είναι που μπορεί να καταλήξει ο Τύπος μετά τις τελευταίες εξελίξεις. Δηλαδή το ότι οι εφημερίδες

γίνονται προέκταση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μεγάλων οικονομικών συγκροτημάτων. Μπαίνουμε έτσι σε καινούργια πλέον φάση και υπάρχει ο κίνδυνος οι εφημερίδες να μην υποστηρίξουν απλά κάποιο κόμμα όπως σήμερα που είναι θεμιτό, αλλά να υποστηρίξουν συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα και να προωθούν οικονομικές επιλογές που κάνουν αυτά τα συγκροτήματα. Κι εδώ η κοινωνία πρέπει να αντιδράσει.

■ Όλα αυτά όμως είναι παράγοντες εξωτερικοί. Δεν βλέπετε να υπάρχει ένα πολιτικό πρόβλημα της ίδιας της εφημερίδας;

— Αναμφισβήτητο πρέπει να το δούμε κι αυτό. Και πρέπει να ορίσουμε με σαφήνεια ποια θα είναι η μορφή ενίσχυσης που δίνει η κοινωνία σε μια εφημερίδα, και μέσα σ' αυτά τα όρια η κάθε εφημερίδα γνώμης θα πρέπει να κινηθεί για να επιβιώσει.

■ Ας μη μιλάμε γενικά για «κοινωνία». Πρόκειται ουσιαστικά για χρηματοδότηση που αποφασίζεται από την κυβέρνηση. Γνωρίζουμε όμως ότι τέτοιου είδους κυβερνητικές κινήσεις γίνονται μόνο για την εξυπηρέτηση κάποιων πολιτικών σκοπιμοτήτων και στη βάση πολιτικών ανταλλαγμάτων.

— Εγώ είπα και επαναλαμβάνω. Το θέμα για την Αυγή είναι άμεσο. Η Αυγή διεκδικεί να αποζημιωθεί γι' αυτά που της πήρε η Χούντα. Δεν ζητάμε αποζημίωση από την Κυβέρνηση. Ζητάμε νομοθετική ρύθμιση και μετά με βάση αυτή θα πάμε στα δικαστήρια να διεκδικήσουμε αυτά που μας ανήκουν. Και δεν υπάρχει θέμα συναλλαγής γιατί συμφωνούν όλες οι άλλες εφημερίδες και όλα τα πολιτικά κόμματα για τη δίκαια απαίτησή μας.

■ Είσατε σχεδόν δέκα χρόνια διευθυντής της Αυγής. Σ' αυτό το διάστημα έγιναν αρκετές προσπάθειες να ανασυνγκροτηθεί η εφημερίδα. Με τη δημιουργία της Ελληνικής Αριστεράς έγινε η τελευταία. Ποιο απολογισμό κάνετε

σήμερα που φεύγετε από την εφημερίδα;

— Πρέπει να ξεκαθαρίσω ότι όλες οι απόπειρες αναδιοργάνωσης της εφημερίδας είχαν αμυντικό χαρακτήρα. Τις κάναμε για να αποφύγουμε τον κίνδυνο να κλείσει η εφημερίδα. Αυτό όμως οδηγούσε σε νέα συρρίκνωση. Γιατί η ανασυγκρότηση γινόταν με μείωση των σελίδων, της ύλης, με φτώχεια της εφημερίδας όπως έλεγαν. Εκτός από την τελευταία προσπάθεια της περασμένης Άνοιξης. Αυξήσαμε τις σελίδες σε 24, ήταν μια πλήρης εφημερίδα, είχε επαρκή κάλυψη για πρώτη φορά των αθλητικών και δεύτερον τροποποιήσαμε τη σχέση με το κόμμα γιατί υπήρχε ο ισχυρισμός ότι δεν έχει κυκλοφορία επειδή είναι κομματικό έντυπο. Και αυτό απέτυχε. Όλοι μας έλεγαν τότε ότι είναι πολύ καλή η εφημερίδα και θα πάει καλά αν έχετε τη δυνατότητα να τη στηρίζετε οικονομικά. Αλλά εμείς δεν μπορούσαμε να τη στηρίξουμε πάνω από τρίμηνο. Και φυσικά παρ' ό,τι φτάσαμε σε 6000 φύλλα στην Αθήνα δεν μπορούσαμε να συνεχίσουμε αυτό το πολυέξοδο μοντέλο.

■ **Να επιμεινουμε λίγο στο θέμα της κομματικής εφημερίδας. Υπάρχει μια ιστορία σ' αυτό. Τότε που παιζόταν η μάχη με τα σφυροδρέπανα στη μεταπολίτευση η Αυγή βγήκε σαν μη κομματική εφημερίδα ενώ ήταν φυσικά όργανο του κόμματος. Μετά υπάρχει το συνέδριο που αποφάσισε τη μετατροπή σε όργανο του ΚΚΕσ. Υπάρχει η καθυστέρηση στην εφαρμογή αυτής της απόφασης. Μετά πάλι αλλαγή σε εφημερίδα της αριστεράς με τη δημιουργία της ΕΑΡ. Υπάρχει, άραγε, καμιά διαφορά ουσιαστική σε κάθε φάση των σχέσεων του κόμματος (τότε του ΚΚΕσ. τώρα της ΕΑΡ) με την Αυγή;**

— Πιστεύω ότι το αναγνωστικό κοινό της εφημερίδας και ο πολιτικός κόσμος που εξέφραζε το ΚΚΕσ. παλιά και η ΕΑΡ σήμερα δεν μπορεί να έχει σαν κριτήριο στην επιλογή της εφημερίδας κάποια συμβολικά πράγματα. Αυτά κατά τη γνώμη μου παίζουν δεύτερο ρόλο. Η εφημερίδα σ' όλη τη διαδρομή της απέκτησε ένα τίτλο: ότι είναι η έγκυρη πολιτική εφημερίδα που εκφράζει τις απόψεις ενός συγκεκριμένου κόμματος.

Από κει και πέρα δε νομίζω ότι παίζουν ρόλο οι συμβολισμοί του σφυροδρέπανου ή του κομματικού οργάνου. Γιατί δοκιμάστηκαν τα πάντα και καταλήγαμε μετά απ' όλες τις εξορμήσεις ν' αντιμετωπίζουμε τα ίδια προβλήματα και

μάλιστα πιο οξυμένα. Τώρα τι άλλαξε ουσιαστικά; Η αντίληψη του κομματικού οργάνου.

Πρώτον υπήρχαν δημοσιογραφικά κριτήρια στην εκτίμηση των γεγονότων και όχι κομματικά. Δεν θεωρούνταν ιερά όλα τα κομματικά κείμενα, και άρα δεν προβάλλονταν όλα. Δεύτερο η συντακτική επιτροπή της εφημερίδας, η διεύθυνση, δεν είχε αυτή τη βασινιστική σχέση εξάρτησης. Υπήρχε μια συγκεκριμένη, πλήρης αυτοτέλεια και στο τέλος γινόταν μια κριτική εκτίμηση για την έκδοση της εφημερίδας.

Νομίζω ότι αυτή ήταν μια σταθερή πορεία και μια κατάκτηση για το πώς πρέπει να βγαίνει μια εφημερίδα σήμερα.

■ **Εδώ υπάρχουν αντιρρήσεις και διαφορετικές εκτιμήσεις και μάλιστα από ανθρώπους με τους οποίους είσατε σύντροφοι πριν λίγους μήνες στο ΚΚΕσ. Υπάρχει η αίσθηση ότι την εποχή της διάσπασης πριν το συνέδριο της ΕΑΡ η εφημερίδα σαφώς απέκλεισε κάποιες απόψεις;**

— Ξέρω ότι υπάρχουν τέτοιες απόψεις. Και δεν υπάρχουν μόνο από κει. Πρέπει όμως να ερευνησουμε αν είναι έτσι τα πράγματα. Π.χ. όταν γινόταν η συζήτηση για

την πορεία του ΚΚΕσ. τηρήθηκε με θρησκευτική ευλάβεια η αρχή της ισοτιμίας στην προβολή των απόψεων. Δεν υπήρχε άποψη, επιχείρημα, σκέψη που να μη διατυπώθηκε στην εφημερίδα. Από κει και πέρα βεβαίως όταν διαμορφώνονται κάποιες πλειοψηφίες είναι φανερό ότι ο χειρισμός των μεγάλων πολιτικών προβλημάτων γινόταν από εκείνες τις απόψεις που πλειοψηφούσαν. Αλλά εγώ προκαλώ ποια άποψη δε δημοσιεύτηκε εκείνη την περίοδο. Από τότε και μετά, ποιο ειδησεογραφικό στοιχείο που προέρχεται από το σχήμα που ονομάζεται τώρα ΚΚΕσ-Α.Α. δεν δημοσιεύτηκε.

■ **Μπορούμε σαν παράδειγμα να αναφέρουμε την περίπτωση των θέσεων της τάσης αυτής που δημοσιεύτηκαν στην Αυγή με παράλειψη του κεφαλαίου που αφορούσε την Ευρώπη. Ακολούθησε απάντηση του Παπαγιαννάκη που χτύπαγε αυτή την έλλειψη, ενώ η ανταπάντηση του Βουλέλη δε δημοσιεύτηκε ποτέ.**

— Να δούμε το συγκεκριμένο. Οι θέσεις αυτές έφτασαν στην εφημερίδα κάποια ώρα. Με δική μου επέμβαση ανατράπηκε η εφημερίδα στις 7 το βράδυ και έδωσα μια σελίδα για να δημοσιευτούν

τα κείμενα αυτά. Έκανα την επιλογή με βάση τη δική μου εκτίμηση για ότι χώραγε σε εκείνη τη σελίδα. Πρέπει να πω ότι την επομένη ήρθε αντιπροσωπεία που συμμετείχε ο Βούτσος για να με συγχαρεί για τον τρόπο που πρόβαλα τις θέσεις.

Στη σελίδα δεν χώραγαν όλες οι θέσεις. Έβγαλα τα της ΕΟΚ. Μετά έφτασε ένα άρθρο του Βουλέλη. Καθυστέρησε η δημοσίευσή του. Δημοσιεύτηκε στο «ΚΑΠΑ» εντός ολίγων ημερών και δεν υπήρχε πια περίπτωση να ξαναδημοσιευτεί στην Αυγή. Και ο Παπαγιαννάκης απάντησε σ' αυτό το άρθρο του Βουλέλη. Δεν έγινε καμιά συνεννόηση. Εκείνη την εποχή εγώ πλειστάκις απευθύνθηκα στους συντρόφους επειδή έβλεπα και τις μελλοντικές εξελίξεις, αλλά και τα θέματα τα κυκλοφορικά, να συνεργάζονται με την εφημερίδα με αναλύσεις δικές τους. Δεν υπήρχε ανταπόκριση.

■ **Πώς να υπάρχει ανταπόκριση όταν στις στήλες της Αυγής διαβάζουμε κείμενα σαν το παρακάτω: «Τότε ίσως και μερικοί παράγοντες της Αριστεράς, σαν τον Μανώλη Γλέζο, σαν το Γιάννη Μπανιά και τους φίλους του — θα σταματήσουν τη μοναχική τους πορεία και τις αμαρτωλές ερωτοτροπίες τους, τότε με το ΠΑΣΟΚ και τότε με το ΚΚΕ. Θα σταματήσουν και θα ενταχθούν εκεί που η ευθύνη και το αγωνιστικό τους παρελθόν τους καλεί». (6 Ιανουαρίου).**

— Εδώ δημιουργείται το αντίθετο πρόβλημα απ' αυτό που λέγατε πιο πριν. Έχουμε συμφωνήσει στην 4η σελίδα της εφημερίδας να υπάρχει ένα άρθρο. Το θέμα είναι τι κάνεις όταν αυτό το άρθρο δεν εκφράζει τις δικές σου απόψεις; Δεν θα το δημοσιεύσεις, θα το κόψεις, ή θα το αλλάξεις; Η γραμμή του κόμματος δεν προκύπτει από ένα μόνο άρθρο, αλλά από μια πλουραλιστική δημοσίευση πολλών κειμένων.

■ **Το άρθρο όμως αυτό είναι γραμμένο από τη σκοπιά της Ελληνικής Αριστεράς.**

— Δεν είναι από τη σκοπιά του κόμματος. Είναι η άποψη ενός στελέχους, του Θανάση Τσουπαρόπουλου. Ούτε εγώ, ούτε άλλοι συμμερίζονται αυτή την άποψη. Θυμάστε ότι παραμονές εκλογών δημοσίευσα το άρθρο του Νίκου Καρρά, παρά το γεγονός ότι ήταν αντίθετο με τη γραμμή του κόμματος και της εφημερίδας, γιατί νόμιζα ότι θα ήταν χειρότερο αν δε δημοσιευτεί.

■ **Δεν υπάρχει κόστος στην εφημερίδα απ' αυτή την αιμορρα-**

— Υπάρχει αναμφισβήτητα. Αυτό όμως δεν οφείλεται στο ότι η εφημερίδα αντιμετώπισε με μια ορισμένη στάση αυτό το φαινόμενο. Νομίζω απλά ότι η επιλογή των συντρόφων αυτών είναι να μην αγοράζουν την Αυγή. Δικαιώμα τους. Κόστος υπάρχει μεγάλο. Όπως και παλιότερα, όταν έγινε η διάσπαση του Ρήγα.

■ **Μια τελευταία ερώτηση. Η αλλαγή στη διεύθυνση της εφημερίδας προκάλεσε ήδη αντιδράσεις μέσα στο κόμμα. Επειδή έχουμε συνηθίσει κάποιες κομματικές αποτυχίες να τις χρεώνεται ένας άνθρωπος και έτσι να μην αναζητούνται οι πραγματικές αιτίες, πώς αισθάνεστε εσείς αυτή την αλλαγή; Είσατε μήπως το «εξιλαστήριο θύμα» της αποτυχίας, ή απλώς το κόμμα σας προφυλάσσει, με μια έγκαιρη αποχώρηση, από το ενδεχόμενο να κλείσετε εσείς ο ίδιος την εφημερίδα;**

— Θα σας μιλήσω με ειλικρίνεια. Αυτά που βγήκαν στις ανακοινώσεις είναι και η πραγματικότητα. Η υπόθεση αυτή της αλλαγής στη διεύθυνση της εφημερίδας ως πολιτική απόφαση είναι παλιά. Αμέσως μετά το συνέδριο υπάρχει η πίεση εγώ να περάσω στο κόμμα και ν' αναλάβω κεντρικές πολιτικές δουλειές. Αυτό πέρασε από πολλές φάσεις. Η τελευταία φάση είναι τον Οκτώβριο όταν δημιουργήθηκε μια 7μελής επιτροπή, 4 από το Ε.Γ. και 3 από την εφημερίδα, που όριζε αυτή η απόφαση ότι μέχρι τέλους του '87 θα υπάρξει μια πρόταση για το μέλλον της εφημερίδας, το οικονομικά και τη διεύθυνσή της και ότι εγώ ενώ θα παρέμενα στην εφημερίδα θα απαγκιστρωνόμουν από την καθημερινή άσκηση των καθηκόντων μου. Είναι γνωστό ότι όλο αυτό το διάστημα τα διευθυντικά καθήκοντα είχαν περάσει σε 3μελή επιτροπή από τον Σοφ. Χρυσόστομιδη, Κώστα Σπυρόπουλο και Ελίζα Παπαδάκη. Και τώρα βρέθηκε αυτή η λύση. Πάντως δεν πρόκειται για εξιλαστήριο θύμα γιατί όταν με την απόφαση που καθορίζει ότι λύνεται τελικά το πρόβλημα της διεύθυνσης και δημοσιοποιείται, ταυτόχρονα ορίζεται ο Γιάνναρος αντικαταστάτης του Κύρκου για το 20ήμερο που θα λείπει, δε νομίζω ότι μιλάμε για εξιλαστήριο θύμα. Επίσης δεν ευσταθεί ότι έφυγα εγκαίρως για να μην κλείσω εγώ την εφημερίδα γιατί τώρα που το κόμμα αναλαμβάνει προσπάθεια για να τη σώσει εγώ είμαι επικεφαλής αυτής της προσπάθειας. Είμαι ένας από εκείνους που δίνουν τη μάχη για την επιβίωση.

Γ.Π.—Δ.Ψ.

Πυρηνικά για το καλό μας

■ Πριν στεγνώσει το μελάνι της αμερικανοσοβιετικής συμφωνίας για την καταστροφή των πυραύλων μέσου βεληνεκούς, «πριν ο αλέκτωρ λαλήσει τρίς», πολλοί ευρωπαίοι λειτουργοί του τύπου απαρνήθηκαν τις θριαμβολογίες τους και το γύρισαν πάλι στην ανησυχία για την ασφάλεια της Ευρώπης. Τι σκεπτικισμός, τι επιφυλακτικότητα, τι προκλήσεις και κίνδυνοι φιλανθρωπικής, τι προτροπή για μια ευρωπαϊκή άμυνα — αυτά και άλλα πολλά παρέλασαν μπρος στα έντρομα μάτια μας.

Δικαιολογημένα όμως: την επομένη κιόλας της συμφωνίας, το ΝΑΤΟ συζητούσε ποια νέα πυρηνικά και πού θα τα εγκαταστήσει για την κατάλληλη τροποποίηση στη στρατηγική της «ευέλικτης απάντησης» (flexible response — που σημαίνει ότι η Δύση χρησιμοποιεί πρώτη πυρηνικά, κάτι που δεν πολυγράφεται. Η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση — αδιάφορη ακόμα στο ελληνικό κόρτε — αναζητεί το κατάλληλο μίγμα πυρηνικών συμβατικών — η νεοσύστατη γαλλογερμανική ταξιαρχία πιθανώς να αποκτήσει σύντομα και ατομική κάλυψη, 25 χρόνια από την υπογραφή του γαλλογερμανικού στρατιωτικού συμφώνου, σαν πυρήνα μιας «ευρωπαϊκής» άμυνας.

Η όλη συζήτηση στηρίζεται σε κάποιο υποτιθέμενο κενό που καλείται να συμπληρώσει η Δυτική Ευρώπη μετά την απομάκρυνση των πυραύλων μέσου βεληνεκούς (3:1 σε βάρος των ανατολικών): Δεν ήταν όμως πάλι για κάλυψη κάποιου κενού που το '78 αποφασίστηκε από τους αμερικανούς η αντικατάστασή τους; Με δυο λόγια, τώρα που πέρασαν οι γιορτές, πρέπει να συνεχίσουμε να θεωρούμε τα πυρηνικά όπλα (του τρόμου, ολέθρου κτλ.) ως απαραίτητα για την εξασφάλιση της ειρήνης στην ήπειρο, όπως λίγα χρόνια πριν;

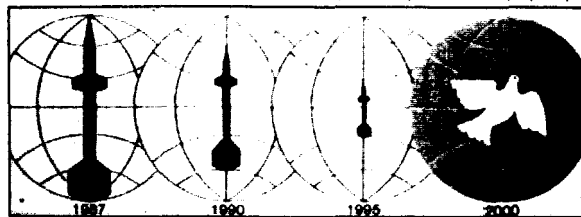
«Χωρίς αμφιβολία, μια δυτικοευρωπαϊκή άμυνα χωρίς πυρηνικά όπλα θα καθιστούσε τον πόλεμο πιθανότερο γιατί θα τον περιορίζε στα εδάφη μας... Αλλά ακόμη και η ισορροπία στις συμβατικές δυνάμεις δεν καθιστά περιττή την πυρηνική αποτροπή. Η εμπειρία αιώνων ιστορίας μας διδάσκει ότι η συμβατική ισορροπία δεν εμποδίζει την έκρηξη πολέμου», εννοεί ο Κ. Βέρρος (Βραδυνή, 15.1.88) με μια λογική που δυστυχώς δεν είναι επαληθεύσιμη παρά μόνο από την ιστορία αυτοπροσώπως. «Θα πρέπει η δυτική κοινή γνώμη» (ίσως επικίνδυνα φιλειρηνική)

«να αντιληφθεί πως ο έλεγχος των εξοπλισμών (πυρηνικών και συμβατικών) δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς ένα αντιστάθμισμα στη δυνατότητα της ΕΣΣΔ να επιτεθεί και να εισβάλει στα ευρωπαϊκά εδάφη. Δηλαδή χωρίς μια πραγματική αποτροπή».

Παρατηρούμε εδώ μια ταυτότητα (έλεγχος εξοπλισμών ίσον αποτροπή πολέμου) να γίνεται ανισότητα με την εισαγωγή του φύσει επιθετι-

εξ ου και η εκτίμηση μεγάλου μέρους των Δυτικοευρωπαίων προς την πυρηνική αποτροπή».

Αν και ζούμε στις παρυφές της ευρωπαϊκής ηπείρου, κάτι έχουμε ακούσει για τα περί του αντιθέτου «αισθήματα» μεγάλου μέρους των δυτικοευρωπαίων: π.χ. κινήματα ειρήνης, δημοσκοπήσεις, «κοινή γνώμη...». Πάντως, τόσο ριζικά περί ασφαλείας ούτε ένας πρώην στρατιω-

Προσδοκίες σοβιετικών δια του Ριζοσπάστη

κού Κρεμλίνου, που οφείλει να παράσχει και τις περισσότερες εγγυήσεις: «το εάν πραγματικά επιθυμεί να διατηρηθεί η ειρήνη στην Ευρώπη — και κατ' επέκταση παγκοσμίως — θα φανεί από το εάν θα δεχθεί να μειώσει τις συμβατικές του δυνάμεις ώστε να επιτευχθεί μια ποσοτική και ποιοτική ισορροπία, να επιτρέψει την ελεύθερη επικοινωνία των λαών των δύο συνασπισμών και να μην φέρει αντιρρήσεις στο πρόγραμμα της Στρατηγικής Αμυντικής Πρωτοβουλίας των ΗΠΑ (SDI — Πρόλεμος των Άστρων)». Θα μπορούσαν και να κατεβάσουν τα ρολά απευθείας...

Ανάλογο συμπέρασμα ως προς τη «χρησιμότητα της πυρηνικής αποτροπής για τη διατήρηση της ειρήνης» σε αντίθεση με τα συμβατικά όπλα που «κάνουν δυνατό τον πόλεμο», είναι ακριβότερα, λιγότερο δημοφιλή και απαιτούν περισσότερα από τον πληθυσμό (θητεία κλπ.), βγάζει με αρκετό πραγματισμό ο Κ. Χατζημπίρος στη Νέα Οικολογία (17, Ιαν. '88). Και όχι για τον εαυτό του μόνο, αλλά κατ' επιταγή των δυτικοευρωπαίων: «Τα αισθήματα μεγάλων στρωμάτων στη Δυτική Ευρώπη καθορίζονται από το φόβο απώλειας των κεκτημένων. Ουσιαστικά πρόκειται περί μιας έντονης επιθυμίας για ασφάλεια και επομένως διατήρηση του βιοτικού επιπέδου, των πολιτικών ελευθεριών, της πολιτιστικής ταυτότητας και γενικά αυτής της καλώς ή κακώς εννοούμενης «ευημερίας» που επί πολλές δεκαετίες οικοδομείται στη Δυτική Ευρώπη. Η διαδικασία αυτή διακόπηκε δραματικά από τους δύο παγκόσμιους πολέμους, αλλά συνεχίζεται τώρα πια αδιατάρακτη επί 40 χρόνια,

τικός δε σκέφτηκε: «Στις περισσότερες χώρες της συμμαχίας ο όρος ασφάλεια αναφέρεται πιο πολύ στην ανεργία και το χαμηλό εισόδημα παρά στη στρατιωτική απειλή. Μ' αυτό το δεδομένο είναι πολύ δύσκολο να υπάρξει λαϊκή υποστήριξη των αμυντικών δαπανών, ιδίως όταν το συνεχώς αυξανόμενο κόστος των οπλικών συστημάτων αφαιρεί πόρους από άλλους εξίσου σοβαρούς τομείς της δημόσιας ζωής».

«Σαν αντίδοτο αυτής της απροθυμίας οι ηγέτες της Δύσης βρήκαν τα πυρηνικά όπλα. Και φθηνότερα είναι και λιγότερο ανθρώπινο δυναμικό χρειάζεται για τη χρησιμοποίησή τους». (Φ. Κίηρας, ταξ. ε.α., ΤΟ ΒΗΜΑ, 25.10.87).

Αυτή λοιπόν η ασφάλεια «χρειάζεται (κατά τον Κ.Χ.) βεβαιότητες και δε μπορεί να στηριχθεί σε αμφιβολίες, όσο βάσιμες κι αν είναι» (συμβατικά όπλα, μονομερή αφοπλισμό, καλή θέληση, τεχνολογική καθυστέρηση των σοβιετικών κλπ.).

«Δυστυχώς προς το παρόν καμία εναλλακτική πρόταση, εκτός από τη διατήρηση του ελάχιστου αριθμού πυρηνικών όπλων που είναι αναγκαία για την αποτροπή του πολέμου, δεν πείθει για τη βραχυπρόθεσμη και μεσοπρόθεσμη αποτελεσματικότητα της.»

Η θέση του Κ.Χ. δεν είναι πρωτότυπη, είναι ίσως ασυνήθιστη για το βήμα απ' όπου παρουσιάζεται. Με δεδομένο το ρεαλισμό της διατήρησης απομένει να μάθουμε ποιος είναι ο ελάχιστος αριθμός πυρηνικών όπλων και ποια η ανεκτή επιβάρυνση του περιβάλλοντος από την παραγωγή, μεταφορά και αποθήκευσή της.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

Στροφή 180 μοιρών

Όταν στο προηγούμενο τεύχος του Σχολιαστή α-νοίγαμε το ζήτημα της ελληνικής στροφής στο παλαιστινιακό ζήτημα, αισθανόμασταν απελπιστικά μόνοι.

Μέσα σε ένα πλατύ συναινετικό κλίμα, που κυριαρχεί ο πολιτικός αμοραλισμός και η κοινωνική αφασία, φάνταζε «γραφική» η παρέμβαση αρχών που επιχειρήσαμε.

Ωστόσο, ο ανυποχώρητος αγώνας στα κατεχόμενα κινητοποίησε τα πιο ευαίσθητα τμήματα της ελληνικής και της διεθνούς κοινότητας, έθεσε ξανά και με αποτελεσματικούς όρους την ανάγκη για ένα νέο διεθνισμό.

Η παλαιστινιακή επανάσταση ανέτρεψε τους όρους του παιχνιδιού και «πάγωσε» την κουτοπόνηρη πρωτοβουλία της ελληνικής κυβέρνησης να «εισδύσει» στην περιοχή με την ευρωπαϊκή της ιδιότητα ώστε να εξασφαλίσει τη συμμετοχή και του ελληνικού κεφαλαίου στους νέους ιμπεριαλιστικούς σχεδιασμούς πάνω στις κατεστραμμένες οικονομίες.

Επιτέλους η σύγκρουση αποκάλυψε εκ νέου (σ' όσους θέλησαν να ξεχάσουν) την πραγματική φυσιογνωμία του ρατσιστικού επεκτατικού κράτους του Ισραήλ και επανέφερε το παλαιστινιακό στο προσκήνιο ως τέτοιο και όχι σαν μια εν γένει «αραβο-ισραηλινή διένεξη».

Η αμχανία των κυβερνητικών διεκπεραιωτών της στροφής προς Ισραήλ είναι εμφανής. Η οποιαδήποτε διπλωματική κίνηση ή και ανακοίνωση ακόμα ακολουθεί και καλύπτεται πίσω από τις αντίστοιχες θέσεις της ΕΟΚ. Έτσι, λόγω χάρη, στις 14 Ιανουαρίου το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών «Με ιδιαίτερη λύπη πληροφορήθηκε την απόφαση των ισραηλινών αρχών να απελάσουν Παλαιστίνιους», όπως ακριβώς με την ίδια «λύπη» το πληροφορήθηκε μια μέρα νωρίτερα ο Δυτικο-Γερμανός εκπρόσωπος των 12.

Αν και προσπάθησε φιλότιμα ο κ. Παπούλιας να πείσει το Συμβούλιο των Αράβων πρεσβευτών στην Αθήνα ότι «η Ελληνική πολιτική παραμένει αμετάβλητη απέναντι στο μεσανατολικό πρόβλημα», εισέπραξε τη διπλωματική τους δυσφορία όταν του θυμίσαν πως αναμένουν ότι «η φίλη Ελλάδα θα καταδικάσει τις ενέργειες των ισραηλινών δυνάμεων κατοχής και θα συνεχίσει την άρνηση συνεργασίας με το σιωνιστικό κράτος».

Μονάχα εκείνος ο θλιβερός Μητσοτάκης έσπευσε να «προσκυνή-

σει» τον κ. Γκιλμπόα της διπλωματικής αντιπροσωπείας του Ισραήλ, στις 11 του μηνός, επιβεβαιώνοντας όσους τον θεωρούν τον καλύτερο συμπαράστατή του Ανδρέα. Διότι μ' αυτή του την κίνηση — πέρα από τα πιθανά οικονομικά ανταλλάγματα που εξασφάλισε για την προεκλογική περίοδο — πρόσφερε ένα μοναδικό άλλοθι στην κυβερνητική πολιτική ώστε να εμφανίζεται σαν «προοδευτική».

Μια μικρή επανάληψη στα παλιά

Ας κάνουμε όμως μια ενδιαφέρουσα αναδρομή στη βήμα βήμα πορεία προς τα σημερινά, έστω και «παγωμένα», ανοίγματα.

Στις 17 Μαΐου του 1983 στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κάποιος κ. J. PENDERS, Ολλανδός και μέλος της ΡΡΕ (ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος), εισηγήθηκε έκθεση με θέμα την άμεση αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων μεταξύ Ελλάδας και Ισραήλ (1-63/83).

Με βασικό επιχείρημα πως «Η Ελλάδα αποτελεί σύνδεσμο μεταξύ της Ευρώπης και του Αραβικού κόσμου. Τόσο με τις αραβικές χώρες όσο και με τους Παλαιστίνιους διατηρεί εξαιρετικές σχέσεις. Η Αθήνα τότε μόνο μπορεί να επωφεληθεί πλήρως από αυτό, καθώς και η ΕΟΚ, όταν βελτιώσει βαθμιαία τις σχέσεις της με το Ισραήλ», και επιπλέον ότι «Η Ελλάδα θα αναλάβει (Σ.Σ. καλή

χώρα) την προεδρία από 1ης Ιουλίου 1983. Η μη διατήρηση πλήρων διπλωματικών σχέσεων μπορεί να δημιουργήσει επώδυνες καταστάσεις», ο κ. PENDERS εξέφρασε την κοινή επιθυμία ΕΟΚ-Ισραήλ προς το σώμα.

Πέρασαν μερικά χρόνια για να ακούσουν οι Έλληνες κυβερνητικοί την ίδια θέση από πρώτο χέρι. «Το Ισραήλ θα δεχόταν με χαρά ελληνική μεσολάβηση στην αραβο-ισραηλινή διένεξη». (Σ. Πέρες στο Τελ-Αβίβ 1/12/87 προς κ. Παπούλια), για τους ίδιους λόγους που ανέφερε η έκθεση PENDERS!

Υπάρχει όμως σαφής διαφορά του τότε με το τώρα, και μάλιστα εντυπωσιακή.

Ενώ σήμερα ο κ. Παπούλιας επιθυμεί ακριβώς όπως και ο κ. Πέρες αυτή τη διαμεσολάβηση (και όχι μόνο) κατά τα κοινοτικά κριτήρια και επιδιώξεις, τότε, το 1983, ο ευρωβουλευτής κ. Πλασκοβίτης και οι υπόλοιποι του κυβερνητικού ΠΑΣΟΚ καταψήφισαν την ντιρεκτίβα του κ. PENDERS.

Ο κ. Πλασκοβίτης ακούγοντας τον κ. PENDERS να αγορεύει «Η προηγούμενη ελληνική κυβέρνηση του κ. Καραμανλή και του κ. Ράλλη ήταν κυρίως στραμμένη προς τη Δύση, την ΕΟΚ, το ΝΑΤΟ. Θα μπορούσε ακριβώς η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, με το εξαιρετικό πολιτικό της κεφάλαιο στον αραβικό κόσμο — και το βρίσκω αυτό ένα βαρύ πολιτικό επίχειρημα — να κάνει το γενναίο βήμα και να αποκαταστήσει τις σχέσεις της με το Ισραήλ», του απάντησε με τον ακόλουθο τρόπο:

«Μόνο εφόσον αποκαταθεί η ειρήνη στη Μ. Ανατολή και αναγνωριστεί το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του παλαιστινιακού λαού ώστε να προχωρήσει στη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους... η Ελλάδα πιστεύουμε ότι δε θα έχει λόγο να μην προβεί σε αποκατάσταση πλήρων διπλωματικών σχέσεων με τη χώρα αυτή (Ισραήλ)».

Επιπλέον ο ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ τόνισε πως «Καμιά διάταξη της Συνθήκης της ΕΟΚ δε δεσμεύει την εξωτερική πολιτική και κατά συνέπεια τις διπλωματικές σχέσεις που, κατά την κυρίαρχη εκτίμηση κάθε χώρας, συνδέουν τη χώρα αυτή με τρίτες χώρες, είτε συνδεδεμένες με την κοινότητα είτε όχι».

Να λοιπόν που η ελληνική στροφή που για πολλούς λόγους (Σχολιαστής Νο 58) υπαγορεύτηκε, είναι προφανής.

Αν λάβουμε υπόψη ότι τότε, το 1983, και η ΝΔ δεν τόλμησε να υπερψηφίσει την έκθεση PENDERS (απέιχε) και μόνο ο κ. Αλεξιάδης της 'Ακρας Δεξιάς την υποστήριξε λέγοντας, μεταξύ άλλων, πως η διπλωματική αναγνώριση του Ισραήλ «θα ηδύνατο να ωφελήσει προς αμφοτέρως κατευθύνσεις, ιδίως τώρα που από του προσεχούς Ιουλίου αναλαμβάνει την προεδρία του Συμβουλίου των υπουργών της ΕΟΚ», μπορούμε να σιγουρευτούμε για την «αρμονική» μετακίνηση των ελληνικών πολιτικών δυνάμεων στο ζήτημα.

Μ' όλα αυτά, συχνά κουραστικά, που ήμαστε υποχρεωμένοι να καταγράψουμε, δε φιλοδοξούμε να επαναφέρουμε το κυβερνών κόμμα στον ορθό δρόμο. Κάτι τέτοιο αφορά τους συσχετισμούς και τη διαπάλη (αν υπάρχει) στο εσωτερικό του. Όσο δε για την ύπαρξη του «καλού» μονομάχου στην πολιτική κονίστρα του Ισραήλ, του Εργατικού Κόμματος που φλερτάρει το ΠΑΣΟΚ, θυμίζουμε πως ο Ράμπιν του κόμματος της «Σοσιαλιστικής Διεθνούς» είναι ο σημερινός υπουργός Άμυνας...

Μοναδική δύναμη μεταβολής του status στην Παλαιστίνη και της «πραγματιστικής» ελληνικής εξωτερικής πολιτικής δεν μπορεί παρά να είναι η εξέλιξη της εξέγερσης εκεί και η εκπλήρωση του στοιχειώδους διεθνιστικού χρέους της Αριστεράς και των κοινωνικών κινημάτων στη χώρα μας.

Και αυτό σημαίνει πάμπολλες παρεμβάσεις. Ας αρχίσουμε απ' το μοικιόταρισμα του εμπορίου όπλων με το φασιστικό κράτος του Ισραήλ...

Δημήτρης ΤΡΙΜΗΣ

ΛΑΪΚΟ ΜΕΤΩΠΟ

Ο αγώνας στα κατεχόμενα

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Η τωρινή εξέγερση του παλαιστινιακού λαού στα κατεχόμενα εδάφη είναι σαφώς η σημαντικότερη μέχρι σήμερα. Ποια είναι τα αίτια και ποιος ο χαρακτήρας της; **Σάκης ΕΛ ΧΟΥΡΙ:** Είναι αλήθεια ότι αυτή η εξέγερση είναι η σημαντικότερη και δυναμικότερη μετά το 1936. Για την κατανόηση, ωστόσο, αυτού που γίνεται τώρα, χρειάζεται μια αναδρομή στο παρελθόν. Το 1948, το Ισραήλ δημιουργήθηκε με την κατάληψη του μεγαλύτερου μέρους, του 78%, της Παλαιστίνης από τους σιωνιστές. Έκτοτε, το ισραηλινό κράτος προσπαθεί να εξοντώσει τον παλαιστινιακό λαό — ως λαό φυσικά, κι όχι ως άτομα. Στόχος του είναι να ενσωματώσει τους Παλαιστίνιους είτε να τους υποχρεώσει να εγκαταλείψουν τα εδάφη που έχει καταλάβει. Οι προσπάθειες αυτές στηρίζονται στη σιωνιστική ιδεολογία, που μιλά για καθαρότητα του εβραϊκού κράτους. Γίνεται έτσι σαφές ο ρατσιστικός χαρακτήρας τόσο της σιωνιστικής ιδεολογίας όσο και του ισραηλινού κράτους, που είναι η υλοποίησή της.

Παράλληλα, το κράτος που δημιουργήθηκε το 1948 χρησιμοποιείται σαν η βάση για τη δημιουργία του «Μεγάλου Ισραήλ». Έχει σαφή επεκτατικό χαρακτήρα κι αποβλέπει στην προσάρτηση κι άλλων αραβι-

κών εδαφών. Έτσι, το 1967 το Ισραήλ κατάφερε να καταλάβει όλα τα παλαιστινιακά εδάφη και τμήματα της Αιγύπτου και της Συρίας — το Σινά και τα υψώματα του Γκολάν.

Ο σιωνισμός υποστήριζε ότι οι Εβραίοι είναι «λαός χωρίς πατρίδα» κι η Παλαιστίνη «γη χωρίς λαό». Το τελευταίο ωστόσο ήταν λάθος κι οι σιωνιστές αντιμετώπισαν από την αρχή την αντίσταση του παλαιστινιακού λαού. Η τωρινή εξέγερση στα κατεχόμενα εδάφη δεν είναι λοιπόν παρά ένα στάδιο στη στρατηγική σύγκρουση μεταξύ του παλαιστινιακού λαού και του ισραηλινού κράτους, του σιωνισμού και του ιμπεριαλισμού.

Η εξέγερση αυτή δεν οφείλεται μονάχα στο ότι Ισραηλινοί σκότωσαν 4 εργάτες στη Γάζα, ούτε στο ότι κάποια οργάνωση έχει κάνει προπαγάνδα μέσα στον κόσμο· εκφράζει την αντίθεση του λαού μας στην κατοχή κι εντάσσεται στα πλαίσια του αγώνα για την απελευθέρωση της πατρίδας μας. Γιατί όμως τώρα κι όχι νωρίτερα; Πρώτον, έχουν περάσει πια 20 χρόνια από την έναρξη της ισραηλινής κατοχής· ο κόσμος μας δεν έχει το δικαίωμα ούτε καν να δηλώνει την παλαιστινιακή του ταυτότητα. Δεύτερο, τον τελευταίο καιρό η ισραηλινή επιθετικότητα και καταπίεση έχει ενταθεί, συμπυκνω-

Αυτή τη συνέντευξη δε χρειάστηκε να τη μεταφράσουμε. Γιατί ο **Ισάκ ελ-Χούρι, Σάκης επί το ελληνικότερο, εκπρόσωπος του Λαϊκού Μετώπου για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης (FPLP), χρόνια εγκαταστημένος στη χώρα μας, μιλά τα ελληνικά με μια απίστευτη ευκολία.**

Αυτές τις μέρες, λοιπόν, που ο αγώνας του παλαιστινιακού λαού στα κατεχόμενα εδάφη γνωρίζει μια δραματική κορύφωση, οι απόψεις της κυριότερης οργάνωσης της παλαιστινιακής αριστεράς αποκτούν ιδιαίτερη σημασία. Εμείς απλώς θα υπενθυμίσουμε ότι ήταν η εμμονή του FPLP στην ενότητα της PLO που απέτρεψε μια καταστροφική διάσπαση του παλαιστινιακού κινήματος την ταραγμένη περίοδο του 1983-86, μετά την ήττα στο Λίβανο και την αιματηρή διάσπαση της Φατάχ.

μένη στην πολιτική της «σιδερένιας πυγμής», της αδυσώπητης καταστολής οποιασδήποτε αντίστασης.

■ Θα μπορούσε να μας δώσει κάποια περισσότερα στοιχεία γι' αυτό;

— Πρώτα απ' όλα, ας πάρουμε τις οικονομικές συνθήκες ζωής του παλαιστινιακού λαού στα κατεχόμενα. Ο Παλαιστίνιος εργάτης που δουλεύει στα εργοστάσια του Ισραήλ παίρνει το 1/3 του μισθού του Εβραίου που κάνει την ίδια ακριβώς δουλειά. Επιπλέον, ο Παλαιστίνιος δεν έχει κοινωνική ασφάλιση ούτε εξασφαλίζεται με μακροχρόνια σύμβαση εργασίας. Όποτε θέλει ο Ισραηλινός επιχειρηματίας τον απολύει ή τον επαναπροσλαμβάνει.

Άλλη μορφή καταπίεσης είναι η απαγόρευση στους Παλαιστίνιους του δικαιώματος να εκφράζουν την εθνική τους ταυτότητα. Απαγορεύεται να λένε ότι είναι Παλαιστίνιοι, να έχουν σπίτι τους ή σε οποιοδήποτε άλλο χώρο την παλαιστινιακή σημαία. Υπάρχουν περιπτώσεις ανθρώπων που κυνηγήθηκαν γιατί τα ρούχα τους συνδυάζαν τα χρώματα της παλαιστινιακής σημαίας.

Επιπλέον, δεν επιτρέπεται καμιά μορφή πολιτικής οργάνωσης στα κατεχόμενα εδάφη. Ωστόσο, ο λαός μας βρίσκει τρόπους να παρακάμπτει την απαγόρευση αυτή συστή-

νοντας λ.χ. «επιτροπές εθελοντικής εργασίας».

■ Ωστόσο, υπάρχουν και κάποια δικαιώματα. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση λ.χ. ή η ύπαρξη αραβόφωνων εφημερίδων, καθώς και κάποιες μορφές τοπικής αυτοδιοίκησης.

— Όντως, το 1976 συγκροτήθηκαν δημοτικές Αρχές κι ο λαός μας εξέλεξε πατριώτες δημάρχους, η δράση των οποίων έχει προκαλέσει πολλά προβλήματα στο Ισραήλ κι έχει αυξήσει την επιρροή της ΟΑΠ στον πληθυσμό. Αργότερα, το Ισραήλ προσπάθησε να τους αντικαταστήσει με «δοτούς» δημάρχους, όπως αυτός της Ναμπλούς, που εκτελέστηκε από το Λαϊκό Μέτωπο για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης.

■ Όσον αφορά το χαρακτήρα της εξέγερσης, έχει γραφτεί ότι πρόκειται για ένα αυθόρμητο ξέσπασμα, το οποίο δεν έχει οργανωθεί από την ΟΑΠ ή κάποιο άλλο φορέα. Ποια είναι η άποψή σας σχετικά;

— Αυτή η ερμηνεία εξυπηρετεί κάποιες δυνάμεις, και συγκεκριμένα το σιωνισμό και την αραβική αντίδραση, γιατί τις βοηθά να παρακάμψουν κάθε αναφορά στην ΟΑΠ και την οργανωμένη πάλη. Εμείς δε θεωρούμε την εξέγερση αυθόρμητη, κι αυτό αποδεικνύεται από τη διάρκειά

της. Δεν υποστηρίζουμε ότι εμείς μόνοι μας, σαν Λαϊκό Μέτωπο, οργανώσαμε τις κινητοποιήσεις. Σ' αυτή την εξέγερση έχουν συμβάλει όλες οι παλαιστινιακές δυνάμεις· γι' αυτό διαρκεί τόσο. Επιπλέον, η εξέγερση αυτή υποστηρίχτηκε με ένοπλες ενέργειες τόσο μέσα στα ίδια τα κατεχόμενα όσο κι έξω απ' αυτά. Αυτό είναι κάτι το σημαντικό, γιατί έτσι επιτυγχάνεται η διαλεκτική σύνδεση της μαζικής πάλης των «μέσα» με την ένοπλη πάλη των «έξω», σύνδεση που θεωρούμε απαραίτητη για τη νικηφόρα έκβαση του αγώνα μας.

Απ' την άλλη, δεν είναι τυχαίο ότι αυτό το δυναμικό ξέσπασμα έρχεται αμέσως μετά την ενοποίηση της ΟΑΠ, του μοναδικού πολιτικού εκφραστή του παλαιστινιακού λαού.

■ **Εννοείς το πρόσφατο Εθνικό Παλαιστινιακό Συμβούλιο στο Αλγέρι (Απρίλης '87), που αποκατέστησε την ενότητα της ΟΑΠ; Σε τι οφείλονταν οι προηγούμενες διαφωνίες και ποια είναι η τωρινή κατάσταση στους κόλπους της ΟΑΠ;**

— Αντιθέσεις υπήρχαν ανέκαθεν μέσα στο παλαιστινιακό κίνημα. Αυτό όμως δε σημαίνει πως οι αντιθέσεις που υπάρχουν πρέπει να επιλύονται με βίαιο τρόπο, με ενδοπαλαιστινιακή σύγκρουση.

Οι αντιθέσεις αυτές είναι πολιτικές κι έχουν ταξικό υπόβαθρο, δεδομένου ότι κάθε δύναμη μέσα στην ΟΑΠ εκπροσωπεί και διαφορετικά ταξικά συμφέροντα και ο παλαιστινιακός λαός αποτελείται κι αυτός, όπως κάθε λαός, από διαφορετικές τάξεις. Μετά τον πόλεμο του 1982, μέσα στο κίνημα υπήρχαν δυο τάσεις. Η πρώτη υποστήριζε ότι ό,τι ήταν να κάνουμε το κάναμε, εκτελέσαμε το καθήκον μας, ο ένοπλος αγώνας εκπλήρωσε τους στόχους του και στο εξής πρέπει να αξιοποιήσουμε ό,τι κατακτήσαμε για να πετύχουμε μια πολιτικο-διπλωματική λύση. Δεδομένου δε ότι μετά το 1982 η Μέση Ανατολή πέρασε κάτω από τον απόλυτο έλεγχο του αμερικανικού ιμπεριαλισμού, αυτή η τάση υποστήριξε ότι για να πετύχουμε οποιαδήποτε διευθέτηση πρέπει να έρθουμε σε αρμονία με τα αμερικανικά σχέδια. Η άλλη τάση μέσα στην επανάσταση και την ΟΑΠ αναγνώριζε ότι ο πόλεμος του Λιβάνου μας μετέφερε σε νέες συνθήκες και δυσκολίες· παράλληλα, δεχόταν ότι οι ΗΠΑ και το Ισραήλ φτιάχνουν νέα σχέδια για το κλείσιμο της παλαιστινιακής υπόθεσης. Πίστευε όμως ότι αυτές οι νέες δυσκολίες δεν πρέπει να μας οδηγήσουν στην ηττοπάθεια, αλλά να μας σπρώξουν ν' αναδιαρθρώσουμε τις μεθόδους της ένοπλης πάλης, αποκτώντας ταυτόχρονα μια πολιτική που θα πηγάζει από ένα ενιαίο πρόγραμμα, θα εκφράζει τα συμφέροντα και τους στόχους του παλαιστινιακού λαού και, κυρίως, θα συνδυάζει την τακτική με τη στρατηγική· δηλαδή, το βραχυπρόθεσμο διακα-

νονισμό με τη στρατηγική επίλυση του προβλήματος.

Ακολούθησε η συμφωνία του Αραφάτ με το βασιλιά Χουσεΐν, που προκάλεσε σημαντικές διαφωνίες στο εσωτερικό της ΟΑΠ και τελικά στις αρχές του 1986 καταγγέλθηκε από τον ίδιο τον Χουσεΐν, που κάλεσε τον παλαιστινιακό λαό να εκφραστεί μέσα από έναν άλλο πολιτικό φορέα, έξω από την ΟΑΠ. Αυτή η ρήξη ανάμεσα στον Αραφάτ και τον Χουσεΐν δημιούργησε τις αντικειμενικές συνθήκες για την επανάληψη των διαπραγματεύσεων ανάμεσα στις διάφορες οργανώσεις της ΟΑΠ, για την επανενοποίηση της ΟΑΠ στη βάση ενός αντιιμπεριαλιστικού, αντισιωνιστικού κι αντιαντιδραστικού προγράμματος. Προϋπόθεση για κάτι τέτοιο ήταν η καταγγελία κι από μέρους της ΟΑΠ της συμφωνίας Αραφάτ-Χουσεΐν, πράγμα που έγινε λίγο πριν το Συνέδριο του Αλγερίου.

Στο Αλγέρι, η επανενοποίηση του κινήματος έγινε πάνω σ' ένα πρόγραμμα δράσης που είχαμε επεξεργαστεί, σε προηγούμενες διαβουλεύσεις, κυρίως το Λαϊκό Μέτωπο κι η Αλ Φατάχ και το οποίο προβλέπει αφενός μεν την καταγγελία της συμφωνίας του Αμμάν κι αφετέρου την εναντίωση σε οποιαδήποτε αποκατάσταση των σχέσεων με την Αίγυπτο αν αυτή δεν καταγγείλει πρώτα τη συμφωνία του Καμπ Ντέιβιντ.

■ **Αυτό μας φέρνει στο ζήτημα των σχέσεων της παλαιστινιακής επανάστασης με τις αραβικές χώρες. Ποια είναι η στάση των τελευταίων σήμερα απέναντι στο παλαιστινιακό ζήτημα;**

— Η τελευταία αραβική σύνοδος κορυφής στο Αμμάν, τον περασμένο Νοέμβριο, κατέδειξε σαφώς τις διαθέσεις των περισσότερων αραβικών κρατών απέναντι στο παλαιστινιακό πρόβλημα. Το βασικό ζήτημα της συνόδου υπήρξε ο περιορισμός του πολέμου, ενώ η σύγκρουση με το Ισραήλ τέθηκε σε δεύτερη μοίρα. Με πρωτοστατούντες την Ιορδανία, τη Σαουδική Αραβία, την Τυνησία, το Μαρόκο και το Ιράκ, το μεσανατολικό αποσυνδέθηκε από το παλαιστινιακό και θεωρήθηκε δυνατή η επίλυση της αραβισραηλινής διένεξης με ειρηνικό τρόπο. Έγιναν επίσης προσπάθειες να μην υπάρξει αναφορά στην ΟΑΠ, προσπάθειες που απέτυχαν μετά από απειλή της ΟΑΠ ότι θα αποχωρήσει από τη σύνοδο αν δεν αναφερθεί σαφώς ότι αυτή είναι ο μοναδικός νόμιμος εκπρόσωπος του παλαιστινιακού λαού κι απαραίτητος συνομιλητής σε οποιαδήποτε ειρηνευτική διάσκεψη. Από την άλλη, ωστόσο, στο τελικό ανακοινωθέν δεν αναφέρεται καθόλου το δικαίωμα των Παλαιστινίων να ιδρύσουν το δικό τους ανεξάρτητο κράτος. Με λίγα λόγια, πρόκειται για τη χειρότερη αραβική θέση απέναντι στο παλαιστινιακό από τότε που ιδρύθηκε το σιωνιστικό κράτος,

το 1948.

■ **Ο Λίβανος αποτελεί, νομίζω, μια ιδιαίτερη περίπτωση αραβικής χώρας σε σχέση με το παλαιστινιακό κίνημα. Ποια είναι σήμερα η κατάσταση των Παλαιστινίων εκεί;**

— Κοίτα, εμείς, το Λαϊκό Μέτωπο, πιστεύουμε ότι υπάρχουν δυο βασικά στηρίγματα του αγώνα μας, δυο βασικά πεδία μάχης: το πρώτο είναι τα κατεχόμενα εδάφη· το δεύτερο, η ένοπλη επανάσταση κι η φανερά παρουσία της στο Λίβανο, σε συνδυασμό με το δικαίωμά μας να διεξάγουμε ένοπλο αγώνα απ' όλα τα αραβικά σύνορα. Στο Λίβανο δόθηκε μια μοναδική δυνατότητα στην παλαιστινιακή επανάσταση να προβληθεί ως διεθνές ζήτημα· επιπλέον, στο Λίβανο το Ισραήλ γνώρισε για πρώτη φορά πραγματικά τον πόλεμο (το 1948 και το 1967 ο ισραηλινός στρατός ουσιαστικά δεν πολέμησε, δεδομένου ότι αντιμετώπισε αραβικούς στρατούς φτιαγμένους όχι για πόλεμο, αλλά για την καταστολή των λαϊκών κινημάτων στο εσωτερικό των χωρών τους).

Μετά την αποχώρηση των παλαιστινιακών δυνάμεων από τη Βηρυτό το 1982, ακολούθησαν οι σφαγές Παλαιστινίων αμάχων στη Σάμπρα και τη Σατίλα από τους Λιβανέζους φασίστες με την κάλυψη των Ισραηλινών. Ήταν το πρώτο βήμα στην προσπάθεια για το διώξιμο των Παλαιστινίων προσφύγων από τα στρατόπεδα, γιατί είναι σαφές ότι όσο υ-

πάρχουν στρατόπεδα η επανάσταση θ' αναγεννιέται μέσα από τις στάχτες της.

Όταν η παλαιστινιακή επανάσταση ξανασηκώσε κεφάλι, παίρνοντας μέρος στην απελευθέρωση των εδαφών του Νότιου Λιβάνου από τον ισραηλινό στρατό, ξανάρχισαν οι επιθέσεις εναντίον μας, αυτή τη φορά από το κίνημα Αμάλ, που παλιότερα βρισκόταν στο ίδιο αντιισραηλινό στρατόπεδο μαζί μας. Στόχος της Αμάλ σ' αυτή την προσπάθεια είναι ο αφοπλισμός κι η γκετοποίηση των παλαιστινιακών στρατοπέδων. Αυτό αποτελεί για την Αμάλ μια ένδειξη

καλής διαγωγής που απευθύνεται προς τους Ισραηλινούς και τους φαλαγγίτες, με προοπτική ένα διακανονισμό για συγκυριαρχία των τριών αυτών δυνάμεων στο Λίβανο. Μέχρι στιγμής, αυτή η επίθεση έχει αποτύχει, χάρη στην ενότητα που επιτεύχθηκε στη βάση ανάμεσα στους αγωνιστές της ΟΑΠ, που ανεξάρτητα από τις επιμέρους διαφωνίες τους συμμετείχαν στην υπεράσπιση των στρατοπέδων.

Πιο συγκεκριμένα, για τη λύση του προβλήματος «των στρατοπέδων», μόνο η εφαρμογή της συμφωνίας της 11ης του περασμένου Σεπτεμβρίου, μεταξύ του «Μετώπου Απελευθέρωσης και Ενοποίησης του Λιβάνου» και της Επιτροπής «Πατριωτικής Παλαιστινιακής Δράσης», μπορεί πραγματικά να τερματίσει αυτό τον τραγικό για την υπόθεσή μας πόλεμο.

■ **Είναι σαφές ότι τόσο ο ιμπεριαλισμός και το Ισραήλ όσο και τα αντιδραστικά αραβικά καθεστώτα ενδιαφέρονται πρωταρχικά για την παγίωση του τωρινού περιπού status. Τον τελευταίο καιρό, ωστόσο, γίνεται λόγος για μια διεθνή διάσκεψη για την ειρήνη στη Μέση Ανατολή. Εσείς πώς βλέπετε αυτό το ενδεχόμενο;**

— Η ιδέα για μια διεθνή συνδιάσκεψη εμπεριέχει δυο διαφορετικές αντιλήψεις, ανάλογα με το πώς βλέπει κανείς το παλαιστινιακό. Όλες οι δυνάμεις που βλέπουν το παλαιστινιακό ως εθνικοαπελευθερωτικό ζήτημα υποστηρίζουν τη σύγκλιση συνδιάσκεψης υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, με συμμετοχή των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, στην οποία θα συμμετέχουν όλες οι ενδιαφερόμενες πλευρές, συμπεριλαμβανομένης της ΟΑΠ, που θα πρέπει να έχει ως ισότιμο μέλος όλα τα δικαιώματα των άλλων πλευρών. Εμείς υποστηρίζουμε αυτή την ιδέα.

Η άλλη αντίληψη βλέπει τη διεθνή συνδιάσκεψη σαν κάλυψη για την επιβολή μονομερών λύσεων, από την πλευρά του Ισραήλ και της Ιορδανίας, πάνω στον παλαιστινιακό λαό και αντιμετωπίζει το ζήτημα σαν ένα απλό συνοριακό πρόβλημα ανάμεσα στο Ισραήλ και κάποιες αραβικές χώρες. Αυτό το δεύτερο σχέδιο προωθείται από τους Αμερικανούς και κυρίως από το Εργατικό Κόμμα του Ισραήλ. Φυσικά, αυτό το σχέδιο το απορρίπτουμε.

■ **Μια τελευταία ερώτηση, που αφορά τους στόχους του Λαϊκού Μετώπου.**

— Παλεύουμε για την απελευθέρωση της Παλαιστίνης και την ίδρυση ενός δημοκρατικού κράτους στο οποίο θα ζουν ειρηνικά όλοι, ανεξάρτητα από θρησκευτικές, πολιτικές ή φυλετικές διαφορές. Ένα τέτοιο κράτος δεν μπορεί να είναι το Ισραήλ, με το σαφή ρατσιστικό του χαρακτήρα.

Τάσος ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο μεταμοντέρνος αντισημιτισμός

και οι συμπληγάδες του αντισιωνισμού

Υπάρχουν ακόμα εικόνες που συγκλονίζουν. Το θέαμα του ισραηλινού στρατιώτη, που πυροβολεί και σκοτώνει μια άοπλη νεαρή παλαιστίνη διαδηλώτρια, συντάραξε ανήμερα την πρωτοχρονιά όλη την υφήλιο. Η βίαιη μεταχείριση των Παλαιστινίων από τις ισραηλινές δυνάμεις ασφαλείας δε θα μπορούσε να αποδοθεί πιο ζωντανά.

Για πολλούς όμως η εικόνα αυτή είναι κάτι περισσότερο. Οι ισραηλιτες είναι, σύμφωνα με αυτούς, πρωταγωνιστές μιας ιστορικής επανάληψης — μόνο που αυτή τη φορά με αντίστροφους ρόλους. Από θύματα, στην εποχή του χιτλερισμού, έχουν μεταβληθεί σε θύτες — το ίδιο ωμοί και προκλητικοί, όπως οι χιτλερικοί προκάτοχοί τους. Ο ισχυρισμός αυτός δεν φαίνεται, σε πρώτη ματιά, υπερβολικός. Η εικόνα, που αναφέρθηκε παραπάνω, φαίνεται να τον επικυρώνει. Ανάλογα παραδείγματα έχουν παρουσιαστεί επανειλημμένα στο παρελθόν. Και όμως. Η κατάσταση στη Μέση Ανατολή δε χαρακτηρίζεται μόνο από τη βία εναντίον των Παλαιστινίων. Το δράμα που παίζεται είναι πολυδιάστατο. Και στους πρωταγωνιστές του δεν ανήκουν μόνο οι Εβραίοι και οι Παλαιστίνιοι, αλλά και όλοι οι λαοί που στο παρελθόν είχαν εξωθωθεί τους Εβραίους να καταφύγουν στην Παλαιστίνη. Και των οποίων ο αντισημιτισμός, σήμερα, λανθάνων ή ανοιχτός, εξακολουθεί να προκαλεί πανικό σε όλους τους Εβραίους.

Τα θέματα που θίγει αυτό το σημείωμα είναι: Ποιοι είναι οι ιστορικοί

λόγοι, που κάνουν τη στάση των Ισραηλινών τόσο, φαινομενικά, παράλογα σκληρή; Ποια είναι η ιδιότυπη λειτουργία του σιωνισμού και του σιωνιστικού κράτους για την τύχη των Εβραίων παλιά και σήμερα; Τι αντιδράσεις προκαλούν τα αντισημιτικά κινήματα στην Ευρώπη; Και το σπουδαιότερο: Θα πρέπει ή όχι να αναγνωριστεί το σιωνιστικό κράτος από τις κυβερνήσεις, δημοκρατικές ή μη, των άλλων χωρών, κάτω από ποιους όρους και σε ποια χρονική στιγμή;

Η μικρή διαφορά με τις μεγάλες συνέπειες

Ο αντισημιτισμός είναι πριν από όλα χριστιανικός αντιεβραϊσμός. Το Ισλάμ, για παράδειγμα, ή ο ινδουισμός, δεν έχουν αναπτύξει παρόμοιες ιδεολογίες. Η εξήγηση αυτού του φαινομένου είναι, τουλάχιστον ψυχοαναλυτικά, απλή: Η έλλειψη ανοχής είναι, σύμφωνα με τον Φρόιντ, τόσο μεγαλύτερη, όσο μικρότερες είναι οι διαφορές μεταξύ των αντιδίκων. Μπορεί χριστιανοί και Εβραίοι να έχουν τον ίδιο Θεό και να συμφωνούν στα περισσότερα σημεία του θρησκευτικού δόγματος — οι λίγες διαφορές που απομένουν φαίνονται αρκετές, για να κάνουν αδύνατη κάθε ειρηνική συνύπαρξη.

Μέχρι τα μέσα του περασμένου αιώνα ο αντισημιτισμός ήταν «παράδοσιακός». Οι Εβραίοι της Διασποράς ζούσαν σε όλη την Ευρώπη στα γκέτο και μέσα σε αυτά ανέπτυσσαν

μία, σε σχέση με τον υπόλοιπο πληθυσμό, ιδιόρρυθμη ζωή — δίπλα στα δικά τους ήθη και έθιμα, την ιδιαίτερη ενδυμασία και εμφάνισή τους, είχαν και αυτόνομη διοίκηση και δικαιοσύνη.

Οι αντισημίτες χλεύαζαν από τη μια τον απομονωτισμό των Εβραίων, από την άλλη όμως έπαιρναν κάθε μέτρο για τη διαιώνισή του. Οι τότε πολιτικές και κοινωνικές διακρίσεις, είχαν αποκλειστικά θρησκευτική κάλυψη, ήταν ένα είδος POST MORTEM — κολασμός για τους απόγονους των φονέων του Ιησού Χριστού.

Η κατάσταση αυτή άρχισε να αλλάζει με την επιβολή των αστικών καθεστώτων. Οι πολιτικές διακρίσεις ακυρώθηκαν πλήρως, ενώ παράλληλα άρχισε και μια βαθμιαία ένταξη των Εβραίων στην επαγγελματική και κοινωνική ζωή της πλειοψηφίας.

Ο «μοντέρνος» αντισημιτισμός, δηλαδή ο αντισημιτισμός της περιόδου από τα τέλη του περασμένου αιώνα μέχρι το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, είναι η αντίδραση στην τότε συντελούμενη πολιτική χειραφέτηση και κοινωνική αφομοίωση των Εβραίων. Οι παραλλαγές του είναι πολλές. Η πιο διαδεδομένη από αυτές ήταν εκείνη των χριστιανοκοινωνικών — των σημερινών χριστιανοδημοκρατικών — κομμάτων. Ηλύση που πρότειναν στο «εβραϊκό ζήτημα» μπορεί να συνοψισθεί στη φράση: Μόνο ένας εκχριστιανισμένος Εβραίος είναι ένας καλός Εβραίος. Μέχρι και την απαρχή του χιτλερικού πολέμου τα κόμματα αυτά απαιτούσαν καταπιεστικά μέτρα εναντίον των αλλοθρήσκων. Ο αντισημιτισμός τους υστερούσε μόνο απέναντι στον τότε ανερχόμενο ρατσισμό, ο οποίος, θεωρώντας τη ράτσα σαν το ουσιαστικό συστατικό του ανθρώπου, απέρριπτε κάθε είδος χειραφέτησης των Εβραίων.

Νεκροί σε άδεια

Ο σιωνισμός, δηλαδή η ιδέα της επιστροφής των Εβραίων στην Παλαιστίνη, ήταν έτσι ένα λογικό επακόλουθο της πλατιάς διάδοσης του νέου αντισημιτισμού στην Ευρώπη. Παρ' όλη την πολιτική ισότητα οι Ε-

βραίοι παρέμεναν ανεπιθύμητοι. Και παρά την αφομοίωσή τους, όσο ποτέ απομονωμένοι. Ο δρόμος προς την Παλαιστίνη ήταν, σύμφωνα με τους σιωνιστές ηγέτες, ο μοναδικός που θα οδηγούσε στην ανεύρεση μιας πραγματικής πατρίδας.

Το ολοκαύτωμα, η μαζική εξόντωση των Εβραίων από τους ναζίστες, ήρθε να αλλάξει ριζικά τη λειτουργία και την εμβέλεια της σιωνιστικής ιδεολογίας. Πριν από τον Χίτλερ ο σιωνισμός ήταν ένα κίνημα ανάμεσα σε πολλά άλλα και σε καμία περίπτωση το πλειοψηφικό. Μετά τον Χίτλερ ο σιωνισμός έγινε το πιστεύω της τεράστιας πλειοψηφίας των απανταχού γης Εβραίων. Όχι όμως επειδή ιδεολογικά έπειθε — σιωνιστές είναι οι πολιτικά πιο ετερόκλητοι άνθρωποι — αλλά επειδή θεωρήθηκε σαν η κυριολεκτικά έσχατη σάνιδα σωτηρίας. Το ολοκαύτωμα άλλαξε όλους τους Εβραίους — δικαίους και άδικους, δεξιούς και αριστερούς, θρησκοευνόμους και μη⁽¹⁾.

Τι σημαίνει όμως εδώ ολοκαύτωμα; Δεν πρόκειται μόνο για τον αφανισμό έξι εκατομμυρίων ατόμων, που συνιστούσαν τα τρία τέταρτα του συνολικού εβραϊκού πληθυσμού της Ευρώπης. Πολύ περισσότερο βαρύνει το γεγονός, ότι σε θάνατο ήταν καταδικασμένοι όλοι ανεξαιρέτως οι Εβραίοι. Η επιβίωση δεν ήταν προγραμματισμένη. Αυτό το απέδωσαν ορισμένοι επιζήσαντες, όπως ο Μαξ Χορκχάιμερ, σε μια «άδικη σύμπτωση», άλλοι, όπως ο Ζαν Αμερί, αισθάνονταν μετά από αυτό «σαν νεκροί σε άδεια».

Εκείνο, όμως, που έκανε την απελπισία ανυπόφορη, ήταν ο τρόπος της θανάτωσης. Ο Ζαν Αμερί, που πέρασε ο ίδιος από στρατόπεδα συγκέντρωσης γράφει: Οι ναζίστες «βασάνιζαν πριν από όλα, επειδή ήταν βασανιστές. Βάζανε τα βασανιστήρια στην υπηρεσία τους. Ακόμα περισσότερο, όμως, ήταν οι ίδιοι οι υπηρέτες των βασανιστηρίων».

Μια τέτοια εμπειρία οδήγησε στο «γκρέμισμα της εμπιστοσύνης απέναντι στην ανθρωπότητα συνολικά», στην αντίληψη ότι είναι αδύνατο να συγκατοικήσεις τη γη, σε έναν κόσμο, στον οποίον κάθε «αρχή της ελπίδας» έχει εκριζωθεί.

Η ίδια αυτή εμπειρία ήταν έτσι ε-

πόμενο να γεννηθεί όχι μόνο την επιθυμία της απόδρασης από τις πρώην «πατρίδες» στην Ευρώπη, αλλά και την ιδέα ενός αποκλειστικά εβραϊκού κράτους — ακόμα και αν αυτό έπρεπε να γίνει σε βάρος ενός άλλου λαού.

Μια αθέμιτη ταύτιση

Το παλαιστινιακό ζήτημα προέκυψε από τον εβραϊκό κολονιαλισμό. Σαν κολονιαλιστές οι Εβραίοι δεν είχαν όμως πίσω τους μίαν αποικιακή μητρόπολη. Ήρθαν κυνηγημένοι — σαν θύματα του άλυτου «εβραϊκού ζητήματος», της ανικανότητας δη-

ξόντωση των εβραϊκών μαζών από τους ναζιστές δεν υπήρξε ούτε λόγος, ούτε οποιαδήποτε πολιτική διαμάχη — απολύτως τίποτα... Στην Παλαιστίνη υπήρξε απαρχής μια ανταγωνιστική σύγκρουση, υπήρξαν συμφέροντα, τα οποία δεν είναι... ικανά να συμβιβαστούν. Αντίθετα, όμως, δεν επιχειρείται η εφαρμογή εκείνων των άγριων προβολών, οι οποίοι έκαναν στα μάτια των ναζιστών τους Εβραίους άξιους για εξόντωση, μόνο και μόνο επειδή ήταν Εβραίοι...» (Νταν Ντίνερ, ΤΑΖ, 30.6.1982).

■ «Κλασικό» παραμένει και το εί-

δριό της. Στη διάρκεια της εκστρατείας εναντίον του Λιβάνου η εθνική ενότητα υπέστη σοβαρές ρωγμές. Κινήματα, όπως το PEACE NOW, μαζικοποιήθηκαν και πρόβαλλαν μεγάλη αντίσταση εναντίον της πολιτικής του συνεχούς διωγμού των Παλαιστινίων.

Η εθνική ενότητα έχει πάψει από τότε να αποτελεί τη μεγάλη σταθερά. Οι ταλαντεύσεις της καθορίζονται αρνητικά, από την έκταση του ειρηνιστικού κινήματος, θετικά, από την εκδήλωση της παρουσίας του εξωτερικού εχθρού. Εχθρός νούμερο ένα είναι φυσικά οι Παλαιστίνιοι και

σουν, είτε εκείνων που απλώς έχασκαν άπρακτοι κατά τη διάρκεια του πολέμου.

Ενδιάμεσα ο αντισημιτισμός αυτός μετατράπηκε σε πολιτικά κινήματα. Στην Αυστρία αυτό οδήγησε στην εκλογή του Κουρτ Βαλντχάιμ σε πρόεδρο της δημοκρατίας — ένας ανθρώπου που ισχυρίζεται, ότι κατά τη διάρκεια της δίχρονης υπηρεσίας του σαν αξιωματικός της αντικατασκοπείας της Βέρμαχτ στην Ελλάδα, δεν αντιλήφθηκε καμία δίωξη Εβραίων. Στη Γαλλία ο Λε Πεν σαγηνεύει τους οπαδούς του με τη διαπίστωση, ότι το «ολοκαύτωμα» δεν ήταν παρά μόνο «μια μικρή λεπτομέρεια της ιστορίας». Στην Ολλανδία έχει εξαπολυθεί μια πρωτοφανής καμπάνια εναντίον εκείνων που απέκρουσαν το παίξιμο ενός αντισημιτικού θεατρικού έργου του Ράινερ Φαμπρίντερ.

Ο νέος αντισημιτισμός διεγείροντας έτσι τον προαιώνιο «φόβο των Ιουδαίων» έχει στο Ισραήλ μια καταστροφική πολιτική απόληξη: Την εμμονή στη μονοδιάστατη και σε τελευταία ανάλυση ρατσιστική δομή του ισραηλινού κράτους, από την οποία δεν εννοεί δυστυχώς να παραιτηθεί ούτε το μεγαλύτερο μέρος του ειρηνιστικού κινήματος.

Ο «ετεροχρονισμός» της αναγνώρισης

Το πρόβλημα της μέσης Ανατολής είχε διεθνοποιηθεί προτού ακόμα ανακατευθούν σε αυτό οι Υπερδυνάμεις. Γι' αυτό φρόντισε ήδη η διασπορά των Εβραίων σε δεκάδες χώρες. Ο νέος αντισημιτισμός δείχνει πόσο επίκαιρη είναι και αυτή η διεθνής πλευρά του ζητήματος. Η λύση του προβλήματος έχει μετατεθεί βέβαια σήμερα στην ίδια τη Μέση Ανατολή. Μια ειρήνευση στην περιοχή θα ενίσχυε και τη θέση των Εβραίων της Διασποράς, αφού θα αφαιρούσε από τους αντισημίτες της Ευρώπης το επιχείρημα, ότι και τα πρώην θύματά της είναι επίσης ρατσιστές.

Η λύση θα μπορούσε να ήταν διαρκής, στο βαθμό που θα αναγνωριζόταν το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Παλαιστινίων, καθώς και το ότι ο συνολικός αυτός χώρος, συμπεριλαμβανομένου του Ισραήλ και των κατεχομένων εδαφών, αποτελεί πάτριό εδαφος.

Η αναγνώριση αυτή όμως — και εδώ γίνεται ορατή η πολυπλοκότητα του θέματος — δε συνεπάγεται αυτόματα το αίτημα για ξύλωμα του σιωνιστικού κράτους. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε σήμερα την κατάλυση κάθε κρατικής οργάνωσης των Εβραίων — και μια τέτοια προοπτική δεν αποκλείεται να εξωθούσε τα «γεράκια» των ισραηλινών ηγετών στο να μεταβάλουν όλη την περιοχή σε ένα ατομικό ολοκαύτωμα.

Αλλά και αντίστροφα: Η αναγνώριση του ισραηλινού κράτους δεν

λαδή των ευρωπαϊκών κοινωνιών πριν και μετά τον πόλεμο, να συγχωνεύσουν τη Διασπορά στους κόλπους τους. Ήδη και μόνο αυτό δείχνει, ότι η ταύτιση της σύγκρουσης μεταξύ Γερμανών και Εβραίων από τη μια, και Εβραίων με τους Παλαιστίνιους από την άλλη, δεν είναι θεμιτή. Εναντίον μιας τέτοιας ταύτισης συνηγορούν άλλωστε και άλλοι λόγοι:

■ Η σύγκρουση στην Παλαιστίνη έχει το στίλ ενός «κλασικού» πολέμου. «Το Ισραήλ διεξάγει μια εκστρατεία για να συντρίψει την PLO και τους Παλαιστίνιους στο Λίβανο, και δε βάζει κανένα φραγμό στη χρησιμοποίηση της πολεμικής του δύναμης. Αυτή η μορφή της συντριβής είναι έκφραση της αποικιοκρατικής δομής μιας πλήρως υπαρκτής διαμάχης... που εδώ όμως δεν πρόκειται καθόλου για μια «τελική λύση» με την έννοια του αφανισμού των Εβραίων από τους ναζιστές. Για τη συστηματική και βιομηχανική ε-

δος καθώς και τα μέσα της βίας. Παρά την απίστευτη ωμότητα των ισραηλιτικών «αντιποίνων» συχνά εναντίον άμαχων, το Ισραήλ δεν επιχειρεί τη γενοκτονία των Παλαιστινίων. Οι θάλαμοι των αερίων παραμένουν αποκλειστική πατέντα των ναζιστών.

Η ραγισμένη ομοψυχία

Οι Ισραηλινοί είναι το μαύρο πρόβατο της Μέσης Ανατολής. Όχι άδικα. Σύμφωνα με τα κλασικά κριτήρια, και όχι μόνο αυτά της αριστεράς, ο πόλεμος τους είναι «άδικος», το κράτος τους ημιρατσιστικό, η βαθμιαία προσάρτηση των κατεχομένων εδαφών παράνομη. Η προϋπόθεση για την τόσο πολύχρονη διατήρηση μιας τέτοιας ακραίας παράλογης στάσης ήταν και είναι η ιστορικά ανεπανάληπτη ομοψυχία, που χαρακτηρίζει παραδοσιακά αυτόν τον λαό. Η ομοψυχία αυτή έχει όμως τα

τα στρατεύματα των γειτονικών αραβικών χωρών. Εξίσου ευαίσθητα αντιδρούν όμως οι Ισραηλινοί σε εκδηλώσεις που προέρχονται από τους ιστορικούς αντιπάλους τους — τις ευρωπαϊκές χώρες. Αυτό πολύ περισσότερο, όταν τέτοιες εκδηλώσεις παίρνουν τη μορφή ενός αντισημιτικού κύματος — όπως εδώ και δυο χρόνια στην Αυστρία, και επί μέρους στη Δυτική Γερμανία, τη Γαλλία και την Ολλανδία.

Ο διακριτικός αντισημιτισμός

Ο αντισημιτισμός στην τελευταία «μεταμοντέρνα» μορφή του είναι διακριτικός. Το γνώρισμά του είναι η άρνηση ή τουλάχιστον η μείωση της σημασίας των χιτλερικών διώξεων. Στόχος του είναι η απενοχοποίηση των συνεδρήσεων εκείνων, που έχοντας πάρει μέρος στις διώξεις, το έχουν ενδιάμεσα μετανιώσει, χωρίς όμως να τολμούν να το ομολογή-

πρέπει να επιφέρει αυτόματα την αποδοχή του ρατσισμού. Αυτό δεν προτρέπει, κουτοπόνηρα, στο: «Ας τους αναγνωρίσουμε πρώτα, και μετά πιέζουμε κατά του ρατσισμού», αλλά παίρνει υπόψη τον εγγενή διτισμό αυτού του κράτους — τόσο σαν προστατευτική ασπίδα για τους Εβραίους, όσο και σαν όπλο καταπίεσης των Παλαιστινίων.

Αυτό δε σημαίνει ότι δεν μπορεί να υπάρξει «ετεροχρονισμός». Από τακτική άποψη αυτό θα ήταν μάλλον απαραίτητο. Η αναγνώριση του καθεστώτος του Ισραήλ σε μια εποχή, που αναβιώνει ο αντισημιτισμός — όπως στην περίοδο των προεδρικών εκλογών στην Αυστρία το 1986 — είναι σίγουρα κάτι άλλο, από ότι στην καμπή του 1987 προς το 1988, όπου μένεται η εξέγερση των Παλαιστινίων μέσα στο ίδιο το Ισραήλ.

Η κριτική που γίνεται από το Δημήτρη Τρίμη στο τεύχος 58 του «Σχολιαστή» σχετικά με την αναγνώριση του Ισραήλ από την ελληνική κυβέρνηση, είναι από αυτή την άποψη μονομερής. Ο αρθρογράφος δε βρίσκει ακατάλληλη μόνο τη στιγμή, που γίνεται το βήμα, αλλά καταχωρεί προφανώς κάθε αναγνώριση σε εκείνα τα μέτρα, που αποτελούν «υποστήριξη σε μια εξουσία που δε διορθώνεται αλλά ανατρέπεται».

Οι υπερβολές του άρθρου είναι εμφανείς. Γιατί αποκλείεται να «διορθωθεί» η εξουσία προτού «ανατραπεί», ιδιαίτερα όταν η πίεση για «διόρθωση» γίνεται συνδυασμένα τόσο στο ίδιο το Ισραήλ, όσο και στο εξωτερικό; Γιατί αποκλείεται να υποχωρήσουν οι Πέρες και Σαμίρ σήμερα στο θέμα της απέλασης των 9 Παλαιστινίων από το Ισραήλ και αύ-

ριο — για να αναφερθούμε στις επίκαιρες αιτίες της εξέγερσης — στο θέμα της αύξησης των μισθών, της ελεύθερης διακίνησης και της ελεύθερης συνδικαλιστικής οργάνωσης των Παλαιστινίων;

Το Ισραήλ δεν είναι καθαυτό ρατσιστικό κράτος, έτσι όπως λόγου χάρη είναι η Νοτιοαφρικανική Ένωση. Δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις είναι εδώ φυσικά άπειρα πιο δύσκολες, από ότι στα άλλα αστικά καθεστώτα. Όμως και τα πιο δημοκρατικά από αυτά, ως γνωστόν, αδύνατον να διορθωθούν ριζικά — χωρίς «ανατροπή». Το κράτος του Ισραήλ έχει τα ειδοποιά χαρακτηριστικά του, στην ουσία δε διαφέρει όμως από τα υπόλοιπα της Δύσης.

Απομένει έτσι μόνο το θέμα της αποτελεσματικής τακτικής απέναντι σε αυτό το καθεστώς. Αν η ελληνική κυβέρνηση, λόγου χάρη, αναγνώριζε την κυβέρνηση του Ισραήλ σε μια περίοδο αντισημιτικής ανάφλεξης, όπως πριν από δυο χρόνια στη Μέση Ευρώπη, και αυτό το έκανε στο όνομα της αλληλεγγύης με τους Εβραίους, θα μπορούσε σήμερα να έχει το ηθικό κύρος για να επέμβει διπλωματικά ή ανοιχτά υπέρ των Παλαιστινίων. Ανάλογα μεγάλη θα 'ταν και η απήχηση μέσα στον ισραηλινό πληθυσμό.

Η σημερινή στάση της έχει όμως μοιραία αποτελέσματα. Κερδισμένοι δεν είναι ούτε οι Παλαιστίνιοι ούτε οι αντιρατσιστικές δυνάμεις στο Ισραήλ. Και σε τελευταία ανάλυση, μακροπρόθεσμα, ούτε ο ίδιος ο εβραϊκός πληθυσμός.

Βιέννη

Νίκος ΧΕΙΛΑΣ

(I) John Bunzl. Der lange Arm der Erinnerung. Βιέννη 1987.

Μια αναγκαία απάντηση

Αδίκη την ίδια του την προσπάθεια ο Νίκος Χειλάς στις τελικές του πολιτικές διαπιστώσεις. Έχοντας προφανώς ζησει το πρόσφατο αντισημιτικό ρατσιστικό κλίμα στην Ευρώπη, δεν αποφεύγει μια σειρά σχηματικών αφαιρέσεων. Εμφανίζει τη «μεγάλη ιδέα του εβραϊκού έθνους», τη σιωνιστική ολοκλήρωση μέσω του κράτους του Ισραήλ, να ταυτίζεται με τα ρεύματα της εβραϊκής διασποράς ή με το σύνολο του εβραϊκού πληθυσμού που ζει σήμερα στο σύγχρονο τεχνητό αυτό κράτος.

Το ότι το κράτος του Ισραήλ «δεν διαφέρει» από τα άλλα δυτικά καθεστώτα μπορεί να ακούγεται σαν κριτική προς αυτά, όμως δεν παύει να είναι το κύριο επιχείρημα των ιδίων των ρατσιστών του Ισραήλ και των δυτικών υποστηρικτών τους. Πρόκειται δηλαδή για τον *εξωραϊσμό ενός καθεστώτος που διατηρεί τα δικά του γκέτο, -ασκέι φυλετική υπερκεμετάλλευση και στηρίζεται μόνο*

στη βία.

Οι ευχές του Ν.Χ. για «διόρθωση» έρχονται σε καταφανή αντίφαση με την άρνησή του στη διεθνή απομόνωση. Δεν μπορεί βέβαια να μπω στη συζήτηση για το ποια στιγμή θα ήταν η «πιο κατάλληλη» για την αναγνώριση. Πρόκειται για ένα θέμα που αφορά τα επιτελεία του υπουργείου Εξωτερικών. Σημειώνω μόνο στον Ν.Χ. ότι δεν είναι καθόλου συμπτωματικό (ούτε, πολύ περισσότερο, χαμένη ευκαιρία) το γεγονός ότι η ελληνική κυβέρνηση δε στράφηκε προς το Ισραήλ την εποχή της «αντισημιτικής ανάφλεξης». Ακολουθώντας κατά πόδα τις επιταγές της διεθνούς (δυτικής) κοινότητας η «υπερήφανη» ελληνική εξωτερική πολιτική περίμενε ακριβώς να καταλαγιάσει αυτό το κλίμα. Μόνο που λογάριαζε χωρίς τον Ξενοδόχο. Εννοώ, φυσικά, την εξέγερση των Παλαιστινίων, στα κατεχόμενα.

Δ. ΤΡΙΜΗΣ

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ

ΚΥΠΡΙΑΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

■ Η εννηλικίωση

Οι φετινές εκλογές στην Κύπρο θα μπορούσαν να 'ναι σημαντικές για την πολιτική ζωή της ελληνο-κυπριακής κοινότητας εξαιτίας κάποιων χαρακτηριστικών σημείων που θα αναφέρουμε παρακάτω. Η αξία τους όμως ελαχιστοποιείται στο έπακρο και το αποτέλεσμα τους δεν μπορεί να έχει μεγάλη σημασία για την περίοδο που διανύουμε, διότι γενικά οι δυνατότητες του κυπριακού κράτους είναι στα όρια του μηδενός σ' ό,τι αφορά το κυπριακό πρόβλημα, ενώ παράλληλα η κοινωνική και πολιτική ειρήνη αφαιρεί οποιαδήποτε δυναμική από την εκλογική διαδικασία.

Οι δυνατότητες του κυπριακού κράτους έχουν εξανημιστεί μέσα σε μια βδομάδα, τον Ιούλιο του '74. Το κύμα του λαϊκού θυμού που συνεπήρε τότε την ελληνοκυπριακή κοινότητα γενικά και εκφράστηκε μ' ένα φούσκωμα της Αριστεράς και ειδικά της ριζοσπαστικής τότε ΕΔΕΚ, συνδυασμένο με την αποδιοργάνωση της αστικής τάξης, καθυστέρησε για μερικά χρόνια τα αποτελέσματα των σύγχρονων επεμβάσεων του ελληνικού και του τουρκικού κράτους. Σήμερα όμως είναι καθαρό ότι οι συζητητές-κλειδιά για τη «λύση» του κυπριακού προβλήματος είναι οι Η.Π.Α, η Μ. Βρετανία, η Ελλάδα και η Τουρκία. Ο τουρκικός στρατός κατοχής όχι μόνο καθορίζει το ρόλο της οποιασδήποτε τουρκοκυπριακής ηγεσίας, ο οποίος δεν μπορεί να 'ναι άλλος παρά ρόλος μεταφορέα των συμφερόντων και απόψεων του τουρκικού κράτους, αλλά παράλληλα υποχρεώνει και την οποιαδήποτε κυπριακή κυβέρνηση (ελληνο-κυπριακή) να ευθυγραμμίζεται με την πολιτική της οποιασδήποτε ελληνικής κυβέρνησης.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες είναι φανερό ότι η αναζήτηση λύσης του Κυπριακού στοχεύει κυρίως στην ικανοποίηση των κρατικών ελληνικών και τουρκικών φιλοδοξιών. Η πολιτική Παπανδρέου, η αναζήτηση δηλαδή μιας λύσης «πακέτο» για το σύνολο των ελληνοτουρκικών διαφορών, εξυπονοεί ακριβώς την απαιτήσή του να επανεδραιωθεί η, με βάση τις συμφωνίες της Ζυρίχης, συν-ηγεμόνευση του ελληνικού κράτους πάνω στην Κύπρο, με αντάλλαγμα έναν ευρύτερο διακανονισμό των προβλημάτων στη νοτιο-ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ. Η ίδια ανάγκη συν-ηγεμόνευσης οδήγησε τη χούντα στο πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου, το καθεστώς του

οποίου αρνιόταν μια «δικαίη» μοιρασιά της Κύπρου ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία.

Το κυπριακό κράτος έχει συνειδηση αυτής της κατάστασης και προσπαθεί να ελιχθεί στηριζόμενο στο μοναδικό ατού που του απέμεινε, δηλαδή τη διεθνή αναγνώρισή του σαν τέτοιου. Όμως αυτό δεν είναι καθόλου αρκετό, για ν' αποφύγει την πορεία δορυφοροποίησης προς το ελληνικό κράτος, γεγονός βέβαια που εντείνεται λόγω της τουρκικής αδιαλλαξίας.

Ένα ρόλο αποτροπής διαδραμάτιζε για μερικά χρόνια το λαϊκό κίνημα που συσπειρώθηκε κι απέκτησε μαζικότητα γύρω από τα συνθήματα όπως, «Η Κύπρος στους Κυπρίους», «Λαϊκή Πολιτοφυλακή», «Κοινό μέτωπο Ελληνο-κυπρίων Τουρκοκυπρίων», «Έξω όλοι οι στρατοί-ανεξάρτητο νησί», «Οι φασίστες στο σκαμνί» κλπ. Όμως μέχρι το 77-78, οι περισσότεροι πρόσφυγες στεγάζονται, η ανεργία σχεδόν εξαφανίζεται και η αστική τάξη συγκροτείται, απελευθερωμένη πλέον από τους «αντιιμπεριαλισμούς» του Μακαρίου και την κρατική παρέμβαση στην οικονομία (μέσω του συνεργατισμού π.χ.), και φυσικά επωφελομένη από τους χαμηλούς μισθούς και τα χαμηλότοκα κυβερνητικά δάνεια. Παράλληλα ανασυγκροτείται η αστική ιδεολογία, ο καταναλωτισμός, ο εθνικισμός, η προγονολατρεία και η ακροδεξιά αρχίζει να ξεπερνά το κόμπλεξ της προδοσίας.

...Και το ΠΑΣΟΚ ανέρχεται στην εξουσία.

Οι Ελληνοκύπριοι σοσιαλιστές της ΕΔΕΚ, της «Αριστερής Πτέρυγας» συμπεριλαμβανομένης (το αντίστοιχο του «Ξεκινήματος»), είχαν φανταστεί ότι τα χρόνια εκείνα θα χαρακτηρίζονταν από τις ευεργετικές πλημμύρες του παπανδρεϊκού σοσιαλιστικού χειμάρρου. Για τους δεύτερους, ο χειμάρρος θα ξεχειλίζε πάνω από τα κρατικά φράγματα, μέσα από σύμφυτες προλεταριακές ορμές, ενώ για τους πρώτους θα ακολουθούσε τις παραδοσιακές ατραπούς του γένους των Ελλήνων κατά τις ωδές του Σολωμού. Οι δεύτεροι φόρεσαν τα κόκκινα τους και ζήτησαν κυβέρνηση ΑΚΕΛ-ΕΔΕΚ με αριστερό πρόεδρο και σοσιαλιστικό πρόγραμμα. Οι πρώτοι φόρεσαν τα μπλε τους, γύρισαν τη ράχη στο «συμβιβαστικό» ΑΚΕΛ και φώναξαν «Ελλάς-Κύπρος-συμπαρατάξη», «τα σύνορά μας είναι στην Κερύνεια», ε-

της πολιτικής

νώ μετά την ανακήρυξη του τουρκοκυπριακού «κράτους» ζήτησαν την αποστολή ελληνικής μεραρχίας για να... στηρίξει την κυπριακή ανεξαρτησία. Στις βουλευτικές δε εκλογές του '84 θυμήθηκε η επίσημη ΕΔΕΚ «τον παρασυρμένο εθνικιστή πατοπαγωγό» προς τον οποίο επικέντρωσε τις προσπάθειές της, χάνοντας έτσι την πρώτη μεγάλη διαδρομή ψήφων από το ΑΚΕΛ που πληρώνε το άδοξο τέλος του μίνιμου προγράμματος με το ΔΗΚΟ. Βρέθηκε τότε το ΑΚΕΛ για πρώτη φορά στην αντιπολίτευση μετά το 1960 κόντραροντας το ΔΗΚΟ για κακό

χειρισμό του Κυπριακού στις συνουμιλίες κορυφής Κυπριανού-Ντενκτάς, μ' έναν τρόπο που θεωρήθηκε από αρκετό κόσμο σαν μια κίνηση προσέγγισης προς το ΔΗΣΥ. Οι ΑΚΕΛικές διαρροές πήγαν έτσι κύρια στο ΔΗΚΟ που χρησιμοποίησε τον παλιό καλό ποпуλιστικό, αντιφασιστικό, πατριωτικό λόγο μαζί φυσικά με τις ευκολίες που διαμοίρασε σαν κυβερνών κόμμα.

Στις δημοτικές εκλογές το ΑΚΕΛ επανέκτησε σημαντικό μέρος των χαμένων ψήφων κερδίζοντας τα πιο πολλά δημαρχεία, ενώ ένα μέρος των ΕΔΕΚικών ψήφων πέρασαν

στους ΑΚΕΛικούς συνδυασμούς πάνω στη βάση μιας αριστερής δυναμικής. Ήταν και η πρώτη φορά που το σύνθημα για εκλογική συνεργασία ΑΚΕΛ-ΕΔΕΚ είχε λαϊκή απήχηση.

Μέσα λοιπόν σ' αυτό περίπου το πλαίσιο διεξάγονται οι προσεχείς εκλογές. Χωρίς να μπορούμε σε λεπτομέρειες για τα πολιτικά προγράμματα των υποψηφίων, θα κάνουμε ορισμένες παρατηρήσεις που φωτίζουν κίβλας κάποιες πτυχές της γενικότερης πολιτικής εξέλιξης στη χώρα μας.

■ Ολόκληρη η προεκλογική καμπάνια είναι μετατοπισμένη προς τα δεξιά σε σχέση με την προηγούμενη, ενώ η σύγκριση με τις εκλογές αλλά και τη γενικότερη πολιτική συζήτηση της περασμένης δεκαετίας είναι ανησυχητική. Για παράδειγμα το αίτημα της Αριστεράς για «κάθαρση οριστική» και οι «φασίστες στο σκαμνί» έχει κυριολεκτικά εξαφανιστεί χωρίς καν ν' ανοίξει ο φάκελος Κύπρου (στην Κύπρο). Σε μια πρόσφατη ραδιοτηλεοπτική διάσκεψη Τύπου, ο Βάσος Λυσσαρίδης ρωτήθηκε από έναν ακροδεξιό δημοσιογράφο «πότε θα αποκατασταθούν τα ανθρωπιά δικαιώματα 80 πολιτών που τιμωρήθηκαν για τις πολιτικές τους ιδέες», εννοώντας τους 80 εοκαβητατζήδες που απολύθηκαν από δημόσιες θέσεις. Η απάντηση ήταν ότι «αυτό δεν αφορούσε τον ίδιο αλλά τη δικαστική εξουσία, η οποία ως γνωστό στα δημοκρατικά συστήματα είναι ανεξάρτητη». Ο στόχος για κοινό μέτωπο Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων, από πρωταρχικός που ήταν για την ΕΔΕΚ, έχει καταντήσει μια παραγραφούλα χωμένη κάπου όπως και τα αιτήματα για εθνικοποιήσεις, λαϊκές πολιτοφυλάκες. Το δε Κύπρος λεύτερη-σοσιαλιστική έμεινε μισό. Συνοπτικά η ΕΔΕΚ έχει αντικαταστήσει το ριζοσπαστικό αντιιμπεριαλισμό της μ' ένα ριζοσπαστικό εθνικιστικό βερμπάλισμό κατά το παπανδρείο πρότυπο.

Ανάλογη μετατόπιση προς τα δεξιά παρουσιάζει και το ΑΚΕΛ. Φυσικά πάντα υποστήριζε αστό πρόεδρο. Τουλάχιστον όμως οι προηγούμενοι υποστηριζόμενοι ήταν και λίγο κομμουνιστές. Ο τωρινός όμως μιλά κυρίως για πάταξη της διαφθοράς, αξιοκρατία, μοντέρνα αντίληψη της πολιτικής, συμβούλια από ειδικούς και τα τοιαύτα.

■ Μετά το σπάσιμο του «μίνιμου προγράμματος» το ΑΚΕΛ δυσκολεύτηκε να βρει εναλλακτική λύση. Σαν αποτέλεσμα της αβεβαιότητας που επικρατούσε υποχρεώθηκε η ηγεσία του κόμματος να ανεχθεί μια συζήτηση στη βάση, στην οποία όπως φαίνεται διαμορφώθηκαν τρεις τάσεις. Η τάση Βασιλείου που επικράτησε τελικά, μια τάση που υποστήριζε την εξεύρεση άλλου «ανεξάρτητου» υποψηφίου που θα υποστηριζόταν και από το ΔΗΣΥ, και μια τάση (γύρω στο 5%) που υποστήριζε την

κάθοδο του ΑΚΕΛ στις εκλογές με δικό του υποψήφιο. Οποιοδήποτε και να είναι το αποτέλεσμα των εκλογών, φαίνεται ότι μέσα στο ΑΚΕΛ έχει αρχίσει μια συζήτηση που θα ενταθεί και που θα καλύψει πολλά θέματα, όπως τη συνεργασία του κόμματος με την αστική τάξη, τη γραφειοκρατία, την εργατική πολιτική, την περεστρόικα κλπ. Μερικοί μιλούν για μακρόχρονη πλέον κρίση του ΑΚΕΛ. Ο Βάσος Λυσσαρίδης συνειδητοποίησε καθυστερημένα μια αντίσταση στη βάση του ΑΚΕΛ για την επιλογή «αυτού του κεφαλαιοκράτη» και επιχειρεί in extremis μια στροφή «προς την εργατική τάξη». Το πρόβλημα είναι ότι οι ΑΚΕΛικοί που θέλουν να «τιμωρήσουν» την ηγεσία τους για την επιλογή Βασιλείου, θέλουν να τιμωρήσουν και το Λυσσαρίδη «διότι έγινε πολύ εθνικιστής τελευταία».

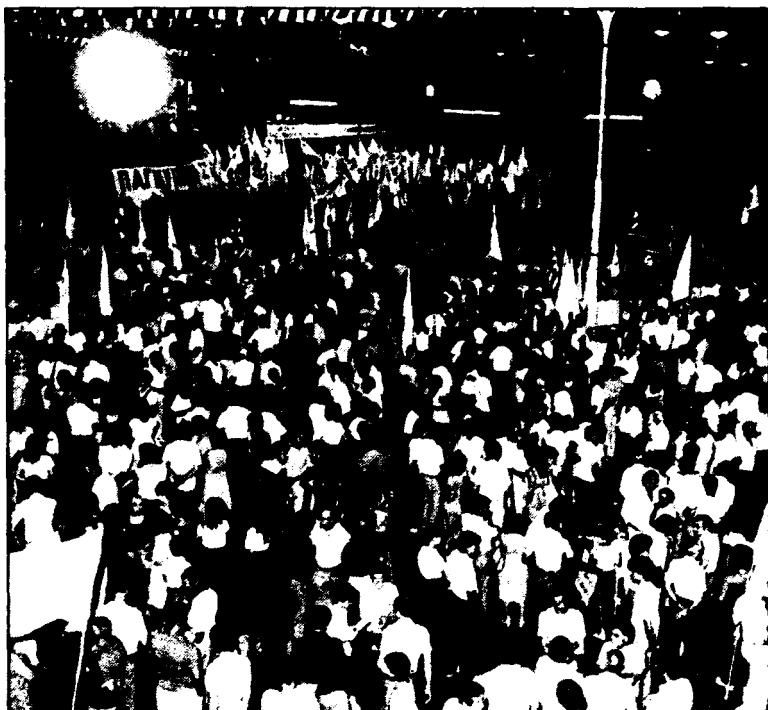
■ Το συμπέρασμα τους θα βγει μέσα από την κάλπη, όπως και ο πρόεδρος. Κι αυτό είναι πρωτόγνωρο για τη σύντομη «εκλογική ζωή» του τόπου. Μέχρι τώρα όλες οι εκλογές επικύρωναν μια επιλογή που είχε ήδη προαποφασιστεί. Για πρώτη φορά ο Ελληνοκύπριος εκλογέας είναι υποχρεωμένος να ψηφίσει χωρίς να ξέρει από πριν το νικητή. Μυρίζει ενηλικίωση το πράγμα και μια ρήξη με την εθναρχική παράδοση.

■ Όλοι οι υποψήφιοι έχουν «απελευθερωθεί» από τα κόμμά τους και κατεβαίνουν στις εκλογές σαν ανεξάρτητοι. Κάπου δηλαδή υπάρχει η παραδοχή ότι τα κόμματα δεν τραβούν άλλο. Αυτό είναι εμφανές και στην υποτονική συμμετοχή της βάσης των κομμάτων στην προεκλογική εκστρατεία. Η ιδέα της προεκλογικής καμπάνιας χρησιμοποιεί εμφανώς τις υπηρεσίες του μάρκετινγκ σε βαθμό πολλές φορές φαιδρό. Επικρατούν το σλόγκαν του στυλ: ψηφίστε ελπίδα, ψηφός στον τάδε σημαίνει σωτηρία, για λευτεριά τον δεινά και για έξοδο από το αδιέξοδο τον άλλο. Ακόμα και τα χρώματα των αφίσων και των πανό είναι όμοια: κίτρινο, πράσινο, μπλε, κόκκινο σε διαφορετικές αναλογίες φυσικά. Μπλε αλλά και λίγο κόκκινος, κόκκινος αλλά και μπλε.

■ Και φυσικά το κεντρικό θέμα των υποψηφίων προέδρων είναι το «κυπριακό». Επειδή όμως ουσιαστικά συμφωνούν όλοι τους πάνω στις διακηρυγμένες θέσεις, παρόλο που αγωνίζονται να πείσουν για το αντίθετο, κι αν έχουν κάποιες διαφορές, αυτές εξαφανίζονται στην προεκλογική περίοδο καθώς όλοι υπερθεματίζουν αγωνιστικά, η μάχη μεταξύ τους γίνεται πάνω σε θέματα διαδικασίας: εθνική κυβέρνηση, πανεθνικό συμβούλιο κλπ. και φυσικά συναινετικές διαδικασίες και αντιλήψεις καθώς λέει ο Β. Λυσσαρίδης.

Για μια τυχόν εργατική δυναμική των εκλογών θ' ασχοληθούμε σε μελλοντικές ίσως εκλογές...

Κωστής ΑΧΝΙΩΤΗΣ

Τούτα τα ζώα χρειάζονται βασανιστήρια

■ Τ' ανθρώπινα δικαιώματα είναι το πιο πολυσυζητημένο θέμα στον κόσμο. Στην Τουρκία τους τελευταίους μήνες παρατηρείται ένας ανάλογος αναβρασμός. Φαίνεται πως αναπτύσσεται μια λαϊκή αντιπολίτευση προς το αυταρχικό καθεστώς με άξονα τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Εκδηλώσεις διαμαρτυρίας, που άρχισαν στην Ισταμπούλ το περασμένο καλοκαίρι οι κρατούμενοι των ποινικών και στρατιωτικών φυλακών μαζί με τους συγγενείς τους, απλώθηκαν σύντομα σ' όλη τη χώρα. Παρ' όλες τις κυβερνητικές προσπάθειες να παρεμποδιστούν με αστυνομική τρομοκρατία και πιέσεις (σε συμπλοκή αστυνομίας και συγγενών κρατουμένων πέθανε η αδερφή ενός κρατούμενου, η Ντιντάρ Σένσοϊ, Σεπτέμβρης '87), συνεχίστηκαν αποφασιστικά βρίσκοντας συμπαράσταση τόσο στο εσωτερικό της χώρας, όσο και στο εξωτερικό, μ' αποτέλεσμα να υποχρεωθεί η κυβέρνηση να δεχτεί ορισμένα αιτήματα και ν' ανοίξει τις πόρτες των φυλακών στους δημοσιογράφους.

Τις παραμονές των εκλογών, στις 19 Σεπτέμβρη, η τουρκική επιτροπή για τ' ανθρώπινα δικαιώματα ξεκινούσε μια καμπάνια για την κατάργηση της θανατικής ποινής καθώς και για γενική αμνηστεία. Εξαιτίας των συνθημάτων που αναγράφονταν στα πανό της πορείας που είχε οργανώσει η επιτροπή στην Ισταμπούλ, οδηγήθηκε ο υπεύθυνος της τοπικής επιτροπής Εμίν Γκαλίπ Σανταλτζί στον εισαγγελέα των Δικαστηρίων Κρατικής Ασφαλείας.

Επίσης με την «κατηγορία» της συγκέντρωσης υπογραφών οδηγήθηκαν στην Ασφάλεια οι εξηντάχρο-

ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΤΥΠΟ

Ψήφος εμπιστοσύνης στον Οζάλ.
290 υπέρ, 153 κατά.

31 ΔΕΚ. MILLIYET
Μείωση του Φ.Π.Α. στην Ελλάδα.

31 ΔΕΚ. MILLIYET
Αναμειγμένος στην απόπειρα κατά του Πάπα ο Samet Aslan βρέθηκε νεκρός στο κελί του.

31 ΔΕΚ. TERCÜMAN
Η συνταξιούχος Seval Erk με τη σύνταξη των 68.000 λιρών θα ετοιμάσει πρωτοχρονιάτικο τραπέζι απ' τα υπολείμματα της λαϊκής αγοράς.

31 ΔΕΚ. SAMPAN

Η Αϊσέλ έσμιξε με την οικογένειά της. Αφέθηκε ελεύθερη η νεαρή που κρατούσαν όμηρο 5 χρόνια στη Βουλγαρία.

1 ΙΑΝ. OΛΕΣ

Μέτωπο Αθήνας - Σόφιας πριν το βαλκανικό συνέδριο.

1 ΙΑΝ. TERCÜMAN

Επάνω από 10.000 Έλληνες ήρθαν για τις γιορτές των Χριστουγέννων στην Τουρκία.

1 ΙΑΝ. SÖZ

Ο Μ.Α. Αγάογλου επιχείρησε ν' αυτοκτονήσει κατηγορώντας τη διοίκηση του εργοστασίου για τους χαμηλούς μισθούς που δεν του φτάνουν να ζήσει.

1 ΙΑΝ. MILLIYET

Νέα δίκη για τον Χ. Κουτλού. Προτείνεται ποινή φυλάκισης 15 ετών.

1 ΙΑΝ. GÜNES

Συναγερμός για το νέφος. Να μη βγουν στους δρόμους όσοι υποφέρουν από καρδιά και άσθμα.

6 ΙΑΝ. CUMHURİYET

Ο πληθωρισμός σπάει το ρεκόρ των τελευταίων επτά χρόνων.

6 ΙΑΝ. CUMHURİYET

Ο Οζάλ χτύπησε την πόρτα του Ρήγκαν. Ζήτησε ραντεβού για το Μάρτη.

7 ΙΑΝ. HURİYET

Ο Εβρέν δεν πηγαίνει στην Αμερική.

7 ΙΑΝ. GÜNES

Οι Έλληνες της Ισταμπούλ γιόρτασαν τα Θεοφάνεια.

7 ΙΑΝ. GÜNES

Τελείωσε η δίκη της DEV-YOL στο Τσόρουμ.

7 ΙΑΝ. SAMPAN

Ο Παπανδρέου παραχώρησε στο ΝΑΤΟ το ραντάρ που παρακολουθεί την Τουρκία.

7 ΙΑΝ. TERCÜMAN

Κλείνουν τους τουρκικούς συλλόγους της Δυτικής Θράκης.

7 ΙΑΝ. CUMHURİYET

Ο Χ. Κουτλού κατέθεσε στο δικαστήριο. Είπε ότι βασανίστηκε.

5 ΙΑΝ. MILLIYET

Η Αθήνα καταστρώνει σχέδια για τη συνάντησή στο Νταβός.

5 ΙΑΝ. TERCÜMAN

Μεγαλώνει μια γενιά μισοχορτασμένη. Πάνω από το 50% των φοιτητών δεν μπορούν να φάνε 3 γεύματα τη μέρα.

5 ΙΑΝ. TERCÜMAN

Νόμος χιτλερικής εποχής. Αντέδρασαν και οι νομικοί για το νόμο περί ψευδών ειδήσεων.

7 ΙΑΝ. GÜNAYDIN

νες Μελαχάτ Σαρππουναλί και Βα-
χιντέ Ατσάν, στις οποίες δεν επέ-
τρεψαν τις ώρες της παραμονής
τους εκεί να πάνε ούτε στην τουα-
λέτα.

Τελικά η Νομαρχία της Ισταμ-
πούλ έδωσε άδεια για τη συγκέν-
τρωση υπογραφών υπό τον όρο αυ-
τή να γίνεται στα γραφεία της επι-
τροπής ή στην είσοδο των γρα-
φείων.

Τα μέλη της επιτροπής κατάφε-
ραν να συγκεντρώσουν 130.000 υπο-
γραφές τις οποίες καθώς παρουσία-
ζε ο πρόεδρος της Νεβζάτ Χαλβατζί
στο τουρκικό κοινοβούλιο είπε: «Α-
πό το 1980 μέχρι σήμερα συνελή-
φθησαν πάνω από 250.000 άτομα, έ-
γιναν δίκες και εφαρμόστηκαν δια-
τάξεις που προβλέπονται σε καιρό
πολέμου. Άνθρωποι καταδικάστη-
καν βάσει καταθέσεων που λήφθη-
καν κάτω από πιέσεις και βασανι-
στήρια. Έγιναν νομικά σφάλματα
και διακρίσεις. Αυτό έχει ήδη απο-
δειχθεί από ομολογίες δικαστών και
εισαγγελέων. Οι αδικίες που δια-
πράχθησαν πρέπει ν' αποκαταστα-
θούν με γενική αμνηστία. Κατάργη-
ση της θανατικής ποινής για την ει-
ρήνη. Η θανατική ποινή δεν είναι τι-
μωρία...»

Σ' αυτή την καμπάνια της η επι-
τροπή είχε μεγάλη συμπαράσταση
από το εξωτερικό και ιδιαίτερα από
τη Γερμανία. Η Monica Gensefort
του Σοσιαλδημοκρατικού Κόμματος
και η Ellen Olm's του Κόμματος των
Πρασίνων συμμετείχαν στην εκ-
στρατεία με 15.000 υπογραφές που
είχαν συγκεντρώσει.

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιω-
μάτων του ΟΗΕ σαν πρόσφατη έκθε-
σή της αναφέρει την Τουρκία μεταξύ
των χωρών εκείνων στις οποίες υπο-
βάλλονται σε βασανιστήρια ανήλικα
παιδιά. Είναι γνωστό ότι η Τουρκία
δίστασε να υπογράψει τη συμφωνία
κατά των βασανιστηρίων και της κα-
κοποίησης που πρότεινε το Συμβού-
λιο της Ευρώπης, ύστερα από συ-
στηματική έρευνα που ξεκίνησε το
1980 γύρω από τα βασανιστήρια.

Τα βασανιστήρια είναι ένα βαθύ
πλήγμα αλλά και μια καθημερινή
πραγματικότητα της τουρκικής κοι-
νωνίας.

«Τρεις συλλήψεις, τρεις θάνα-
τοι», «Πλανόδιοι βασανιστές», «Τον
αυτοκτόνησαν στην Ασφάλεια»,
«Μπήκε ζωντανός στο τμήμα, βγήκε
νεκρός», «Πέθαναν σαν κρατικά χέ-
ρια». Δημοσιεύματα σαν αυτά δεν
εκπλήσσουν πια κανέναν.

Η δήλωση δε «τούτα τα ζώα
χρειάζονται βασανιστήρια» (εννο-
ώντας τους αριστερούς) του δικηγό-
ρου Μπεντρι Ντοζάν (Yeni Gündem,
τεύχος 92) εκφράζει με τον πιο σαφή
τρόπο το πνεύμα που διέπει το καθε-
στώς της 12 του Σεπτεμβρίου και που
πρόσφατα «υπέγραψε» τη συνθήκη
για την κατάργηση των βασανιστη-
ρίων και την κακοποίηση των πολ-
ιτών.

Ιλχάν Μ. ΑΪΤΙΝ

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗ ΑΠ' ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Ανασυγκρότηση της αγγλικής αριστεράς

■ Λίγες μέρες μετά το κραχ
του Οκτώβρη, έγινε στο
Chesterfield, εκλογική περιφέ-
ρεια του Tony Benn, η, όπως την
παρουσίασε ο ίδιος, «Σοσιαλιστι-
κή Συνδιάσκεψη με το μεγαλύτε-
ρο φάσμα αντιπροσωπευτικότη-
τας από τον Πρώτο Παγκόσμιο
Πόλεμο». Πράγματι, η αντιπροσω-
πευτικότητα σ' αυτή τη Συνδιά-
σκεψη ήταν πρωτοφανής για τη
σεχταριστική παράδοση της πο-
λυδιασπασμένης βρετανικής Αρι-
στεράς και αποτέλεσε αυτή καθ'
αυτή μαζί με την αναπάντεχη μαζι-
κότητά της κύρια επιτυχία των
διοργανωτών της.

Η Συνδιάσκεψη αυτή συνδιορ-
γανώθηκε από την ομάδα Cam-
paign των βουλευτών του Εργατι-
κού Κόμματος (η αριστερή τάση
του κόμματος), τη Socialist Socie-
ty και την Conference of Socialist
Economists, που είναι ομάδες α-
νεξάρτητων αριστερών διανοου-
μένων, καθώς και από επώνυμους
αριστερούς όπως ο Tariq Ali (συν-
τακτική επιτροπή New Left Re-
view), η Hilary Wainwright κ.ά. Πή-
ραν μέρος εκτός από τους παρα-
πάνω, η υπό τον Scargill αριστερή
ηγεσία της ένωσης των μεταλλω-
ρύχων (NUM), που 'ταν και η μόνη
τόσο ψηλού επιπέδου συνδικαλι-
στική αντιπροσωπεία, η τάση Mor-
ning Star του Κ.Κ. αλλά κανένας
ευρωκομμουνιστής, καθώς και κα-
νένας από την τάση Militant που

απέιχε επιδεικτικά. Μαζί κα συμ-
μετείχε το SWP (Socialist Workers
Party), το Socialist outlook, ρεύμα
της 4ης Διεθνούς που εκδίδει και
ομώνυμο περιοδικό, το Labour
Briefing, που 'ναι η μόνη ακροαρι-
στερή ομάδα που λειτουργεί ακό-
μη μέσα στο Εργατικό Κόμμα. Τέ-
λος, σημαντική ήταν η παρουσία
πολλών ανένταχτων αριστερών.

Κεντρικός στόχος αυτής της
συνδιάσκεψης — και πετυχημέ-
νος σε μεγάλο βαθμό — ήταν ν'
αρχίσει επιτέλους η Αριστερά να
αρθρώνει το δικό της αυτοδύναμο
λόγο όχι μόνο σαν απάντηση στον
επιθετικό και αυταρχικό συντηρη-
τισμό της Θάτσερ, αλλά και σαν ε-
ναλλακτική λύση στην ηττοπά-
θεια και τον εκλογικισμό της δε-
ξιόστροφης ηγεσίας του Εργατι-
κού Κόμματος. Τα κεντρικά θέμα-
τα συζήτησης ήταν: ειρήνη και
διεθνισμός, παραγωγή-δουλειά-
υπηρεσίες, δημοκρατία και πολιτι-
κές ελευθερίες, στρατηγικά ζητή-
ματα για το σοσιαλισμό.

Η επικαιρότητα της διεθνούς
χρηματιστηριακής κρίσης συνέ-
τεινε στο να γίνουν ορατά πια τα
όρια του θατσερισμού. Ιδιαίτερα
του κύριου ιδεολογηματός του,
του «λαϊκού καπιταλισμού», που
μετά τρεις συνεχείς εκλογικές ήτ-
τες είχε αρχίσει να υιοθετείται
σαν μια πραγματικότητα χωρίς ε-
πιστροφή από τη νέα γενιά σο-
σιαλδημοκρατικών στελεχών, που

κυριαρχούν στην ηγετική ομάδα
του Εργατικού Κόμματος.

Τα βασικά σημεία στα οποία υ-
πήρχε γενική συμφωνία ήταν η θέ-
ση για μονόπλευρο πυρηνικό αφο-
πλισμό και η αντίθεση στο ΝΑΤΟ,
καθώς και η εμμονή στο δημοσιο-
τομέα και τις εθνικοποιήσεις.

Η σημαντική αντιπροσώπευση
του γυναικείου κινήματος προώ-
θησε το στήσιμο μιας νέας οργα-
νωσης «Γυναίκες για το Σοσιαλι-
σμό», που εκτός από τη γενικότε-
ρο πλαίσιο της θα συγκεντρώνει τον
αγώνα ενάντια στο σεξισμό του
Αιτον (φιλελεύθερο που ηγεί-
ται ενός κινήματος που θέλει συ-
σιαστικά και σταδιακά να ξαναπα-
γορευτεί η έκτρωση).

Διαφωνίες και έντονη κριτική
ασκήθηκε σε μερικούς αριστερούς
συμβούλους που ουσιαστικά έ-
χουν αποδεχτεί την πολιτική λιτό-
τητας και περικοπών στα έξοδα
των κοινωνικών παροχών των δη-
μοτικών συμβουλίων.

Χαρακτηριστικό επεισόδιο, α-
ποτέλεσμα της πολυσυλλεκτικό-
τητας της συνδιάσκεψης αυτής, ή-
ταν η παρουσία του Σοβιετικού εκ-
προσώπου που είχε κληθεί από
κάποιους και όταν πήγε να μιλή-
σει γιουχαίστηκε από κάποιους
άλλους που φώναζαν συνθήματα
υπέρ της Αλληλεγγύης.

Ενδιαφέρουσα, τέλος, ήταν η
εμφάνιση του Ken Livingstone
που 'ναι και νεοεκλεγμένος βου-
λευτής του Εργατικού Κόμματος.
Ενδιαφέρουσα γιατί ήταν η πρώτη
δημόσια επανατοποθέτηση του
καθαρά στο αριστερό άκρο της
πολιτικής σκηνής μετά από μια αμ-
φισβητούμενη και τελικά αποτυ-
χημένη προσπάθειά του τους τε-
λευταίους μήνες να προωθήσει έ-
να κοινό μέτωπο μεταξύ αριστε-
ράς και κεντροαριστεράς του Ερ-
γατικού Κόμματος. Εμφάνιση, ό-
μως, που 'ταν και σημαντική καθ'
ότι ήταν μια εφ' όλης της ύλης η-
γετική τοποθέτηση, ένα ακόμη
δείγμα της διαδεσης του Ken Li-
vingstone να καταξιωθεί σαν ο ε-
πίσημος ηγέτης της Αριστεράς.
Στόχος που διευκολύνεται από
την τάση του Tony Benn να κινεί-
ται μόνο στα παρασκήνια και να
αρνείται να παίξει κι άλλο αυτόν
το ρόλο που τις τελευταίες δεκαε-
τίες ήταν αναμφισβήτητος δικός
του.

Αλέξης ΜΠΕΝΟΣ

ΑΓΙΑΚΟΥΤΣΟ

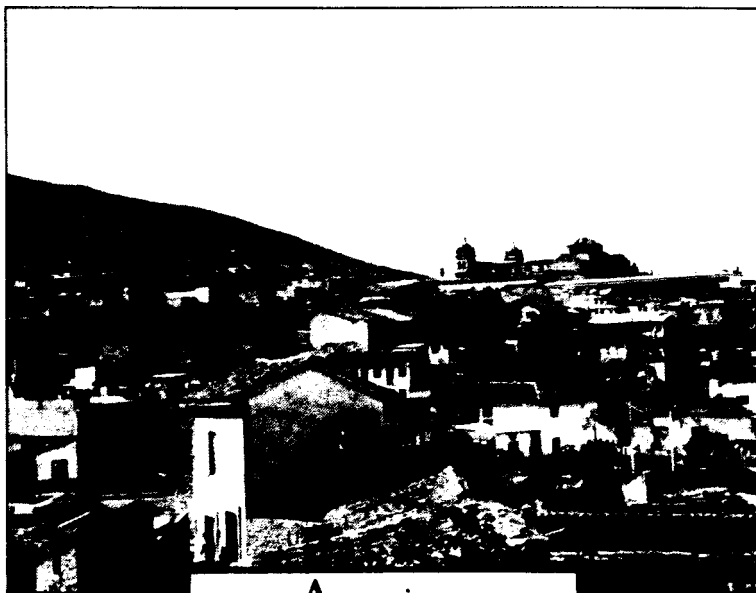
Εκεί που τα πιτσιρικά ξεναγούν στον πόλεμο

■ Στις οχτώ το πρωί, το αεροπλάνο τροχοδρομεί στο διάδρομο προσγείωσης του Αγιακούτσο και ήδη έχουμε μπροστά μας τις πρώτες εικόνες πολέμου. Στρατιωτικά ελικόπτερα, αναχώματα και πολυβολεία. Από τα παράθυρα, βλέπουμε να μας περιμένει μια πυκνή, διπλή σειρά στρατιωτών. Θα περάσουμε ανάμεσά τους, ενώ εκείνοι, σε κατάσταση ετοιμότητας, θα μας σημαδεύουν με τις κάννες των όπλων τους στραμμένες προς το μέρος μας. Ο έλεγχος είναι εξονυχιστικός. Είμαστε οι μόνοι αλλοδαποί και θα μας φωνάξουν πρώτους, για να μας καταγράψουν σε μια ειδική λίστα. Εννιά ονόματα τουριστών όλα κι όλα, δώδεκα τώρα, μαζί με τα δικά μας. Περιμένοντας να παραλάβουμε τα πράγματά μας, η Χριστίνα θα θελήσει να πάει στην τουαλέτα. Μόλις βγει, ένας φαντάρος θα πάει να την ελέγξει.

Τα στενά δρομάκια που ακολουθούμε για να φτάσουμε στο κέντρο της πόλης έχουν έντονο αραβικό χαρακτήρα. Με την πρώτη ματιά, το Αγιακούτσο φαίνεται όμορφο καθώς το φωτίζει ο πρωινός ήλιος. Η φτώχεια του μοιάζει ανεκτή. Τα χαμόσπιτα όπου συγκατοικούν άνθρωποι και γουρουίνια μέσα σε σωρούς από στοιβαγμένα σκουπίδια τα ανακαλύψαμε τυχαία την άλλη μέρα, όταν χαθήκαμε σε κάποιο περίπατο.

Καμiónια με φαντάρους διασχίζουν συνέχεια την πόλη, ενώ παντού αντικρίζουμε στρατιωτικές περιπόλους και ένοπλοι φρουρούν όλα τα δημόσια κτίρια. Ένα megáφωνο στη διαπασών, που δε σταματάει ούτε καν τις ώρες της μεσημεριανής ησυχίας, μεταδίδει διαρκώς κυβερνητικά συνθήματα και εμβατήρια.

Ο κόσμος μας κοιτάζει περίεργα, αλλά με φιλική διάθεση. Στην πρώτη μας αναγνωριστική βόλτα, πέρασε πάνω στους πιο περιέργους και αυτοκλήτους ξεναγούς: μια τάξη πιτσιρικάδων μαθητών, που η ηλικία τους δεν ξεπερνούσε τα δέκα, δώδεκα χρόνια, μας περικύκλωσε και ανέλαβε να μας κατατοπίσει γύρω από τους διάφορους τύπους στρατιωτικών οχημάτων, ενώ παράλληλα μας έδειχνε τα σημεία όπου γίνονται συχνά συγκρούσεις στα βουνά και τα τόχωνα μας βομβάρδιζε με ένα απαιτητικό πολιτικό ερωτηματολόγιο.

Αγιακούτσο

Ξεπεράσαμε με άνεση τις πρώτες ερωτήσεις γύρω από τη φύση του πολιτεύματος στην Ελλάδα και τα ονόματα του πρωθυπουργού και του Προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά για τα παιδιά οι επόμενες στερεότυπες απαντήσεις μας ήταν ακατανόητες: 'Όχι, δεν έχουμε νεκρούς κάθε νύχτα από συγκρούσεις, όχι, δεν έχουμε πια ούτε ένα αντάρτικο, όχι δεν έχουμε στρατιωτική διοίκηση. Τόσο ακατανόητες κι έξω από τη δική τους πραγματικότητα, ώστε στο τέλος αναγκάστηκαν να μας ρωτήσουν, αν, όταν κοβόμαστε στη χώρα μας, τρέχει αίμα από τις φλέβες μας.

Η ίδρυση και η δράση του PCP (Sentero Luminoso)

Η περιοχή του Αγιακούτσο είναι σήμερα ζώνη εμφύλιου πολέμου. Η ζωή εκεί μοιάζει σαν να καπνίζει κανείς καθισμένος πάνω σ' ένα βαρέλι με μπαρούτι. Ωστόσο, πριν τις αρχές της δεκαετίας του '60, ήταν ακόμα μια ασήμαντη επαρχιακή πόλη, που το μόνο που την έκανε να διαφέρει κάπως από τις άλλες ήταν η ανθούσα χειροτεχνία της και τα εμφανέστατα στοιχεία του αποικιοκρατικού παρελθόντος της στην αρχιτεκτονική της. Μέχρι το 1959, ειδικά στο Αγιακούτσο, το Κομμουνιστικό Κόμμα περιοριζόταν σ' ένα μικρό πυρήνα, χωρίς καμιά ιδιαίτερη πολι-

τική σημασία.

Η δημιουργία του πανεπιστημίου και η εισροή νέων ιδεών που προκάλεσε το γεγονός αυτό είχε σαν αποτέλεσμα μια κάποια αναζωογόνηση του PCP, ιδιαίτερα ανάμεσα στη νεολαία. Το 1961, λίγο πριν το παμφοιτητικό συνέδριο, δημιουργήθηκε όπως και στις υπόλοιπες πόλεις του Περού το FER¹, το οποίο κατάφερε να κερδίσει τις φοιτητικές εκλογές του 1962. Το 1962, υπεύθυνος για τη δουλειά στο χώρο της νεολαίας έγινε ο Abimael Guzmán, ο οποίος καθοδηγούσε την Comité Regional «José Carlos Mariategui»². Όταν το 1964, το PCP διασπάστηκε σε φιλοσοβιετικό (PC-Unidad) και φιλοκινεζικό (PC-Bandera Roja), η CR «J.C.M.» προσχώρησε στις φιλοκινεζικές θέσεις.

Το 1968 και το 1969, στελέχη του PCP «BR» επιδίωξαν και κατέλαβαν σημαντικές θέσεις στα παν/μια, για να μπορέσουν να έχουν μεγαλύτερη απήχηση στις μάζες και να καταγγείλουν τη στρατιωτική λαϊκιστική κυβέρνηση του στρατηγού Βελάσκεθ σαν φασιστική.

Όμως, το 1968, άρχισε το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του στρατηγού Βελάσκεθ, που προκάλεσε μεγάλους κλυδωνισμούς και ιδεολογικές αντιθέσεις σε όλο το φάσμα της Αριστεράς. Το PCP «B.R.» δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Διασπάστηκε και από τη διάσπαση αυτή δημιουργήθηκε το PCP (Sentero-Luminoso)³.

με ηγέτη τον Αμπ. Γκουζμάν και κυριότερη βάση υποστήριξης την C.R. «J.C.M.».

Η ένατη ολομέλεια του PCP(S-L), που έγινε το Μάιο-Ιούνιο του '79, πήρε την απόφαση της έναρξης της ένοπλης πάλης, ανοίγοντας έτσι ένα σημαντικότατο κεφάλαιο στην περουανική ιστορία.

Το PCP(S-L) αυτοχαρακτηρίζεται σαν μαρξιστικό-λενινιστικό-μαοϊκό κόμμα νέου τύπου, που στόχο του έχει τη διεξαγωγή της «δημοκρατικής επανάστασης για την κατάργηση της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης από τον αμερικάνικο κυρίως ιμπεριαλισμό, το γραφειοκρατικό καπιταλισμό και τα ημι-φεουδαρχικά κατάλοιπα, για την κατάληψη της εξουσίας από το προλεταριάτο και το λαό, μέσα στα πλαίσια της παγκόσμιας επανάστασης και υπηρετώντας την»⁴.

Στις 17 Μαΐου του 1980 αρχίζει στο Chuschi ο εμφύλιος πόλεμος, με ενέργειες μπουκότζ των εκλογών. Ενώ τα μεγάλα δυτικά ειδησεογραφικά πρακτορεία (Reuter, AFP, UPI, ASS. PRESS) καταγγέλλουν τους αντάρτες για «ακρωτηριασμούς των δακτύλων χωρικών που πηγαίνουν να ψηφίσουν», στο Αγιακούτσο και στις γύρω περιοχές γίνονται μαζικές συλλήψεις και σφαγές χωρικών-υποστηρικτών του PCP(S-L). «Εξαφανίζονται» χιλιάδες άτομα. Ο Άλαν Γκαρσία ψηφίζει τον «αντιτρομοκρατικό» νόμο, με βάση τον οποίο φυλακίζονται με συνοπτική διαδικασία οι ύποπτοι για αντάρτικη δράση, καθώς και οι ιδεολογικο-πολιτικοί υποστηρικτές της.

Από το 1981 και μετά, το PCP(S-L) επεξεργάζεται ένα πρόγραμμα ανάπτυξης του ένοπλου αγώνα.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό και τις μετέπειτα εκτιμήσεις της Κ.Ε. του PCP(S-L), η εξέλιξη του ένοπλου αγώνα, στα χρόνια που πέρασαν, χωρίζεται στα εξής στάδια:

- 1980: περίοδος έναρξης του ένοπλου αγώνα.
- 1981 και 1982: Ανάπτυξη της ένοπλης πάλης, δημιουργία Λαϊκών Επιτροπών.
- 1983-84: Σταθεροποίηση της επανάστασης.
- 1985 μέχρι σήμερα: Συνέχιση της επανάστασης, δημιουργία βάσεων υποστήριξης, διάδοση του εμφύλιου πολέμου σε όλη τη χώρα, από το Βορρά ως το Νότο, από τη Βολιβία ως το Εκουαδόρ.

Το MRTA και η αντιμετώπιση του αντάρτικου απ' την I.U. και την APRA

Ενώ το Αγιακούτσο έχει παγιωθεί από το 1980 σαν βασικότερη περιοχή

δράσης του PCP(S-L) και τελεί σταθερά υπό το καθεστώς έκτακτης ανάγκης, ένα νέο στρατιωτικό μέτωπο άνοιξε τελευταία στα βορειοανατολικά της χώρας. Αντάρτες του Movimiento Revolucionario «Tupac Amaru» (MRTA) κατέλαβαν τον πε-

ρασμένο Νοέμβριο εξ εφόδου τα χωριά Σαν Χοσέ ντε Σίσα, Χουανχούι και Σιράνι στην περιοχή του San Martín.

Το αντάρτικο κίνημα του MRTA δεν είναι τελείως ξεκομμένο από τη βάση της APRA. Ο κομαντάντε Ρο-

λάντο, ηγέτης της MRTA, υπήρξε παλιότερα στενός φίλος του Α. Γκαρσία κι ένα από τα καθοδηγητικά στελέχη της νεολαίας της APRA, κατά την περίοδο της στρατιωτικής δικτατορίας.

Το MRTA υποστηρίζει τη δη-

μιουργία ενός μετώπου «για τη δικαιοσύνη και την ειρήνη» και επιδιώκει να κερδίσει την υποστήριξη των λαϊκών οργανώσεων της APRA, της I.U. και των «προοδευτικών δυνάμεων» της εκκλησίας. Επίσης, φημολογείται ότι διατηρεί σχέσεις με τους

Η Dr. Martha Huatay Ruiz είναι πρόεδρος της Ένωσης Δημοκρατικών Δικηγόρων και μια από τους κυριότερους υπερασπιστές σε πολιτικές δίκες των φερομένων ως μελών του PCP (S-L). Είναι γνωστή για τους αγώνες της για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των πολιτικών κρατουμένων, καθώς και για τους αγνοούμενους. Έχει κληθεί αρκετές φορές στο εξωτερικό, για να καταγγείλει τα βασανιστήρια και τις δολοφονίες στις φυλακές. Για όλα αυτά τα θέματα, η Dr. Ruiz δέχτηκε να μας παραχωρήσει συνέντευξη για λογαριασμό του «Σχολιαστή».

ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΔΟΛΟΦΟΝΙΕΣ

Πολιτικοί κρατούμενοι στο Περού

Dr. Martha Huatay RUIZ.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Πώς εκτιμάτε την κατάσταση που επικρατεί σήμερα στο Περού, ιδιαίτερα όσο αφορά το θέμα των πολιτικών κρατουμένων; **MARHTA HUATAY RUIZ:** Στο Περού υπάρχει εμφύλιος πόλεμος. Για ορισμένους, ο πόλεμος αυτός θεωρείται επαναστατικός, για άλλους, αντεπαναστατικός. Υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι και αιχμάλωτοι πολέμου, αυτοί δηλαδή που πιάνονται στις μάχες. Οι κρατούμενοι βασανίζονται στις φυλακές ή δολοφονούνται κατά τη διάρκεια ή μετά τη σύλληψή τους, όπως συνέβη πρόσφατα με την περίπτωση της Κάρμεν Μερσέδες, η οποία δολοφονήθηκε πρόσφατα τη νύχτα σε κάποιο δρόμο. Στις 14 Οκτωβρίου, μια άλλη γυναίκα δολοφονήθηκε κατά την έξοδο της από τη φυλακή.

Οι επιζώντες μετά τις συλλήψεις υφίστανται βασανιστήρια και μετά φυλακίζονται.

Γενικά η ζωή των κρατουμένων στη φυλακή είναι σκληρή. Υπάρχει

κακή μεταχείριση, κακή διατροφή, απαγόρευση στους συγγενείς των κρατουμένων να τους φέρνουν φαγητό, έλλειψη ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Πολλοί κρατούμενοι πάσχουν από φυματίωση.

Υπάρχει μεγάλη έλλειψη παροχής νερού και τα κελιά, τόσο των αντρών όσο και των γυναικών, είναι μικρά και σκοτεινά.

Φοβόμαστε ότι εξυφαινεται ένα νέο σχέδιο εξόντωσης των πολιτικών κρατουμένων. Στις φυλακές του Χουανκάγιο, της Αρεκίπα και του Κουζκο έγιναν σφαγές. Δεν μπορούμε να ξέρουμε αν κάτι τέτοιο θα επαναληφθεί και στη Λίμα.

Εκφράζονται φόβοι για τις μεταγωγές γυναικών στις φυλακές του Τσορίγιο. Οι κρατούμενες ζητούν να παρευρίσκονται δικηγόροι και εκπρόσωποι του Ερυθρού Σταυρού.

Αυτά που συμβαίνουν τώρα θυμίζουν την κατάσταση που επικρατούσε κατά τις σφαγές της 4ης Οκτωβρίου '85 και της 18ης-19ης Ιουνίου

του '86 στις φυλακές.

■ Πόσοι είναι περίπου οι πολιτικοί κρατούμενοι;

— Στο Καντογκράντο είναι 80 γυναίκες και 180 άντρες. Στις υπόλοιπες φυλακές υπάρχουν περίπου 250 πολιτικοί κρατούμενοι. Σε περιοχές όπως στο Αγιακούτσο, στη Χουανκαβελίκα, στο Χουανκάγιο, υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι, οι περισσότεροι όμως από αυτούς που πιάστηκαν έχουν δολοφονηθεί.

■ Ποιες κατηγορίες πολιτικών κρατουμένων υπάρχουν; Υπάρχουν κρατούμενοι συλληφθέντες σε απεργίες ή σε πορείες;

— Υπάρχουν μερικοί, αλλά είναι λίγοι. Γενικά, αυτοί που συλλαμβάνονται αντιμετωπίζουν την κατηγορία του «τρομοκράτη».

■ Από ποιους πολιτικούς φορείς προέρχονται οι πολιτικοί κρατούμενοι;

— Η κυβέρνηση και η αστυνομία ισχυρίζονται ότι ανήκουν στο PCP (S-L). Υπάρχουν και ορισμένοι κρατούμενοι από την MRTA, αλλά αυτοί κρατούνται χωριστά.

■ Από την Izquierda Unida υπάρχουν πολιτικοί κρατούμενοι;

— Υπάρχουν μερικοί.

■ Τι προβλήματα αντιμετωπίζουν οι δικηγόροι κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους για την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτικών κρατουμένων;

— Υπάρχει μια διαρκής εχθρική

αντιμετώπιση από την πλευρά της κυβέρνησης και της αστυνομίας. Δε μας δίνουν τα στοιχεία που χρειαζόμαστε, παρεμποδίζουν την επικοινωνία με τους πελάτες μας. Εκτός από αυτό, δεχόμαστε συχνά απειλητικά τηλεφωνήματα και απειλητικές επιστολές. Πολλοί συνάδελφοί μας που υπεράσπιζαν πολιτικούς κρατούμενους συγκαταλέγονται τώρα μεταξύ των αγνοουμένων. Πρόσφατα, ο συνάδελφος και μέλος της Ένωσης Δημοκρατικών Δικηγόρων José Vasquez Huayca απήχθη στην κυριολεξία από τις δυνάμεις ασφαλείας μέσα από το δικαστικό μέγαρο και φέρεται ως αγνοούμενος. Έχουμε ξεκινήσει αγώνα για τη διάσωσή του.

■ Θα θέλατε να προσθέσετε κάτι άλλο στα όσα μας έχετε πει;

— Το θέμα των αγνοουμένων είναι πολύ σοβαρό. Πρόσφατα απήγαγαν έναν ανώτερο υπάλληλο του υπουργείου Μεταφορών και Συγκοινωνιών και τον έκλεισαν στο πορτοπαγκάζ ενός αστυνομικού αυτοκινήτου. Σώθηκε γιατί δύο δημοσιογράφοι της «El Diario» και του «Cam-bio» κατάφεραν να τραβήξουν φωτογραφίες. Το ίδιο συνέβη και με έναν υπάλληλο των Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Η αστυνομία συνήθως αρνείται τις συλλήψεις και τα θύματα θεωρούνται αγνοούμενοι.

Η σημερινή κυβέρνηση αναπτύσσει και καλλιεργεί το φασισμό. Οι νόμοι τροποποιούνται καταργώντας τα ανθρώπινα δικαιώματα και αντικαθίστανται από μια φασιστική έννομη τάξη. Δημιουργούνται ειδικά δικαστήρια για τους κατηγορούμενους που βαρύνονται με τα λεγόμενα «τρομοκρατικά εγκλήματα». Αυτά είναι δικαστήρια μισοφόρων και οι δικαστές τους πληρώνονται με διπλό μισθό. Δε δικάζουν σύμφωνα με τους νόμους, αλλά με πολιτικά κριτήρια, υπάρχει πίεση της εκτελεστικής εξουσίας πάνω στη δικαστική. Η δικαστική εξουσία είναι εξαρτημένη από την εκτελεστική.

Οι ένοπλες αστυνομικές δυνάμεις οργανώνουν διαρκώς επιχειρήσεις στις φτωχές «κόκκινες» συνοικίες της πόλης. Τη νύχτα εισβάλουν στα σπίτια, κλέβουν, σκοτώνουν, διαπράττουν καταχρήσεις. Υπάρχει φοβερή οικονομική κρίση, που αναγκάζει τους εργάτες να κατεβαίνουν στους δρόμους. Στις πορείες δολοφονούν κόσμο. Στην ύπαιθρο συνεχίζεται ένα είδος γενοκτονίας... Διαπράττονται κάθε είδους παραβιάσεις των δικαιωμάτων του λαού.

Σαντινίστας και το MIR.

Παρ' όλο που το PCP(S-L) και το MRTA δεν αντιμετωπίζονται μεταξύ τους εχθρικά σαν κινήματα, ωστόσο η δράση τους είναι σαφώς ανταγωνιστική. Πέρα από τις ιδεολογικές τους διαφορές, έχουν και αντίθετες εκτιμήσεις όσον αφορά τη σύγχρονη περουάνικη κοινωνία. Το MRTA θεωρεί το Περού σαν χώρα εκβιομηχανικοποιημένου καπιταλισμού, ενώ το PCP(S-L) εκτιμά ότι υπερισχύουν τα κατάλοιπα μιας ημιφεουδαρχικής κοινωνικής δομής.

Η κατάληψη των χωριών στην περιοχή του San Martín ήταν περισσότερο μια επίδειξη δύναμης από την πλευρά της MRTA. Η επαρχία κηρύχθηκε αμέσως σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης και η κυβέρνηση έστειλε στρατεύματα από τη Λίμα για να καταστείλουν την εξέγερση. Πολιτικοστρατιωτικός διοικητής της περιοχής ανέλαβε ο Αρθούρος Μοράν Ρενγκίφο, νομάρχης της Μογιόμπampa κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του στρατηγού Μπερμούντες.

Μετά από ένα ολονύκτιο γλέντι μαζί με τους κατοίκους στα κατειλημμένα χωριά, οι αντάρτες πήραν και πάλι το δρόμο για τη ζούγκλα, όπου τα κυβερνητικά στρατεύματα έχουν μεγάλες δυσκολίες να τους αντιμετωπίσουν.

Στην εντολή του Α. Γκασσία προς τους αντάρτες να καταθέσουν τα όπλα, το MRTA απάντησε αντιπροτείνοντας την αποδοχή από την κυβέρνηση μιας πλατφόρμας, σαν προϋπόθεση για την έναρξη διαπραγματεύσεων. Τα κυριότερα σημεία της πλατφόρμας ήταν: Να αναγνωριστεί από την κυβέρνηση η Λαϊκή Εθνοσυνέλευση σαν έγκυρος εκπρόσωπος των λαϊκών οργανωμένων μαζών και να διασφαλιστεί η εφαρμογή των αποφάσεών της.

Να τερματιστούν οι διώξεις σε βάρος των συνδικαλιστών και να επιλυθούν με διάλογο τα αιτήματά τους.

Να τερματιστεί σε όλη τη χώρα το καθεστώς έκτακτης ανάγκης και να αποσυρθούν οι ένοπλες δυνάμεις από τις περιοχές αυτές. Να σταματήσουν τα βασανιστήρια στις φυλακές και να απελευθερωθούν αμέσως οι πολιτικοί και κοινωνικοί κρατούμενοι.

Να εκδιωχθούν οι ξένες τράπεζες χωρίς την καταβολή αποζημίωσης και να εθνικοποιηθούν οι βιομηχανίες φαρμάκων, τροφίμων, βιομηχανικών πρώτων υλών, οι μεγάλες εμπορικές εταιρίες και οι συγκοινωνίες.

Να μην πληρωθεί το εξωτερικό χρέος και να ακυρωθούν τα σχετικά με το πετρέλαιο συμβόλαια. Να εθνικοποιηθούν οι εταιρίες πετρελαίου.

Να αυξηθούν οι μισθοί και να προσαρμοστούν στο κόστος ζωής. Να καταργηθούν οι μισθολογικές κλίμακες (plafond).

Να υπάρξει επιδότηση στα βασί-

Σύνθημα του PCP(S-L) σε τοίχο του Αγιακούτσο.

κά τρόφιμα και να χορηγηθεί τεχνική υποστήριξη στους χωρικούς.

Να διωχθούν ποινικά οι «ένστολοι δολοφόνοι» και οι αξιωματικοί που κατηγορούνται για διαφθορά. Η I.U. έχει καταδικάσει τόσο το PCP(S-L), όσο και το MRTA, σαν κινή-

ματα «τρομοκρατικά». Όσον αφορά την επέκταση του καθεστώτος έκτακτης ανάγκης στην επαρχία του San Martín, περιορίστηκε να εκφράσει κάποιες αμφιβολίες για την αναγκαιότητά του, συσχετίζοντάς το με τα προβλήματα που θα δημιουργή-

σει η αυθαιρεσία των Ένοπλων δυνάμεων σε βάρος των υπόλοιπων αριστερών οργανώσεων. Επίσης, εξέφρασε αμφιβολίες για τη διασφάλιση των πολιτικών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποφάσισε την αποστολή επιτροπής βουλευτών για να ελέγξει την τήρησή τους. Από την πλευρά της, η κυβέρνηση δήλωσε μέσω του υπουργού Άμυνας ότι για την καταστολή του αντάρτικου κινήματος θα χρειαστούν τουλάχιστον είκοσι χρόνια!

Αβεβαιότητα

Τα ερωτήματα που προκύπτουν γύρω από τη δράση της περουάνικης Αριστεράς, αλλά και ειδικότερα γύρω από τη δράση του αντάρτικου κινήματος, είναι το αν και το κατά πόσο θα μπορέσουν μελλοντικά, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, να συγκροτηθούν εκφράζοντας ριζοσπαστικά τις ανάγκες επαναπροσδιορισμού της περουάνικης κοινωνίας και της τοποθέτησής της σε μια νέα δομική βάση.

Το Περού παρουσιάζει πολλές ιδιορρυθμίες, κυρίως όσον αφορά την ύπαρξη μιας λαϊκίστικης ιδεολογίας, την οποία χρησιμοποίησαν συχνά τα κόμματα της άρχουσας τάξης (ακόμα και οι στρατιωτικοί) για να επιτύχουν τη μετάβαση από το ένα στάδιο παραγωγικής ανάπτυξης στο άλλο. Ο λαϊκισμός αυτός λειτούργησε συσκοτίζοντας τον πραγματικό ρόλο που διαδραμάτισαν τα κόμματα αυτά, παρασύροντας στις τάξεις τους ή κερδίζοντας, ουσιαστικά, την υποστήριξη μεγάλων κομματιών από τις λαϊκές μάζες.

Από την άλλη πλευρά, η Αριστερά εμφανίζεται κατακεραματισμένη, είτε μη μπορώντας να προτάξει ένα καθοριστικά διαφορετικό πολιτικό πρόγραμμα από εκείνο της APRA —και συνεπώς ακολουθώντας μια πολιτική ουράς της— είτε μέσω της ανάπτυξης αντάρτικων κινήμάτων που δρουν, κατά κάποιο τρόπο, μεμονωμένα σε τοπική κλίμακα και χωρίς να έχουν καταφέρει να αρθρώσουν ακόμα έναν ολοκληρωμένο πολιτικό λόγο που να ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ανάγκες της περουάνικης κοινωνίας.

Γη σήμερα νεκρών ηρώων, αγνοουμένων, διωκόμενων και εξαθλιωμένων λαϊκών μαζών, το Περού ατενίζει το μέλλον με πολλά εκκρεμή ερωτηματικά...

Μάνια ΜΠΑΡΣΕΦΣΚΥ
Χριστίνα ΣΤΟΥΓΙΑΝΝΙΔΟΥ
Μάκης ΧΑΡΙΣΗΣ

1. FER: Frente Estudiantil Revolucionario.
2. Τοπική Επιτροπή «Χοσέ Κάρλος Μαριατένγκι».
3. Το PCP(S-L) πήρε το όνομά του από ένα σύνθημα του FER: «Να βαδίσουμε στο φωτεινό μονοπάτι του Χοσέ Κάρλος Μαριατένγκι». Sendero Luminoso σημαίνει στα ισπανικά Φωτεινό Μονοπάτι.
4. Από το φυλλάδιο που εξέδωσε η Κ.Ε. του PCP(S-L) τον Ιούνιο του '87, με τίτλο: GLORIA AL DIA DE LA HEROICIDAD.

**SOLDADOS BUSCAN
CASA POR CASA A
SUBVERSIVOS**

el diario
UNA REVOLUCION VERDADERA AL SERVIDOR DEL PUEBLO

El Diario: Στρατιώτες ερευνούν πόρτα πόρτα για αντάρτες.

VOZ: Οι αντάρτες (του MRTA) απαντούν στο κάλεσμα του Γκασσία να καταθέσουν τα όπλα.

la VOZ

«Gobierno debe reconocer Asamblea Nacional Popular».

schalan

**MRTA PONE SUS
CONDICIONES
PARA DIALOGO**
urgentes
responden a
llamado de deponer
armas hecho por Alan Garcia

Ο Γάλλος Πρόεδρος για τους Ιταλούς φυγάδες

■ Ο Μαουρίτσιο Φολίνι εξακολουθεί να παραμένει στις φυλακές του Κορυδαλλού περιμένοντας την απόφαση του υπουργού Δικαιοσύνης που θα κάνει δεκτή ή θα απορρίψει τη γνωμοδότηση του Άρειου Πάγου για την έκδοσή του στις ιταλικές αρχές.

Συμπληρώνονται εφτά μήνες από τη σύλληψη του Μ. Φολίνι, και κανείς δεν είναι σε θέση να πει πόσο θα διαρκέσει ακόμα αυτή η επ' αόριστο κράτησή του. Μετά την απόφαση του Συμβουλίου Εφετών που δήλωσε αναρμοδιότητα, είναι άγνω-

στο σε ποια νομική βάση στηρίζεται η συνεχιζόμενη κράτηση. Το αίτημα της αποφυλάκισης στηρίζει και η απεργία πείνας που ξεκίνησε στα Προπύλαια μια ομάδα συμπαράστασης.

Στο μεταξύ όμως στα χέρια του κ. Κουτσόγιωργα βρίσκονται νέα στοιχεία που ενισχύουν την άποψη ότι ο Μ.Φ. πρέπει να αντιμετωπιστεί σαν πολιτικός φυγάδας και να απορριφθεί η ιδέα της έκδοσής του.

Κάποια απ' αυτά τα στοιχεία φέρνουμε σήμερα στη δημοσιότητα. Εί-

ναι γνωστό ότι στη Δυτική Ευρώπη και ιδιαίτερα στη Γαλλία, έχουν καταφύγει εκατοντάδες Ιταλοί αγωνιστές της δεκαετίας '70-'80 που διώκονται από την ιταλική δικαιοσύνη για αδικήματα αντίστοιχα με αυτά του Μ.Φ. Κι αυτό το γεγονός δεν το βεβαιώνει μόνο ο Ορέστε Σκαλτσόνε, ηγέτης των CoCoRi, της οργάνωσης δηλαδή του Μ.Φ., αλλά ο ίδιος ο Φρανσουά Μιτεράν. Σημειώνουμε μάλιστα ότι απ' ό,τι δηλώνει ο Μπ. Κράξι, αυτή η άρνηση της Γαλλίας δεν επηρεάζει τις σχέσεις των δυο χωρών.

Παρόμοια αντιμετώπιση είχε και ο Μαουρίτσιο Φαλέσι, από τις ισπανικές αρχές, που αρνήθηκαν να τον εκδώσουν στην Ιταλία και τον άφησαν ελεύθερο. Όσο για το θέμα της κράτησης μέχρι την οριστική απόφαση του υπουργού, μεταφέρουμε απλά από την εφημερίδα Le Monde την είδηση ότι πριν λίγες μέρες (13.1) αποφυλακίστηκε ο Ιταλός γιατρός Pancino, παλιός ηγέτης της Εργατικής Αυτονομίας, για τον οποίο εκκρεμεί οριστική απόφαση για έκδοση.

Α.Ψ.

Ο Μιτεράν και ο Κράξι για τους Ιταλούς φυγάδες

Στο τέλος της συνάντησής του με τον κ. Κράξι ο πρόεδρος Μιτεράν δήλωσε:

«Η ιδιαίτερη περίπτωση που μας έχει υποβληθεί αφορά ορισμένους Ιταλούς, οι περισσότεροι των οποίων ήρθαν στη Γαλλία εδώ και καιρό. Ανέρχονται περίπου στους 300. Περισσότεροι από 100 ήταν ήδη εδώ πριν το '81. Έχουν προφανώς πάψει να διατηρούν οποιαδήποτε σχέση με την τρομοκρατία. Αν και έχουν διαπράξει αδικήματα (πράγμα που είναι πιθανό για πολλούς απ' αυτούς), έγιναν δεκτοί στη Γαλλία και δεν έχουν εκδοθεί, έχουν ενταχθεί στη γαλλική κοινωνία, ζουν σ' αυτή, παντρεύονται...»

Ο πρόεδρος Κράξι εκτίμησε ότι η συμμετοχή της Γαλλίας στην καταπολέμηση της τρομοκρατίας είναι αναμφισβήτητη και ότι το Παρίσι δεν μπορεί να κατηγορηθεί για «αδράνεια» σ' αυτό το θέμα.

Le Monde, 24.2.85

Από μια εκδήλωση συμπαράστασης της «Παρέμβασης Πολιτών Κορυδαλλού» όταν ο Μ. Φολίνι νοσηλευόταν στο Κρατικό Νοσοκομείο Νίκαιας.

Ο Ορέστε Σκαλτσόνε γράφει στον κ. Κουτσόγιωργα

Παρίσι, 24 Δεκεμβρίου
Προς τον Κύριο Υπουργό
της Δικαιοσύνης
ΑΘΗΝΑ

Κύριε Υπουργέ,

Έχω την τιμή να σας καταστήσω γνωστό ότι εμένα, όπως και εκατοντάδες άλλους Ιταλούς πρόσφυγες, με έχουν δεχθεί στο γαλλικό έδαφος σαν πρόσφυγα "de fait".

Αυτή η κατάσταση διαρκεί από το 1981, και ως τώρα κανείς Ιταλός «πρόσφυγας» δεν έχει εκδοθεί.

Ελπίζω ότι η Ελλάδα θα πράξει το ίδιο με τον Μαουρίτσιο Φολίνι, οι κατηγορίες του οποίου δεν είναι πιο βαριές απ' αυτές πολλών άλλων Ιταλών που ζουν και δουλεύουν εδώ.

Θα ήθελα να προσθέσω ότι τη στιγμή αυτή, έχει αρχίσει στην Ιταλία συζήτηση για την προώθηση νόμου αμνηστίας, και γνωρίζουμε ότι η Ιταλία δεν επιδιώκει ιδιαίτερος να πετύχει την έκδοσή μας.

Μετά τιμής
Oreste Scalzone

Φ. ΜΙΤΕΡΑΝ:

Θα προστατέψουμε τους φυγάδες

(Απόσπασμα από λόγο του Μιτεράν, στο 65ο Συνέδριο για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, 20.4.85).

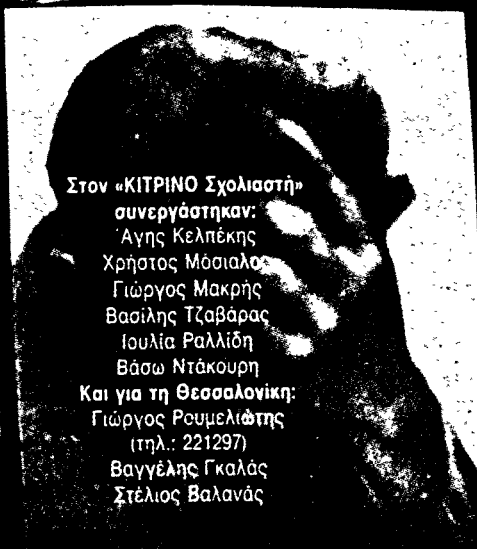
...«Ας πάρουμε την περίπτωση των Ιταλών. Οι 300 περίπου Ιταλοί που έλαβαν μέρος σε τρομοκρατικές πράξεις στην Ιταλία εδώ και πολλά χρόνια (περισσότεροι από 100 ήρθαν στη Γαλλία πριν το 1981), έπαψαν να έχουν σχέση με αυτό το φοβερό μηχανισμό στον οποίο είχαν εμπλακεί, το διακηρύσσουν, άρχισαν μια δεύτερη φάση της ζωής τους, εντάχθηκαν στη γαλλική κοινωνία, συχνά παντρεύτηκαν, έκαναν οικογένεια, βρήκαν δουλειά.

Βεβαίως, αν αποδεικνυόταν ότι κάποιος απ' αυτούς δεν κρατούσε τις υποσχέσεις του και απλώς μας εξαπατούσε, θα τον τιμωρούσαμε, αλλά είπα στην ιταλική κυβέρνηση και στον κύριο Κράξι όταν τελευταία ήρθε στο Παρίσι, ότι αυτοί οι 300 Ιταλοί προστατεύονται από κάθε απειλή έκδοσης και ότι αυτές ή αυτοί που συνεχίζουν τις μεθόδους που καταδικάζουμε και δε δεχόμαστε και που τιμωρούμε, θα τιμωρηθούν δια της εκδόσεως, όταν αυτό μας γίνει γνωστό...»

(Προεδρία της Γαλλικής Δημοκρατίας
Υπηρεσία Τύπου)

ΚΙΤΡΙΝΟΣ

Σχολιαστής

Στον «ΚΙΤΡΙΝΟ Σχολιαστή»
συνεργάστηκαν:
Άγης Κελπέκης
Χρήστος Μόσιαλος
Γιώργος Μακρής
Βασίλης Τζαβάρας
Ιουλία Ραλλίδη
Βάσω Ντάκουρη
Και για τη Θεσσαλονίκη:
Γιώργος Ρουμελιώτης
(τηλ.: 221297)
Βαγγέλης Γκαλάς
Στέλιος Βαλανάς

ΔΙΣΚΟΙ

ΑΝΑΔΥΣΗ: Ross Daly - «Λαβύρινθος»

ΣΕΙΡΙΟΣ - Ανεξάρτητη παραγωγή

Αν ο προηγούμενος δίσκος μάς δωρίζει την αγάπη των Τούρκων μουσικών για την ανατολική ρωμαϊκή μουσική, ο δίσκος του Ross Daly και του «Λαβύρινθος» πιστοποιεί ότι η μουσική δημιουργία δεν έχει να κάνει μήτε με τόπους μήτε με «ρίζες». Εδώ, ένας ανατολίτης Ιρλανδός, που ζει και δημιουργεί στην Κρήτη, κι ο πολυεθνικός «Λαβύρινθος» των μουσικών συνεργατών του, καταφέρνουν να λειτουργήσουν έτσι ώστε, Θησέας κι Αριάδνη μαζί, να επαναφέρουν απ' τα βάθη του είναι μας το θαμμένο ανατολίτη εαυτό μας.

Σ' αυτόν το δίσκο, πραγματικά, δεν ξέρεις τι να πρωτοθαυμάσεις.

Την αγάπη που κυριαρχεί πάνω στα όργανα και στη μουσική; Την ερωτική ερμηνεία των παραδοσιακών συνθέσεων και τη ζωντανία της εκτέλεσης; Τις νέες συνθέσεις του Ross Daly και του Ηλία Παπαδόπουλου που, βαδίζοντας στους παλιούς σκονισμένους δρόμους της Ανατολής, κατάφεραν να δώσουν μια, γεμάτη ηχοχρώματα και κατανύξη, ζωντανή μουσική διάσταση της εσώτερης ανθρώπινης αγωνίας, αλλά και επιμονής, να μάθει για το μυστήριο της ύπαρξης; Ή μήπως την Ανατολή που ακόμα μπορεί να γεννά παραμύθια και μουσικές σε πείσμα του κέρδους, της λήθης και του παζαρέματος κάθε αξίας;

Για ό,τι κι αν μιλήσεις, ο δίσκος αυτός χαρίζει απλόχερα το νήμα προς την «έξοδο» και το Φως. Ο «Λαβύρινθος» κι ο Ross Daly καταφέρνουν αυτό που πολλοί νομίζουν πια ακατόρθωτο. Να κάνουν δηλαδή, μουσική σήμερα δεμένοι γερά στην αγάπη τους για τη μουσική του χτες. Δίχως «μουσειακά» αποτελέσματα και δίχως «ανακαινίσεις».

Με λίγα λόγια, ένας δίσκος που κατέχει τις παλιές συνταγές για την αναγέννηση της ψυχής.

Ba.Nt.

ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΧΟΡΙΚΩΝ-Μίκης Θεοδωράκης ΙΟΥΛΙΑΝΟΣ

Δεν υπάρχουν και πάρα πολλοί Έλληνες συνθέτες που να ασχολούνται με τη Συμφωνική μουσική. Έτσι, όποτε κάτι τέτοιο συμβαίνει, να είναι παρήγορο και θετικό. Ο Μίκης Θεοδωράκης έχει ασχοληθεί κι άλλες φορές με αυτό το μουσικό είδος, με διαφορετικές αφετηρίες έμπνευσης. Αυτή, η Τέταρτη Συμφωνία του συνθέτη αφιερωμένη στα 150 χρόνια του Πανεπιστημίου Αθηνών, βασίζεται σε δύο αρχαίες τραγωδίες. Στις «Ευμενίδες» του Αισχύλου και στις «Φοίνισσες» του Ευριπίδη. Κι όπως πληροφορεί ο ίδιος ο συνθέτης, η Συμφωνία θα συμπληρωθεί με τη μουσική του πάγω στον «Αίαντα» του Σοφοκλή.

Η διεύθυνση της Αθηναϊκής Συμφωνικής Ορχήστρας και της Χορωδίας είναι του Λουκά Καρυτινού. Σολίστ η Κική Μορφωφίου, η Αλέκα Δρακοπούλου και η Λήδα Τασοπούλου.

Ba.Nt.

ΒΟΣΠΟΡΟΣ - Ρωμιοί συνθέτες της Πόλης

EMI

Ένας δίσκος που αξίζει την προσοχή και το θαυμασμό μας. Οκτώ Τούρκοι μουσικοί, εξαιρετικοί ερμηνευτές κι οργανοπαίκτες όλοι τους (με επικεφαλής τον Ihsan Özen, Διευθυντή του Ωδείου Τουρκικής Μουσικής), ερμηνεύουν θαυμάσια συνθέσεις Ρωμίων συνθετών του 18ου αιώνα αλλά και των αρχών του αιώνα μας.

Όλοι αυτοί οι Ρωμιοί συνθέτες έζησαν, σπούδασαν και δημιούργησαν στην Κωνσταντινούπολη, που υπήρξε το μουσικό κέντρο των λαών της Ανατολικής Μεσογείου. Η μουσική τους έμπνευση δεν ήταν παρά μια διαρκώς αναπτυσσόμενη ανταλλαγή και μείξη στοιχείων ανατολικής κι ελληνικής εκκλησιαστικής μουσικής, που βασιζόταν στον αμοιβαίο θαυμασμό για τις τοπικές μουσικές δημιουργίες.

Η ηχογράφιση έγινε στην Πόλη το Νοέμβριο του 1986 κι ο δίσκος κυκλοφόρησε στην Ελλάδα τέλη του 1987. Η επιμελημένη έκδοση, με στοιχεία για τους συνθέτες, τα όργανα και τις συνθέσεις, κάνουν ακόμα πιο πολύτιμο το δίσκο αυτόν για τη δισκοθήκη μας.

Ba.Nt.

ΚΩΣΤΗΣ ΔΡΥΓΙΑΝΑΚΗΣ, Οπτική Μουσική, Τόμος 1

«Δουλεύουμε πάρα πολύ με μαγνητοταινίες, κι αυτό κάνει σχεδόν αδύνατη τη ζωντανή παρουσίαση της δουλειάς μας» -όσες φορές δοκιμάσαμε να παίξουμε σε κόσμο καταλήξαμε σε ένα είδος ελεύθερου αυτοσχεδιασμού, πράγμα που μάλλον δε θέλαμε, παρόλη την αγάπη μας για την αυτοσχεδιαζόμενη μουσική. Οι μαγνητοταινίες μας δίνουν ουσιαστικά τη δυνατότητα να οργανώνουμε τη μουσική μας, να την ανασυναρμολογούμε, να τη διορθώνουμε, να την ξανασκεφτόμαστε και να τη μελετάμε εκ των υστέρων κ.λπ. κ.λπ., λειτουργώντας έτσι περισσότερο σαν μπλοκ ζωγραφικής, σαν τετράδιο γυμνασμάτων, παρά σαν φωτογραφική μηχανή...

Ίσως βέβαια, το αποτέλεσμα, αυτή εδώ η «οπτική μουσική», να φαίνεται λίγο... διανοούμενο. Ο στόχος μας, πάντως, δεν ήταν να πρωτοτυπήσουμε — το να πρωτοτυπείς, εκ των πραγμάτων πια, έχει πάψει να είναι πρωτότυπο — αλλά μάλλον να λειτουργήσουμε κατά τον τελειώς παραδοσιακό τρόπο της μουσικής, μεταφέροντας συγκινήσεις — και όχι ιδέες.

Η μουσική οργανώθηκε από τον Κ. Δρυγιανάκη. Εκτός από κλασικά και ηλεκτρικά όργανα και συνθεσάιζερ, ακούγονται και απαγγελίες, φωνές, τριζόνια, θάλασσα και ταινίες.

Πρόκειται για μια ανεξάρτητη παραγωγή που εκδόθηκε στο Βόλο και διατίθεται από την «εκδοτική ομάδα και αναγκαίοτητα Άλλη Πόλη». (Τιμή 650 δρχ., διεύθυνση: Οπτική Μουσική, Κωστής Δρυγιανάκης, Αγ. Νικολάου 51, Βόλος, 38221.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

22

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Fall
- VITRAUX
Σκιές
- TRACKS
Mr. Hyde is bleeding και
General Van Gogh
- BROOF
Ευαλλάξ

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

- ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΣΚΗΝΗ του Κ.Θ.Β.Ε.

Θα παιχθεί για 8 μόνο παραστάσεις από σήμερα μέχρι τις 31-1 το έργο του Λόρδου Μπάυρον «Καίν» σε σκηνοθεσία Μίνου Βολονάκη.

T.V.

- «Ερωτικές καντρίλιες»
Αν δεν είδατε τις προηγούμενες ταινίες του Λούμπιτς, δείτε αυτήν (1933). Η γραφίστρια και οι δύο αμερικανοί στο Παρίσι προσπαθούν με ανυπερβλήτες δυσκολίες να τιθασέψουν τις ερωτικές τους παρορμήσεις. (ET-1, 22.45).

ΣΙΝΕΜΑ

- Μια σχεδόν θρυλική ταινία που προβάλλεται σ' επανέκδοση ξεχωρίζει ανάμεσα στις χθεσινές πρεμιέρες. Πρόκειται για την «Κυρία της Σαγκάης», τη Ρίτα Χαϊνγκουορθ δηλαδή ξανθή κι απρόσιτη, μοιραία και σαγηνευτική, «σκοτεινή» την ώρα που ακτινοβολεί. Το τρομερό παιδί του κλασικού αμερικανικού σινεμά κι ένας από τους πιο σημαντικούς δημιουργούς της τέχνης του. Ο Ορσον Ουέλς, υπογράφει τούτο το φιλμ νουάρ στα τέλη του '40, όταν ο έρωτας των δυο τους δεν πρωταγωνιστούσε μόνο στις ασπρόμαυρες εικόνες. Σκέφτεται, αλήθεια κανείς να πασαλείψει με φτηνά χρώματα μια τόσο ακριβή κυρία; (Στούντιο, Δανάος).

Υπάρχουν όμως και καινούργιες ταινίες, όπως: • «Ο Βάλλος», πυκνό δράμα του Αντρέι Κονσταλόφκι που καταφέρνει να αξιό-

ποιεί τη σχέση ανθρώπων και χώρων ακόμα και μακριά από την πατρίδα του. Στη Λουίζιάνα, τοπία κλειστοφοβίας που καθλώνουν, περιπέτεια της επικοινωνίας με δυο γυναικείους χαρακτήρες διαφορετικής συγκρότησης, αλλά κοινής εσωτερικής δύναμης. Τζιλ Κλέιμπεργκ, Μπόρμπαρα Χέρσευ — βραβείο ερμηνείας στο φεστιβάλ των Καννών. (Αλεξάνδρα, Αττικό, Πτι Παλαί, Άστρο, Αχिलεύς, Τροπικάλ, Γαρδένια, Κάπιτολ).

• «Αδιέξοδος», σύγχρονο πολιτικό θρίλερ από τον αυστραλό Ρότζερ Ντόναλτον, σαν αυτά που είχαν εξαντλήσει τα περιθώρια ενδιαφέροντος στη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας. Στα δάδα του Πενταγώνου, λοιπόν, παράνομες αγορές και σχέσεις, μια δολοφονία κι ένα τρίγωνο που το αποτελούν οι Τζην Χάρτμαν, Χέριλ Κόφνερ, Τζην Γιανγκ. (Έλλη, Μπρόντγουοϊν, Άνεσις, Ετουάλ, Άτζελα, Ααβόρα, Ατλαντίς).

• «Καπετάν Μείντanos», το δοκίμιο του Δήμου Θεού για την αναζήτηση της μνήμης, της καλλιτεχνικής δημιουργίας, της αναπαράστασης και της Ιστορίας. (Αλκυονίδα).

NIKAIA

• «Νοκ Άουτ» του Παύλου Τάσιου από την Κινηματογραφική Λέσχη Κοκκινιάς. (Δημοτικό Θέατρο Νίκαιας, Ηλιουπόλεως και 7ης Μάρτη, τηλ. 4915598, ώρα 20.30).

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΩΝ ΑΝΑΓΥΡΩΝ: συνεχίζεται η αναγνωστική έκθεση για τα 60χρονα του δήμου με φωτογραφίες, εφημερίδες, κείμενα.

ΣΑΒΒΑΤΟ

23

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Fall
- VITRAUX
Winter Water Colours
- TRACKS
More!

Το κόστος των δίσκων εισαγωγής είναι απαγορευτικό, αλλά τι να πει κανείς για την ποιότητα των ελληνικών δίσκων. Οι παρακάτω δίσκοι, χωρίς να αποτελούν προτάσεις για αγορά, σίγουρα ξεχωρίζουν ανάμεσα σ' αυτούς που ακούσαμε τους τελευταίους μήνες και είναι σχεδόν σίγουρο ότι καμιά πολυεθνική δε θα θελήσει να τους τυπώσει σε ελληνική εγγραφή.

Mark Almond and the Willing Sinners: Mother Fist and her five daughters.

Η μητέρα γροθιά, ο πρώην Soft Cell Mark Almond και πιο παθιασμένος και εμπνευσμένος δίσκος του μέχρι τώρα. Απρόκαλυπτα ομοφυλόφιλος, η πρόζα, το καμπαρέ, ισπανικές πινελιές και η λατρεία του αρσενικού σώματος και της αρσενικής μοναξιάς. Τα νέα λένε ότι θα τραγουδήσει Wiel-Brecht.

Chills: Brave words

Οι γνώριμοι από πέτσι Chills, σε νεο-ζηλανδέζικα ποπ διαμαντάκια. Το σπiti είναι εκεί που χτυπάει η καρδιά, το μυαλό οδηγεί τους στίχους.

Spikes: Colour a black forest

Γκαράζ-φρανκ από την Αδελαΐδα. Το μέρος όπως λένε και οι ίδιοι οι Spikes είναι μαγικό. Τοίχοι από κιθάρες και στη μέση η φωνή του Ian List που θυμίζει «λίγο» Iggy. Και μια διασκευή από Wipers. This is Australia.

Havem Scavem: Pilgrims Progress

Συγγενείς τόσο με τους προηγούμενους όσο και με τους προγόνους Greendence C.W. Revival. Ρυθμ εν' Μπλουζ με τέταρτη, πρώτη και όπισθεν.

Ramones: Half way to Sanity

Οι 5 Ramones, 10 χρόνια μετά, είναι ικανοί να ανατινάξουν τη μισή Νέα Υόρκη για να βρεθούν στο δρόμο προς την αγιότητα. Ramones - Ramones και πάντα Ramones.

The Go Beetweens: Tallula

Οι G. B. προσηλωμένοι στη θρησκεία της μελωδίας. Η ωριμότητα εδώ συμβαδίζει με το καλό γούστο και τους βασανισμένους στίχους.

Durutti Column: The guitar and other machines

Η κιθάρα διασχίζει τοπία άβυσσας ομορφιάς, συνήθως ομιχλώδη. Ο Durutti θα ήταν περήφανος γι' αυτούς. Deep Freeze Mia: Wan, Feminine, pectilence and miss Timber Luke.

Οι Beatles είναι η μεγάλη τους επιρροή. Κάπου στη μέση βέβαια βγαίνει η ψυχεδέλεια, η πειραματική μουσική, τα Hammond και η προσωπική τους ιδιοφυΐα.

C. Cat Trance: Play masenko combo

Οι πρώην Medium-Medium έχουν χαθεί για τα καλά μέσα στην Ασία.

Σιτάρ και σαξόφωνα, ένα amalgama από χαμένες και ζωντανές μουσικές από κάθε φυλή από την Ισλαμπούλ μέχρι τη Βιρμανία.

Shock Headed Peters: Fire Engine

Γνωστοί Άγγλοι φωνακλάδες, Πέτροι. Από το αφτί και στη θάτσερ γρήγορα.

B.T.

LIBIDO BLUME liquid situation

LIBIDO BLUME Liquid situation

Είναι το τρίτο LP από την ανεξάρτητη εταιρία Δικαίωμα Διάβασης και προφανώς η επισφράγιση μιας αρκετά γρήγορης και πετυχημένης πορείας μέσα στην ελληνική πραγματικότητα, όπου η μόνη επαφή με το κοινό και η μόνη διέξοδος για πολλά γκρουπ παραμένει η πραγματοποίηση του δίσκου. Έτσι μέσω του προηγούμενου mini LP (Μάρτης 87) Brilliant Names and Dames οι Libido Blume απέκτησαν έναν πολύτιμο θαυμαστή, τον Jonboy Langford των Three Jones, που ανέλαβε την παραγωγή και το Remix του καινούργιου αυτού δίσκου τους. Liquid Situation... και ξαναβρισκόμαστε στον ήχο ενός πρωτότυπου και φωτεινού, από το '85 ήδη που εμφανίζεται, ελληνικού γκρουπ. Ξαναθυμόμαστε το house of light από την πρώτη τους συμμετοχή στη συλλογή Outsiders και μαζί συναντάμε όλες τις νέες, χαρούμενες και ευρηματικές συνθέσεις τους... Απορούμε ακόμα πως γίνεται και ένα συγκρότημα περνάει μέσα από τη γεμάτη δύσκολες παγίδες ελληνική σκηνή των καιρών μας τόσο ανάλαφρα συναισθήματα. Μάλλον κατάλαβαν ότι και οι παγίδες είναι απατηλές.

A.K.

FOR YOUR EARS ONLY

Μια επιλογή από πρόσφατες πειραματικές ή κλασικότερες τάσεις στο χώρο της ποπ περιέχει η συλλογή της εταιρείας Third Mind σε διπλό δίσκο με ακυκλοφόρητα ως επί το πλείστον κομμάτια. Εκτός από το And the Lord Said "Rise" του Edward kaspell, οι Beautiful Green Boat, οι συνθέσεις των Bushido, Tragic News και All Singing and Dancing δίνουν μια πιο επεξεργασμένη όψη ενός χώρου όπου συνήθως επικρατούν δοκιμασμένες μόνο συνταγές.

I.P.

ROBBIE ROBERTSON: Robbie Robertson

Λατρεύω τον Robbie Robertson! Όταν είδα το Last Waltz, σχεδόν με πήραν τα κλάματα. Κι ακόμη πιο πολύ, όταν ο Robbie μονομάχησε κιθαριστικά στο Further on up the road με τον Eric Clapton (στο ίδιο φιλμ) και τον πάτησε, κόντεψα να τρελλαθώ απ' τη χαρά μου. Είχε βλέπετε τότε ο Robbie κάτι διαφορετικό: αυθεντικότητα! Και τώρα κρατάει καλά βέβαια, αλλά μοιάζει λίγο πελαγωγμένος ανάμεσα στις ριζές του. Στο νέο Rock των U2 και τις ιδέες του Peter Gabriel (εξ ου και το αλλοπρόσαλλο Fallen Angel). Αλλά είμαι σίγουρος ότι πιστεύει σ' αυτό που κάνει. Αν συνεχίσει να γράφει στην κατεύθυνση του Somewhere down the crazy river και απολύσει από παραγωγό τον La-nois θα πρέπει να εμφανίσει «μεγάλα πράγματα!».

X.M.

THE TRIFFIDS: Calenture

Τέλεια ηχογράφηση, κρυστάλλινα όργανα, φωνές καθαρές, ολόκληρο οπλοστάσιο στουτιακών ήχων και συμφωνικών βιολιών... Η καρτέλα περνάει παντού... ο δίσκος πρέπει να αρέσει γενικά ακούγοντάς τον από την πρώτη κιόλας φορά. Άλλο ένα γκρουπ γεμάτο (αν μη τι άλλο) συναισθήματα κινδυνεύει να παγώσει μέσα σ' αυτή τη σίγουρη «ηρημιστική» ατμόσφαιρα, μέσα στο πανομοιότυπο ρυθμικό στυλ του 80 ικανό εδώ να ισοπεδώσει και εκείνα τα ζωντανά φολκ στοιχεία. Το μέλλον θα δείξει αν θα μείνουν οι Triffids ή κάποιο υποτονικό βιντεοκλίπ.

A.K.

FALL
23.1.88

DAVID SYLVIAN: Secrets of the Beehive

Τρίτος προσωπικός δίσκος του D. Sylvian, ηγέτη των αξέχαστων Japan. Εδώ ολοκληρώνει τις αναζητήσεις των προηγούμενων δίσκων μέσα από τη φόρμα του τραγουδιού και επιτέλους κυριαρχεί η φωνή... Βαθεία μελαγχολική αποδίδει τους έξοχους ποιητικούς του στίχους. Ο D. Sylvian δεν απογοητεύει κι αυτή τη φορά και η στροφή του σε πιο κλασσικές μελωδικές γραμμές είναι ευπρόσδεκτη. Η «εγκεφαλικότητα» του συνδιάζεται με τη δεξιοτεχνία και την εσωτερικότητα με σκοπό ν' αγγίξουν τις αισθήσεις μας.

B.T.

JOHN COUGAR MELLENCAMP The Lones one Jubilee
Και σαν John Mellencamp μόνο, χωρίς την αγριάδα του ψευδώνυμου John Cougar (Τζων το Πούμα) δοσμένου από τον David Bowie, θα μας έδειχνε κάποτε όλα του τα χαρίσματα. Από το 1957 ως το 1987 η καριέρα του θα μπορούσε να έχει χτιστεί με τόση επιμέλεια κι υπομονή όσο κι αυτή του Bruce Springsteen ή του Neil Young — των παναμερικάνικων ειδώλων με εικόνα ανδροπρεπέστατη και καθαρή και μια απήχηση σε ένα κοινό χωρίς όριο ηλικίας. Άλλη μια απόδειξη ότι ο χρυσός της Αμερικής λάμπει πότε πότε σε μέρη που δεν το υποπτευόμαστε. Το «Μοναχικό Ιωβιλαίο» μοιάζει με το πιο γρήγορο και σταθερό βαγόνι που σαρώνει στο πέρασμά του τιδήςποτε αντιδραστικό κι αποχαυνωμένο είναι σήμερα η πραγματικότητα του Ρέικβαν. Μια φτωχή αλλά πέρα για πέρα εύρωστη Αμερική αντιπαρτίθεται κριτικά στον καταναλωτισμό και στην προαστιακή απόλη με τους ήχους των κάουντρυ ροκ συνθέσεων του John Cougar.

CHER: Chey

Την είδατε στις «Μάγισσες του Eastwick»; Πολύ κρύα!! Μπροστά της η Michele Pfeifer ήταν πραγματικό ηφαίστειο. Αυτός ο δίσκος «βιομηχανοποιημένου» ροκ προδίδει και τις κάποιες παλιές καλές της στιγμές με τον Sony. «Επικά» τραγούδια, ανάλογα των τελευταίων της.

PET SHOP BOYS: Actually

Δεν είναι ντροπή ν' ακούς αυτόν το δίσκο. Μπορεί να έχει χίλια δυο σημεία που να χλωαίνει, μπορεί να κλέβει δεξιά κι αριστερά, μπορεί αλλού να γίνεται υπερβολικός, αλλά δε σε κάνει να ντρέπεσαι ποτέ να τον ακούς. Και, εν πάση περιπτώσει, αν είναι να διαλέξεις ανάμεσα σ' αυτούς και στα αμερικάνικα A.O.R. σκουπίδια, τους παίρνεις και φεύγεις χωρίς πρόβλημα.

SOUL SEARCHING: Various Artists

Μια συλλογή με slow soul τραγούδια; Ε, όχι ακριβώς! Έχει περάσει πολύς καιρός από τότε που η soul ήταν ενιαία και κατήγαγε νίκες σε όλα τα πεδία. Τώρα έχει γίνει πιο λαμέ, ηλεκτρονική και «άσπρη». Χαρίστε τη συμπάθειά σας στον Glen Jones και τη Ruby Turner, χαρείτε τη Vanessa Bell Armstrong (σε παλιό καλό στυλ) και πάθετε την πλάκα σας με το ΕΚΠΛΗΚΤΙΚΟ Children of the ghetto των The Real Thing. Περιμένουμε το L.P. τους και γρήγορα!

X.Mos.

BIG BLACK: Songs about fucking

Όταν το 1975 πρωτακούγονται οι ήχοι του πανκ πολύ λίγοι «παρατηρητές» κοιτάζαν γύρω τους για να δουν σε τι γαμημένη κοινωνία μπαίναμε. Πουλιμένα κινήματα, οργανωμένη τεχνικά και ηθικά καταστολή, φασιστοειδής επικοινωνία. Το πανκ ειδώθηκε «μουσικά» και κατατάχθηκε σαν κάποια περιθωριακή μόδα. Γελάστηκαν. Η μουσική αυτή έβγαине από άτομα που ήταν εκτός ελέγχου και αντίθετα σε κάθε έννοια μόδας. Ήταν η διέξοδος όταν όλοι οι πρώην επαναστάτες συμβιβάζονταν με την έννοια του πολιτικού ΤΟΥΣ αδιεξόδου. Ήταν και είναι, —όπως κι αν ονομάζεται σήμερα (hard ή θόρυβος)— εξέγερση και χλευασμός σε κάθε «ηρεμισμένο» κρετίνο.

Ο δίσκος των BIG BLACK δεν εντάσσεται πουθενά. Είναι αναφορά σ' αυτούς που πιστεύουν ότι η τέχνη είναι πράξη επαναστατικής βίας. Είναι κομμάτι έκρηξης χωρίς περιστροφές, χωρίς αποστάσεις, χωρίς διπλωματίες, χωρίς εγγυήσεις. Προορισμένοι σε όσους χτυπάει μέσα τους η φλέβα της οργής.

...Οι άλλοι καλύτερα ας τους αποφύγουν, κινδυνεύουν να κάψουν τις «ασφάλειές» τους.

A.K.

THE HEIGHT OF BAD MANNERS

Με πολλά κέφια οι Bad Manners. Διασκεδαστικό «σκα» με «καν καν» αλλά και το «Wooly Bully».

...και για τα παιδιά με στερητικά συμπτώματα pop

PAUL Mc CARTNEY: All the best

Διπλό άλμπουμ με τα καλύτερά του... αν τον παρακολουθείτε ακόμα.

GEORGE HARRISON: Cloud nine

Επιστρέφει στους ήχους που χαρακτήρισαν τις ωραίες στιγμές των Beatles: Νostalγία με το «When We Was Fab». Και επισημαίνουμε ότι στους μουσικούς συμπεριλαμβάνονται οι Ringo Starr (drums) Eric Clapton (κιθάρα), Elton John (πιάνο), Jeff Lynne (Electric Light Orchestra κιθάρα, μπάσο, πλήκτρα).

JUDGE DREAD: Judge Dread

Αυτοί εδώ δεν είναι skinheads! Δεν μπορεί να είναι με τέτοιο μαλλί, και τέτοια αμφίεση! Είναι απλώς καλά παιδιά που κάνουν την πλάκα τους! Μην ξεχνάτε εδώ τη «χαμένη αναβίωση»! Το 'χουν κάνει ήδη οι U.B. 40 (και πιο ηλεκτρικά!). Αν κάποτε είχατε ακούσει για rub rock, αυτός ο δίσκος αντιπροσωπεύει την rub έκδοση του reggae. Δεν πρόκειται πάντως να σας κουράσουν με τίποτε, μάλλον θα τους χαρείτε.

X.M.

PRETENDERS: The Singles

Πολλοί ίσως σκέφτονται ότι για να βγάλουν οι Pretenders τα σινγκλ σε συλλογή πάνε για διάλυση ιδιαίτερα μετά από μερικές αδιάφορες συναυλίες τους. Κρίμα θάταν ξανασκέφτονται, ακούγοντας συγχρόνως τόσο ωραία κομμάτια σ' αυτό το άλμπουμ... Η Chrissie Kerr μας θυμίζει την αγάπη της για το κλασικό ροκ των Beatles και Kinks που κατάφερε επιμελώς ν' αναβιώσει χάρη στο ταλέντο της και στον προσωπικό και ευδιάθετο πάντα τόνο της φωνής της.

A.K.

• BROOF
Νικόλας 'Ασιμος και Σρίμανση

T.V.

• «Διασταυρούμενα πυρά» Όπως όλες οι αντιρατσιστικές ταινίες (αυτή καταγγέλει τον αντισημιτισμό), βλέπεται αφαιρετικά. Γυρισμένη το 47, με τα πρώτα ζόρια του μεταπολέμου. Με τους Ρόμπερτ Γιανγκ, Μίτσαμ και Ράιαν. (ET-1, 21.50).

T.V.

• «Γκάντι». Οχτώ όσκαρ, τρεις ώρες, πολλοί μεγάλοι ηθοποιοί και ανάμεσα ειδήσεις. Στο τέλος κάντε ερωτήσεις κρίσεως στους άλλους. (ET-1, 21.55)

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

• ΓΚΑΛΕΡΙ ΑΔ (Λυκαβητού 39-41) Εγκαίνια έκθεσης του 'Αλεξ Αλιέα (Διάρκεια μέχρι 21/2)

ΣΙΝΕΜΑ

ΣΠΕΤΣΕΣ

• «Το φάντασμα της ελευθερίας» του Μπουνιουέλ, 1974. Ανατροπή μερικών παραδειγμένων αξιών ως τρόπος αντιμετώπισης τους. (Καποδιστριακή Στέγη, ώρα 11.00)

KOZANH

• «Bullet» του Πήτερ Γκέιτς

ΚΥΡΙΑΚΗ

24

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• VITRAUX
Εκών 'Ακων

• TRACKS
Black Balloon, Pandemonium

T.V.

• «Οι μέρες του παραδείσου». Από τις βιομηχανίες στα χωράφια του Τέξας το 1916 για καλύτερες μέρες. Ρίτσαρντ Γκίαρ (ο μετέπειτα γκόμενος), Σαμ Σέαρντ (ο θεατρικός συγγραφέας), ωραία φωτογραφία και μουσική. (ET-1, 22.50).

ΔΕΥΤΕΡΑ

25

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΠΑΤΡΑ

• CINEMABAR
Εκών 'Ακων

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• Ο Λεωνίδας Καβάκος στο ΚΘΒΕ μαζί με τη Δημοτική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης με διευθυντή τον Κοσμά Γαλιαίο.

ΤΡΙΤΗ

26

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ
Last Drive

T.V.

• «Ο Χριστός σταμάτησε στο Έρμπολι», και είναι ακόμα εκεί. Ο εξόριστος γιατρός φροντίζει τους χωρικούς, οι αρχές λογοκρίνουν τα γράμματά του. (ET-1, 22.45)

ΣΙΝΕΜΑ

• Φεστιβάλ Δράμας - Αντιφεστιβάλ Θεσσαλονίκης. Συνάντηση και συζήτηση δημιουργών στο Κέντρο Πολιτισμού Δημήτριος Γληνός (Γ' Σεπτεμβρίου 70)

ΤΕΤΑΡΤΗ

27

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ
Τρύπες

ΝΤΟΝ ΤΣΕΡΥ - ΝΑΝΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ

Μάρη Ζόζεφσπεργκ (Βιμπράφων)
Τσιπ Τζόκσον (μπάσο) Χάμιντ Ντρέικ (ντραμς)

Η πλούσια δισκογραφία του Don Cherry και οι τελειώς διαφορετικές εμφανίσεις: ου φανερώνουν έναν μουσικό που έχει αγγίξει όλα τα κύρια ρεύματα της δημιουργικής μουσικής εδώ και 30 χρόνια. Γεννημένος το 1936, μεγάλωσε στην Καλιφόρνια μαθαίνοντας πιάνο και τρομπέτα. 15 χρονών ήδη παίζει με τους Red Mithelle, Dexter Gordon. Αργότερα δισκογραφεί με τους Ornette Coleman, Sonny Rollins, John Coltrane και μετά το 60 συνεργάζεται με ένα μεγάλο αριθμό μουσικών της πρωτοποριακής τζαζ (Albert Ayler, Gorge Russel, Archie Shepp, Pharaoh Sanders, Jazz Composers Orchestra, Gato Barbieri, Steve Lacy, Charlie Ha. den, Ed Blackwell, Nana Vasconcellos κ.ά.). Ταξιδεύει συνεχώς και στη μακρόχρονη περιόδο του στο Παρίσι ερευνά με τους πιο παθιασμένους μουσικούς τις διαστάσεις στο κίνημα της free. Ανάμεσα στις μουσικές

κοινότητες της Αμερικής και Ευρώπης ο Cherry ονειρεύεται την παγκόσμια μουσική που την προσεγγίζει παίζοντας όλων των ειδών τα όργανα, κρουστά, πιάνο, πνευστά και φωνές. Στην πολύ ελεύθερη μουσική του ακούγονται σήματα από τις λαϊκές μουσικές όλου του κόσμου και ιδιαίτερα από την αφρικάνικη κληρονομιά. Μελωδίες απλές, σχεδόν πρωτόγονες βασικά στοιχεία στην εξέλιξη της διαφορετικής τζαζ. Ήχοι και ρυθμοί παράξενοι και εξωτικοί γεμάτοι χαρά και ζεστή επικοινωνία.

Η Νανά Σιμοπούλου γεννημένη στη Βαλτιμόρη σπούδασε ψυχολογία, ιστορία της τζαζ, κιθάρα και αυτοσχέδιασμο. Από τις αρχές του 80 παίζει με το κουαρτέτο της στις ΗΠΑ και συνεργάζεται με τους Charlie Ha. den, Jim Peres, Nana Vasconcellos, Billy Higgins και Don Cherry και δισκογραφεί μαζί τους το «Pandas Blues» (1983) και «Qings and Air» (1987). Η Σιμοπούλου είναι ιδανική συνεργάτης του Cherry γιατί στη μουσική της ανακαλύπτει πολλές διαφορετικές επιρροές από το μπλουζ και τη τζαζ μέχρι τους ήχους της ανατολικής ελληνικής και μεσογειακής μουσικής, ενώ κι αυτή στις εκτελέσεις της χρησιμοποιεί πολλά διαφορετικής προέλευσης όργανα.

29 και 30 Γενάρη
ΡΟΔΟΝ (Μάρνη 24)

ΕΚΩΝ ΑΚΩΝ

Η σημερινή σύνθεση των ΕΚΩΝ ΑΚΩΝ περιλαμβάνει τους: Σέμη Παπαϊωάννου: Κιθάρα, Μάνο Δούκα: Μπάσο και Αντώνη Ίντα: Τύμπανα.

Σύντομα όμως θα γίνουν κουαρτέτο με την προσθήκη του Βαγγέλη Ησυχόπουλου στα Keyboards, που κάνει τώρα πρόβες μαζί τους. Το γιατί, μαζί με άλλα ενδιαφέροντα πράγματα, μας λέει παρακάτω ο κύριος συνθέτης του γκρουπ, Σέμης Παπαϊωάννου.

«Θέλαμε κάποιον στα Keyboards από παλιά. Χρειαζόμασταν έναν επιπλέον μουσικό, εξαιτίας της φύσης των κομματιών μας, που δεν αποδίδονται τόσο καλά από τριό. Έχουμε ξεκινήσει εδώ και ενάμιση χρόνο και τώρα θέλουμε να βγάλουμε δίσκο. Γι' αυτό το λόγο συζητάμε με διάφορες εταιρίες, ανεξάρτητες και μη. Τα τραγούδια μας έχουν ελληνικούς στίχους. Δε μας ενδιαφέρει αν οι ξένοι στίχοι κολλάνε καλύτερα στο ροκ. Άλλωστε, εμείς δεν παίζουμε "ελληνικό ροκ" ή αλλιώς "ροκ μ' ελληνικό στίχο". Παίζουμε ελληνική μουσική, και τα τραγούδια μας έχουν ελληνικότητα στον ήχο, στα μέτρα τους, στο νόημά τους και τη νοοτροπία τους. Όσον αφορά τις ζωντανές εμφανίσεις, μόνο αν παίζεις Σάββατο μπορείς να μείνεις ευχαριστημένος. Τότε βγαίνουν όλοι και έχουν κόσμο τα μαγαζιά. Τις άλλες μέρες δεν κινείται τίποτα. Εμείς κανονίζουμε να παίζουμε μες στο Φεβρουάριο live μερικές Παρασκευές και Σάββατα στο Vitreaux. Θα μας δείτε αν θέλετε εκεί».

ΕΝΑΛΛΑΞ

Οι Εναλλάξ σήμερα είναι: Νίκος Καλίνης: Κιθάρα, φωνή, Δημήτρης Μπίλιας: Μπάσο, Χρήστος Αδριανός: Τύμπανα και Γιώργος Πολυμενάκος που γράφει στίχους σε αρκετά από τα τραγούδια τους.

Η αρχική σύνθεσή του γκρουπ περιλάμβανε τον Γιώργο Κοντραφούρη στο μπάσο ο οποίος έχει πλέον αποχωρήσει. Σχηματίστηκαν το φθινόπωρο του 1985 και η πρώτη τους δισκογραφική εμφάνιση έγινε με το τραγούδι «Κόντρα» στη συλλογή: «Συνταγή ΑΝΤΙ θανάτου».

Το καλοκαίρι του 1986 βγήκε ο πρώτος τους δίσκος με τίτλο «ΚΟΝΤΡΑ».

Ο Νίκος Καλίνης μας είπε δυο λόγια γι' αυτούς: «Η μουσική που παίζουμε είναι αρκετά ηλεκτρική και κλείνει περισσότερο προς το funk. Γράφουμε ελληνικό στίχο. Κάνουμε τώρα επαφές δεξιά-αριστερά, για να βγάλουμε νέο δίσκο, γιατί το υλικό υπάρχει, αλλά τα πράγματα είναι δύσκολα. Οι εταιρείες θέλουν γκρουπ που να γράφουν χιτ και μεις δεν τα καταφέρνουμε σ' αυτά. Τα live, που παίζουμε συχνά φέτος, μας έχουν βοηθήσει πολύ. Τα κομμάτια μας, ωριμάζουν όταν τα παίζουμε live και παίρνουν την τελική τους μορφή. Έχουμε σταθερό κοινό, αλλά είναι γι' αυτούς δύσκολο να κατεβαίνουν συνεχώς απ' τις δυτικές συνοικίες στο κέντρο. Όταν όμως είναι όλοι μαζί, βγαίνει καταπληκτικό το live».

Χρήστος Μόσιαλος

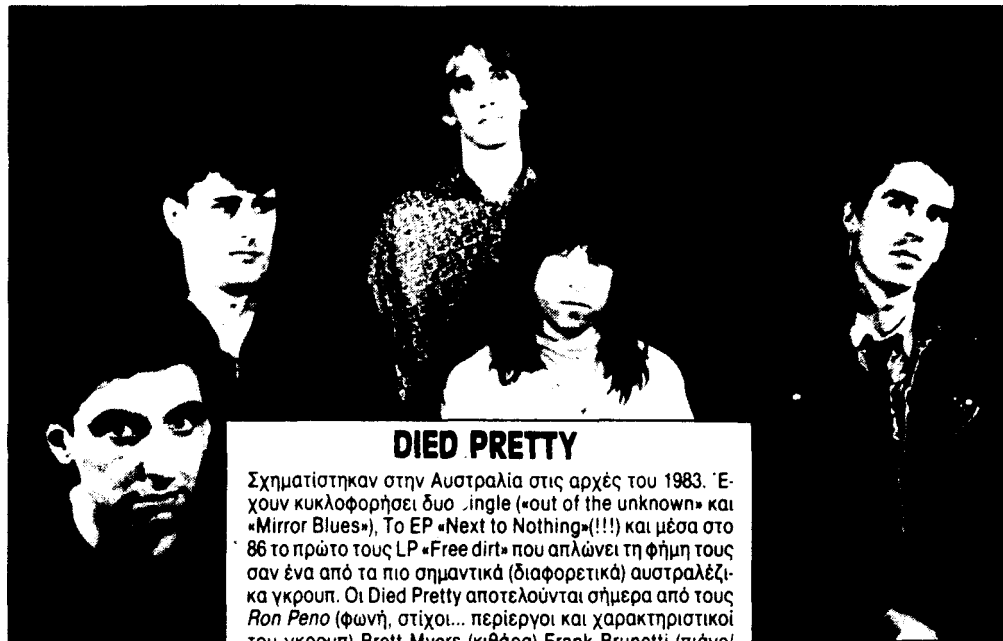
THE GUILDHALL STRING ENSEMBLE

(Σύνολο εγχόρδων)

Δίνει μια συναυλία την Πέμπτη 28/1 στις 8.30 μ.μ. στο Κέντρο Μουσικής του Δήμου Θεσσαλονίκης. Η συναυλία οργανώνεται από το Βρετανικό Συμβούλιο σε συνεργασία με το Δήμο Θεσ/νίκης. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει έργα των Πέρσελ, Μότσαρτ, Σιμπέλιους, Μπάρτοκ, Έλγκαρ, Φίντλι και Μπίρτεν.

Το αγγλικό αυτό γκρουπ ιδρύθηκε το 1981, αποτελείται από 12 μουσικούς και έχει κάνει περιοδείες σε πολλές χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Πρόσφατα μάλιστα κυκλοφόρησε δίσκος τους με τις τρεις συμφωνίες εγχόρδων του Μέντελσον. Πάντως πρέπει να σημειώσουμε ότι η μουσική του εικοστού αιώνα είναι αυτή που κυριαρχεί στο ρεπερτόριο του γκρουπ.

Σ.Β.

DIED PRETTY

Σχηματίστηκαν στην Αυστραλία στις αρχές του 1983. Έχουν κυκλοφορήσει δυο single («out of the unknown» και «Mirror Blues»), Το EP «Next to Nothing» (!!!) και μέσα στο 86 το πρώτο τους LP «Free dirt» που απλώνει τη φήμη τους σαν ένα από τα πιο σημαντικά (διαφορετικά) αυστραλέζικα γκρουπ. Οι Died Pretty αποτελούνται σήμερα από τους Ron Reno (φωνή, στίχοι... περιέργοι και χαρακτηριστικοί του γκρουπ) Brett Myers (κιθάρα) Frank Brunetti (πιάνο/όργανο), Mark Lock (μπάσο), Chris Welch (ντραμς). Μαζί μ' αυτά τα όργανα χρησιμοποιούν και πλήκτρα μαντολίνο, βιολί, σαξόφωνο.

Πρωτότυποι, εμπνευσμένοι, ανεπηρέαστοι χωρίς να κουβαλούν καμιά γνωστή ταυτότητα οι Died Pretty μπορούν να οδηγήσουν τους ακροατές τους σε φοβερά ταξίδια. Η δεύτερη περιοδεία τους στην Ευρώπη περνάει αυτή τη φορά και από την Αθήνα.

Β.Τ.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

■ **ESTORIAL** (Κορομηλά 22Α - Ανθώνη τηλ. 817537), (πρώην NO SENSE)

Καθημερινά εξαιρετική μουσική από d.j που συμπληρώνεται από καταπληκτικά εδέσματα, Πολύ συχνές (ιδίως τα Σαββατοκύριακα) οι live εμφανίσεις γνωστών καλλιτεχνών.

■ **COTTON CLUB** (Νέα Παραλία τηλ. 823004)

Νεοϋορκέζικο περιβάλλον με πλούσιο πρόγραμμα. Εμφανίζονται καθημερινά η Sylvia, η Λένα Πετρή (κιθάρα, τραγούδι), η Ίζα Αλεξιάδου και ο Ρόμαν Γιάχουτα στο πιάνο και ο Θαν. Βλαχάκης (τραγούδι-σαξόφωνο). Τζαζ, μπλουζ, ελαφρό τραγούδι από την ελληνική και ξένη μουσική.

■ Και δύο ακόμη μέρη για καλή διασκέδαση:

CHOK LE CLUB (Παπαναστασίου) Καλή μουσική, βιντεοκλίπ και δορυφορική TV, συνθέτουν μια ωραία ατμόσφαιρα.

LUCKY LUKE (Πρ. Κορομηλά τηλ. 589594)

Πολύ ροκεντρόλ αυστραλέζικη σκηνή μέσα σε μια ιδιαίτερη νεολαιίστικη ατμόσφαιρα.

■ **HALF NOTE** (Μιχαλακοπούλου 56, Τηλ. 7214348)

A. Krieger: ντραμς, Manolo Diaz: μπάσο, Tizian Jost: πιάνο.

Από τις 31/1 συμμετέχει και ο γερμανός σαξοφωνίστας GUNTHER KLATT.

■ **CAFE PALLETTE** (Ιπποκράτους 171, τηλ. 6433466.)

Παίζουν οι SAX-S μπλουζ και σόουλ. Τάκης Λιαρμακόπουλος: τύμπανα, Δ. Δημητριάδης: μπάσο, Τάσος Κατσάρης: σαξόφωνο, Μιχ. Νικολαΐδης: κιθάρα, Γιάννης Μόνος: πιάνο, φωνή.

2, 3 Φεβράριος
ΡΟΔΟΝ (Μάρνη 24)
Διοργάνωση: Pilgrim

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ

ή ΚΑΝΕ ΔΩΡΟ ΜΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ

Ο ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ, με την ευκαιρία της δεκαπενθήμερης κυκλοφορίας του, προσφέρει στους αναγνώστες του ειδική τιμή-προσφορά συνδρομής για το πρώτο τρίμηνο (μέχρι τέλη Μάρτη). Σπεύσατε.

		κανονική	προσφοράς
Εσωτερικό:	ετήσια	4.800	3.800
	εξάμηνη	2.400	1.900
Ευρώπη:	ετήσια	6.000	5.000
	εξάμηνη	3.000	2.500
Αμερική-Αυστραλία:	ετήσια	6.800	5.800
	εξάμηνη	3.400	2.900

Η τιμή-προσφορά ισχύει και για την ανανέωση των υπαρχουσών συνδρομών μόλις λήξουν.

• VITRAUX
Ανυπότακτοι και Α-
χτίδες

T.V.

• Δρόμοι της ελληνικής τέχνης. Τα πρώτα βήματα της προϊστορικής τέχνης. (ET-2, 20.25)

ΠΕΜΠΤΗ

28

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ
ΜΟΥΣΙΚΗ

• BROOF
Yeah

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
• ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
Του Δήμου
The Guildhall String
Ensemble

T.V.

Σήμερα η ET-1 υπόσχεται πολλά:

• Μπάσκετ: Τσεχοσλοβακία-Ελλάδα. Ζωντανό (σπαρταράει) από το κρύο. (ET-1, 18.00)

• «Ο χορευτής». Ναι, ο άντρας χορευτής, για να σπάσουν τα ταμπού και οι προκαταλήψεις. (ET-1, 20.05)

• Τέχνη και πολιτισμός: Με συνέντευξη του ποιητή Νίκου Καρούζου (ET-1, 19.35), αν δεν έχει παράταση το μπάσκετ.

• «Δεσποινίς ετών... 39»: Made in 1954. Με τον κωμικό Βασίλη Λογοθετίδη να προσπαθεί στα 54 χρόνια του να παντρεύει την αδελφή του για να ακολουθήσει κι αυτός. (ET-1, 21.55)

ΣΙΝΕΜΑ

• «Ο αρχάγγελος του πάθους», μια ταινία του Νίκου Βεργίτη πάνω στο θέμα της απουσίας ακριβώς του ερωτικού πάθους, με πρωταγωνιστές Έλληνες και ξένους στην... ξένη... με τους Αντώνη Καφετζόπουλο, Ιζαμπέλ Οτερό, που ελάχιστα θυμίζει την Ιζαμπέλ Αντανί, σε πείσμα του διαφημιστικού υλικού.

• «Χρονικό ενός προαναγγελέντος θανάτου», από το Φρατζέσκο Ρόζι. Μεταφορά του γνωστού μυθιστορηματος του Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές με την Ορνέλα Μούτι και τον

Άντονι Ντελόν, γιο του Γάλλου πρωταγωνιστή, και τον Ρούμπερτ Έβερρετ, αρκετά βρετανό για να πείσει

ότι βρίσκεται στην καρδιά της Λατινικής Αμερικής. Μαζί τους, η δική μας Ειρήνη Παπά και η τώως ντίβα Λουτσία Μποζέ.

ΞΑΝΘΗ

• Κινηματογραφική
Λέσχη
«Ακατόνε» του Παζολίνι

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

29

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ
ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ
Don Cherry-Naná Σιμπούλου

• VITRAUX
Όνειρα και Αυταπάτες

• BROOF
Yeah

T.V.

• «Γκότο το νησί του έρωτα». Κοινωνική αλληγορία (1968) του ερωτολόγου Πολωνού Β. Μπορόβζικ, γύρω από την εξουσία τη φορά αυτή. (ET-1, 22.45)

ΣΙΝΕΜΑ

ΝΙΚΑΙΑ

• «Κάρμεν», του Κάρλος Σάουρα, από την Κιν. Λέσχη Κοκκινιάς (Δημ. Θέατρο Νίκαιας, Ηλιουπόλεως και 7ης Μάρτη, ώρα 8.30).

ΘΕΑΤΡΟ

• ΙΛΙΣΙΑ, «ΣΤΟΥΝΤΙΟ»
Μεταμεσονύχτια Παράσταση, ώρα 24.00.

Στρίντμπεργκ-Στρίντμπεργκ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ
Ξαναρχίζουν οι παραστάσεις του έργου του Φεντερίκου Γκαρθία Λόρκα «Μαρίνα Πινέδα» από το θέατρο της Ένατης Ημέρας.

■ ΕΡΙΧ ΣΑΛΟΜΟΝ

Φωτογραφίες 1928-1938

Ο Έριχ Σάλομον, γνωστός σαν ένας από τους πρώτους φωτο-δημοσιογράφους άρχισε τη φωτογραφική του καριέρα σε ηλικία 42 χρόνων. Η μεγάλη ιδιαιτερότητα — επαναστατική για την εποχή — της τέχνης του έγκειται στα ιστορικά πλέον στιγμιότυπα των επεισών που έδειχναν πολύ περισσότερα από τις καθιερωμένες πόζες και πορτραίτα.

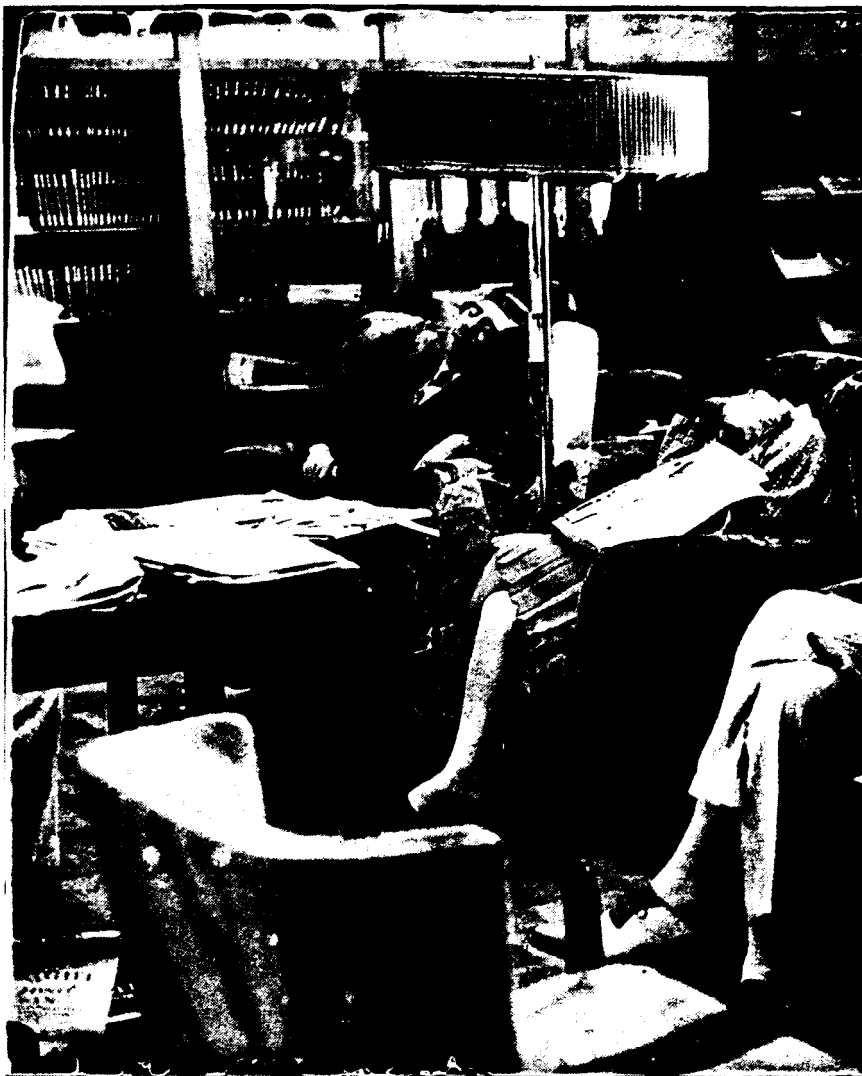
Η καταγραφή των πιο φυσικών στιγμών και εκφράσεων (πίσω από τη μάσκα) παρατηρήσεις της δικής του πραγματικότητας έκαναν τις φωτογραφίες του γρήγορα διάσημες, αποκαλυπτικές ενός κόσμου που μέχρι τότε (συχνά μέχρι σήμερα) ήταν κλεισμένος στην τυπική και πλαστή απεικόνιση των γεγονότων.

Τον αποκάλεσαν «μαίτρ της αδιακρίσιας», «αόρατο φωτογράφο» αλλά και «Διογένη με την κάμερα» ή «Ιστορικό με την κάμερα».

Δουλεύοντας χωρίς φλας, εκμεταλλευόμενος στο έπακρο τον φυσικό φωτισμό έπιανε αυτό που αργότερα χαρακτήρισε ο Καρτιέ-Μπρεσσόν σαν «αποφασιστική στιγμή». Οι φωτογραφίες του κατέγραψαν αναπάντεχες στιγμές πολιτικών, δικαστών, επιστημόνων ή καλλιτεχνών αλλά και απλών ανθρώπων μέσα στα ειδησεογραφικά γεγονότα.

Με την άνοδο του ναζισμού παρ' ότι μετανάστευσε από το 1933 στην Ολλανδία η ζωή του έληξε τραγικά στο Άουσβιτς, το 1944.

Ινστιτούτο Goethe, Ομήρου 14 — 1-20 Φλεβάρη

■ «Ο Κάιν, ο εγκληματίας, καταδικασμένος, εξαφανίζεται. Άραγε δραπέτευσε; Ο Όπσον διεξάγει την έρευνα. Τι έρευνα όμως; Πέρα απ' το κυνήγι ενός ανθρώπου, η ιστορία αναφέρεται στη μεταμόρφωση ενός ντετέκτιβ σε πρωτομάστορα και τελειώνει εκεί που αρχίζει η έκθεση. Στην πραγματικότητα ο Όπσον μας ορίζει σαν τόπο συνάντησης τον τόπο του εγκλήματος».

Το εικαστικό αποτέλεσμα είναι η ίδια η αίθουσα του Ινστιτούτου. Κολώνες από ελενίτ και πέντε μεγάλες ζωγραφίες σε ξύλο, είναι η ουσία της αφήγησης του ποιητή-ζωγράφου που διαβάζουμε στο πρόγραμμα της έκθεσης...

Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών (Σίνα 31), 3-26 Φεβρουαρίου, έκθεση του ζωγράφου Marc Charpentier. Τίτλος της έκθεσης — «Η ζωή κατά την ανώτερη λιθανθρακοφόρο».

Δ.Τ.

■ BLAISE CENDRARS

Επιλογή κειμένων του συγγραφέα και φωτογραφιών που προβάλλουν τις έννοιες-κλειδιά του έργου του όπως η ταυτότητα, η γραφή, το παιχνίδι πραγματικό/φανταστικό, η περιπέτεια, το ταξίδι. Μέχρι τις 26 Ιανουαρίου. Γαλλικό Ινστιτούτο, Σίνα 31, τηλ. 3624301

■ Η ΜΑΓΕΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ

Φωτογραφίες, αφίσες, εκδόσεις και προβολές. Βίντεο κάθε μέρα από τις 11.30-1 μμ. και 5μμ-8μμ. (Τα μεγάλα ονόματα στην ιστορία του χορού). 27,28,29 Ιανουαρίου. Γαλλικό Ινστιτούτο. Σίνα 31, τηλ. 3624301.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΧΟΝΔΡΟΣ - ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΚΑΤΣΙΑΝΗ ΧΕΙΡΟΝΟΜΙΕΣ 1988

Ο Θανάσης Χονδρός και η Αλεξάνδρα Κατσιάνη θα παρουσιάσουν το Φεβρουάριο 1988 στη Θεσσαλονίκη μια σειρά καλλιτεχνικών (που εμπεριέχουν ρίσκο δηλαδή όχι πολιτιστικών) εκδηλώσεων με τίτλο Χειρονομίες 1988.

Το πρόγραμμα:

Δευτέρα 1 Φεβρουαρίου Μετά τα-κτλ (εγκατάσταση), στη γκαλερί ΖΜ (Αριστοτέλους 3), όλη τη μέρα.

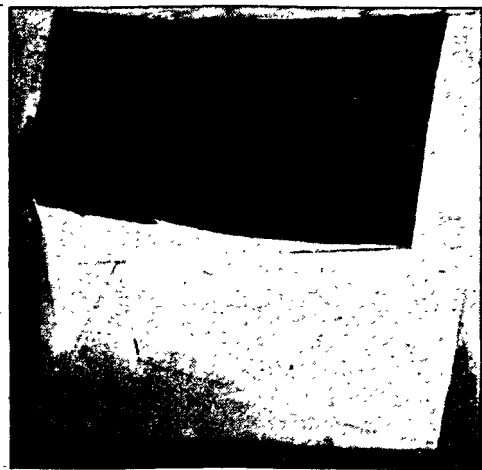
Τρίτη 2 Φεβρουαρίου. Όταν ο μπακαλιάρος απέκτησε δορυφόρους (κατασκευές) στο παμπ DE FACTO (Π. Μελά 19), όλη τη μέρα.

Τετάρτη 3 Φεβρουαρίου 5 για το Δημοσιοϋπαλληλικό Ρεπερ (φωτογραφίες των Κώστογλου, Αργυριάδη, Δρυγιαννάκη, Φίλιου και Αγνής Κατσιάνη), στο TIME OUT (Νικ. Φωκά 6), όλη τη μέρα.

• Δείγμα από τα έργα που θα παρουσιαστούν στο Ινστιτούτο GOETHE στη Θεσσαλονίκη, στην έκθεση «Ομορφιά στο Χάος». Είναι μια έκθεση που αφορά τη χρησιμοποίηση των κομπιούτερς στις εικαστικές τέχνες. Στο βιβλίο που κυκλοφόρησε με τα έργα που θα εκτεθούν και κείμενα σχετικά με το θέμα (δυστυχώς μόνο στα γερμανικά) φαίνεται τόσο η ευαισθησία των καλλιτεχνών, όσο και ο προβληματισμός γύρω από τη χρησιμοποίηση της νέας τεχνολογίας στην αναζήτηση πρωτότυπων δρόμων στην καλλιτεχνική δημιουργία. Η έκθεση θα εγκαινιαστεί την Τρίτη 26/1 στις 8.30 με ομιλία του Άλκη Χαραλαμπίδη.

• Ένα εναλλακτικό βιβλιοπωλείο δημιούργησε το Θεσσαλονικιό περιοδικό του «χώρου» Πράξη. Η διεύθυνση του βιβλιοπωλείου είναι Αρμεοπούλου 24 στη ροτόντα. Θα βρείτε εκεί όλη την εναλλακτική και αντεξουσιαστική βιβλιογραφία, μαζί με κάποια πιο κλασικά βιβλία των ριζοσπαστικών κοινωνικών τάσεων. Ήδη γίνεται προσπάθεια να ολοκληρωθεί η συλλογή από όλα τα εναλλακτικά περιοδικά που κυκλοφορούν στην Ελλάδα. Αξίζει να το επισκεφτείτε και γιατί τα παιδιά που το διαχειρίζονται, ο Τάσος και ο Γιάννης είναι συμπαθέστατα.

• Συνεχίζει τις πετυχημένες πρωτοβουλίες της η Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης. Τώρα μετακόμισε σε καινούργια γραφεία. Η νέα διεύθυνσή της είναι Αγίας Σοφίας 37 δεύτερος όροφος και το τηλέφωνο 231008. Περιμένουμε ειδήσεις για τις καινούργιες εκδηλώσεις της.

Ο Αντώνης Νικογλου, που ζει στο Παρίσι από το 65 και έχει παρουσιάσει τη δουλειά του σε αρκετές ατομικές και ομαδικές εκθέσεις στο εξωτερικό, εκθέτει για δεύτερη φορά σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη με ακρυλικά. Ο Νικογλου, πολύμορφος δημιουργός έχει στο ενεργητικό του πολλές και διάφορες καλλιτεχνικές δραστηριότητες και έχει συνεργαστεί με πρωτοποριακές ομάδες καλλιτεχνών και μουσικών (Στηβ Λέιτς κ.ά.).

— 1-20 Φλεβάρη στη Γκαλερί Μέδουσα, Ξενοκράτους 7, Αθήνα.

— 9-29 Φλεβάρη Γκαλερί Ζήτα Μι, Αριστοτέλους 3, Θεσσαλονίκη.

ΧΟΡΟΣ

• «Ο χορός και η ψυχή» Παράσταση από την ομάδα «Ναυσικά» της Σοφίας Σμαήλου. Σύνολο επτά μπαλέτων πάνω σε μουσική Φωρτέ, Βιβάλντι, Πιατσόλλα, Παπαθανασίου. (Γαλλικό Ινστιτούτο, Σίνα 31, τηλ. 3624301)

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

• Βαφοπούλειο Γ. Νικολαΐδη 8.30 μμ: Συναυλία μουσικής δωματίου με το Γιάννη Ζουγανέλη (τούμπα) Βαγγέλη Χριστόπουλο (όμποε) Ναταλία Μιχαηλίδου (πιάνο).

ΔΕΥΤΕΡΑ

1

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• VITRAUX Jam με διάφορους μουσικούς

T.V.

• Κλήρωση του λαϊκού λαχείου. Ζήσε τη στιγμή της ατυχίας σου. (Για μαζόχες, μετά τις ειδήσεις, ET-2, 18.00)

• Εκπομπή Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Φυσιολογική συνέχεια για όσους παρέμειναν στους δέκτες τους κατά την ανωτέρω κλήρωση. (ET-2, 18.20)

ΣΙΝΕΜΑ

• «Σελέστ» (1981) του Πέρου Άντλον. Μια ταινία που αναφέρεται στη σχέση του Μαρσέλ Προυστ με την οικονόμο του Σελέστ Άλμαρε, που ήταν 31 ετών όταν εκείνος πέθανε. (Σε γερμανική γλώσσα με ελληνική μετάφραση). (Ινστιτούτο Goethe, Ομήρου 14, 20.30).

• «Ζυλ και Τζιμ» (1961) του Φρανσουά Τρυφώ με τη Ζαν Μορώ.

Η ιστορία μιας γερμανο-γαλλικής συμβίωσης τριών ανθρώπων με τραγικό τέλος, που διαδραματίζεται με φόντο τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. (Σε γαλλική γλώσσα με ελληνική μετάφραση).

(Γαλλικό Ινστιτούτο, Σίνα 31, ώρα 20.30).

ΣΠΕΤΣΕΣ

• «Ο Ιβάν Βασίλιεβιτς αλάζει επάγγελμα». Η σοβιετική επιστημονική φαντασία φέρνει τον Ιβάν τον Τρομερό για λίγο στο παρόν. (Καποδιστριακή Στέγη, ώρα 11.00).

ΣΑΒΒΑΤΟ

30

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• ΡΟΔΟΝ Don Cherry-Nava Σιμπούλου

• VITRAUX Εκών Άκων

• BROOF Αποικία (σπινάτο ροκ από Θεσσαλονίκη)

ΘΕΑΤΡΟ

• ΘΕΑΤΡΟ ΚΝΩΣΣΟΣ (Κνωσού 11 - στάση Καλλιφρονά, τηλ. 8677070)

Πρεμιέρα της παράστασης «Ζουβέ-Ελβίρα» από την Εταιρεία Θεάτρου «ΕΠΟΧΗ», σε σκηνοθεσία Βασίλη Παπαβασιλείου.

ΚΥΡΙΑΚΗ

31

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

• VITRAUX Mister Hyde is Bleeding

T.V.

• «Σούζι». Κατασκοπεία και έρωτας. Κάρι Γκραντ και η γκόμενα της εποχής, φυσική ξανθή Τζην Χάρλοου, ασπρόμαυρη του '36 και καλή χώνεψη. (ET-2, 16.15)

■ ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ

Μαζί με τη «Διακήρυξη Μαθητικής Αυτονομίας» (πρωτοβουλία μαθητών από 16 λύκεια της Αθήνας) έχουμε στα χέρια μας και το ομώνυμο έντυπο τους. Έκπληξη προξενεί όχι μόνο γιατί η παρουσίασή του είναι τέλεια αλλά και γιατί τα θέματά του είναι έξυπνα, λίγα και μεστό. Με αφορμή την έκρηξη στο χώρο της παιδείας παρουσιάζονται εδώ οι απόψεις των πιο δυναμικών. Ενάντια στην ανία του σημερινού σχολείου, στον αυταρχισμό, στη βαθμοθηρία και ενάντια στην κομματικοποίηση και την αδράνεια. Στα θέματα του εντύπου επισημαίνεται το καπέλωμα, η έννοια της «μαθητικής ιδιότητας» μεταφραζόμενη σαν φιλοσοφία της αδράνειας, το καθεστώς των βαθμών. Υπάρχουν ακόμα κουβέντες μαθητών από το 5ο Λύκειο Εξαρχειών και περιγραφή από την ατμόσφαιρα της κατάληψης από το 1ο ΤΕΑ Ζωγράφου. Και ακόμα γιατί όχι... παρουσίαση των «Joy Division».

A.K.

■ **ΔΡΩΜΕΝΑ.** Μετά από μακριά απουσία κυκλοφόρησε και πάλι το θεατρικό περιοδικό «ΔΡΩΜΕΝΑ». Κεντρικό θέμα του 12ου τεύχους ο πρωτοποριακός Γερμανός συγγραφέας Χάιντερ Μύλλερ και το σύγχρονο γερμανικό θέατρο. Ξεχωρίζουν ακόμα: μια ιστορική ανασκόπηση του ΚΑΜΠΑΡΕ, μια μελέτη για το λαϊκό θρακικό δρώμενο «καλόγερος», καθώς και μια ιστορικού χαρακτήρα αναφορά στο «Λαϊκό θέαμα στην Αθήνα του 19ου αιώνα».

■ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΤΕΤΡΑΔΙΑ

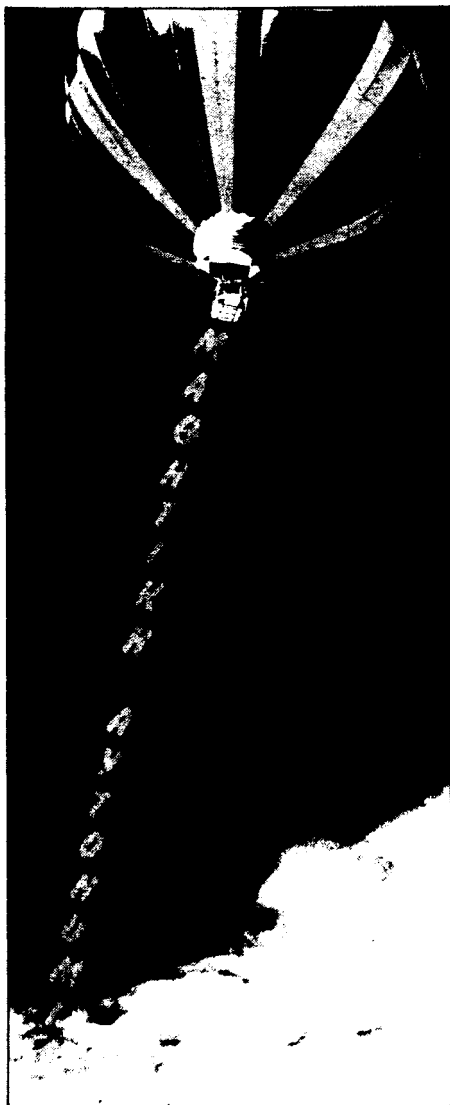
Με αρκετή καθυστέρηση αλλά και με «αλμυρή» τιμή κυκλοφόρησε το καινούργιο τεύχος του αξιόλογου θεσσαλονικιώτικου κινηματογραφικού περιοδικού «Κινηματογραφικά Τετράδια».

Ο κύριος όγκος της ύλης αποτελείται από το αφιέρωμα στο 28ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης με κριτικές αναφορές στις ταινίες, παραλειπόμενα, παρασκήνια, συνεντεύξεις, συζητήσεις. Παράλληλα υπάρχει και εκτενής αναφορά στο 28ο Φεστιβάλ μικρού μήκους το γνωστό ως αντιφεστιβάλ.

Φυσικά δε λείπει και ύλη επικαιρότητας με τις ταινίες που προβλήθηκαν και προβάλλονται στις αίθουσες της Θεσσαλονίκης, με αναφορά στο φεστιβάλ Annecy '87, και με ένα ενδιαφέρον άρθρο για τις «ντίβες» του γερμανικού κινηματογράφου.

Παρ' όλο που τα «Κινηματογραφικά Τετράδια» έχουν χάσει πια την τακτική τους περιοδικότητα, πρόβλημα που απασχολεί όλα τα «ειδικά» και εκτός Κέντρου εκδιδόμενα περιοδικά, αποτελούν μια άξια στήριξης προσπάθεια έστω και με τη μορφή που έχουν πάρει σήμερα, ως μια μόνιμα ετεροχρονισμένη έκδοση για τον κινηματογράφο, κάτι που έμμεσα παραδέχεται και η σύνταξη στο εισαγωγικό σημείωμα.

B.Γ.

■ ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΟΛΗ

Πάντα ευαίσθητη στα νέα κινήματα αλλά και όσο το δυνατόν ενημερωμένη πάνω στις κατευθύνσεις του τεχνοκρατικού εξουσιασμού της καθημερινής ζωής. Μερικά περιεχόμενα:

- Αναφορά στα κινήματα κοινωνικής οικολογίας.
- Φλυαρία για τους καιρούς και τα ήθη ή περί φοιτητικού κινήματος και φοιτητικής μιζέριας...
- Fallou Marching Band: Η εγγλέζικη ορχήστρα που παίζει το δρόμο με συμμετοχή του κόσμου. Οι δραστηριότητες άρχισαν το '81 μέσα από τις αντιπυρηνικές διαδηλώσεις στην Αγγλία. Από τότε συνεχίζει παίρνοντας μέρος σε διαδηλώσεις, συγκεντρώσεις φεστιβάλ προοδευτικών κινήματων σε διάφορες χώρες. Το περασμένο καλοκαίρι πέρασαν κι από την Ελλάδα προσκεκλημένοι από οικολογικές ομάδες.
- Συνέντευξη πάνω στην *Ανατρεπτική μυθολογία* με τον Πωλ Κράσνερ, ιδρυτή των Υίρριες μαζί με τους Χόφμαν, Ρούμπιν, Σάντερς και γενικά συμπαθή αγριανγκραουνίστα της χρυσής εποχής των σίετις...
- Μια αντεξουσιαστική απάντηση στο 'Ειτζ του Bru Dye.

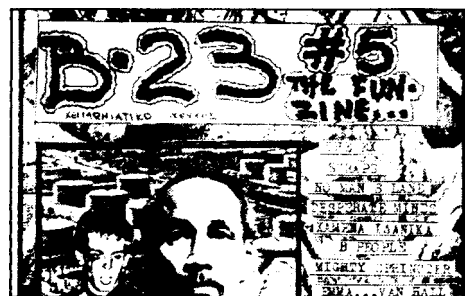
ΕΝΤΥΠΑ ΣΤΙΣ ΣΥΝΟΙΚΙΕΣ

■ Για 8η φορά ένα νεολαιίστικο περιοδικό ακροβατεί επιτυχημένα στο Χαλάνδρι, «αναζητώντας», όπως λέει, «κάποια χαμένη συλλογικότητα, σε μια εποχή όπου ο καθένας είναι για τον εαυτό του κι ο Θεός εναντίον όλων».

Σ' αυτό το τεύχος της **ΑΚΡΟΒΑΣΙΑΣ** υπάρχει μια ενδιαφέρουσα συνέντευξη του Γκαϊτάνο Ντελνταμάρο, εκπροσώπου του Ιταλικού Ριζοσπαστικού Κόμματος, ο οποίος δηλώνει ότι «λόγω Τσιτσιολίνας το κόμμα έχασε μισό εκατομμύριο ψήφους». Από την υπόλοιπη ύλη του περιοδικού σημειώσαμε το άρθρο «για την εναλλακτική εκπαιδευτική πρόταση», «τη βαρύτητα της ελαφράς άποψης του Γούντν Άλεν» και τη δεκασέλιδη Λογοτεχνική Ακροβασία.

■ Πεντηταδύο μηνιαία τεύχη μέσα σε πέντε χρόνια δεν είναι λίγα. Αν, μάλιστα, κάποιος πάρει υπόψη του τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα συνοικιακά έντυπα, τότε η προσπάθεια των **ΑΠΩΦΕΩΝ ΣΤΗ Ν. ΕΡΥΘΡΑΙΑ** είναι μάλλον ιδιαίτερα πετυχημένη. Στο τελευταίο τεύχος που κυκλοφόρησε εκτός από τη συνηθισμένη ύλη της έκδοσης, υπάρχει μια έρευνα για τα συνοικιακά συμβούλια: Απαντούν οι εκπρόσωποι των δημοτικών παρατάξεων, οι οποίοι «την ημέρα των εκλογών δεν μπόρεσαν να συγκεντρώσουν περισσότερους από πέντε υποψήφιους».

FUNZINES

■ B-23

Αρκετά κατατοπιστικό πάλι, γύρω από το σκληροπυρηνικό μουσικο-κοινωνικό σημερινό κίνημα. Περιέχει:

- Ανταπόκριση από Αργεντινή, Σουηδία και νοτιοδυτικές ΗΠΑ (με παρουσίαση των B. PEOPLE και MIGHTY SPINSTER).
- Συνεντεύξεις με τα ελληνικά γκρουπ Γκούλαγκ, Χαμένα Ιδανικά, No Mans Land.
- Συνέντευξη με τα πολιτικοποιημένα γκρουπ EX (Ολλανδία), Desperate Minds (Καναδάς), Scraps (Γαλλία).
- Εναλλακτικοί χώροι συναυλιών στο Άμστερνταμ.
- Γύρω από τη Φιλμοδημιουργία-Βιντεοδημιουργία του νεώτερου πανκ-ροκ.
- Εντυπώσεις από όλες τις συναυλίες του '87 στην Ελλάδα.

A.K.

■ **ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ**, λέγεται το μηνιαίο περιοδικό της Παλιάς Λευκωσίας. Στο 28ο τεύχος έχει άρθρα και σχόλια για τις επικείμενες προεδρικές εκλογές και το ραδιοφωνικό ίδρυμα της Κύπρου. Σύμφωνα με πρόσφατα ψηφισμένο νόμο για τον εκδημοκρατισμό της ραδιοφωνίας η έννοια του πολιτικού κόμματος και αυτή του υποψηφίου προέδρου εξαρτώνται και ερμηνεύονται με τη βοήθεια της «αντίληψης του μέσου συνετού πολίτου». Υπάρχουν και χειρότερα από μας. Ακόμα, αναφορά στις ενδοκυπριακές αιματηρές συγκρούσεις του Δεκέμβρη '63 μεταξύ Τουρκοκυπρίων (διχοτόμηση) και Ελληνοκυπρίων (πρώτη εμφάνιση του Σαμψών σε σφαγές αμάχων, με το σύνθημα «Ένωσις», θέμα «Λεπτό» για την κυπριακή ιδεολογία.

«Οι δυο κοινότητες δρουν γεμάτες έπαρση, πιστεύοντας ότι εκπληρούν κάποια θεόπεμπτη αποστολή, αδυνατώντας μάλιστα να καταλάβουν ότι και οι δυο τους, λειτουργούν μιν, αντιθετικά μεταξύ τους μέσα όμως από την ίδια ιδεολογία και νοοτροπία, όπως απορρέουν από τους μητροπολιτικούς μεγαλοϊδεατισμούς.

Για τους Ελληνοκυπρίους η απομυθοποίηση του εθνικού κέντρου θ' αρχίσει λίγο αργότερα, με τη χούντα που σαν τέτοια είναι λιγότερο εύκαμπτη από τις πολιτικές κυβερνήσεις και κορυφώνεται το '74.

Για τους Τουρκοκυπρίους αυτή η διαδικασία τώρα φαίνεται ν' αρχίζει, μέσα σε συνθήκες δυστυχώς πολύ πιο δύσκολες».

■ Ένα άλλο κυπριακό περιοδικό, η «Ένωσις, τζ'ας γίνει το γαϊμάν μας αυλάτζιν έβγαλε το πρώτο του τεύχος και θα είναι τριμηνιαίο «ώσπου να γίνει το γαϊμάν μας αυλάτζιν», όπως επιμένουν στην πρώτη του σελίδα. «Η Ένωσις ήταν πάντα ζήτημα ζωής και θανάτου», διευκρινίζουν. «Ήταν πάντα ένας αγώνας για την ολοκλήρωση μιας σχέσης εθνικής πολιτικής, ερωτικής. Κύπρος - Ελλάδα, Αβελάρδες - Ελαιοζα. Ίδια μοίρα ίδιος θάνατος». Ενώ λίγο πιο πάνω, στο ίδιο εκδοτικό σημείωμα εξηγούν ότι δεν έχουν σχέση «με τον ευρύτερο Ελληνοκεντρικόν ή Ελληνορθόδοξον χώρο», θεωρώντας οποιαδήποτε ταύτιση του με αυτόν «ως ακόμη ένα ενδεικτικό στοιχείο της αθλιότητας της Κυπριακής και Ελλαδικής αριστεράς», κ.λπ. κ.λπ. Μετά από αυτό είναι κατανοητός ο χαρακτηρισμός του φυλακισμένου Μιχάλη Μαραγκάκη («αυθεντικό αντιρρησίες συνειδήσεως»), καθώς και συγκεντρωτικές σπόντες κατά του ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΕΙΧΩΝ, του Σχολιαστή και της παράνομης τούρκικης εργατικής ομοσπονδίας DISC στο ίδιο σχόλιο.

Το μαχητικό και ετοιμοπόλεμο περιοδικό προτείνει (επειδή «απλοστάτα δεν έχουμε αστική τάξη ούτε στη Λευκωσία ούτε στην Αθήνα»), «μια επανατοποθέτηση που να ανοίγει το δρόμο για την Αυτοδιάθεση, όχι της Κύπρου, αλλά ολόκληρου του Ελληνισμού».

ΒΙΒΛΙΑ

■ Δύο συνεργάτες του ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ κυκλοφόρησαν πρόσφατα δύο καινούργια βιβλία τους. Ο Δημοσθένης Κούρτοβικ το μυθιστόρημά του «Το ελληνικό φθινόπωρο της Έβα-Ανίτα Μπένγκτσον» (Εκδόσεις ΕΣΤΙΑ) και ο Γιάννης Νασούμης την ποιητική συλλογή «Ο κλέφτης των ρόδων» (Εκδόσεις ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ). Καλή επιτυχία και στους δύο.

■ Μια συνάντηση υπερρεαλιστών και άλλων ωραίων πραγματοποιείται στο βιβλίο ΕΥΚΟΛΟ: Ποιήματα του Πωλ Ελύαρ μεταφρασμένα στα ελληνικά από την ποιήτρια Μάση Χατζηλαζάρου, πρώτη σύζυγο του Ανδρέα Εμπειρίκου, που συνοδεύεται από φωτογραφίες της κυρίας Ελύαρ που τράβηξε ο Μαν Ρέυ.

Η ελληνική έκδοση σε χίλια αντίτυπα, με τη φροντίδα του τυπογραφείου Κείμενα, είναι φωτογραφική αναπαραγωγή της γαλλικής, που έγινε από τον τυπογράφο και εκδότη Γκυ Λεβίς Μανό το 1935 στο Παρίσι. Το αποτέλεσμα δεν είναι εύκολο, είναι ωραίο.

■ Μια ατζέντα για το '88 μπορεί σιγά-σιγά να γίνει το δικό σας ετήσιο περιοδικό. Αν δεν έχετε αποκτήσει ακόμα, υπάρχει το Οικολογικό Ημερολόγιο 1988 που εξέδωσε η Οικολογική Κίνηση Θεσσαλονίκης, με μικρά κείμενα, ντοκουμέντα από παλιότερα — όχι μόνο οικολογικά — θέματα και κινητοποιήσεις από την Ελλάδα, πληροφορίες και διευθύνσεις από ομάδες.

ΘΕΑΤΡΟ

ΘΕΑΤΡΟ ΣΗΜΕΙΟ

— Χαρ. Τρικούπη 10 - Κουκάκι - τηλ. 9229579

PAUL CLAUDEL

«Ο Κλήρος του μεσημεριού»

«Θα κάνω να βγει από μέσα σου η φωτιά που θα σε κατασπαράξει».

[προφήτης ΩΣΗΕ]

«Ο κλήρος του μεσημεριού» είναι ένα από τα κορυφαία έργα του Claudel. Γράφτηκε στα 1906 και παρουσιάστηκε για πρώτη φορά στο Παρίσι, το 1948.

«Τίποτα φαινομενικά πιο κοινό από το διπλό θέμα, που πάνω του είναι κτισμένο αυτό το δράμα. Το πρώτο, εκείνο της μοιχείας, ο σύζυγος, η γυναίκα, ο εραστής και το δεύτερο, εκείνο της διαμάχης ανάμεσα στη θρησκευτική κλίση και το κάλεσμα της σάρκας. Τίποτα πιο κοινό, αλλά συγχρόνως τίποτα πιο αρχαίο», παρατηρεί ο συγγραφέας για το έργο του.

Με δομή που προσεγγίζει αυτή της όπερας, «ο κλήρος του μεσημεριού», ξεκινά από το απόλυτο φως για να φτάσει στο απόλυτο σκοτάδι, οδηγώντας α' αυτή την οδυνήρη αναδρομή και τους ήρωές του. Στην πρώτη πράξη κάτω απ' το σκληρό φως του μεσημεριού η Υζέ, η γυναίκα και ο Μεζά, ο εραστής, συναντιούνται στη γέφυρα ενός υπερωκεάνειου. Μοναδικό τοπίο γύρω τους ο Ινδικός Ωκεανός. Κοντά τους ο Ντε Σιλ, ο σύζυγος, ασημαντή και ενοχλητική παρουσία καθώς και ο Άμαλρικ, άντρας που πατά γερά στα δύο του πόδια.

«Δεν σας περίμενα. Είχα τόσα ωραία κανονίσει ν' αποσυρθώ...» (..) «είχα καταφέρει! Γιατί έρχεστε και με αναζητάτε; Γιατί έρχεστε και με βγάζετε από την τάξη μου;» [ο Μεζά προς την Υζέ].

Η δεύτερη πράξη στο νεκροταφείο του Hong-Kong. Τυλιγμένοι στο μισοσκόταδο του σούρουπου, ο Μεζά και η Υζέ, ξεγυμνώνονται:

«Να μην υπάρχει πια τίποτα άλλο εξόν από σένα και από μένα, εξόν από μένα μέσα σε σένα, και μέσα σε μένα μονάχα η κατοχή σου, και η λύσσα και η τρυφερότητα».

Στην Τρίτη πράξη η κάθοδος των δύο εραστών στο σκοτάδι(ι) ολοκληρώνεται. Είναι λίγο μετά τα μεσάνυχτα και μόνο το φως ενός κεριού φωτίζει τη σκηνή.

— «(..) Τώρα είναι ο κλήρος του μεσονυχτιού και νάμαι, έτοιμη να λυτρωθώ».

— «(..) Τίποτα πια, κανένας φόβος;

— Κανένας φόβος».

Ο Κλοντέλ θεωρείται ένας θρησκευτικός συγγραφέας. «Υπάρχει γι' αυτό μια λανθασμένη αντίληψη», μας λέει ο Νίκος Διαμαντής, σκηνοθέτης της Παράστασης, «που ταυτίζει τη θρησκευτικότητα του Κλοντέλ, με τη θρησκοληψία. Αλλά δεν είναι θρησκόληπτος. Η θρησκευτικότητα του αγγίζει τη μεταφυσική. Ο Κλοντέλ είναι ένας αιρετικός. Κι εδώ βρίσκεται η αξία του έργου. Και κάτι άλλο: πολλοί αντιμετώπιζουν το συγγραφέα σαν παλιομοδίτη. Αυτό, στην εποχή που η λογική του Βίντεο-κλιπ αποτελεί τον κυρίαρχο λόγο σ' όλα τα επίπεδα της ζωής, είναι φυσικό». «Ο κλήρος του μεσημεριού» όμως, συνιστά ένα χώρο αναγνώρισης και ενθύμησης κάποιων παραμερισμένων σήμερα αξιών: της πίστης, της θυσίας, του πάθους.

Μετάφραση: Τ.Κ. Παπατσώνης

Σκηνοθεσία: Ν. Διαμαντής

Σκηνικά: Λέα Κούση, Ρίτσαρντ Άντονι

Κοστούμια: Λέα Κούση

Μουσική επένδυση: Ι. Δρόσος

Βοηθός σκηνοθέτης: Ρ. Άντονι

Ηθοποιοί: Ιωάννα Μακρή, Ν. Διαμαντής, Γιάννης Πελεκούδας, Κώστας Τριανταφυλλίδης.

G.M.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Τελευταίες παραστάσεις του έργου του Κάρλο Γκολντόνι «Η τριλογία του παραθερισμού» που παρουσιάζεται από την Πειραματική Σκηνή της Τέχνης στο Θέατρο «Αμαλία» (τηλ. 821483).

Η κωμωδία του Γκολντόνι παίζεται στη διασκευή του γνωστού Ιταλού σκηνοθέτη Τζιόρτζιο Στρέλερ ενώ η μετάφραση και η σκηνοθεσία είναι του Ν. Χουρμουζιάδη και η μουσική του Η. Πασχαλίδη. Παίζουν: Χρήστος Αρνομάλης, Ελένη Δημοπούλου, Γιώργος Καρμανός κ.ά.

Συνδυάζοντας την κωμική αποτελεσματικότητα που παραπέμπει στην ιταλική λαϊκή κωμωδία και την ψυχολογική αλήθεια που προαναγγέλει το θέατρο του Τσέχωφ, η «Τριλογία» είναι ένα από τα πιο ώριμα και τα πιο απολαυστικά έργα του Γκολντόνι.

(ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ, Παρασκευή, Σάββατο στις 9 μ.μ., Κυριακή στις 7 μ.μ.) ως τις 24/1.

Σ.Β.

ΤΡΙΤΗ

2

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Died Pretty
(Αυστραλέζικο συγκρότημα)

T.V.

- Δρόμοι της ελληνικής τέχνης. «Από το Λαβύρινθο στο θησαυρό του Ατρέα». Είπαμε, Ατρέα! Εποχή του Χαλκού. Κρήτη, Κυκλάδες, Μυκήνες. Κοινωνία και τέχνη. (ET-2, 20.25).

ΣΙΝΕΜΑ

- «Ζυλ και Τζιμ» (1961) (Ινστιτούτο Goethe, Ομήρου 14, 20.30).
- «Το δέντρο που πληγώναμε» Τα παιδικά χρόνια του καλοκαίρι του '60 στη Χίο. (Κέντρο Πολιτισμού Δημήτρης Γληνός, Γ' Σεπτεμβρίου 70).

ΤΕΤΑΡΤΗ

3

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

ΖΩΝΤΑΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

- ΡΟΔΟΝ
Died Pretty
- VITRAUX
Jeneral Yan Gogh

ΣΙΝΕΜΑ

- «Η Μαρκησία του Ο...» (1975) του Έρικ Ρόμπερ Μεταφορά στην οθόνη της περίφημης νουβέλας του Χάινριχ φον Κλάιστ που αναφέρεται στην κακοποιημένη μέχρι και ευνουχισμένο τέλεος Μαρκησία, που την υποδύεται η Έντιθ Κλέμπερ. Στο ρόλο του συνταγματάρχη ο Μπρούνο Γκαντς. (Σε γερμανική γλώσσα με ελληνική μετάφραση), (Ινστιτούτο Γκαίτε, Ομήρου 14, 20.30).

ΠΕΜΠΤΗ

4

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

TV

- Ιστορία της φωτογραφίας. Προτελευταία εκπομπή (ET-2, 19.30).

- Έγκλημα κάτω από τον ήλιο. Ιστορία της Αγκάθα Κρίστι με τους Πήτερ Ουστινόφ, Τζέιμς Μέισον και Μάγκι Σμιθ. (ET-2, 22.05).

ΣΙΝΕΜΑ

ΞΑΝΘΗ

- Κινηματογραφική Λέσχη
«Το δέντρο που πληγώναμε» του Αβδελιώδη.

- CLUB VITRAUX
Λ. Γαλατσίου 41
Άνω Πατήσια
τηλ.: 2013355
Ανοιχτά κάθε μέρα εκτός Τρίτης

- CLUB BROOF
Κυψέλης 73
τηλ.: 8827076

- ΡΟΔΟΝ
Μάρνη 24
τηλ. 5247427

Ξεκινώντας μια στήλη για το μπριτζ θα 'ταν σκόπιμο να πούμε, για όσους δεν ξέρουν να παίζουν, ότι είναι ένα παιχνίδι κατ'εξοχήν παρεξηγημένο. Πρόκειται για παιχνίδι καθαρά πνευματικό — δεν έχει καμιά σχέση αν παίζεται με τράπουλα — και εξαιρετικά ενδιαφέρον, γιατί απαιτεί μνήμη, γνώση, τακτική, καθαρό μυαλό, ανταγωνιστικότητα αλλά και ικανότητα συνεργασίας, πράγμα που το κάνει ιδιαίτερα κοινωνικό, σε αντίθεση με το σκάκι.

Σημειώνουμε ότι το μπριτζ μαζί με το σκάκι είναι τα δύο πνευματικά αθλήματα που υπάγονται στη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού.

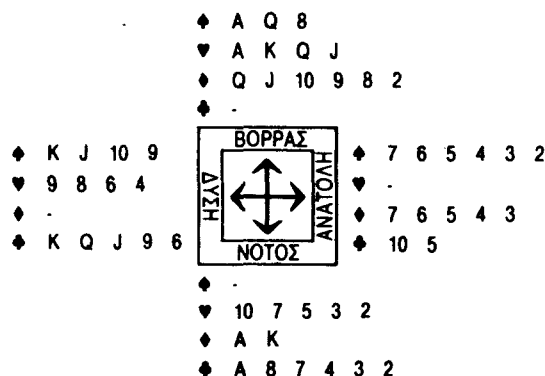
Επειδή είναι δύσκολο να μάθει κανείς μπριτζ διαβάζοντας, η στήλη θα απευθύνεται σ' αυτούς που ξέρουν ήδη να παίζουν, καταχωρώντας προβλήματα από τη διεθνή βιβλιογραφία και νέα από τα ελληνικά και διεθνή τουρνουά.

Όποιοι πάντως θα 'θελε να μάθει μπριτζ, μπορεί να πληροφορηθεί τις διευθύνσεις και τα τηλέφωνα των σωματείων όλης της χώρας από την Ελληνική Ομοσπονδία Μπριτζ, Ευριπίδου 6, τηλ. 3210490, 3243288.

Πολλά από τα σωματεία αυτά οργανώνουν κατά διαστήματα δωρεάν σειρές μαθημάτων για αρχάριους και προχωρημένους. Νέος κύκλος δωρεάν μαθημάτων για αρχάριους αρχίζει στον Αθηναϊκό Όμιλο Μπριτζ, Μιχαλακοπούλου 181, τηλ. 7759674, στις 18 Ιανουαρίου.

Και τώρα στο πρώτο μας πρόβλημα:

Πώς να ξεφορτωθείτε έναν ανεπιθύμητο βασιλιά

Και οι δυο στη δεύτερη

Δύση	Βορράς	Ανατολή	Νότος
1 ♠	Κοντρ	Πάσο	3 ♥
3 ♠	4 ♥	Πάσο	7 ♥
Κοντρ	Πάσο	Πάσο	Ρεκόντρ
Πάσο	Πάσο	Πάσο	

Η Δύση έκανε αντάμ το ρήγα σπαθί

Το να ξεφορτωθείς ένα βασιλιά που κλείνει το δρόμο προς την ελευθερία είναι μια επαναστατική διαδικασία που μπορεί να αποδειχτεί το ίδιο αναγκαία στο μπριτζ όσο και στην Ιστορία.

Η νότια του διαγράμματος (παρμένη από το βιβλίο Master Bridge by question and answer του Alan Truscott) το αποδεικνύει.

Ας τοποθετήσουμε τη σκηνή στη Γαλλική Αυλή το 1789 (πρέπει να χρησιμοποιήσουμε τη φαντασία μας, γιατί το μπριτζ είναι αρκετά μεταγενέστερο).

Βορράς παίζει ο δούκισμος Λουδοβίκος 16ος, καλοπροαίρετος αλλά αδύνατος χαρκατήρος. Νότος παίζει η βασίλισσα Μαρία-Αντουανέτα, όμορφη αλλά αμόρφωτη και ιδιαίτερα παράλογη. Δύση παίζει ένας στρατιωτικός που του αρέσει να επιδεικνύει τη δύναμή του. Ανατολή παίζει ένας αυλικός που ξέρει καλά ότι δεν πρέπει να παρεμβαίνει σ' ένα βασιλικό διάλογο.

Η Επιστήμη των αγορών ήταν σε πρωτόγονα στάδια εκείνη τη μακρινή εποχή, αλλά αυτό δε δικαιολογεί απόλυτα τις παράδοξες αγορές Βορρά-Νότου. Ας διαβάσουμε λίγο τις σκέψεις τους:

Πασιλάκης: «Έχω καταπληκτικό χέρι. Θα μπορούσα να το δείξω με ένα cue-bid δύο σπαθιά. Αλλά η Μαρία μπορεί να νομίζει ότι έχω σπαθιά και δε θα 'βελα να καταλήξω παίζοντας δύο σπαθιά. Ένα κοντρ είναι η ασφαλέστερη αγορά».

Βασίλισσα: «Χαίρομαι που έπεισα το Λουδοβίκο να παίξουμε μπριτζ. Μπορεί να τον βοηθήσει να ξεχάσει για λίγο τα προβλήματα του κράτους. Το χέρι μου είναι καλό και μάλλον θα 'πρεπε να αγοράσω κούπες. Φοβάμαι ότι θα πασάρει τις δύο κούπες, γι' αυτό θα ανοράσω τριείς».

Βασίλειος: «Αναρωτιέμαι τι θέλει να πει μ' αυτή την αγορά. Πρέπει να 'να αγορά φραγμού, αλλά δεν είμαι βέβαιος. Αν έχει καλό χέρι μπορεί να μην της πέρανε από το μυαλό να κάνει cue-bid δύο σπαθιά, αλλά δεν μπορεί να έχει πολλούς πόντους, αφού και το

δικό μου χέρι είναι δυνατό και η Δύση αγόρασε δύο φορές. Θα πω απλώς τέσσερις κούπες.

Βασίλισσα: «Κάτι που λέει ότι ο γερο-απαισιόδοξος εκεί απέναντί έχει πιο πολλά απ' όσα λέει. Κοντρολάρω όλα τα πλευρικά χρώματα και μ' αρέσει να αγοράζω σλεμ. Ας τους εκπλήξω. Εφτά κούπες».

Βασίλισσα: «Τι θράσος κι αυτό ο νερός στρατηγός να με κοντράρει. Πρέπει να 'χει το

ΕΠΙΛΟΓΗ: «Η φράση «αυτό ε γυρίζω στρατηγός να με κοιτάξουν» ηρεμεί να χαι το ρήγα κούπα και νομίζει ότι θα τον κάνει λεβέ. Πώς θα εκπλαγεί όταν θα δει τον άσο στο μορ. Θα ρεκοντράω για λόγους αρχής».

Ο Λουδοβίκος κατέβασε τα χαρτιά του κι είπε: «Νομίζω θα σου αρέσει ο μορ, αγαπητή μου».

Βασίλισσα: -Ω, σ' ευχαριστώ, Λουδοβίκε. Ο μορ είναι υπέροχος και θα τα βγάλω εύκολα. Για να δούμε. Έχω ξέι λεβέ από ατού, ξέι από καρά και δύο μαύρους άσους. Κανένα πρόβλημα. Θα ξεσκαρτάρω μια πικά από το μορ, θα κερδίσω με τον άσο σπαθί και θα τραβήξω το ατού».

Αλλά η Μαρία εξεπλάγη στη δεύτερη λεβέ, όταν η Ανατολή ξεσκάταρε μια πύκα στον πρώτο γύρο των ατού. Το εύκολο σλεμ δεν ήταν τελικά τόσο εύκολο. Μετά είδε μια ακτίνα φωτός.

«Ακόμα δεν καταθετώ τα όπλα. Μπορώ να κόψω την ντάμα πίκια, να τραβήξω το ρήγα καρό και να παίξω ατού. Μετά θα ξεσκαρτάρω τον άσο καρό πάνω στον άσο πίκια — ωραίο παίξιμο — και θα κάνω τα καρά του μορ».

Δοκίμασε αυτό το σχέδιο, αλλά η Δύση τσάκισε το ρήγα καρό.

Βασίλισσα: «Είναι άδικο. Αυτός δεν είχε καθόλου ατού και τώρα εσύ είσαι σικάν καρό. Ήταν ένα πολύ ωραίο σλεμ και καταστράφηκε από αυτή την ηλίθια κατανομή. Μισώ το μπριτζ. Δε θα ξαναπαίξω ποτέ».

Βγήκε από το δωμάτιο σε κατάσταση υστερίας και ο βασιλιάς την ακολούθησε. Η Ανατολή και η Δύση σχολίασαν την ντόνα.

«Δε θα τολμούσα ποτέ να της το πω», παρατήρησε ο αυλικός, καλός μπριτζέρ και άνθρωπος με πολύ τακτ, «αλλά έπρεπε να το βγάλει.

•Και να σου πω πώς. Η ιδέα μου είναι να μείνει το κλειστό χέρι με ένα του λιγότερο από το μορ. Θα 'πρεπε να ξεσκαρτάρει καρό από το μορ στην πρώτη λεβέ, όχι πικά. Μετά μπορούσε να κερδίσει στο χέρι της με τον άσο σπαθί, να παίξει αυτού προς το μορ και να τσάκισι μια πικά στο χέρι. Μετά να ξαναπαίξει αυτού και μετά από άλλη μια τσάκια πικά η βασίλισσα θα βρισκόταν με ένα του στο χέρι και δύο στο μορ. Τότε θα μπορούσε να τραβήξει αυτού, ξεσκαρτάροντας τον άσο καρό και ύστερα να πετάξει το ρήνα καρό πάνω στον άσο πικά.

«Είναι θλιβερό για τη Γαλλία ότι η βασιλική οικογένεια δεν έχει προνοητικότητα. Οι Βουρβούνοι δεν μπορούν να καταλάβουν ότι μερικές φορές πρέπει να **εξφορτώνεσαι** ένα βασιλιά».

ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ:
Εκδόσεις βιβλίων τέχνης
σε προσιτές τιμές

ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΟΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ
ΞΕΝΟΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΛΕΙΕΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΠΟΙΟΛΟΓΙΑ
ΠΑΙΔΙΑ
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΘΕΑΤΡΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
ΕΡΩΤΑΣ

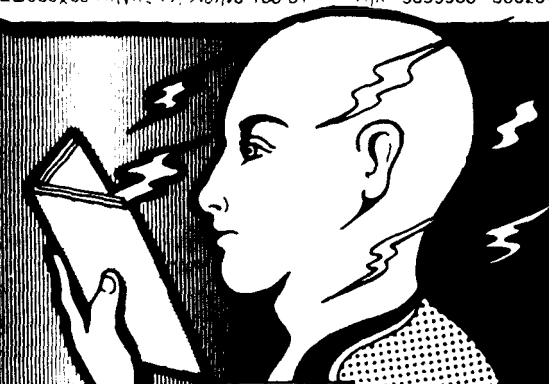
Πλάκα • Βυρωνός 9 — τηλ. 32.22.394

ελεύθερος τύπος

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ - ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ

Ζωοδόχου Πηγής 17, Αθήνα 106 81 Τηλ. 3639980 3602040

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

1. ΒΙΛΛΥ ΒΕΡΚΑΟΥΦ
Νταντά: Η μονογραφία ενός κινήματος
2. ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ
Η Πράσινη Αχτίδα
3. ΓΚΙΟΡΓΚΙ ΝΤΑΛΟΣ
1985: η συνέχεια του "1984" του Όργουελ
4. ΝΤ. ΚΟΥΠΕΡ
Η Γλώσσα της Τρέλας
5. ΟΥΙΛΙΑΜ ΜΠΑΡΟΥΖ
Ο Απολυμαντής
6. ΟΥΙΛΙΑΜ ΜΠΑΡΟΥΖ
Η Βίβλος των Ασαναπνοών

PROADON

M A P N H 2 4 • 5 2 4 7 4 2 7

ΠΑΡ 22	ΑΝ 23	THE FALL	1100
ΤΡ 26	ΑΝ 27	LAST DRIVE	600
ΤΕΤ 27	ΑΝ 28	ΤΡΥΠΕΣ	600
ΠΑΡ 29	ΑΝ 30	DON CHERRY	1200
ΠΑΡ 29	ΑΝ 30	NANA SIMOPOULOS	
ΤΡ 2	ΑΝ 3	DIED PRETTY	1000
ΤΕΤ 3	ΑΝ 4	THE EX	1000
ΠΑΡ 5	ΑΝ 6	THE EX	600
ΤΕΤ 10	ΑΝ 11	NO MAN'S LAND / MUSHROOMS	1300
ΠΑΡ 12	ΑΝ 13	THE DAMNED	

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΔΙΑΠΛΑΣΕΙΣ

ΕΠΑΝΕΚΔΟΣΗ

CAFE

ΔΙΑΠΛΑΣΕΙΣ

... τώρα και σε καφέ

τσάι - ποτά

χυμούς - γλυκά

Ιπποκράτους & Αραχώβης 10 ΑΘΗΝΑ

Σχολιαστής

Δεκαπενθήμερο

περιοδικό

Τιμολέοντος Φιλήμονος 13

Αθήνα 115 21

Τηλ.: 6469827-6461380

κυκλοφορεί
κάθε δεύτερη Παρασκευή

Β' Περίοδος

τ. 59, 22 Ιανουαρίου 1988

Αρχ. 200

Εκδίδεται από τους:

Κ. Βουρνά

Π. Παναγιώτου

Γ. Πιτουρόπουλο

Δ. Ψαρρά

Φωτοσύνθεση

Βιβλιοσυμπεραγική Συν.Π.Ε.

Φειδίου 18

Φωτολιθογραφική

αναπαραγωγή

ΡΑΥ ΕΠΕ, Διδότου 26

Εκτύπωση

ΛΙΘΟ-ΟΦΣΕΤ ΕΛΛΑΣ

Ακαδημίου 13 - Αθήνα

Υπεύθυνος έκδοσης:

Γ. Πιτουρόπουλος

Διευθυντής:

Δ. Ψαρράς

Σύνταξη:

Τ. Κατιντσάρος

Γ. Κόκκινος

Χ. Μαχαιράς

Π. Λινάρδος - Ρυλμόν

Δ. Τρίμης

Σελιδοποίηση:

Σ. Παντελάκης

Τακτικοί συνεργάτες:

Ν. Βαλαωρίτης

Γ. Βότσης

Α. Κελεπής

Π. Κοροβέσης

Δ. Κούρτοβικ

Τ. Κωστόπουλος

Γ. Μακρής

Γ. Μητράλιας

Χ. Μόσιαλος

Δ. Οικονομάκης

Η. Πετρόπουλος

Θ. Πλατής

Ρ. Πόλε

Ι. Ραλλίδης

Μ.Ν. Ράπτης

Α. Ρουμελιώτης

Χ. Σακελλαρόπουλος

Β. Τζαβάρας

Α. Τύρος

Γελοιογραφία:

Γ. Ιωάννου

Κόμικς:

Αρκάς

Σκίτσος:

Γ. Χατζάκος

Διαφήμιση:

Κέλλυ Κοντονή

Συνδρομές:

Εσωτερικού:

ετήσια: 4.800

εξάμηνη: 2.400

Ευρώπη:

ετήσια: 6.000

εξάμηνη: 3.000

Άλλες ήπειροι

ετήσια: 6.800

εξάμηνη: 3.400

Δημ. οργανισμοί:

ετήσια: 12.000

Εμβάσματα-Επιταγές:

Γιώργος Πιτουρόπουλος

ΠΡΩΗΝ ΑΝΤΡΑΣ;

Στο φύλλο 58 του περιοδικού σας (σελ. 49-50) διάβασα τις δευτερολογίες των κυρίων Ανδρέα Λεντάκη και Δημοσθένη Κούρτοβικ εριζόντων περί τη γένεση του θεσμού της ιεροδουλείας και αισθάνθηκα αμηχανία συλλαμβάνων τον εαυτό μου να συμφωνεί ή να διαφωνεί εδώ κι εκεί και με τους δυο. Λόγου χάριν, ασφαλώς η «διαβατήρια τελετή ενθώωσης» δεν εξηγεί τη γένεση του εν λόγω θεσμού και δικαίως ο κ. Κούρτοβικ αναφέρει κι άλλους τρόπους μύησης. Από την άλλη μεριά, αν αποτελεί «απόηχο» κάποιου παρελθόντος, αυτό το παρελθόν θα πρέπει ν' αναχθεί σ' εποχές πολύ πριν κι από τις αρχέγονες κοινωνίες, όταν ο άνθρωπος ήταν ακόμα πολύ κοντά στο ζώο. Μόνο υπ' αυτούς τους όρους θα μπορούσαμε άλλωστε να μιλήσουμε, και ν' ακριβολογούμε, για «γενετική» εξήγηση.

Πολύ με ταλαιπώρησαν οι κύριοι Α. Λεντάκης και Δ. Κούρτοβικ, αλλά στο τέλος με κέρδισε ο δεύτερος, και γι' άλλους λόγους, αλλά κυρίως με την ακροτελεύτια κορώνα περί πλείονος πνευματικού μόχθου. Θα ευχόμουν μόνο να είχε καταβάλει έστω και λίγο τέτοιο μόχθο προτού δημοσιεύσει (ίδιο φύλλο του «Σχολιαστή», σελ. 61, 62, 63 και 64) τη συνέντευξη που πήρε από την εκπρόσωπο των εκδομένων γυναικών. Γιατί εκείνη μεν τα είπε έξοχα και μπράβο της. Διερωτώμαι όμως: Θα τα έλεγε ακριβώς έτσι αν δεν συνέβαινε να είναι... πρώην άντρας; Κάτι βέβαια που θα ήταν λίγο κωμικό αν ισχυριζόταν ότι αγνοούσε ο κ. Κούρτοβικ. Οπότε θα πρέπει να ελεγχθεί όχι απλώς για «φαλλοκρατική χροιά», αλλά ή για απωθημένη(;) φιλομοφιλία ή για φαλλοκρατική νοοτροπία του κερατά — που είναι το ίδιο.

Κώστας ΤΑΧΤΗΣ

Στην επιστολή του κ. Ταχτής απαντά η Μπελντα, πρόεδρος της Αγανιστικής Επιτροπής Εκδομένων Γυναικών.

Με παρεξένησε η αντίδραση του κ. Ταχτή. Μόνο μια γυναίκα θα έπρεπε ν' αντιδράσει έτσι όπως αυτός, γιατί με τη συνέντευξη μου κάπως μειώνω το φύλο μου. Τώρα το θέμα είναι γιατί προσπαθεί να ρίξει λάσπη στο πρόσωπό μου. Μήπως ο κ. Ταχτής, μισεί κάτι που δεν μπόρεσε να ολοκληρώσει ο ίδιος; Γιατί είναι γνωστό στους κύκλους των πορνών και των τραβεστί ότι ο κ. Ταχτής τα βράδια μεταμφιέζεται σε γυναίκα και περιφέρεται στην οδό Αθηνάς και στις παρόδους της. Υποτιμά τη μνήμη μας, αν νομίζει πως ξεχάσαμε τα επεισόδια που δημιούργησε από επαγγελματική αντιζηλία με τις τραβεστί Μπέτυ και Αλδμα και που είδαν το φως της δημοσιότητας. Αλλά ο κ. Ταχτής έχει το προνόμιο να είναι επώνυμος κι όταν οδηγείται από αστυνομικά όργανα στο τμήμα, ενώ οι άλλοι πηγαίνουν στο αυτόφωρο, αυτός αφήνεται ελεύθερος.

Μήπως λοιπόν ο κ. Ταχτής μισεί στο πρόσωπο το δικό μου και των άλλων εκδομένων γυναικών αυτό που ανεπιτυχώς προσπάθησε να γίνει ο ίδιος; Ή μήπως έγραψε όσα έγραψε για να κάνει θόρυβο γύρω από τ' όνομά του και να βγει από την αφάνεια όπου έχει πέσει τελευταία;

Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί σκοντάφτει ο κ. Ταχτής στο ζήτημα αν είμαι πρώην άνδρας ή όχι. Αυτή τη στιγμή είμαι νόμι-

Σχολιαστής των αναγνώστών

ΣΤ ΑΠΕΡΑΘΟΥ

Απεράθου 5.12.1987

Αγαπητέ «Σχολιαστή»,

Το ενυπόγραφο μ' ένα «Σ» και ουσιαστικά ανυπόγραφο σχόλιο που δημοσιεύτηκε σ' ένα από τα τελευταία τεύχη σου επιχειρεί μάταια να ασκήσει κριτική σ' αυτό που γίνεται στ' Απεράθου, εδώ και 11 μήνες, από το νέο Κοινοτικό Συμβούλιο, και που είχαν ψηφίσει και εκλέξει οι Απεραθίτες κι οι Απεραθίτισσες ψηφοφόροι.

Αυτός όμως που «υπογράφει» άθελά του, αποκαλύπτεται, χαρακτηρίζοντας τις Λαϊκές Συνελεύσεις «περίφημες». Η ερωνεία του τον τοποθετεί. Δε θέλει τις Λαϊκές Συνελεύσεις. Δε θέλει την Άμεση Δημοκρατία. Επιθυμεί η εξουσία να βρίσκεται στο Κοινοτικό Συμβούλιο και όχι στο Λαό.

Για τους αναγνώστες του «Σχολιαστή», κι όχι βέβαια για τον ανώνυμο σχολιογράφο, δίνουμε τα παρακάτω στοιχεία:

Το Κοινοτικό Συμβούλιο κάνει πράξη αυτό που υποσχέθηκε: η Λαϊκή Συνέλευση αποφασίζει και το Κοινοτικό Συμβούλιο εκτελεί τις αποφάσεις της.

Στ' Απεράθου ως τώρα πραγματοποιήθηκαν 11 Λαϊκές Συνελεύσεις, όπου οι συμμετέχοντες αποφασίζουν για τα προβλήματα του Χωριού. Η 12η Λαϊκή Συνέλευση έχει οριστεί να γίνει στις 15 Δεκεμβρίου 1987 και σας καλούμε να παρευρεθείτε.

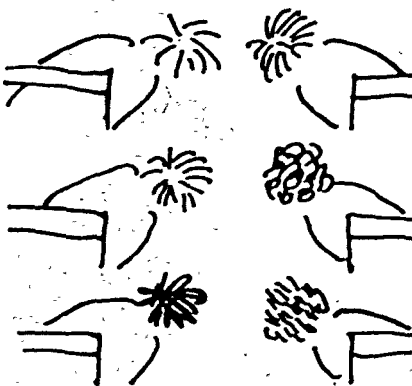
Η εκχώρηση της εξουσίας, που από το νόμο έχει το Κοινοτικό Συμβούλιο, στο Λαό και η αποδοχή της απ' αυτόν δεν είναι ούτε εύκολη δουλειά, ούτε χωρίς εμπόδια. Η εφαρμογή της είναι έργο βασανιστικό και οι σαμποταριστές караδοκούν σε κάθε βήμα να την ανατρέψουν.

Σήμερα, παντού, σ' όλο τον κόσμο, οι λίγοι αποφασίζουν για τους πολλούς. Αλλά από εφέςτος στ' Απεράθου μπορούν ν' αποφασίζουν όλοι οι Απεραθίτες και όχι μόνο το Κοινοτικό Συμβούλιο. Η αλλαγή αυτή όμως συγκρούεται με την κατεστημένη νοοτροπία. Δεν είναι λίγοι αυτοί που λένε: «Σας έχουμε εμπιστοσύνη και γι' αυτό σας ψηφίσαμε. Κάμετε, λοιπόν, αυτά που αναφέρετε στο πρόγραμμά σας και μη μας καλείτε στις Λαϊκές Συνελεύσεις».

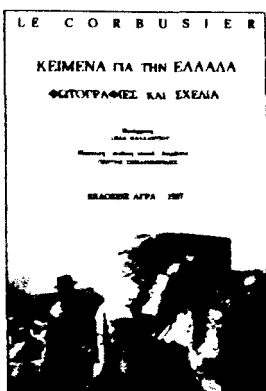
Είναι και μερικοί που την εναντίωσή τους στην Άμεση Δημοκρατία προσπαθούν να την επενδύσουν και ιδεολογικά. Μας λένε: «Μην προσπαθείτε να... απεκδυθείτε των ευθυνών σας και να τις... μεταθέσετε στο Λαό. Εσείς εκλεγθήκατε κι εσείς θα λογοδοτήσετε στις επόμενες Κοινοτικές εκλογές». Όπως φαίνεται οι οπαδοί αυτής της αντίληψης θέλουν να λογοδοτούμε κάθε τέσσερα χρόνια κι όχι σε κάθε Λαϊκή Συνέλευση.

Υπάρχει και μια τρίτη κατηγορία που επιχειρεί να υπονομεύσει την Άμεση Δημοκρατία με αναλήψεις, με υπονοούμενα, με ειρωνείες, με χαρακτηρισμούς του τύπου και της μορφής του σχολιογράφου σου.

Αλλά αν πραγματικά ο «Σχολιαστής»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

ΤΕΥΧΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Άρθρα:

R.M. Goodwin Ένα είδος ασύκλων διαχειρίσεων σε μια διεργασμένη οικονομία Θ. Μινωγιάν/Γ. Σπαράνης Παράτησις στο αόριστο του R.M. Goodwin Ένα είδος ασύκλων διαχειρίσεων σε μια διεργασμένη οικονομία Γ. Σπαράνης Σχέση με το μέγεθος των κέρδους. Μέρος Ιο Γ. Βαβυλάς Επαναδιατύπωση της θεωρίας της δημόσιας επιχείρησης

Κριτικά Σημειώματα

Γ. Σπυρίδης Κριτική στο άρθρο του Κ. Μελά Μετατροπή των αξιών σε τιμές παραγωγής

Βιβλιοκρισίες

Επισκόπηση επιστημονικών περιοδικών

1

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ 1987

ενδιαφέρεται για το πείραμα της Άμεσης Δημοκρατίας στ' Απεράθου, δεν έχει παρά να προβεί σε μια επιτόπια έρευνα για να δει από κοντά και άμεσα τα προβλήματα λειτουργίας της Λαϊκής Συνέλευσης. Η 12η Λαϊκή Συνέλευση που θα γίνει στις 15 Δεκ. 1987 αποτελεί μια πρώτη ευκαιρία.

Όσο για τη βιτρίνα και το Πολιτιστικό Χωριό, που αναφέρει ο σχολιογράφος σου, σε μια άλλη μας επιστολή, για να μην ξεφύγουμε τώρα από το κύριο θέμα, που είναι η Άμεση Δημοκρατία.

Με τη βεβαιότητα και την ελπίδα πως θα βοηθήσεις προς αυτή την κατεύθυνση και θ' αρχίσεις έρευνα για το πείραμα στ' Απεράθου, σε χαιρετούμε.

Για την Κοινότητα
Ο πρόεδρος
Μανώλης ΓΑΕΖΟΣ
Ο αντιπρόεδρος
Μιχάλης ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ

12χροιστής των αναγνώστών

καταδικαστική, ασφυκτιούσε στη θέα των κοινωνικών επιταγών, που ανελέητα μας πολιορκούν, αναζητώντας συνεχώς, αγωνιώντας πάντα. Τελευταία του ελπίδα πως η βία του ψυχιατρείου και η καθημερινή του φαρμάκωση που τον τσαλάκωναν τον τελευταίο καιρό, θα παρέλθουν σύντομα, για να κερδηθούν όσα δεν πρόλαβαν να γίνουν.

Δεν έγιναν έτοι.

Πάνε μέρες τώρα χωρίς να κοπάσουν ανάμεσα μας οι διηγήσεις από τις αναρίθμητες πλάκες που έστηνε. Και την τελευταία φορά που τον είδαμε, πρώτη φορά σίγουρο για τόσα πολλά πράγματα, να γελάει τον είδαμε.

Και το τελευταίο του αστείο γελώντας θα το 'κανε.

Οι φίλοι του Νίκου

ΝΙΚΟ, ΓΕΛΩΝΤΑΣ

Ο Νίκος Κωνσταντουλάκης βρέθηκε «νεκρός από πτώση» και αποσυντιθέμενος από επιδρομή σκυλιών στην Πανεπιστημιούπολη κοντά στη Φυσικομαθηματική σχολή, που είχε πάει να παρακολουθήσει μάθημα. Οι φίλοι του μας έστειλαν αυτό το κείμενο δηλώνοντας ότι επιφυλάσσονται για πράγματα που δεν έχουν ακόμα αποδειχθεί πλήρως.

Το ακούσαμε σαν ένα ψέμα που γρήγορα θα φανεωνόταν η κακογουστία του. Στο πιο φρικτό θέαμα που αντίκρισε ποτέ του ο φύλακας που τον βρήκε, συνειδητοποιήσαμε την τελική του επιλογή, τη διαστροφή της μοίρας στην πιο αποτρόπαιη έμπνευσή της.

23 χρονών στα 24, αγαπημένος της μουσικής, με μια ευαισθησία απέραντη γι' αυτό

Ο τραγικός χαμός του φίλου μου Νίκου Κωνσταντουλάκη («το ακέφαλο πτώμα που αναγνωρίστηκε» 29-12-87) δεν ξέφυγε της προσοχής του Οδηγητή (8-1-88) που πέτυχε εκεί όπου απέτυχαν οι ημερησίες εφημερίδες (όσες εκδήλωσαν ενδιαφέρον για λεπτομέρειες). Μόνο που εδώ οι γαργαλιστικές περιγραφές (μετρημένο παιδί, καλό παλληκάρι, αλλά έμπλεξε με παρέες κλπ. κλπ.) δεν επιστρατεύτηκαν για να ικανοποιήσουν την αδηφάγο περιέργεια του αναγνωστικού κοινού, αλλά για να δικαιώσουν οπωσδήποτε τη μόνη πραγματικά ενδιαφέρουσα αλήθεια, την αλήθεια της κομματικής γραμμής. Ό,τι διαφεύγει απ' αυτή την «αλήθεια» και αγγίζει περιοχές μη κομματικά καταναλώσιμες περιφρονείται, δεν αναφέρεται, ούτε ερμηνεύεται. Έτσι λοιπόν μέσα από ένα σωρό ηθικοπλαστικών χαρακτηρισμών — εκδήλα τα δάνεια από το σοσιαλιστικό ρεαλισμό — γνωρίσαμε ένα Νίκο που τόσα χρόνια που τον ζήσαμε από κοντά δε μπορούσαμε ούτε καν να υποψιαστούμε.

Το εγχείρημα τόσο για το Νίκο όσο και για τα άλλα παιδιά που αναφέρονται στο ίδιο τεύχος, επιχειρήθηκε εκ του ασφαλούς. Οι αναφερόμενοι στο άρθρο, δεμένοι με την ίδια τελική επιλογή, δεν προκειται ούτε να μιλήσουν, ούτε να διαψεύσουν.

Κώστας Μαυροειδής

Γιάννη Χατζάκου

ΤΕΟΝΤΕΣ

...ΚΡ...ΚΡ...
...ΠΑΙ 358-359
ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ
ΕΝΑΕΡΙΟΥ ΧΕΡΟΥ ...ΚΡ...ΚΡ...
...ΕΝΕΡΓΗΣΙΑΙΕ...

...ΕΛΛΗΝ...

ΣΧΟΛΙΑ

ΚΟΙΝΩΝΙΑ

■ «Μοχλός ανάπτυξης η πολεμική βιομηχανία...». Τάδε έφη **Ανδρέας Παπανδρέου** 15/1 στα εγκαίνια της νέας πτέρυγας της ΕΒΟ της Μάνδρας. Αν προσθέσουμε και την «αναθέρμανση» του προγράμματος παραγωγής και διεθνούς διανομής του «έξυπνου» ΑΡΤΕΜΙΣ-30... το κλίμα φτιάχτηκε. Όλα για την «Εθνική Άμυνα», όλα για τις πολεμικές εξαγωγές. Ιδού ένα απ' τα πρόσωπα της χώρας ενόψει του 1992, του 2000 και γενικότερα...

■ Όπως είναι γνωστό ο ορφανός από πατέρα γιος, στρατεύεται το μισό χρόνο (12μηνος). Όμως, σύμφωνα με το νόμο, αν ο πατέρας πέθανε κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στις Ένοπλες Δυνάμεις ή στα Σώματα Ασφαλείας ο γιος υπηρετεί ακόμα λιγότερο (6 μήνες). Είναι σαφές ότι η **έκπτωση** της στρατιωτικής θητείας αποτελεί **τιμή**... και για τους στρατοκράτες!

Ο χαμένος παράδεισος

Στις βιβλιοκρισίες του νέου περιοδικού «ΤΕΥΧΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ» πληροφορηθήκαμε για την πρόσφατη «επιστημονική» έκδοση του γνωστού καθηγητή του Οικονομικού Τμήματος της Νομικής Π. Παυλόπουλου, «Εισοδηματικά μερίδια: Τάσεις-αίτια-επιδράσεις», Έκδοση ΙΟΒΕ, (Ινστιτούτο Ερευνών του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών). Φαίνεται ότι ο κ. καθηγητής είναι ταγμένος να υπηρετεί τη συνέπεια και συνέχεια στη ζωή και τη σκέψη. Βρίσκοντας τον καιρό, από τις μηνύσεις και το δικαστικό αγώνα ενάντια σε συνδικαλιστές φοιτητές που τον αποκάλεσαν (αν είναι δυνατόν!) φασίστα, συνεχίζει να αναπτύσσει το επιστημονικό του έργο.

Ένα έργο που το διακρίνει πάνω απ' όλα η καθαρότητα. Έτσι, για τη συνεχιζόμενη οικονομική κρίση, τα πράγματα φαίνονται τόσο απλά: Φταίει «η διατάραξη κάποιας ιστορικά διαμορφωμένης σχέσης μεταξύ αμοιβής Εργασίας και αμοιβής Κεφαλαίου - Επιχειρηματικότητας, που βρήκε δικαίωση και καταξίωση στο γεγονός της ταχείας αναπτύξεως» (σελ. 99). Με απλά λόγια, η διατάραξη της σχέσης κερδών - μισθών προς όφελος των τελευταίων.

Στην προαναφερθείσα βιβλιοκριτική εξετάζονται λεπτομερώς τα στοιχεία που καθιστούν διάτρητες και επιστημονικά άκυρες τις απόψεις του κ. καθηγητή (που δεν είναι, ως γνωστόν, «φασίστας»!) Να σημειώσουμε μόνο ότι η μόνη χώρα στην οποία δεν διαταράσσεται αυτή η σχέση και υπάρχουν θετικά αποτελέσματα «οικονομικής ανάπτυξης» είναι η... Τουρκία: Ο Χαμένος Παρά-

δεισος του κ. καθηγητή, όπου φαίνεται να πραγματώνονται τα όνειρα και οι φιλοδοξίες που είχε, όταν πρόσφερε τις πολύτιμες υπηρεσίες του σαν Οικονομικός Σύμβουλος της χούντας στην κατάρτιση του 5ετούς Προγράμματός της. Αυτά για τον κ. καθηγητή (που δεν είναι «φασίστας»).

Όπως συμπεραίνει στη βιβλιοκρισία του ο Θ. Παρασκευόπουλος, «αυτή η καθαρότητα των συμπερασμάτων καθιστά το βιβλίο του Π.Π. χρήσιμο προμηθευτή επιχειρημάτων στο Ινστιτούτο Ερευνών του ΣΕΒ, που το εξέδωσε και το διακινεί. Ως επιστημονική εργασία όμως ανήκει μάλλον στην οικονομική παραλογοτεχνία».

Λίγα λόγια για την έκδοση του εξαμηνιαίου περιοδικού που φιλοδοξεί να συνεισφέρει στους δύσβατους χώρους των οικονομικών και κοινωνικών επιστημών και της κριτικής της πολιτικής οικονομίας.

Πέρα από τη βιβλιοκριτική που αναφέραμε, υπάρχουν και τα ενδιαφέροντα άρθρα των Θ. Μινόγλου - Γ. Σταμάτη: Παρατηρήσεις στο άρθρο του R.M. Goodwin. Γ. Σωτήρχου, Κριτική στο άρθρο του Κ. Μελά: Μετατροπή των αξιών σε τιμές παραγωγής, κ.λπ.

Η ακαδημαϊκή ταυτότητα του περιοδικού είναι δεδομένη και ο ειδικός χαρακτήρας του το κάνει δυσκολοδιάβαστο από «αμήτους» αναγνώστες. Όταν όμως οι προθέσεις και οι στόχοι είναι διατυπωμένοι, κάτι τέτοιο δεν είναι αρνητικό εκ των προτέρων. Ας ευχηθούμε λοιπόν την καλύτερη δυνατή επιτυχία στην καινούργια προσπάθεια.

Θ. Τσ.

Και ξανά προς τη δόξα...

Ο νέος «νόμος για τη στρατολογία των Ελλήνων» —αντί του χουντικού 72072— είναι πλέον γεγονός. Και ενώ δεν ανταποκρίνεται σε κανένα απ' τα βασικά αιτήματα της νεολαίας και του κινήματος (όσο υπάρχει) των στρατευμένων: διάρκεια θητείας - άδειες - ποινές - ελεύθερη πολιτική δράση - δικαίωμα αντιρρήσιών κ.λπ., αντίθετα ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις νέες ανάγκες του καθεστώτος στη χώρα μας.

Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, με το νέο Νόμο γίνεται σχεδιασμένη προσπάθεια να επιλυθούν τα δημογραφικά, εκπαιδευτικά, σωβινιστικά, εργασιακά και άλλα ζητήματα που το πολυδαίδαλο προηγούμενο νομοθετικό κομφούζιο δεν μπορούσε να καλύψει.

Έτσι ο περιορισμός της διάρκειας και του εύρους των αναβολών στέλνει περισσότερους νέους ταχύτερα στο στρατιωτικό σωφρονισμό. Μ' αυτό τον τρόπο τους αποσύρει απ' την ανεργία και τους θέτει στην απλήρωτη βαριά και ανθυγιεινή εργασία των στρατοπέδων. Συντηρεί έτσι τον πιο μεγάλο —αναλογικά— στρατό στο ΝΑΤΟ κρατώντας τη γνώση διένεξη στο Αιγαίο ανοιχτή και μόνο «στρατιωτικά επιλύσιμη».

Έρχεται με συνέπεια να σταθεί στο πλευρό της εκπαιδευτικής πολιτικής που ολοκληρώνει το τέλος της «μόρφωσης για όλους», και πραγματοποιεί έγκαιρα τον κοινωνικό ιεραρχικό διαχωρισμό της πνευματικής (ανώτερης) με τη χειρωνακτική

(κατώτερη) εργασία.

Ο Στρατός αυτή την κοινωνική διάκριση έρχεται βίαια και παρά τις διαβεβαιώσεις για το αντίθετο, να την επιβάλλει στους νέους.

Και πράγματι οι μορφωμένοι —πτυχιούχοι και άλλοι «κοινωνικά σημαντικοί» — είναι για τον στρατό όπως και για την κοινωνία ξεχωριστοί. Ακόμα και με το «δικαίωμα» στην τμηματική θητεία. Στο άρθρο 12, §7, αφήνεται στην κρίση της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας η «αξιοποίηση» ακόμα και εκτός στρατού των στρατευσίμων «ειδικών προσόντων». Και μάλιστα ενίοτε με αμοιβή...

Απ' την άλλη η απόγνωση του φαντάρου που συχνά δεν βρίσκει άλλη διέξοδο πέρα απ' την «κοπάννα», ανυποταξία - λιποταξία κρίνονται ως ποινικά αδικήματα και τιμωρούνται σκληρότερα.

Ο στυγνός ορθολογισμός του Νόμου δεν προβλέπει ούτε καν τις ειδικές αναβολές για λόγους «δυσπροσαρμοστικότητας» όπως αρκετά χρόνια νωρίτερα οι ίδιοι οι στρατιωτικοί ψυχίατροι πρότειναν, έχοντας ηθικό πρόβλημα με τα 6 χιλιάδες «τρελόχαρτα» που προσυπεγράφαν.

Χωρίς καμιά διάθεση υποκατάστασης των ενδιαφερομένων, το μόνο που μένει να επαναφέρουμε, δανειζόμενοι απ' τα συνθήματα της εποχής των «κουκουλοφόρων» φαντάρων, είναι να ξαναφωνάσουμε. Όσο υπάρχουν τούτοις... θα είμαστε απάτσι.

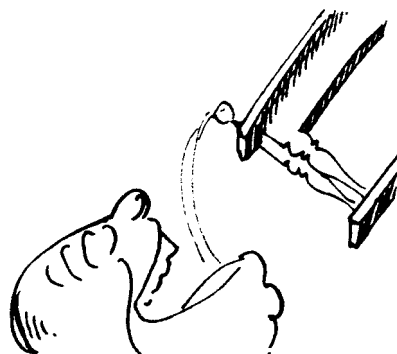
Δ.Τ.

Κρεατομηχανές

Από το 1980 μέχρι σήμερα, στον Περσικό κόλπο σκοτώθηκαν 14 Έλληνες ναυτικοί και τραυματίστηκαν 19. Μέχρι τις 28.10.87 είχαν χτυπηθεί 108 ελληνικής πλοιοκτησίας πλοία εκ των οποίων τα 36 με ελληνική σημαία. Ανήκαν κυρίως στους κ.κ. Λιβανό, Χατζηελευθεριάδη και Χατζηγιάννου.

Να πώς «απαντά» στη νέα επικερδή αυτή κρεατομηχανή ο πρωτοπουργός μας: «Είμαστε περήφανοι για τα επιτεύγματα των Ελλήνων ναυτιλών. Χαιρόμαστε επίσης για τη συμπεριφορά τους στις διεθνείς θάλασσες, δεν τη χαρακτηρίζει κανένας είδος σωβινισμού...» Στην τελευταία του παρατήρηση ο πρόεδρος θα εννοεί, προφανώς, την «ισότητα ευκαιριών» Ελλήνων και τριτοκοσμικών στο θάνατο...

Δ.Τ.

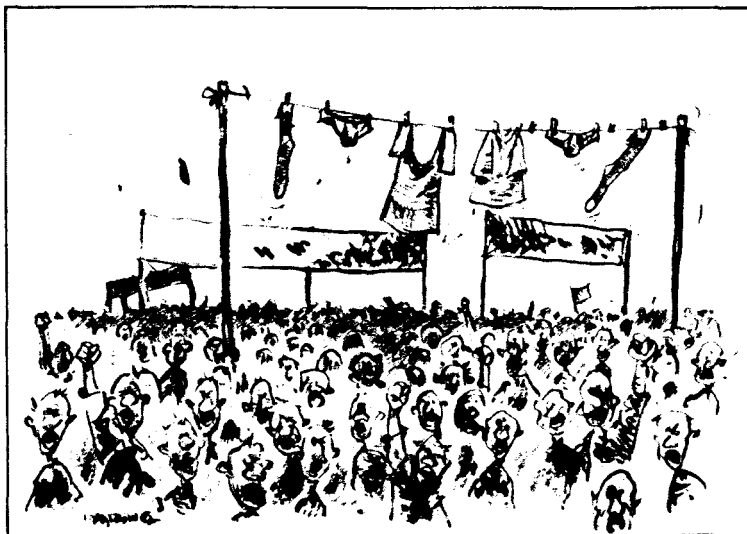
Λοκ-άουτ εναντίον κατάληψης

Σε κατάληψη των τριών εστιών προχώρησαν οι φοιτητές που μένουν στις φοιτητικές εστίες της Θεσσαλονίκης. Η κατάληψη άρχισε στις 7 Ιανουαρίου με την αφαίρεση των καρτών εργασίας των εργαζομένων. Αφορμή στάθηκε το λοκ-άουτ των εργαζομένων στις υπηρεσίες των εστιών, με αποτέλεσμα να σταματήσει η παροχή ζεστού νερού, η διανομή φαγητού, τα τηλέφωνα κ.λπ. Το λοκ-άουτ ξεκίνησε από το σωματείο εργαζομένων της λέσχης, επειδή, κατά τους ίδιους, ο σύλλο-

γος των φοιτητών έδειξε ανάρμοστη συμπεριφορά παίρνοντας τα κλειδιά άδειων δωματίων και μοιράζοντάς τα σε φοιτητές που τα είχαν ανάγκη.

Η πραγματική, βέβαια, βάση της διένεξης βρίσκεται αλλού. Πίσω από τη στάση των εργαζομένων είναι η διοίκηση του ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΝΕΟΤΗΤΑΣ, που έχει εμφανίσει την προσπάθεια «εκκαθάρισης» των εστιών σαν αντίθεση μεταξύ φοιτητών και εργαζομένων.

Γ.Ρ.

Από τη Λήμνο

Από την «Ελευθεριακή κοινότητα φαντάρων Λήμνου» πήραμε την παρακάτω καταγγελία.

«Η εβδομάδα που πέρασε μετά τη διανομή της προκήρυξης μας στη Μύρινα της Λήμνου είχε τα χαρακτηριστικά του αυθαίρετου ελέγχου της ζωής των οπλιτών, όπως και της καταστολής στα τάγματα. Με ανόητα προσχήματα (του στυλ «κλάπη-καν σφαίρες», «έλεγχος για πορνοπεριοδικά») άνοιξαν τους στρατιωτικούς και τους πολιτικούς σάκους(!) μας, ελέγχοντας και καταγράφοντας τα βιβλία και περιοδικά που διαβάζουμε. Αλλού, βέβαια, ήταν η αιτία, πράγμα που φάνηκε από τις απρόσμενες «βόλτες» που έκανε εκείνη τη βδομάδα ο ταξίαρχος του νησιού κ. Τομαδάκης από όλα τα τάγματα. Με υπερεθνικιστικά και πολεμοχαρή επιχειρήματα απάντησε στα συνθήματα αδελοφοποίησης με τον τουρκικό λαό που περιείχε η προκήρυξη. Ακόμα, έφτασε στο σημείο να μιλήσει για «πράκτορες των Τούρκων», ενώ έντεχνα προσπάθησε να συνδέσει την προκήρυξη με το γεγονός ανεύρεσης σφαιρών στο αεροδρόμιο της Λήμνου!. Επίσης, είπε ότι ο Μ. Μαραγκάκης στην πολιτική του ζωή είχε τεκέδες(!) επειδή στην προκήρυξη ταχθήκαμε αλληλέγγυοι με τους αντιρρησίες συνείδησης. Μίλησε ακόμα ενάντια στην ελεύθερη πολιτικοκοινωνική έκφραση του φαντάρου μέσα από τους γνωστούς τρόπους της αναφοράς ή της δημοσίευσης κειμένων σε εφημερίδες.

«Όλα τούτα είναι δείγματα της φριχτής ζωής που κάνουν στο παγωμένο νησί της Λήμνου.

«Καταγγέλλουμε τις τρομοκρατικές αυτές πρακτικές που χρησιμοποιούν τα στρατοκρατικά όργανα του κράτους για να καταστείλουν κάθε ελεύθερη φωνή. Συμπερασματικά στον αγώνα των αντιρρησιών συνείδησης όπως και σε κάθε οπλίτη συνάδελφο που διεκδικεί το δικαίωμά του στη ζωή».

Το γκαράζι του πολιτισμού

του Περικλή ΚΟΡΟΒΕΣΗ

Κάθε φορά που πηγαίνω σε κάποιο από τα αρχαιολογικά μας μουσεία, νιώθω την τρισχιλιετή μοναξιά του εκθέματος στην πλάτη μου. Κατά κανόνα είμαι ο μόνος Έλληνας. Ακόμα και οι φύλακες έχουν χάσει τη συνήθεια να μιλάνε ελληνικά στη δουλειά τους και πρέπει να τους πεις «I AM GREEK» για να σ' αφήσουν να περδάσεις τζάμπα.

Δεν ξέρω τι θα έδειχνε μια δημοσκόπηση σήμερα στην Ελλάδα για το βαθμό της «αρχαιογνωσίας μας» και της «αυτοκινητογνωσίας μας». Είμαι σίγουρος όμως, όσο και αν αυτό μπορεί να θεωρηθεί αντιεπιστημονικό, πως κανείς δε θα μπέρδευε ένα AUDI μ' ένα FIAT, ενώ δε θα μπορούσα να ισχυριστώ το ίδιο για τον Αισχύλο και τον Αισχίνη.

Κι εδώ βέβαια, έχουμε ένα θρίαμβο της πολιτιστικής μας πολιτικής. Ο έπαινος ανήκει σ' όλες τις κυβερνήσεις που η μια συμπληρώνει την άλλη. Η πολιτεία έχει φροντίσει να παραδώσει την ερμηνεία του αρχαίου θεάτρου στην κ. Βουγιουκλάκη, την Παιδεία στον εκάστοτε κ. Πρίξ και τ' αρχαία μας στους εργολάβους.

Το σύνθημα του ΠΑΣΟΚ, «Η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες», για κάποιον καλοπροαίρετο μικρομεσαίο, θα μπορούσε να είχε και την ερμηνεία, πως η ιστορία μας, ο πολιτισμός μας, όχι σαν μουσειακή ή βιβλιογραφική αναφορά, αλλά σαν χώρος που κράτησε μια γλώσσα για αιώνες και διέσωσε μνημεία μοναδικών πολιτισμών, επιτέλους θα έβρισκε την πραγματική του σημασία και η όποια έννοια Εθνικής Ανεξαρτησίας θα ήταν αδιανόητη χωρίς την κυριαρχία του παρελθόντος.

Αλλά στην Αθήνα-Αουσβιτς (κατά Γ. Ιωάννου το ανάγνωσμα) εκεί που το κράτος φρόντιζε να παρκάρει 630 αυτοκίνητα στην πλατεία Κοτζιά, η ιστορία εμφανίστηκε σαν βρυκόλακας για μια ακόμα φορά. Πάνω από 460 τάφοι από τη γεωμετρική μέχρι την υστερορωμαϊκή περίοδο, δυο αρχαίοι δρόμοι (ο ένας η Αχαρνική οδός), εργαστήρια κεραμικής, καμινιά, αποθέτες. Η όλη περιοχή, συνέχισε και στοιχείο του ακόμα άλυτου παζλ της αρχαίας Αθήνας, που πάνω της έχουμε ρίξει τα τσιμέντα μας.

Τα ευρήματα συγκίνησαν τόσο πολύ τους αρμόδιους παράγοντες που αποφάσισαν πως οι αρχαιότητες είναι ιδανικό μέρος για την κατασκευή ενός τε-

τραώροφου υπόγειου γκαράζ. Αυτές τις μέρες, σύμφωνα με τις εξαγγελίες, πρέπει ν' αρχίσει η κατασκευή. Ένας χώρος 140 τ.μ., όσο περίπου και ένα διαμέρισμα, θα διατεθεί από το γκαράζι για να εκτεθούν μερικά από τα ευρήματα. Η γενναιοδωρία του Κράτους είναι συγκινητική. Δέκα αυτοκίνητα θα θυσιάσουν τις παρκέρες τους.

Το εντυπωσιακό δεν είναι το έγκλημα. Είναι η ηλιθιότητα σ' όλα τα επίπεδα. Καταστρέφεται οριστικά ένας χώρος που συγκεντρώνει σε μνημεία την ιστορία της Αθήνας πολλών αιώνων για να προσφέρει 630 θέσεις παρκαρίσματος. Δηλαδή 630 καβγάδες τη μέρα. Τα εκατοντάδες χιλιάδες άλλα αυτοκίνητα θα συνεχίσουν να σταθμεύουν πάνω στα κεφάλια μας.

Αν υπήρχε το παραμικρό σχέδιο διάσωσης της Αθήνας, αρχαίας ή νέας, αυτό θα ήταν ενιαίο. Αν η αρχαία Αθήνα ξεθαβόταν τότε θα μας έδινε έναν τεράστιο πνεύμονα εκεί που η σύγχρονη πόλη τον χρειάζεται πιο πολύ. Στο κέντρο της. Από Κεραμεικό μέχρι

χιλιάδες τον Εθνικό Κήπο, θα μπορούσαμε να είχαμε μια συνεχή ζώνη πράσινου. Οι μελέτες που έχουν γίνει δεν αφήνουν καμιά αμφιβολία για τη σοβαρότητά τους και γι' αυτό παραμένουν πάντα αναξιοποίητες.

Μιλώντας ακόμα και με καθαρά οικονομικούς όρους, αν υπάρχει κάποια επένδυση της προκοπής στην Ελλάδα, είναι οι αρχαιότητες, ο ήλιος, η θάλασσα. Δηλαδή αυτά που καταστρέφουμε με συστηματική μανία. Η εικόνα που δίνει η Αθήνα, είναι του σκάφους που βυθίζεται. Η λεηλασία του χώρου, της ατμόσφαιρας, του φωτός, της γης, ονομάζεται πολιτική. Στο σημείο που οι αντιδράσεις είναι ανύπαρκτες (ακόμα και με τους θανάτους του καλοκαιριού) σημαίνει πως αυτή η πολιτική έχει γίνει πιο αποδεκτή με τη νομοτέλεια φυσικού φαινομένου.

Χωρίς αμφιβολία πια. Η Ελλάδα ανήκει στ' αυτοκίνητά της. Το επόμενο βήμα είναι να γίνει γκαράζ η Ακρόπολη.

Π.Κ.

Τα θύματα του «σωφρονισμού»

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Προς το περιοδικό
«ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ»
Αθήνα

Αξιότιμε κύριε Διευθυντά,

Παρά την τρομοκρατία που καθημερινά μας ασκείται από τους δεσμοφύλακες μας, βρίσκουμε το θάρρος να σας στείλουμε κρυφά μέσα από το κάτεργο που βρισκόμαστε αυτή την καταγγελία μας, όχι για να επαναλάβουμε τις πασίγνωστες λεπτομέρειες της Σωφρονιστικής μας αθλιότητας, αλλά για να εκφράσουμε την αγωνία μας για τη ζωή ενός συγκρατούμενού μας που κινδυνεύει από την εγκληματική αδιαφορία των αρμοδίων υποτιθεμένων Σωφρονιστών μας. Συγκεκριμένα, εδώ και οκτώ μήνες στο κελί Νο 40 της τρίτης (Γ') πτέρυγας όπου βρισκόμαστε παραμένει καθηλωμένος ο 28χρονος συγκρατούμενός μας **ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΑΣΙΟΒΑΣΙΛΗΣ**, ο οποίος πάσχει από διπλό κάταγμα στο πόδι που δεν τρέφει (φιλοδώρημα των ανακριτών του) με συνέπεια να έχει αχρηστευθεί το πόδι του. Για την περίπτωση αυτή του έχει συστηθεί φυσιοθεραπεία, η οποία δεν του γίνεται παρά τις απεγνωσμένες του εκκλήσεις προς τον Διευθυντή της φυλακής **ΝΙΚΟ ΠΑΠΑΔΟΓΟΥΛΑ**. Επιπλέον, ο ίδιος συγκρατούμενός μας έχει εγκυβληθεί με βουλωμένο το σωλήνα της κυστεοστομίας του, που συνεπάγεται κίνδυνο γάγγραινας, για τον οποίο επίσης παραμένει αδιάφορος ο Διευθυντής της φυλακής **ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΑΔΟΓΟΥΛΑΣ**.

Παρά τα συνεχή διαβήματά του προς τον Διευθυντή της φυλακής και προς τον Εισαγγελέα, ο εξουθενωμένος συγκρατούμενός μας δεν εισέπραξε απλώς την αδιαφορία τους αλλά και την πασίγνωστη προκλητική συμπεριφορά του διευθυντή **ΝΙΚΟΥ ΠΑΠΑΔΟΓΟΥΛΑ**, ο οποίος τον εξύβρισε με όση ειρωνεία του επιτρέπουν εν λευκώ οι πολιτικοί προϊστάμενοί του. Είναι δε γνωστός ο βίος και η πολιτεία του Διευθυντή **ΝΙΚΟΥ ΠΑΠΑΔΟΓΟΥΛΑ** από αμέτρητες καταγγελίες που δημοσιεύτηκαν για αυτόν, αλλά και από άλλες τόσες Υπηρεσιακές αναφορές που έφθασαν μέχρι τα χέρια του **ΑΝΤΩΝΗ ΛΙΒΑΝΗ** αλλά και μέχρι τα χέρια του ίδιου του Πρωθυπουργού **ΑΝΔΡΕΑ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ**, για να πνιγούν μέσα στα θαλά κανάλια που ανέκαθεν συγκαλύπτουν βασανιστές! Εκείνο που προέχει αυτή τη στιγμή είναι η κινητοποίηση **ΟΛΩΝ** για τη σωτηρία του συγκρατούμενού μας **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΑΣΙΟΒΑΣΙΛΗ!!!** Τα κάτεργά μας είναι γεμάτα από σακάτικα θύματα βάρβαρων ανακριτών. Ο τριαντάχρονος συγκρατούμενός μας **ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΟΥΝΕΛΗΣ**, τυφλός από την κτηνωδία των ανακριτών του και την εγκληματική αδιαφορία των ανθρωποφύλακων του, περιφέρεται με το άσπρο του μπαστούνάκι ανάμεσά μας εξακολουθώντας να μας θυμίζει το ανθρώπινο χρέος μας για την αποτροπή της αναπαραγωγής ζωντανών νεκρών στην οποία επιδίδεται το Παπανδρεϊκό σύστημα!!!

Κανένας φόβος δεν συγχωρείται να διακατέχει κανέναν μπροστά στην οριακή κατάσταση των ημερών μας και πρώτοι εμείς μέσα από τα κελιά μας και κάτω από τους βούρδουλες των βασανιστών μας αρνούμαστε να αδιαφορήσουμε για την τύχη ενός συνανθρώπου μας, αρνούμενοι να τρομοκρατηθούμε από τον όποιο **ΠΑΠΑΔΟΓΟΥΛΑ**, για την όποια —παιδί— Παπανδρεϊκή αθλιότητα:

Ο συγκρατούμενός μας: **ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΤΑΣΙΟΒΑΣΙΛΗΣ**
ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΖΗΣΕΙ. ΒΟΗΘΗΣΤΕ ΤΟΝ!!!

Οι κρατούμενοι της Γ' πτέρυγας φυλακής Κορυδαλλού
ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ
ΣΩΤΗΡΗΣ ΚΑΙΣΑΡΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

Η επώνυμη και θαρράλλια καταγγελία τριών κρατούμενων από τις φυλακές Κορυδαλλού μας θυμίζει ότι το απάνθρωπο καθεστώς συνεχίζεται και μάλιστα όχι μόνο στα γνωστά κολαστήρια τύπου Κέρκυρας αλλά και στις «προνομιούχες» φυλακές της πρωτεύουσας.

Η Κατερίνα Ιατροπούλου, με αφορμή αυτή την καταγγελία αναφέρεται στο καθεστώς κράτησης και περιθαλψης, καθώς και στα νόμιμα ευεργετήματα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αλλά στην πραγματικότητα έχουν αχρηστευθεί.

Οι κρατούμενοι, που αναφέρονται στην καταγγελία προς το περιοδικό, Τασιοβασίλης και Κουνέλης είναι πράγματι σ' αυτή την κατάσταση. Για τον Κουνέλη ξέρουμε επιπλέον ότι τυφλώθηκε μέσα στη φυλακή, αποτέλεσμα της αδιαφορίας και ακολουθίας της πλημμελούς ιατρικής περίθαλψης. Εκτίει μια συγχωνευτική ποινή 6 χρόνων και θα μπορούσε να του είχε δοθεί χάρη. Ή θα ήταν δυνατό να ελευθερωθεί αν ίσχυε ο θεσμός του Δικαστηρίου Εκτελέσεως Ποινών, ή αν είχαν δοθεί τέτοιες αρμοδιότητες στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο του τόπου έκτισης της ποινής.

Διότι επί του παρόντος, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, μπορεί να διεκδικήσει την ελευθερία του μονάχα αν συμπληρώσει τα 2/3 της ποινής του. Δηλαδή μέχρι τέλους Γενάρη πρέπει να περιμένει για να συμπληρώσει τις τυπικές προϋποθέσεις.

Στο νέο σχέδιο νόμου του Σωφρονιστικού Κώδικα υπάρχει διάταξη λειτουργίας αυτού του δικαστηρίου εκτελέσεως ποινών, που είπαμε προηγουμένως, με αρμοδιότητες επέμβασης σε όλες τις περιπτώσεις εκτέλεσης της ποινής.

Βέβαια στη φυλακή υπάρχουν πολλές παρόμοιες ή και χειρότερες περιπτώσεις κρατουμένων. Ιδιαίτερα συγκλονιστικές είναι αυτές των υπερηλικών, πάνω από 70 χρόνων δηλαδή, που δε διακόπτεται η ποινή τους λόγω «ανηκέστου βλάβης». Τέτοια περίπτωση είναι για παράδειγμα του κρατούμενου **Κώστα Σαλπαδήμα**, που στα 75 χρόνια, πάσχοντας

από καταρράκτη στο ένα του μάτι και φυματίωση, πηγαίνει στη «Σωτηρία», χωρίς προοπτικές απελευθέρωσής του. Απ' ό,τι ξέρω μέχρι στιγμής, όλες οι αιτήσεις του για διακοπή της ποινής του δεν έχουν γίνει δεκτές!

Και δε συζητάμε βέβαια για τη χάρη. Κανονικά και ο Κουνέλης, που είναι πια τυφλός, έχει ειδικές ανάγκες και χρειάζεται μια ανθρώπινη βοήθεια για να μπορέσει απλώς να επιβιώσει, θα πρέπει να βρίσκεται μόνιμα στο Νοσοκομείο Κρατουμένων. Το ίδιο ισχύει και για τον **Τασιοβασίλη** και για το γέροντά.

Όμως και στο νοσοκομείο τα πράγματα δεν είναι καλά. Υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις στο νοσηλευτικό προσωπικό, αφού αντί για νοσοκόμους υπάρχουν φύλακες και ακόμη συμβαίνει να κρατούν σε ένα θάλαμο επτά φορείς AIDS κάτω από άθλιες συνθήκες.

Ειδικά για το πρόβλημα με τους επτά κρατούμενους φορείς πρέπει να πούμε ότι η κράτησή τους μέσα στο νοσοκομειακό περιβάλλον είναι απαράδεκτη ως προς τις πιθανότητες διάδοσης της αρρώστιας, διότι στο νοσοκομείο, ως γνωστόν, υπάρχουν ανοιχτά τραύματα, γόνιμο έδαφος για τη μετάδοση του ιού.

Όμως όλες οι αιτήσεις τους για αποφυλάκιση με εγγύηση απορρίπτονται με το αιτιολογικό ακριβώς πως αν απελευθερωθούν θα μεταδώσουν το AIDS στην κοινωνία! Φυσικά σ' αυτούς τους κρατούμενους δεν εφαρμόζεται καμία θεραπεία αφού δεν τους έχει εκδηλωθεί η ασθένεια, ούτε καν τους γίνεται μια ενημέρωση για την κατάστασή τους.

Είναι απλώς έγκλειστοι.

Είναι φανερό πως οι υπόλοιποι νοσηλευόμενοι κρατούμενοι υπό το κράτος της άγνοιας και του φόβου για το AIDS δυσανασχετούν.

Όμως το κύριο ζήτημα με το νοσοκομείο κρατουμένων παραμένει η χαμηλού επιπέδου άσκηση της ιατρικής και η δυσκολία με την οποία παραπέμπει σε αρμοδιότερες κρατικές κλινικές τους κρατούμενους ασθενείς.

Έτσι στο νοσοκομείο υπάρχουν δεκάδες κρατούμενοι, ιδιαίτερα με κατάρματα, που χωρίς φυσικοθεραπεία και άλλες φροντίδες παραμένουν ουσιαστικά αβοήθητοι και αθεράπευτοι.

Πώς λειτουργούν τα ευεργετήματα

Το άρθρο 105 του Ποινικού Κώδικα προβλέπει την απόλυση του κρατούμενου με τη συμπλήρωση των $\frac{2}{3}$ της ποινής του κάτω από τη βασική προϋπόθεση της «καλής διαγωγής», κάτι που εξαρτάται από τις θελήσεις του εκάστοτε διευθυντή της φυλακής. Επίσης, δεν αποτελεί υποχρέωση των φυλακών να αποστέλουν τους φακέλους των κρατουμένων όταν συμπληρώνουν τα $\frac{2}{3}$. Έτσι, στην πράξη ελάχιστοι φάκελοι προωθούνται για τους κρατούμενους που συμπληρώνουν τα $\frac{2}{3}$ και ακόμα λιγότεροι συνοδεύονται από ευνοϊκές εκθέσεις των φυλακών. Διότι πάντοτε στη ζωή της φυλακής θα βρεθεί κάποιο παράπτωμα ώστε να μη δικαιολογηθεί η πρόβλεψη για την ομαλή επανένταξη του κρατούμενου στην κοινωνία και είναι πάγια τακτική των κατά τόπους αρμόδιων συμβουλίων πλημμελειοδικών να αποφεύγουν να δίνουν αυτό το ευε-

γέτημα και συνήθως «χαρίζουν» 2 ή 3 μήνες ποινής αλλά με επαχθείς περιοριστικούς όρους. Δηλαδή για 3 χρόνια να δίνει ο αποφυλακισμένος το παρών και να του απαγορεύεται η έξοδος απ' τη χώρα...

Πέρα απ' την «καλή διαγωγή» και την ευαισθησία των αρχών της φυλακής υπάρχουν και άλλες προϋποθέσεις δευτερεύουσες, όπως η φύση του αδικήματος.

Οι «λόγοι υγείας»

Μπορεί να αποφασιστεί διακοπή της ποινής λόγω ανηέστου βλάβης, που στην πραγματικότητα λειτουργεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μάλιστα με τον όρο της φρούρησης του κρατουμένου στο νοσοκομείο που θα μεταφερθεί. Δηλαδή ενώ η έκτιση της ποινής δε συνεχίζεται και ο χρόνος νοσηλείας σε ένα νοσοκομείο δεν προσμετράται, ο ασθενής φρουρείται, άρα κρατείται. Ακόμη πιο σπάνια μπορεί κάποιος να εξασφαλίσει την «οίκου νοσηλεία» αφού για κάτι τέτοιο απαιτείται σειρά προϋποθέσεων.

Αλλά ας ξαναέρθουμε στην περίπτωση του τυφλού **Κουνέλη**. Πράγματι, διακόπηκε η έκτιση της ποινής του και μεταφέρθηκε σ' ένα νοσοκομείο, κατόπιν το αρμόδιο δικαστήριο ερμήνευσε στενά την υπόθεση λαμβάνοντας υπόψη και τη γνωμάτευση του νοσοκομείου: ότι δεν μπορεί να τον βοηθήσει περισσότερο — είναι τυφλός πια!

Έτσι η λογική λύση για τον **Κουνέλη**, που ήταν να εισαχθεί σ' έναν «οίκο τυφλών» ώστε να μάθει να ζει και να κινείται σαν τυφλός, δεν ικανοποιήθηκε αφού η στενή ερμηνεία περί ανηέστου δεν την προβλέπει την περίπτωση αυτή, αλλά προϋπο-

θέτει τη μεταφορά σε νοσοκομείο για θεραπεία. Όμως στις περιπτώσεις των **Σαλπαδήμα** και **Κουνέλη**, άτομα με ειδικές πλέον ανάγκες, η παρούσα νομοθεσία δε δίνει λύσεις.

Άρα η συγκρότηση ενός ειδικού δικαστηρίου που λέγαμε και πιο πριν είναι παραπάνω από αναγκαία για να δίνει κάποιες λύσεις σε αυτές τις καταστάσεις, πέρα απ' τις στενές, απάνθρωπες, σημερινές δεσμεύσεις.

Η χάρη

Υπάρχει βέβαια και η χάρη. Αυτή θα μπορούσε να δίνεται και έτσι να καλύπτονται καταστάσεις σαν τις προαναφερθείσες που οι άλλοι νόμοι δεν καλύπτουν.

Εκεί δηλαδή που οι παρούσες διατάξεις περί ανηέστου βλάβης ή περί συμπλήρωσης $\frac{2}{3}$ δεν είναι δυνατόν να εφαρμοστούν, θα μπορούσε να δίνεται χάρη. Άλλωστε η εφαρμογή του μέτρου της χάριτος βασίζεται στην επείκεια και την υπέρβαση αυτών ακριβώς των δυσκολιών και των στενών ερμηνειών των άλλων διατάξεων, για να χορηγείται σε τέτοιες περιπτώσεις και να τις αμβλύνει.

Τα τελευταία χρόνια μια αίτηση χάριτος έχει γίνει δεκτή απ' τον Πρόεδρο και αυτή για την γνωστή περίπτωση του χουντικού Κουρκουλάκου και ενός ετοιμοθανάτου από λευχαιμία μικροποινίτη.

Αντίθετα, στις φυλακές παρατηρείται μια σκληρήνση. Ο Κορυδαλλός έχει φρακάρει. Τα κρεβάτια στις φυλακές σήμερα βγαίνουν στους διαδρόμους, δε χωράνε τα κελιά. Σ' όλες τις φυλακές και όχι μόνο στη χώρα μας αλλά και στην Ευρώπη οι φυλακές είναι υπερπλήρεις. Και για

λόγους προληπτικούς, παραδειγματικούς και άλλους, όλο και λιγότερο τίθενται σε εφαρμογή μέτρα επείκειας ώστε να αποσυμφορήσουν την αφόρητη κατάσταση στις φυλακές. Θέλω να τονίσω εδώ πως αυτά τα φαινόμενα δεν έχουν σχέση με την αύξηση της λεγόμενης εγκληματικότητας, αλλά κυρίως με πολιτικές ξεπεράσματος της γνωστής κοινωνικής και οικονομικής κρίσης. Ενώ δηλαδή το 1981 υπήρξε μια δίκαιη καταρχήν άποψη για την προφυλάκιση και σε πολλές περιπτώσεις, στις περισσότερες, δόθηκε η δυνατότητα των εγγυήσεων, σήμερα ο κανόνας είναι η προφυλάκιση. Έτσι μένουν προφυλακισμένοι συνήθως για ένα χρόνο οι άνθρωποι πριν δικαστούν και κατά κανόνα ελάχιστοι αποφυλακίζονται μετά το 18μηνο.

Εκτός, όμως, απ' τον υπερπληθυσμό που όπως είπαμε είναι αποτέλεσμα της ελάχιστης εφαρμογής των περιοριστικών όρων και της κατά κανόνα επιβολής της προφυλάκισης, υπάρχει και το μεγάλο θέμα των όλο και πιο αυστηρών ποινών προς τα οικονομικά αδικήματα — κλοπές δηλαδή και μάλιστα των ανηλίκων, 10-15 χρόνια για μια κλοπή.

Να προσθέσουμε ακόμη τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης μέσα στις φυλακές όπου το ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε κρατούμενο για τη διατροφή του δε φτάνει ούτε στις 300 δρχ. ημερησίως. Απ' αυτή την άποψη ο Κορυδαλλός είναι σε καλύτερη μοίρα, αφού εκεί ο κρατούμενος ζει στην ουσία απ' τα τρόφιμα-δέματα των συγγενών του. Στις περιφερειακές φυλακές η κατάσταση της διατροφής και της περιθαλψής είναι τραγική.

Υποσιτισμός και χρόνιες παθήσεις, χαλασμένα δόντια και μιζέρια, περιορισμός στην αλληλογραφία και στα επισκεπτήρια, συχνά μένουν σκελετοποιημένοι, ρακένδυτοι και χωρίς τσιγάρα, όπως στην Κέρκυρα, που πρόσφατα επισκέφθηκα.

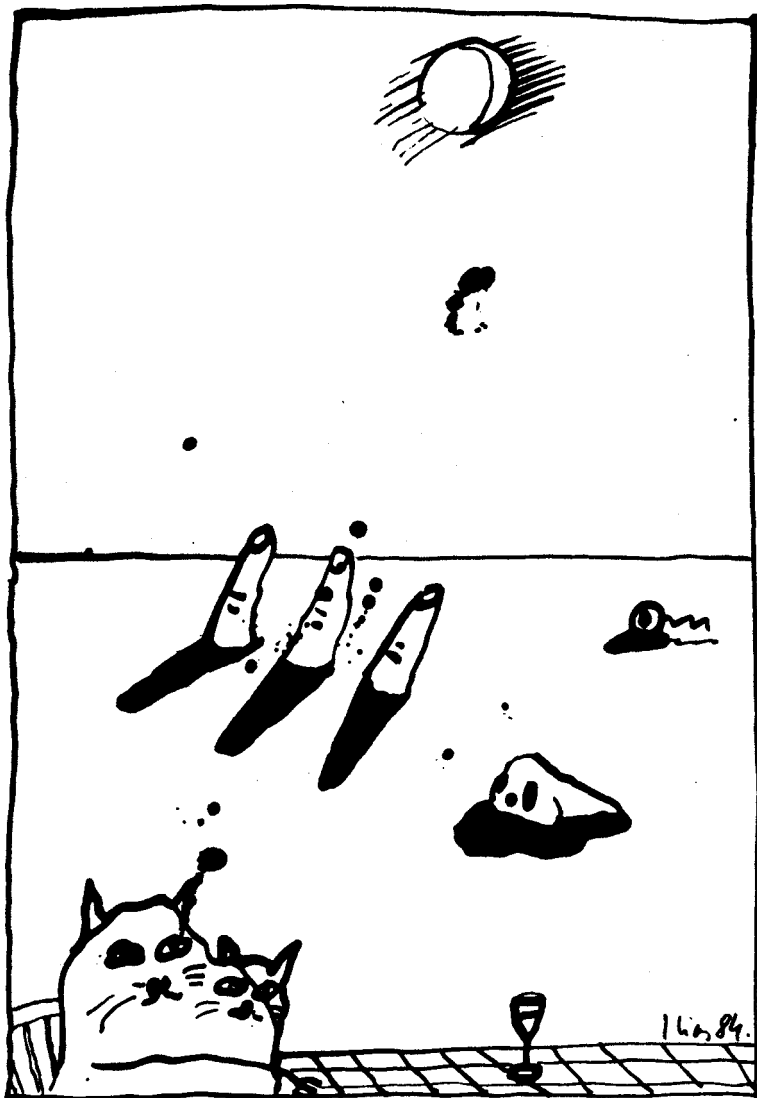
Ένα γεύμα το μεσημέρι, το βράδυ γιαούρτι, ένας παθολόγος-επισκέπτης, ένας οδοντίατρος και ένας σπανιότερα επισκεπτόμενος ψυχίατρος για ολόκληρες τις φυλακές Κορυδαλλού, δηλαδή 700 άτομα.

Σήμερα υπάρχει μόνο ένα νοσοκομείο κρατουμένων, ο «Άγιος Παύλος», οι επαρχιακές φυλακές στέλλουν τα βαριά περιστατικά στα τοπικά κρατικά νοσοκομεία. Μπορούμε να καταλάβουμε πως η γραφειοκρατία για τη μεταφορά ενός κρατούμενου επιβαρύνει την όποια πάθησή του.

Μέσα σ' όλο αυτό το κλίμα που περιγράψαμε είναι φανερό πως η τιμωρία του εγκλεισμού δεν είναι η μόνη για τους κρατούμενους. Και να σκεφτείτε πως ο νέος υπό καθιέρωση σωφρονιστικός κώδικας θα απαγορεύσει τα δέμα προς τους φυλακισμένους!

Κατερίνα ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Χρήστος Ρούσσος: Ο εγκληματίας πετιέται στη φυλακή

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ο επίμονος και μακροχρόνιος αγώνας σου (απεργία πείνας, αίτηση χάριτος και πρόσφατα η έκδοση του βιβλίου σου «Εγώ ο άγγελος που σκότωσα τον εραστή μου...») φανερώνουν έναν άνθρωπο με ανεξάρτητα αποθέματα για ζωή, έναν άνθρωπο που αρνείται να δεχτεί παθητικά τη «μοίρα» που του προδιέγραψε ένα στρατοδικείο δεκατρία περίπου χρόνια πριν. Από πού αντλεις αυτή τη δύναμη, όχι μόνο να επιβιώνεις στη φυλακή, αλλά και να δημιουργείς (να ζωγραφίζεις, να γράφεις κ.λπ.);

Χρήστος ΡΟΥΣΣΟΣ: Στο μέχρι τώρα διάστημα της κράτησής μου, που πλησιάζει τα δεκατρία χρό-

νια, έχω δει συγκρατούμενούς μου ν' αυτοκτονούν, να τρελαίνονται ή να πεθαίνουν από κάποια ασθένεια. Βεβαίως η συντριπτική πλειοψηφία αντέχει, επιβιώνει. Κάθε άνθρωπος έχει έμφυτο το ένστικτο της αυτοσυντήρησης που του υπαγορεύει, κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες, τρόπους για να καταφέρει να επιβιώσει. Το θέμα όμως δεν είναι απλά να επιβιώσει κάποιος στη φυλακή, αλλά να επιβιώσει με αξιοπρέπεια διατηρώντας τη ζωτάνια και την ανθρωπιά του.

Από πού όμως ν' αντληθεί δύναμη για να διαφυλαχθούν αυτές οι ανθρώπινες αξίες, όταν στη φυλακή τα πάντα γύρω σου σε κατα-

Μερικές φορές η τελεσίδικη απόφαση ενός στρατοδικείου και η απομόνωση πίσω από τα τείχη της φυλακής δεν αρκούν για να εμποδίσουν την εξέλιξη ενός ανθρώπου και αυτήν ακόμη την «αυθυπέρβασή» του. Ο Χρήστος Ρούσσος με τον προσωπικό του αγώνα πέρασε το χειμώνα και πρόσφατα με την έκδοση του βιβλίου του «Εγώ ο άγγελος που σκότωσα τον εραστή μου» δείχνει ότι πίσω απ' την εικόνα του «εγκληματία», που επιπόλαια κατασκευάζει συχνά η Εξουσία, κρύβονται Άγγελοι που με νύχια και δόντια παλεύουν να πατήσουν και με τα δυο τους πόδια στη γη.

Ο Χρήστος Ρούσσος, απ' ό,τι φαίνεται, δεν έχει διαβρωθεί από τη σκληρή πραγματικότητα και τη ρουτίνα της φυλακής. Αν η Πολιτεία του έχει απαγορεύσει μέχρι στιγμής την επανένταξή του στην κοινωνία, εκείνος συνεχίζει να ελπίζει ότι θα ξαναβρεθεί ανάμεσα στους «ελεύθερους ανθρώπους».

Όπως λέει ο ίδιος στο βιβλίο του: «Ο πραγματικός όμως επίλογος της υπόθεσής μου θα είναι η αποφυλάκισή μου που θα με φέρει σε μια κοινωνία πολύ διαφορετική από εκείνη που ήξερα κάποτε, πριν τόσα χρόνια. Θα 'μαι και γω τόσο μα τόσο διαφορετικός...».

πιέζουν, σε καταθλίβουν και επιδιώκουν την εκμηδένιση της προσωπικότητάς σου; Εδώ είναι που ο κρατούμενος θα πρέπει να αυτοκυριαρχηθεί και να θέσει σε λειτουργία το μυαλό του, για να μελετήσει και ν' αναλύσει την κατάσταση γύρω του, το σύστημα αυτό, που θέλουν να το λένε σωφρονιστικό. Και βεβαίως να κάνει τις επιλογές του, για να καταλήξει στο τι στάση θα πρέπει να κρατήσει απέναντι σ' αυτό.

Προσωπικά κατανοώντας κάποια πράγματα και βλέποντας ότι με το λεγόμενο σωφρονιστικό σύστημα επιδιώκεται η υποταγή και η ταπείνωση του ατόμου, επέλεξα να έχω μια ενεργητική στάση, ε-

να λλασσόμενη άλλοτε σε επιθετική και άλλοτε σε αμυντική, προκειμένου να εξασφαλίσω την αυτοπροστασία μου. Αυτός ο συνεχής αγώνας μου είναι που κρατάει ζωντανό το ηθικό μου και από αυτόν τον αγώνα αντλώ τη δύναμη που χρειάζεται για να μπορώ να διαβίω αξιοπρεπώς στη φυλακή. Ξέρω πως δεν είμαι εγώ από μόνος μου ο ανατροπέας ενός σωφρονιστικού συστήματος που κάθε άλλο παρά σωφρονίζει. Όμως αυτό δε σημαίνει ότι θα πρέπει να με κυριεύσει η απογοήτευση κάνοντάς με άτομο παθητικό απέναντι στις όποιες ελεεινές συνθήκες.

Από το βιβλίο μου ίσως φαίνε-

ται ότι είχα αδύνατο χαρακτήρα. Όμως δεν είναι έτσι. Απλώς ήμουνα ανώριμος. Δεν είχα την απαιτούμενη ωριμότητα για ορθές και ρεαλιστικές σκέψεις και αποφάσεις και κάπου δε μπορούσα να τιθασεύσω τον υπερσυναισθηματισμό μου. Βεβαίως τώρα πια αυτή η ανωριμότητα ανήκει στο παρελθόν. Σ' ένα παρελθόν που θέλω να μη φέρνω στο μυαλό μου, γιατί με πληγώνει.

■ Το χειμώνα του '87 με ιδιαίτερη επιμονή και αξιοπερίεργη αυτοπεποίθηση «δικειδίκησες» την εύνοια της Πολιτείας. Επικαλέστηκες τότε, πέρα από μια σειρά από ελαφρυντικά που στη δίκη σου δεν είχαν γίνει δεκτά, το δικαίωμά σου να έχεις εξελιχτεί μέσα σ' αυτά τα χρόνια, να έχεις αλλάξει... Πόσο προσωπική είναι η περιπτωσή σου;

Πόσοι άλλοι κρατούμενοι θα μπορούσαν να ισχυριστούν ότι τα χρόνια που πέρασαν τους διδάξαν, τους προβλημάτισαν...;

— Βεβαίως, το πρόβλημα ενός ατόμου θεωρείται προσωπική υπόθεσή του. Όταν όμως αυτό το πρόβλημα έχει να κάνει με κάποιες παραβιάσεις κοινωνικών κανόνων, τότε χάνει το χαρακτήρα του προσωπικού. Ιδιαίτερα για το έγκλημα, πιστεύοντας ότι είναι κοινωνικό παράγωγο, νομίζω ότι αυτόματα και ο εγκληματίας δε θα πρέπει να θεωρείται αποκλειστικός υπεύθυνος της πράξης του, αλλά να λαμβάνονται υπόψη και να δίνεται η πρόπουση βαρύτητα στις συνθήκες που κυοφόρησαν το έγκλημα. Γι' αυτόν το λόγο δε θα πρέπει να περιοριζόμαστε μόνο στο σχολιασμό του γεγονότος που μας κατέπληξε και μας έκανε να νιώσουμε αποτροπιασμό, ούτε στον ανθεματισμό του εγκληματία. Μια εγκληματική πράξη θα 'πρεπε να είναι αιτία προβληματισμού γιατί κάθε έγκλημα αποδεικνύει ότι κάτι δεν πάει καλά στον κοινωνικό χώρο που θα πρέπει να φτιάξει. Δυστυχώς όμως το έγκλημα καταλογίζεται αυστηρά σαν προσωπική υπόθεση. Ο εγκληματίας καταδικάζεται, πετιέται σε μια φυλακή και... τελειώσαμε. Ούτε ουσιώδης μέριμνα υπάρχει για το σωφρονισμό ούτε γίνεται προσπάθεια για την όσο το δυνατό συντομότερη επανένταξη του εγκληματία στην κοινωνία. Αποτέλεσμα: κυριαρχία της καταστολής και διαιώνιση του προβλήματος που ενεργεί διαβρωτικά.

Πιστεύω πως κάθε άνθρωπος που κάνει κάποιο κακό, το οποίο βεβαίως δεν προμελέτησε, μετανιώνει στη συνέχεια, όχι λόγω των συνεπειών που ακολουθούν, αλλά γιατί η πράξη του δεν ήταν αποτέλεσμα συνειδητής σκέψης, γιατί δεν ήταν κάτι ηθελημένο.

Ασφαλώς υπάρχουν πάρα πολλοί μετανιωμένοι στη φυλακή. Ό-

μως θα πρέπει να κατανοηθεί ότι η μετάνοια δεν είναι κάτι που μπορεί να το δείξει κάποιος. Η μετάνοια δε δείχνεται, είναι κάτι εσωψυχο. Αυτός που μετανιώνει για κάτι το νιώθει, αλλά δε μπορεί να το μεταδώσει στους άλλους για να το καταλάβουν κι εκείνοι και να το πιστέψουν. Είναι πολλοί οι μετανιωμένοι όπως είναι και ορισμένοι που λένε πως είναι αθώοι και πράγματι είναι, αλλά για τον α ή β λόγο δεν μπορούν να το αποδείξουν.

■ Κατά τη διάρκεια της απεργίας πείνας που έκανες πέρσι τον χειμώνα πολλοί «πνευματικοί άνθρωποι», αλλά και απλός κόσμος έδειξαν να κατανοούν και να συμμερίζονται τον αγώνα σου. Τι νομίζεις ότι ήταν αυτό που έκανε τóσους ανθρώπους να ευαισθητοποιηθούν;

— Καταρχήν θέλω να τονίσω ότι δε μου συμπαραστάθηκε κάποια συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων με συγκεκριμένο κοινωνικοπολιτικό στίγμα. Ήταν άνθρωποι από κάθε πολιτικό και κοινωνικό χώρο, άλλοι οργανωμένοι και άλλοι όχι. Για το λόγο αυτό δεν είναι δυνατό να εντοπιστεί τι συγκεκριμένα έκανε τον κόσμο να μου συμπαρασταθεί, γιατί τον καθένα τον συγκίνησε και τον άγγιξε κάτι διαφορετικό από την υπόθεσή μου. Βεβαίως δε θα πρέπει να ξεχνάμε

πόσο δίκαιο και λογικό ήταν το αίτημά μου. Ας μη λησμονούμε ότι δε ζητούσα να με κηρύξουν αθώο ούτε να με αποφυλακίσουν, αλλά να μειώσουν την ποινή μου από ισόβια σε εικοσαετή ή εικοσπενταετή κάθειρξη. Ζητούσα από την Πολιτεία να κάνει ηπιότερη, με τη διαδικασία απονομής χάριτος, τη ρατσιστική αντιμετώπιση που είχα από τους στρατοδίκες, που με καταδίκασαν σε ισόβια αρνούμενοι να δεχτούν κάποιο από τα ελαφρυντικά που είχα, μόνο και μόνο επειδή ήμουν ομοφυλόφιλος. Δεν πρέπει ακόμη να λησμονούμε το γεγονός ότι κανένα αδίκημα παρόμοιο με το δικό μου, που δράστης ή θύμα ήταν ομοφυλόφιλοι, δεν αντιμετωπίστηκε με τέτοια εξοντωτική ποινή. Η μεγαλύτερη ποινή που επιβλήθηκε ήταν είκοσι χρόνια και η μικρότερη οκτώ.

■ Αν και ομοφυλόφιλος, έτυχες ιδιαίτερα ευνοϊκής μεταχείρισης από σημαντική μερίδα του Τύπου. Το θεωρείς αυτό ένδειξη ότι κάτι έχει αλλάξει στη νεοελληνική κοινωνία; Είναι η κοινωνία μας έτοιμη να δεχτεί ομάδες και ανθρώπους που μέχρι τώρα απέρριπτε;

— Δυστυχώς όχι. Η πλειοψηφία της ελληνικής κοινωνίας δεν είναι τόσο ώριμη ώστε να δεχτεί ισότιμα ομάδες που τις λένε μειονότητες. Όμως ούτως ή άλλως οι μειονότητες είναι κάτι υπαρκτό στον

κοινωνικό χώρο κι εκείνο που θεωρώ βέβαιο είναι ότι, στην εξελικτική πορεία που διαγράφεται, αναγκαστικά θ' ακολουθήσει και η ελληνική κοινωνία. Τελικά θα γίνει δεκτική σ' όλα όσα δεν αποδέχεται τώρα.

Σαν ομοφυλόφιλος και μέλος του Α.Κ.Ο.Ε. έχω να πω, ότι το Απελευθερωτικό Κίνημα Ομοφυλόφιλων Ελλάδας δουλεύει προς αυτή την κατεύθυνση. Βοηθάει δηλαδή να επιτευχθεί η κοινωνική αποδοχή. Οι προσπάθειες είναι ποικίλες και κει που δίνεται ιδιαίτερη σημασία είναι στην πληροφόρηση της κοινής γνώμης ώστε να καλλιεργηθεί η απαραίτητη εξοικείωση. Γιατί έτσι σιγά-σιγά θα σπάσει ο πάγος, ώστε να ατονήσει και να εξαλειφθεί τελικά η προκατάληψη που είναι και το κύριο πρόβλημα.

■ Πώς περνάς το 24ωρό σου;

— Το 24ωρο ενός κρατούμενου είναι στερεότυπο στην καθημερινή του βάση και διακρίνεται από μια εξοντωτική ρουτίνα. Βεβαίως εξαρτάται από τη ζωντάνια που έχει ο κρατούμενος κι από τα ποικίλα ενδιαφέροντα που έχει για να ασχολείται. Μόνο έτσι μπορεί να ξεπερνά αυτή τη ρουτίνα της καθημερινής πεζότητας, της καθημερινής πεζότητας, της καθημερινής πεζότητας που απασιοδότης που πλανιέται στο κάτεργο. Να μπορεί να την ξεπερνά για να μην τον αγγίζει η δολοφονική της επιδραση.

Το προσωπικό μου 24ωρο, που αρχίζει πάντα στις έξι το πρωί, το περνώ με διάβασμα, με το να γράψω κάτι, ζωγραφίζοντας, κουβεντιάζοντας με κάποιο συγκατοούμενο, με το ν' ακούω ραδιόφωνο, με το διάβασμα της καθημερινής εφημερίδας. Τελευταία έχω στρέψει το ενδιαφέρον μου με ιδιαίτερο ζήλο σε βιβλία που έχουν να κάνουν με οικολογικά θέματα και περνώ αρκετές ώρες ασχολούμενος με αυτά. Ο κύκλος του προσωπικού μου 24ωρου κλείνει γύρω στις δέκα με το βραδινό ύπνο.

■ Ήδη περάσαμε το κατώφλι του νέου χρόνου. Τι θα είχες να ευχηθείς στους «ελεύθερους συνανθρώπους σου»;

— Μια ευχή που θα μπορούσα να πω είναι να κρατηθεί ζωντανή η όποια ελπίδα έχει ο καθένας και να γίνει δυνατή η πραγμάτωσή κάθε προσδοκίας του.

■ Πώς από δω και πέρα σκέφτεσαι να κλιμακώσεις τον αγώνα σου;

— Είναι αλήθεια πως κάνω πάρα πολλές σκέψεις πάνω σ' αυτό το θέμα. Μπορώ να πω πως με δυσκολία καταφέρνω να παραμερίσω για λίγο αυτές τις σκέψεις προκειμένου να σκεφτώ κάτι άλλο. Το μόνο που έχω να σας πω επί του παρόντος είναι ότι διατηρώ το κουράγιο μου και ελπίζω έχοντας υποβάλει μια νέα αίτηση χάριτος.

Μαρία ΚΑΣΤΟΡΑ
Μάρκης ΚΟΡΑΚΙΑΝΙΤΗΣ

'Ελληνες στο Βούπερταλ

Dezember 87 2. DM

Wuppertaler Stadtzeitung

Goldene Worte
"Im Namen des Volkes
Sexueller Mißbrauch
VoBo-Phobie
Lebendige Geschichte
Wohnen im Asyl
"up with people"
Zu Frankfurt
Bekennenrinnen
Termine
Kleinanzeigen

Ημερολόγιο

Δευτέρα 7.9.87: Κατ' εντολή της εισαγγελίας η αστυνομία συλλαμβάνει έναν νεαρό Έλληνα ως ύποπτο εμπρησμού ε-

νός σπιτιού όπου τρία άτομα είχαν καεί. Ο συλληφθείς είχε καταδικαστεί στο παρελθόν για εμπρησμό. Πάντως στην περίπτωση αυτή πρόκειται φανερά για απάτη σε βάρος ασφαλιστικής εταιρίας. Για

την τωρινή ενέργεια ο κρατούμενος δεν έχει κίνητρο αλλά, αντίθετα, διαθέτει άλλοθι που επιβεβαιώνουν μερικοί μάρτυρες. Ο ανακριτής ορίζει προφυλάκιση για τον Έλληνα.

Τρίτη 15.9.87: Ενώπιον του εφετείου του Ντύσελντορφ αρχίζει η δίκη κατά των δέκα από το Βούπερταλ που τους κατηγορεί η εισαγγελία για σύσταση «τρομοκρατικής οργάνωσης». Η υπεράσπιση ζήτησε να πάει στο αρχείο η υπόθεση, μεταξύ των άλλων λόγω των χειρισμών της μυστικής αστυνομίας και της εισαγγελίας με τον πρώην κύριο μάρτυρα κατηγορίας Ποκόρνυ, που ήταν και είναι επίσης κατηγορούμενος. Το δικαστήριο απορρίπτει τις αιτήσεις.

Τετάρτη, 16.9.87: Ανάγνωση του 268σέλιδου κατηγορητηρίου στη "δίκη της τρομοκρατίας", απ' όπου δεν προκύπτει καμία συγκεκριμένη πράξη σε βάρος κανενός κατηγορουμένου. Ο πρώην μάρτυρας κατηγορίας Ποκόρνυ ενοχλεί κατά την εκφώνηση του κατηγορητηρίου με φωνή, όπως «ψεύτη», προς τον εισαγγελέα, αποβάλλεται προσωρινά από το δικαστήριο και τιμωρείται και με 4 μέρες κράτηση — που κατά το δυτικο-γερμανικό δίκαιο πρέπει να εκτίσει αμέσως — ενώ παραμένει φυλακισμένος για την υπόθεση του χασίς.

Τρίτη-Τετάρτη, 22-23.9.87: Εξετάζεται ο άλλος κύριος μάρτυρας κατηγορίας, ένας μυστικός αστυνομικός. Δεν λέει, όμως, πολλά πράγματα. Τη νύχτα όμως ανάμεσα στην τρίτη και την τέταρτη μέρα της δίκης «ξαναθυμάται» τα ονόματα των καταληψιών και ιδίως των κατηγορουμένων...

Πέμπτη, 24.9.87: Η αστυνομία συλλαμβάνει τρεις Γερμανούς, μεταξύ τους και τον ιδιοκτήτη του καμμένου σπιτιού ως ύποπτους για τον εμπρησμό (βλ. παραπάνω, 7.9). Πιθανό κίνητρο: το σπίτι, αξίας 250.000 μάρκων, έχει ασφαλιστεί για 1,4 εκατομμύρια. Απελευθερώνεται ο Έλληνας που είχε συλληφθεί.

Τετάρτη, 28.10.87: Ο εισαγγελέας της "δίκης τρομοκρατίας" του Βούπερταλ προτείνει την αθώωση των δέκα κατηγορουμένων.

Τετάρτη, 4.11.87: Με αφορμή την αθώωση των δέκα τρομοκρατών και τρομοκρασιών από το εφετείο του Ντύσελντορφ, η τοπική Stadtzeitung του Βούπερταλ εκδίδει έκτακτο φύλλο. Το πόσο μακριά μπορεί η δικαιοσύνη να δει, παρά τα χρόνια και χρόνια χαφιεδισμού, επιχειρήσεων και ερευνών σε βάρος της αριστεράς, αποδεικνύει ο δικαστής που ισχυρίζεται στην απόφασή του ότι οι κατηγορούμενοι (που αυτοπαρουσιάζονται ως αντιιμπεριαλιστές και κομμουνιστές) ανήκουν στον «αναρχικό χώρο της εξ-

τρεμιστικής αριστεράς του Βούπερταλ.

Οι Έλληνες τα σηκώνουν όλα

Στις 10 Σεπτεμβρίου του '87 ο διευθυντής του ελληνικού σχολείου περπατούσε παρέα με δύο φίλους του: είχε δεχτεί επισκέψεις από την Ελλάδα και πήγαινε τους δύο άντρες με το αυτοκίνητο στο σιδηροδρομικό σταθμό για την επιστροφή τους.

Όταν οι τρεις άντρες κατευθύνθηκαν προς το αυτοκίνητό τους γύρω στις 8.30 το βράδυ τους σταμάτησε το πλήρωμα ενός περιπολικού με προτεταμένα τα πιστόλια. Χωρίς εξηγήσεις, τους έσπρωξαν προς το αμάξι με τα χέρια στην οροφή και τους υπέβαλαν σε σωματική έρευνα. Σε κάθε απότομη κίνησή τους εισέπρατταν κι από μια σκουντιά, τους έσκισαν τα πουκάμισα και τα παντελόνια ενώ τους χάζευαν οι διάφοροι περίεργοι, ανάμεσά τους και Έλληνες, που έβλεπαν τον καθηγητή των παιδιών τους να διώκεται για εγκλήματα για τα οποία δεν είχαν ιδέα.

Στο μεταξύ είχαν έρθει δύο ακόμα περιπολικά κι οι τρεις Έλληνες έβλεπαν τώρα τις κάννες απασφαλισμένων αυτομάτων να τους κοιτούν, ενώ άλλοι έψαχναν το αμάξι τους. Τους δήλωσαν επανειλημμένα πως οι ταυτότητές τους δεν ενδιέφεραν την αστυνομία.

Η «ειδική μεταχείριση» κράτησε περίπου μισή ώρα, στη συνέχεια κλείδωσαν το αυτοκίνητό τους και τους οδήγησαν χωριστά στην αστυνομική διεύθυνση σε ξεχωριστά κελιά. Τότε τους επέτρεψαν να δείξουν τις ταυτότητές τους και τους δηλώθηκε πως είχε μαχαιρωθεί ένας άντρας και πως η περιγραφή του (πιθανώς μη Έλληνα) δρόστη ταίριαζε με τον Έλληνα διευθυντή σχολείου.

Μιάμιση ώρα μετά την επίθεση επέτρεψαν στους τρεις Έλληνες να φύγουν από τα γραφεία της αστυνομίας. Η αστυνομία «δικαιολόγησε» τη βράδυση και αναξιοπρεπή συμπεριφορά επειδή υποτίθεται ότι υπήρξε μια ατυχής συνεργασία μεταξύ μυστικών και ενστόλων αστυνομικών. Το γεγονός ότι οι τρεις Έλληνες αφέθηκαν να επιστρέψουν με τα πόδια στο αυτοκίνητό τους, τους εξηγήθηκε ως «κατανοητό μέτρο ασφαλείας».

Σε συνέντευξή του στην τοπική Stadtzeitung, ο εκπαιδευτικός δεν μπόρεσε να εξηγήσει ούτε τους «κατανοητούς» λόγους, ούτε να εκφράσει προτίμηση για κάποια αποτίμηση των αστυνομικών υπηρεσιών που τον περιποιήθηκαν. Δήλωσε στην εφημερίδα ότι σπούδασε στη Δυτ. Γερμανία ως τις αρχές της δεκαετίας του '70 και, μετά από 15ετή απουσία, ανέλαβε τον περασμένο

χρόνο τη διεύθυνση του Γυμνασίου του Βούπερταλ. Με βάση τις εμπειρίες του δε μπορούσε να διανοηθεί πως θα του συνέβαιναν όλα αυτά. Είπε ότι στο πάρκινγκ του σιδηροδρομικού σταθμού άρχισε να γελάει νευρικά, επειδή δεν πίστευε τα μάτια του. «Θα πρέπει ν' αρχίσει να τα πιστεύει» σχολιάζει η Stadtzeitung του Βούπερταλ.

Για όσα δεν γράφτηκε τίποτα

Ας πούμε αρχικά ότι το Βούπερταλ είναι η μόνη γερμανική μεγαλούπολη όπου κυκλοφορεί μόνο μία καθημερινή εφημερίδα, η WZ. Παλιότερα ήταν αλλιώς τα πράγματα. Πριν εκατό χρόνια, όταν η σημερινή WZ ήταν ένα φύλλο αγελιών, υπήρχαν ήδη δέκα εφημερίδες. Κατά τη ναζιστική εποχή όμως απαγορεύτηκε ο «λεγόμενος φιλελεύθερος τύπος» και παρέμειναν μόνο δύο καθαράιμα ναζι-

στικά φύλλα και η εφημερίδα αυτή (με άλλο όνομα, ανήκοντας όμως στην ίδια οικογένεια), που υποστήριζε ανεπιφύλακτα τον Χίτλερ. Έτσι, π.χ. μετά την απόπειρα των αξιωματικών εναντίον του στις 20.7.1944 οι τίτλοι: «Τώρα είναι η ώρα: Φύρερ διάταξε — ακολουθούμε εμείς! Αυτή είναι η απάντηση του πιστού γερμανικού λαού στην απόπειρα δολοφονίας».

Μετά το 1945 έκλεισαν την εφημερίδα, χωρίς να πάρουν το τυπογραφείο από την ιδιοκτήτρια οικογένεια, με την οποία κέρδιζαν τα λεφτά τους. Έτσι περίμεναν ώσπου οι ναζί να ξαναμπούν στα σαλόνια σε όλους τους κοινωνικούς τομείς, χάρη στον ψυχρό πόλεμο ώστε να αποκτήσουν και πάλι την παλιά μονοπωλιακή τους θέση. Το 1981 το κατάφεραν, επιτέλους και ο σημερινός ιδιοκτήτης μπόρεσε πάλι να συνεχίσει την παράδοση των πατεράδων του: έδωσε εντολή — μέσω του αρχισυντάκτη του — προς τους δημοσιογράφους

του να θεωρούν εφεξής «μη ειρηνικές» τις καταλήψεις σπιτιών, το ίδιο σχεδόν πάντα και για τις διαδηλώσεις ακόμα και τις χωρίς βία και να παρουσιάζουν το κίνημα ειρήνης ως «πρωτοβουλία διαβρωμένη από τους κομμουνιστές»...

Δύο φορές, λοιπόν, είχαν οι Έλληνες του Βούπερταλ την ευκαιρία να κάνουν «κέφι» απολαμβάνοντας τη συμπεριφορά τους από τις ντόπιες αρχές και τη δημοσιότητα:

Η πρώτη ήταν η σύλληψη του νέου ελληνικής καταγωγής λόγω εμπρησμού, την 7.9.87. Η κατηγορία ήταν διάτρητη, το άλλοθι του νέου στηριζόταν στην κατάθεση ενός χαφιέ, που υποτίθεται ότι είχε κάνει κουβέντα για το θέμα με τον υποτιθέμενο δράστη.

Κατ' εντολή της εισαγγελίας, η WZ τύπωσε αμέσως την «είδηση». Το όνομα (λάθος γραμμένο από λάθος μετάδοσης) περικόπηκε (για να μην στιγματίσουμε κανέναν!), η φωτογραφία για να απευθυνθεί σε όσο το δυνατό περισσότερους και για να αναγνωριστεί είχε την εθνικότητα. Στη θέση που συνήθως αναγράφεται κάποιο όνομα ή ό,τι άλλο έγραφε τώρα «Έλληνας» — αν δεν ήταν δυνατή η αναγνώριση από τη φωτογραφία, τότε τουλάχιστον από την εθνικότητα.

Οι ελληνικοί σύλλογοι και οι κύκλοι των Ελλήνων διαμαρτυρήθηκαν, η WZ δήλωσε προς την Stadtzeitung πως δε μιλάει «με ανταγωνιστές» (η Stadtzeitung είναι μια εναλλακτική μηνιαία εφημερίδα με συγκριτικά ασημαντή κυκλοφορία), και η μυστική αστυνομία, τέλος, ε αυτή είναι υπόθεση του εισαγγελέα που όμως δεν έγινε δυνατό να βρεθεί.

Μόλις δώδεκα μέρες αργότερα απελευθερώθηκε ο νεαρός από την προφυλάκιση — και ο εισαγγελέας ακόμα δεν μπορεί να βρεθεί — η μυστική αστυνομία ένιψε τις χείρας της αποποιούμενη κάθε δημοσιογραφική εργασία, η WZ δηλώνει στην ελληνική δημοκρατική κοινότητα πως η σύνταξή της δεν αισθάνεται υποχρεωμένη να προβεί σε αποκατάσταση του νέου εάν δεν κληθεί από την εισαγγελία να το πράξει.

Όταν στις 24.9 η WZ έγραψε για «τρεις Γερμανούς» που θεωρούνται ως άμεσα ύποπτοι για τον εμπρησμό, δεν είχε μεν διευκρινιστεί η περίπτωση (το πρόβλημα δεν είναι να στιγματίζονται και Γερμανοί, αλλά κανείς), είχε επιτευχθεί πάντως κάποια ισορροπία...

Παρέμεινε αναπάντητο το ερώτημα τι θα είχε συμβεί αν δεν είχαν βρεθεί άλλοι ύποπτοι...

Ρολφ ΠΟΛΕ

Πηγή: Wuppertaler Stadtzeitung, Οκτώβριος 1987

Αθλητισμός

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, εάν ο αθλητισμός στην Ελλάδα είναι εγκαταλελειμένος, ο γυναικείος αθλητισμός είναι διπλά ανυπόληπτος. Είναι όμως, η μειονεκτική θέση της γυναίκας στην κοινωνία που μπορεί να εξηγήσει ικανοποιητικά αυτή την εγκατάλειψη; Ή μήπως, όταν μιλάμε για αθλητισμό και ιδιαίτερα για γυναικείο, αρκεί να φωνάζουμε για τα δικαιώματα της γυναίκας, για άθληση, υγεία και ζωή; Όχι βέβαια. Δεν θα ήταν άσκοπο λοιπόν να ρίχναμε μια ματιά πιο διαφωτιστική.

Το απόσπασμα που ακολουθεί είναι απ' τη συλλογή κειμένων της Jennifer Hargreaves με γενικό τίτλο «Sport, culture and ideology» (RKP, 1985) και το κείμενο έχουν γράψει οι Alan Clarke και John Clarke.

Υπάρχει ένα τελευταίο πεδίο ιδεολογικής σύνδεσης ανάμεσα στα σπορ και άλλες κοινωνικές πρακτικές που πρέπει να αναφέρουμε κι αυτό είναι η σχέση του με τη διαίρεση των δύο φύλων. Ας αρχίσουμε με το πιο φανερό. Ο αθλητισμός παρέχει αναμφισβήτητες αποδείξεις και αποφασιστικές μαρτυρίες της αναπόφευκτης υπεροχής του αρσενικού πάνω στο θηλυκό. Οι άντρες νικούν τις γυναίκες στο τένις, οι άντρες τρέχουν γρηγορότερα, ρίχνουν μακρύτερα από τις γυναίκες, όλα προστίθενται σ' αυτόν το φυσικό κατάλογο της ανδρικής κυριαρχίας. Δεν έχει σημασία που πολλοί μπορεί να αμφισβητήσουν την απόλυτη ισχύ τέτοιων κρίσεων περί «φυσικής» υπεροχής. Γιατί βρίσκονται εκεί μπροστά στα μάτια μας, στις πιο «φυσικές» μορφές δραστηριότητας. Όλες οι διαφωνίες για τις διακρίσεις ανάμεσα στα δύο φύλα, είναι σαν να εξαφανίζονται βλέποντας τον Σιόμπεργκ να πηδά 30 πόντους ψηλότερα από την Κονσταντίνοβα.

Αλλά η αναπαραγωγή σεξιστικών ιδεολογιών μέσα από τα σπορ πάει μακρύτερα απ' αυτό. Ο ίδιος ο αθλητισμός συχνά φαίνεται ουσιαστικά και φυσικά αρσενικός. Αναπαράγει με φυσικότητα τους μύθους της αρσενικότητας, ξανατονίζοντας ότι οι άνδρες είναι δραστήριοι, επιθετικοί, ανταγωνιστικοί, δυνατοί, προκλητικοί, δυναμικοί, θαρραλέοι και

Το Φαληρικόν Δέλτα

■ Παρακολούθησαμε την εντυπωσιακή τηλεοπτική αναμετάδοση απ' τον Ιππόδρομο της κούρσας του Σουητιστέγκ. Τι δεν είδαμε;

Ότι τα τόσο όμορφα άλογα με τις κορδελίτσες και τα κοιτιδάκια τα ταΐζει, τα ξυστρίζει, τα προσέχει και τα προπονεί μια ολόκληρη παροιμία Πακιστανέν εγκταεστημένων στην Αμφιδέα και στις Τζιτζιφές.

Ότι οι αναβάτες μπορεί να «φτιάχνουν» τις κούρσες, αλλά μάλλον έχουν το θλιβερό προνόμιο να αγκασιάζουν ένα απ' τα πιο ανθυγιεινά και επικίνδυνα επαγγέλματα.

Ότι σκατώνουν τ' άλογα πριν να γεράσουν. Αρκεί μόνο να τραυματιστούν σοβαρά κατά τη διάρκεια της κούρσας, φαινόμενο συνηθισμένο λόγω της ιδιαίτερης ευκαρτησίας των «δρομώνων» ίππων.

Ότι οι φίλιπποι εκνευρίζονται συχνά και αν μάλιστα εκνευριστούν καμιά φορά περισσότερο απ' το συνηθισμένο καταφθάνουν τα ΜΑΤ για να προστατεύσουν την κρατική περιουσία.

Ότι κυκλοφορούν ιπποδρομικά περιοδικά όλων των πολιτικών απόψεων και, μάλιστα, ο τηλεπαρουσιαστής της κούρσας Ν. Τσαούσης τυχαίνει να εκδίδει το φιλοχουντικό (Προγνωστικά Προγράμματα).

Ότι πρόεδρος του Οργανισμού Διεξαγωγής Ιπποδρομιών Ελλάδας (ΟΔΙΕ) ήταν ο Ζουμπογιώργος. Εάν το όνομα δεν σας λέει τίποτα είναι ό,τι και ο Σεφτελής στο Προ-πο.

Για όλα αυτά ή παρ' όλα αυτά ο Φαληρικός Ιππόδρομος διατηρεί τη γοητεία και τους φίλους του. Και αν δεν σας ενοχλεί το κοινωνικό στίγμα του «αλογομούρη», στίγμα που αποφεύγετε βέβαια εάν εισάστε «πιλότος», αξίζει τον κόπο να τον επισκεφθείτε. Μπορεί και να μη χάσετε.

και γυναίκα

λοιπά. Και είναι με τον αθλητισμό που οι άνδρες μπορούν να επικυρώσουν τις αρσενικές τους ιδιότητες — ανταγωνιζόμενοι, μοχθώντας και επιτυγχάνοντας. Το αθλητικό πεδίο καθορίζεται με αρσενικούς όρους αναφοράς και αποδέχεται γυναίκες μόνο περιστασιακά και σε θέσεις υποταγμένες. Για παράδειγμα, η είσοδος γυναικών σε παραδοσιακά ανδροκρατούμενα σπορ συνήθως χαιρετίζεται με έναν απ' τους δύο παρακάτω τρόπους: Είτε με σχεδόν ολοκληρωτική περιφρόνηση (το κρίκετ γυναικών για παράδειγμα), είτε σαν καρικατούρα και καλαμπούρι: το ποδόσφαιρο γυναικών κάνει τους άντρες συνήθως να γελούν. Η χρήση του γυναικείου ποδοσφαίρου στα ημίχρονα των ποδοσφαιρικών αγώνων επιβεβαιώνει την υπεροχή του «αληθινού (αρσενικού) πράγματος» και ξανατονίζει τη σεξουαλική διατίμηση των γυναικών. Είναι εκεί σαν γυναίκες, όχι σαν ποδοσφαιριστές.

Σε άλλα σπορ, όχι τόσο ανδροκρατούμενα, οι αθλήτριες συχνά κρινονται με κριτήρια εντελώς διαφορετικά από τα αθλητικά. Εκτός από την πρόσφατη σεξουαλική διατίμηση κάποιων αρσενικών αθλητικών «rim-ups», η ιδέα της σεξουαλικότητας στο σπορ πάντα έδειχνε προς μια μόνο κατεύθυνση. Οι αθλήτριες πάντα ορίζονται από την κατάσταση τους και σαν αθλήτριες και σαν γυναίκες. Αυτή η αναφορά στη θηλυκότητά τους μπορεί να εμφανιστεί με ποικιλία μορφών. Σαν υποδήλωση της σεξουαλικότητάς τους — «εύκαμπτη, χαριτωμένη, υπέροχη, λυγερή, ελκυστική» κ.λπ. Ή σαν αναφορά της επίδοσής τους σε άλλους γυναικείους ρόλους — «σύζυγος, μητέρα δύο παιδιών, νιόπαντρη, κ.λπ.» — που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι αυτές οι γυναίκες καταφέρνουν να παραμένουν θηλυκές παρόλο που είναι αθλήτριες. Μπορούμε να δούμε το αντίστροφο σε μια τρίτη μορφή αναφοράς στη θηλυκότητα — αυτή που θεωρεί μειωμένη τη θηλυκότητα των αθλητριών εξαιτίας της ασχολίας τους με τα αθλητικά. Δηλαδή, λόγω προπόνησης, αφοσίωσης στον αθλητισμό (ή φαρμάκων) αυτές οι γυναίκες θεωρείται ότι έχουν θυσιάσει τη «φυσική» τους θηλυκότητα σ' έναν αφύσικο σκοπό, αυτόν του αθλητικού συναγωνισμού και των διακρίσεων. Ένα σκοπό που απ' την άλλη μεριά, είναι εντελώς φυσικός για τους άντρες. □

Καταδικάστηκε επιτέλους

■ Τον Οκτώβριο του 86 είχαμε το θάνατο του Μπλιώνα από φωτοβολίδα που τόσο σάλο είχε προκαλέσει. Στις 13 του Ιανουαρίου είχαμε την καταδίκη σε 6,5 χρόνια κάθειρξη του Βασ. Θεοδωρίδη που πέρασε προφανώς στα ψιλά των εφημερίδων. Και λέμε «προφανώς» γιατί ο Θεοδωρίδης είχε καταδικαστεί από πέρσι, τουλάχιστον από τις εφημερίδες. Θυμίζουμε τα προφητικά γραφόμενα του πιο προοδευτικού και ριζοσπαστικού, κατά γενική ομολογία, αθλητικογράφου του κ. Γεωργιάδη. «Εξι οπαδοί που πιάστηκαν στο "Αλκαζάρ" με μαχαίρια και ρόπαλα καταδικάστηκαν ένα χρόνο ο καθένας χωρίς εξαγορά. Ο νεαρός που έριξε τη φονική φωτοβολίδα ασφαλώς θα καταδικαστεί και μάλιστα με ποινή βαρύτερη. Ως εδώ καλά» (Ελευθεροτυπία 29 Οκτωβρίου 1986). Εμείς αρκεί να προσθέσουμε ένα απόσπασμα από την απολογία του Θεοδωρίδη.

«Στις 7 το απόγευμα με οδήγησαν στο αστυνομικό τμήμα. Με πήγαν σ' ένα γραφείο, όπου μπήκαν 4 αστυνομικοί και μου είπαν: "Πες τα όλα". Εγώ τους είπα ότι δεν πέταξα τη φωτοβολίδα και τότε άρχισαν να μου τραβάνε τα μαλιά και να με χτυπούν στο στομάχι. Επί οκτώ ώρες έλεγα ότι είμαι αθώος. Στις 4 τα ξημερώματα έδωσα κατάθεση με την οποία ομολογούσα. Ήμουν ένα κουρέλι. Εκείνη τη στιγμή ήρθε ο εισαγγελέας της Λάρισας. Του είπα ότι με πίεσαν να ομολογήσω και ότι δεν θα έριχνα τη φωτοβολίδα...» (Ελευθεροτυπία 13/1).

Αυτά δεν έπεισαν κανένα, ίσως γιατί μοιάζουν με παραμύθια, και έχει δικίο να τιλοφορεί ο Ελ. Τύπος το ρεπορτάζ της δίκης με τον τίτλο «Δυνατό κύτπημα στη βία των γηπέδων». Ας κλείσουμε λοιπόν την πόρτα της φυλακής και τον χουλιγκανισμό μέσα.

Για τον Γκούλιτ

■ Πριν μερικά χρόνια ήταν ο

Μπράιτνερ. Αντιφασίστας, μαοϊκός και φιλόανθρωπος. Μετά ο Τρεζόρ. Ανρχικός και συμπάθων την Action Direct. Πρόσφατα ο Μαραντόνα, που χάρισε τη φανέλα με το 10 της Εθνικής Αργεντινής στον πολιτικό που θαυμάζει περισσότερο, τον Φιντέλ Κάστρο. Ο τελευταίος με τη σειρά του, του χάρισε το στρατιωτικό του καπέλο. Τώρα ήρθε η σειρά του Γκούλιτ όπως μάθαμε από τις εφημερίδες και την τηλεόραση. Μαχητικός πολέμιος του απαρτχάιντ, συμπάσχει τους κατατρεγμένους, σύγχρονος Ρομπέν των Δασών, με κοτσιδάκια κατά το πρότυπο του BOB MARLEY, τραγουδιστής σε αντιρατσιστικές συναυλίες, φιλοσοφία του ότι το ποδόσφαιρο είναι ελευθερία όπως και η μουσική και στόχος του να ενισχύσει το ηθικό του Νέλσον Μαντέλα.

Φαίνεται ότι οι κυρίαρχες τάξεις έχουν μεγάλη ανάγκη να διατηρήσουν την εικόνα του ποδοσφαίρου σαν χώρο ελευθερίας, ανοικτού σε όλους και σε όλα, άσχετου με ταξικές συγκρούσεις και χωρίς συγκεκριμένες ιδεολογικές λειτουργίες.

Έτσι η διαφήμιση των πολιτικών πιστεύω, ακόμη και των πιο ενοχλητικών ποδοσφαιρικών αστέρων είναι και αναγκαία και απαραίτητη.

Το δυσάρεστο είναι ότι αυτόν τον ρόλο τον έχουν αναλάβει, όχι βέβαια οι αθλητικογράφοι της παλιάς σχολής, αλλά προοδευτικά έντυπα και δημοσιογράφοι.

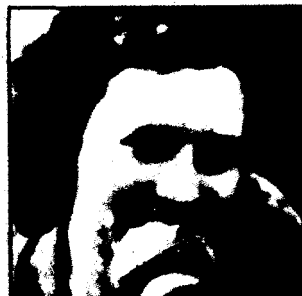
Αλέφαντος

■ Τον Αλέφαντο, όταν αναλαμβάνει μια ομάδα τελευταία και την ανεβάζει ψηλά, τον ξεχνάει και η μάνα του. Όταν δημιουργεί επεισόδια ή τον απολύουν τον θυμούνται όλοι με παρουσιάσεις του ιδιόρρυθμου χαρακτήρα του, συνεντεύξεις, σχόλια. Μπορεί ο Αλέφαντος να μην είναι κανένας παρθένος, αλλά σίγουρα έχει κατακτήσει τη συμπάθεια των περισσότερων φιλάθλων. Αρκεί που τον αντιπαθούν οι μεγαλοπαράγοντες, οι αθλητικοί δικαστές, οι περισσότεροι αθλητικογράφοι και το πέτυχε.

Η ανομολόγητη ιστορία των «5 κοριτσιών απ' το Αρμπάτ»

Τάνια Σμίλγκα - Πολουγιάν

Νίνα Οπνοκόβοι - Λόμοβα

Ταμάρα Μεντβέντιεβα

Λένα Ρουχίμοβιτς

Νατάσα Κρεστίνσκαγια

Πριν από μια βδομάδα, στις 14 Ιανουαρίου, η εφημερίδα τα ΝΕΑ αναδημοσίευε από τα «Μοσχοβίτικα Νέα», την τραγική ιστορία των «πέντε κοριτσιών από το Αρμπάτ», που αποκαταστάθηκαν μόλις τώρα για όσα υπέφεραν από το 1939 έως το 1955. Επειδή πολλοί αναγνώστες του Σχολιαστή μπορεί να διάβασαν το δημοσίευμα κι επειδή πρόκειται για μια παραδειγματική περίπτωση σταλινικής θηριωδίας, δίνουμε σήμερα τη συνέχεια ή μάλλον την πάντα κρυμμένη «άλλη όψη» αυτής της ιστορίας...

■ «Τα πέντε κορίτσια από το Αρμπάτ» δεν ήταν ορφανά. Οι πατέρες τους «που ήταν επιφανείς κομματικοί και κυβερνητικοί παράγοντες» είχαν ονόματα που παραμένουν πάντα σπιλωμένα και καταχωρισμένα στα μαύρα κατάστιχα της παραχαραγμένης σταλινικής ιστορίας. Με άλλα λόγια, δεν έχουμε εδώ μια κάποια υπόθεση πέντε ανώνυμων θυμάτων του σταλινικού αγριανθρωπισμού, αλλά μιαν ακόμα περίπτωση ξεκληρίσματος των οικογενειών των στενότερων συντρόφων του Λένιν, των πιο επιφανών ηγετών της Οκτωβριανής Επανάστασης. Οι δικές μας «διευκρινήσεις» αρχίζουν λοιπόν εκεί που τελειώνει το άρθρο των «Μοσχοβίτικων Νέων».

Η Τάνια Σμίλγκα-Πολουγιάν ήταν κόρη του Ιβάν Ντενίσοβιτς Σμίλγκα, ενός από τους στενότερους συνεργάτες του Λένιν στην εξέγερση του Οκτώβρη. Η Νίνα Οπνοκόβοι-Λόμοβα ήταν κόρη του Γιούρι Λόμοφ (Οπόκωφ), λαϊκού επιτρόπου για τη Δικαιοσύνη το 1917. Η Ταμάρα Μεντβέντιεβα ήταν κόρη του Μπολσεβίκου και ηγέτη της εργατικής αντιπολίτευσης Μεντβέντιεφ. Η Νατάσα Κρεστίνσκαγια ήταν κόρη του Νικολάι Κρεστίνσκι, γραμματέα της Κεντρικής Επιτροπής των Μπολσεβίκων από το 1917 έως το 1919. Η Λένα Ρουχίμοβιτς ήταν κι αυτή κόρη ανώτερου στελέχους του Κομμουνιστικού κόμματος. Και οι πέντε κοπέλες συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν (1939) όταν οι πατεράδες τους είχαν ήδη εκτελεσθεί...

Ωστόσο, και πάλι η αλήθεια δεν είναι πλήρης. Ο αγώνας των «πέντε κοριτσιών» δεν τερματίζεται την ημέρα της απελευθέρωσής τους από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και τις φυλακές. Η ηρωική τους αντίσταση στον σταλινισμό δεν μπορεί να συνοψιστεί στη συνεχή τους άρνηση να συνεργαστούν με την ΝΚΒΔ

(την τωρινή Κα Γκε Μπε). Ο αρθρογράφος «Ξεχνάει» να γράψει ότι η πάλη τους για την πλήρη αποκατάσταση των γονιών τους συνεχίζεται μέχρι σήμερα!

Τους τελευταίους μήνες, είχαμε συχνά την ευκαιρία να δούμε στις εφημερίδες τα ονόματα των απογόνων Μπολσεβίκων ηγετών που συμμετέχουν ενεργά (είτε μέσα στην ΕΣΣΔ, είτε έξω από αυτήν) στην εκστρατεία για την αποκάλυψη των εγκλημάτων του σταλινισμού και την αποκατάσταση των θυμάτων του (η πιο γνωστή περίπτωση είναι της Άννας Μιχαήλοβνα Μπουχάρινα συζύγου του Νικολάι Μπουχάριν). Όμως, δεν κατορθώσαμε να βρούμε κάποιο κοινό κείμενό τους. Γι' αυτό τον λόγο, κρίνουμε σκόπιμο να δημοσιεύσουμε —έστω και με καθυστέρηση είκοσι χρόνων— την έκκλησή τους στην ηγεσία του ΚΚΣΕ (1967) που προσυπογράφει και η γνωστή μας πια Τάνια Σμίλγκα-Πολουγιάν.

**ΟΙ ΠΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΟΡΕΣ
ΤΩΝ ΠΑΛΙΩΝ ΜΠΟΛΣΕΒΙΚΩΝ
ΠΟΥ ΔΟΛΟΦΟΝΗΘΗΚΑΝ
ΑΠΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ
ΣΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ ΚΚΣΕ**

24 Νοεμβρίου 1967

Εκ μέρους των επιζώντων παιδιών κομμουνιστών, αθώων θυμάτων του Στάλιν.

Σήμερα, οι λόγοι, ο τύπος, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση εκθειάζουν τις «αρετές» του Στάλιν. Πρόκειται για μια πολιτική αναθεώρηση των αποφάσεων του 20ού και 21ου συνεδρίου του ΚΚΣΕ.

Αυτό μας ανησυχεί. Και όχι μόνον επειδή οι γονείς μας κι εμείς οι ίδιοι είμαστε, όπως και εκατομμύρια άλλοι, θύματα του εγκληματικού μηχανισμού.

νισμού του Στάλιν. Είναι επώδυνο να σκεφτόμαστε ότι οι αποπροσανατολισμένες μάζες εξαναγκάστηκαν εκείνο τον καιρό να υποστηρίξουν την αυθαιρεσία.

Αυτό δεν πρέπει να επαναληφθεί. Η αναγέννηση του παρελθόντος βάζει σε αμφισβήτηση τις ιδέες του κομμουνισμού, κάνει αναξιόπιστο το σύστημά μας και νομιμοποιεί τη δολοφονία εκατομμυρίων αθώων.

Όλες οι απόπειρες που έγιναν για να εξαγνιστούν οι μαύρες πράξεις του Στάλιν εμπεριέχουν τον κίνδυνο να δούμε να επαναλαμβάνεται η αποτρόπαια τραγωδία που έπληξε το Κόμμα μας, το λαό μας ολόκληρο και το κομμουνιστικό κίνημα στο σύνολό του.

Τα τραγικά γεγονότα της Κίνας μας αναγκάζουν όλους να επεξεργαστούμε τις απαραίτητες εγγυήσεις ενάντια στην επανάληψη παρόμοιων καταστροφών. Μόνο ρίχνοντας άπλετο φως στα εγκλήματα του Στάλιν και του περιβάλλοντός του θα μπορέσουμε να προκαλέσουμε σε όλη την κοινωνία τη συγκίνηση, τα συναισθήματα και την οργή εκείνη που χρειάζονται για να ξεριζωθούν όλες οι συνέπειες της προσωπολατρίας του Στάλιν και για να γίνει αδύνατη η επιστροφή σε νέες προσωπολατρικές και αυθαιρεσίες.

Πώς είναι δυνατό να εκθειάζουμε τον Στάλιν μετά τα όσα υπέστησαν εξαιτίας του ο λαός μας και το σύνολο του διεθνούς κομμουνιστικού κινήματος; Αυτά τα εγκώμια εμποδίζουν την πρόσοδό μας, αποδυναμώνουν τις γραμμές μας, καταστρέφουν τις δυνάμεις μας και κάνουν αδύνατο τον θρίαμβο του κομμουνισμού.

Πρέπει να γιορτάσουμε την πενηκοστή επέτειο της μεγάλης Οκτωβριανής Επανάστασης κάτω από τις σημαίες του Κόμματος που έχουν αυτά τα συνθήματα: το αθάνατο όνομα του Λένιν, την πιο πλατιά δημοκρατία, τη συλλογική ηγεσία, την αυτοδιοίκηση της κοινωνίας. Το να ανεμίσουμε αυτές τις σημαίες σημαίνει ότι αποτίουμε τον καλύτερο φόρο τιμής στους ανθρώπους που συνέντησε ο οδοστρωτήρας της προσωπολατρίας. Σε μερικούς απ' αυτούς εξακολουθεί να παραμένει το στίγμα μιας άδικης συκοφαντίας, ενώ άλλοι είναι πάντα καταδικασμένοι στη λησμονιά. Η ιστορία θα τους ξαναεντάξει στις γραμμές του Κόμματος και του λαού.

Το μνημείο για τα θύματα της αυθαιρεσίας που υποσχέθηκε το 22ο συνέδριο του Κόμματος, πρέπει να αναγερθεί για να σημαδέψει αυτό τον μισό αιώνα ύπαρξης του Σοβιετικού Κράτους. Κι εκείνη τη μέρα γιορτής, όλοι εκείνοι που πολεμούν για έναν παγκόσμιο Οκτώβρη θα είναι μαζί μας. Θα είναι αμέτρητοι: από τους επιφανείς ηγέτες του Κόμματος έως τους ανώνυμους στρα-

τιώτες της επανάστασης. Δεν έχει θέση κάτω από τις σημαίες του Κόμματος το όνομα του τύραννου.

Σας ζητάμε να λάβετε υπόψη σας ό,τι γράφεται παραπάνω και να εξετάσετε την επιστολή μας σαν αναπόσπαστο τμήμα του αγώνα για τον κομμουνισμό. Ελπίζουμε αυτό το γράμμα να αποτρέψει ένα ανεπανόρθωτο σφάλμα.

Α. Αντόνωφ-Οβσένκο, γιος του Β.Α. Αντόνωφ-Οβσένκο, Γ. Ακούλωφ, γιος του Ι.Α. Ακούλωφ, Α. Μπόκι, κόρη του Γ.Ι. Μπόκι, Πιοτρ Γιακίρ, γιος του Ε.Α. Γιακίρ, Ι. Ζίβλιουκ, γιος κομμουνιστή, Α. Πετρόφσκι, γιος του Π.Γ. Πετρόφσκι και εγγονός του Γ.Ι. Πετρόφσκι, Γ. Πόλετσουκ, κόρη του Ν.Ι. Μουράλωφ, Ζ. Σερεμπριάκοβα, κόρη της Γκ. Σερεμπριάκοβα, Σ.Β. Στανάκοβα (Οσίνοκαγια - Ομπολένοκαγια), κόρη κομμουνιστών, Β. Τερλίν, κόρη του Μ.Σ. Γκορμπ, Γκ. Τρόιτσαγια, κόρη του Ι. Λίβσιτς.

Τα εξαιρετικά σοβαρά εγκλήματα του Στάλιν καθιστούν εντελώς ανήθικη οποιαδήποτε θετική εκτίμηση της δράσης του. Υπογράφω ειδικά αυτό το σημείο:

Γ. Αϊχενβαλντ, γιος κομμουνιστή, Λαρίσα Μπογκοράζ, κόρη κομμουνιστή, Β. Σμιτ, γιος του Β.Β. Σμιτ, Ν.Ν. Ντεμτσιένκο, γιος του Ν. Ντεμτσιένκο, Σ. Φεντόροβα, κόρη της Γ.Φ. Φεντόροβα, Α. Γκάστεφ, γιος του Α. Γκάστεφ, Ι. Γιακίρ, κόρη του Ι.Ε. Γιακίρ και εγγονή του Π.Ι. Γιακίρ, Ζ. Κριαπιβιάνσκι, γιος του Ν. Γκ. Κριαπιβιάνσκι, Γ. Λαρίν (Μπουχάριν), γιος του Ν.Ι. Μπουχάριν και εγγονός του Γ. Λαρίν, Ν. Νετσιν-σταϊκωφ, γιος κομμουνιστή, Ν.Ν. Ποπώφ, γιος του Ν. Ποπώφ, Σ.Κ. Ράντεκ, κόρη του Καρλ Ράντεκ, Α. Βαεσβιάτσαγια, κόρη κομμουνιστή.

Είναι αδύνατο να ξεχάσουμε και να δικαιολογήσουμε τα εγκλήματα του Στάλιν στο όνομα μιας κάποιας «υπηρεσίας» που πρόσφερε:

Τ. Μπάγιεβα, κόρη κομμουνιστών, Κ. Μπελέτσκι (Ούσιεβιτς), γιος κομμουνιστή και ανηψιός του Γκ. Α. Ούσιεβιτς, Α.Α. Μπέρζιν, εγγονός του Ρ.Ι. Μπέρζιν, Β. Μπλιούμφελντ (Σβίτσις), γιος κομμουνιστή, Ι.Α. Σλιαπνίκωβα, κόρη του φίλου του Λένιν, Α. Σλιαπνίκωφ, Α. Ρεϊνγκόλντοβα Ντιμζε-Μπέρζιν, κόρη του Ρ.Ι. Μπέρζιν, Β. Ενουκίτζε, στο όνομα οκτώ ατόμων της οικογένειας των παλιών μπολσεβίκων και Α. και Τ. Ενουκίτζε που εξολοθρεύθηκαν από τον Στάλιν, Σ. Γκέκιν, γιος κομμουνιστή, Ρ. Γιάνσον, κόρη κομμουνιστή, Μ. Ιβάνωφ (Καλίιν), εγγονός του Μ.Ι. Καλίιν, Γ. Κιμ, γιος κομμουνιστή, Ι. Πιατνίτσκι, γιος του Ο.Α. Πιατνίτσκι, Γ. Σαπρόνωφ, γιος του Τ.Β. Σαπρόνωφ, Β. Σβάρτζστέιν, γιος κομμουνιστή, Τ. Σμίλγκα-Πολουγιάν, κόρη κομμουνιστών, Σ. Σβετλώφ, γιος κομμουνιστή, Γ.Ν. Βαβίλωφ, γιος του ακαδημαϊκού Ν. Βαβίλωφ, Ι. Ζαβάντσκι, γιος κομμουνιστή, Κ. Ζόνμπεργκ, γιος κομμουνιστή.

Τα «κορίτσια από το Αρμπάτ» δεν ήταν λοιπόν, μόνο πέντε. Ήταν χιλιάδες ή μάλλον εκατομμύρια... Η αποκατάστασή τους περιμένει ακόμα!

Γιώργος ΜΗΤΡΑΛΙΑΣ

Οι Πολωνοί τα βλέπουν μαύρα

■ Τι μπορεί να συμβεί στην Πολωνία; Την ώρα που οι πάντες προσπαθούν να βρουν μίαν απάντηση σ' αυτό το καυτό ερώτημα, εμείς προτιμούμε να πιστέψουμε τους ίδιους τους Πολωνούς πολίτες. Σύμφωνα λοιπόν, με μίαν επίσημη σφυγμομέτρηση που δημοσίευσε πριν δέκα μέρες η εφημερίδα της Βαρσοβίας «Πολίτικα», οι Πολωνοί απάντησαν ως εξής στην ερώτηση «είναι δυνατή μια σοβαρή, ανοικτή σύγκρουση στα επόμενα χρόνια»; Το 14,2% δήλωσε ότι πρόκειται για κάτι το αναπόφευκτο. Περισσότερο από το 60% απάντησε ότι είναι δυνατή και μόνο το 18,2% τόνισε ότι είναι αδύνατη!

Για το 78% των Πολωνών, η πιθανότερη αιτία της σύγκρουσης είναι η «υλική κατάσταση» και πριν απ' όλα οι ανατιμήσεις και η πτώση του βιοτικού επιπέδου. Ενδεικτικό της ταχύτατης επιδείνωσης του κλίματος, είναι το γεγονός ότι ενώ τον Αύγουστο 43% εκτιμούσαν ότι επικρατεί ηρεμία στην κοινωνία, μόλις τρεις μήνες αργότερα (το Νοέμβριο) μόνον το 13% των Πολωνών εξακολουθεί να πιστεύει κάτι τέτοιο! Κι ως μη ξεχνάμε: η σφυγμομέτρηση έγινε πολύ πριν εφαρμοσθούν οι «μεταρρυθμίσεις», δηλαδή οι μαζικές ανατιμήσεις των βασικών καταναλωτικών αγαθών.

Για την «Πολίτικα», η κυρίαρχη διάθεση στη χώρα είναι «απαισιοδοξία, κατάθλιψη και εκνευρισμός για τις ανατιμήσεις». Το δημοσίευσμά της κλείνει με το ανέκδοτο του μήνα: «Πώς θα είναι το 1988; Χειρότερο από το 1987 και καλύτερο από το 1989»!...

Γ.Μ.

ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ Οι απεργίες «είναι της μόδας»

■ Στη Γιουγκοσλαβία απαγορεύονται οι απεργίες. Στη Γιουγκοσλαβία, δεν υπάρχουν παρά «αποχές από την εργασία». Όμως, στη Γιουγκοσλαβία, το καθεστώς ομολογεί τώρα επίσημα ότι κατά το 1987, σημειώθηκαν 1.570 απεργίες με τη συμμετοχή 365.000 εργαζομένων!

Για να κατανοήσουμε τη σημασία αυτών των αριθμών (που δίνει το κρατικό ειδησεογραφικό πρακτορείο Τανγιούγκ), αρκεί να τους συγκρίνουμε με τις 851 απεργίες και τους 88.000 απεργούς του 1986. Σύμφωνα

φωνα με την ίδια πηγή, σε σύγκριση με το 1982, οι απεργίες του 1987 αυξήθηκαν κατά 850% και ο αριθμός των απεργών κατά... 2.200%!

Όσο για τον αληθινό χαρακτήρα αυτών των απεργιακών κινητοποιήσεων, δεν έχουμε παρά να ακούσουμε την εκτίμηση του ίδιου του προέδρου των γιουγκοσλαβικών εργατικών συνδικάτων, του Ζβόνιμιρ Χράμπαρ: «υπάρχει πολιτική κρίση στη χώρα... κι αυτή η πολιτική απογοήτευση εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους. Ένας από αυτούς είναι και οι απεργίες που έγιναν μόδα».

Ακόμα πιο σαφής είναι ο πρόεδρος των Κροατικών συνδικάτων Ίβο Μπιλάντζιτς: «οι εργασιακές αποχές παίρνουν όλο και περισσότερα το χαρακτήρα όχι μόνον οικονομικών, αλλά και πολιτικών και κοινωνικών συγκρούσεων στην κοινωνία μας... Στο Βελιγράδι έχουν κάθε λόγο ν' ανησυχούν!

Γ.Μ.

Έργα για το 1992

Τον περασμένο Σεπτέμβριο, κανείς δεν προέβλεπε την έκρηξη που δυο μήνες μετά ακολούθησε στα Πανεπιστήμια και τα ΤΕΙ. Ήταν πράγματι μια απρόσμενη αλλαγή. Με πόση σιγουριά, όμως, μπορεί κανείς και σήμερα να φωνάξει το σύνθημα εκείνων των ημερών «το ποτάμι πίσω δεν ξαναγυρνά»;

Άλλωστε, από τις 7 Δεκέμβριο, όταν ο υπ. Παιδείας παριστάνοντας τον ελεύθερο πολιορκημένο απευθυνόταν απ' το γραφείο-οχυρό του στα κόμματα, ζητώντας τους «να ελέγξουν την κατάσταση», έχουν μεσολαβήσει αρκετά γεγονότα που διαφοροποίησαν το πανεπιστημιακό σκηνικό. Η αλλαγή πλεύσης της

ΚΝΕ, αλλά και η καθηγητική αντεπίθεση, ανέδειξαν τις αδυναμίες του κινήματος, οι οποίες συνυπήρχαν με τη δυναμική του και την πρωτόγνωρη για τα τελευταία χρόνια συλλογικότητα που ανέπτυξε.

Έτσι, στις 14 Γενάρη, ο ελεύθερος πια κ. Τρίτσης καλεί τους πρυτάνεις, τους αντιπρυτάνεις και τους προέδρους των Τμημάτων των ΑΕΙ και συνομιλεί μαζί τους, ανακοινώνοντας παράλληλα μέτρα για την αναβάθμιση της Ανώτατης Παιδείας.

Την ίδια ώρα η ΕΦΕΕ συζητά το θέμα των μετεγγραφών και αποφασίζει την ημερομηνία των φοιτητικών εκλογών. Οι φοιτητικοί αγώνες, οι μαζικές συνελεύσεις, οι διαδηλώσεις και οι καταλήψεις μοιάζουν να αποχωρούν από το προσκήνιο: οι διαδικασίες του φοιτητικού κινήματος αραιώνουν και οι φοιτητές αφοσιώνονται (προς το παρόν;) στη συλλογή σημειώσεων για την εξεταστική περίοδο.

Η αντεπίθεση αρχίζει

Η συνάντηση Τρίτσης-πανεπιστημιακών την περασμένη βδομάδα είναι ενδεικτική του κλίματος που επιχειρεί να διαμορφώσει το Υπ. Παιδείας. Η διαφαινόμενη κάμψη της αγωνιστικότητας των φοιτητών δημιουργεί το έδαφος για την αντεπίθεση της κυβέρνησης και των καθηγητών, με προφανή στόχο την κάλυψη του χαμένου εδάφους. Ο κ. Τρίτσης παροτρύνει τα Πανεπιστήμια «να δείξουν μεγαλύτερη αντίσταση στις διάφορες ομάδες πίεσης». Στο ίδιο μήκος κύματος, όλοι οι παριστάμενοι, καταγγέλλουν τα κόμματα, τους φοιτητές, την «υποβάθμιση» και την «ανοργανωσιά».

Ομόθυμα επιβεβαιώνεται η πρόθεση της κυβέρνησης και των Πανεπιστημίων να αναβαθμιστούν τα ελληνικά ΑΕΙ με την αναδιάρθρωση

της δομής τους και την εφαρμογή των ΕΟΚικών προγραμμάτων. Αντιμετωπίζοντας, μάλιστα, προκαταβολικά τις πιθανές αντιδράσεις σχετικά με την υποχρηματοδότηση των ΑΕΙ, ο κ. Τρίτσης επινοεί «τη θέσπιση μηχανισμού ειδικής χρηματοδότησης, σύμφωνα με την ποιότητα του ερευνητικού και ακαδημαϊκού έργου που προσφέρουν». Και η πύτα ολόκληρη και οι σκύλοι χορτάτοι!

Το Ε.Μ.Π. αιχμή του δόρατος

Οι καταλήψεις των σχολών του Πολυτεχνείου ήταν από τις μεγαλύτερες σε διάρκεια και σημαδεύτηκαν από οξυτάτες συγκρούσεις με το διδακτικό προσωπικό. Και όμως, το Πολυτεχνείο είναι καθώς φαίνεται το πρώτο ΑΕΙ που θα εισπράξει το πριμ παραγωγικότητας.

Με την επιστροφή των φοιτητών στις αίθουσες διδασκαλίας, οι καθηγητές του εμφανίζονται αποφασισμένοι να υπερασπίσουν την εκπαιδευτική αρτιότητα του Ιδρύματος. Πρώτιστο μέλημά τους η εφαρμογή των ΕΟΚικών προγραμμάτων και η εύρυθμη λειτουργία του Πολυτεχνείου.

Η εμπειρία της πρυτανείας Βουδούρη, δυσάρεστη για πολλούς, αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγή. Η άρνησή του να συναινέσει σε νατοϊκά ερευνητικά προγράμματα θεωρείται από μια μεγάλη μερίδα καθηγητών μελανό σημείο στην ιστορία του ΕΜΠ. Με την προοπτική των πρυτανικών εκλογών που γίνονται τον Απρίλη, οι καθηγητές του ΕΜΠ είναι αποφασισμένοι να αναδείξουν μια ηγεσία ικανή να «ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του 1992». Ένα μεγάλο τμήμα από τους διδάσκοντες θεωρεί τα κόμματα υπεύθυνα για την «υποβάθμιση της εκπαίδευσης».

Ήδη διαμορφώνεται ένα ιδιαίτερα επιθετικό κλίμα, που αποθαρρύνει ακόμα και τη συγκρότηση κομματικών ψηφοδελτίων από το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ. Πιθανότερη εκδοχή είναι η εμφάνιση ενός κοινού ψηφοδελτίου που θα επαγγέλλεται την «αναβάθμιση του ΕΜΠ» και θα υπερασπίζεται την «επιστημονική αξιοπρέπεια» των διδασκόντων. Το όνομα του κ. Λουκάκη συζητιέται όλο και περισσότερο.

Μιλώντας στους Πανεπιστημιακούς, ο κ. Τρίτσης δήλωσε: «Βοηθείστε μας, και να είστε βέβαιοι ότι τα οικονομικά θα είναι το μικρότερο πρόβλημα». Οι φοιτητές, που απ' ό,τι φαίνεται είναι το μεγαλύτερο, θα επιβεβαιώσουν τους ανομολόγητους φόβους του υπουργού;

Άρης ΝΤΑΤΣΗΣ

ΠΡΙΝ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

■ Η προοπτική των φοιτητικών εκλογών (17 Μαρτίου) και του Πανεπιστημιακού Συνέδριου (τον Απρίλη) σημαδεύει πια, από δω και πέρα, τη δραστηριότητα των φοιτητικών παρατάξεων που συγκρότησαν το αντικυβερνητικό μπλοκ στις κινητοποιήσεις.

Η ΚΝΕ βαδίζει συντεταγμένα προς τις εκλογές και το συνέδριό της. Ελπίζει να θερίσει την άνοιξη ό-

σα έσπειρε το φθινόπωρο, (αυτο)προβαλλόμενη ως η μόνη υπεύθυνη αριστερή δύναμη στα ΑΕΙ. Σημειώνουμε την πρόσφατη (11/1) διαφοροποίηση της Πσκ από τον ΔΑ και τις Συσπειρώσεις, «που επικεντρώνουν την προσοχή τους στο εξεταστικό και τους καθηγητές, αφήνοντας στο απυρόβλητο την κυβερνητική πολιτική».

Οι δυνάμεις του Ρήγα Φεραίου και της ΕΑΡ, αν και κατόρθωσαν να συνυπάρξουν μέσα στη δίνη των κινητοποιήσεων, χωρίζουν οριστικά στο Πανεπιστήμιο. Ο Δ.Α. δε χωρά

πια τους «αριστερούς εκσυγχρονιστές» της ΕΑΡ. Έστω και αργά, το ΚΚΕ(εσ.)-Α.Α. κατάλαβε πως η αυτονομία των μαζικών χώρων δεν προϋποθέτει συνδικαλιστικές παρατάξεις — διχασμένες προσωπικότητες.

Οι Συσπειρώσεις οργανώνουν στο τέλος Φλεβάρη το καθιερωμένο Πανελλαδικό Τριήμερό τους. Το αίτημα της «αναβάθμισης των αγώνων του φοιτητικού κινήματος» αναδεικνύει εσωτερικές διαφωνίες και προβληματισμούς. Ωστόσο, παραμένει επίκαιρο...

Αρκάς

Ο Παντελής και το Λιοντάρι

■ Καλή η περεστρόικα, αλλά να την προσέχουμε κιόλας: πολύ ενδιαφέρουσα ήταν η έκθεση σοβιετικής αφίσας (1918-30) που ξέθαψε η Βιβλιοθήκη Λένιν της Μόσχας και παρουσίασε η ΚΟΑ του ΚΚΕ. Πολιτικές ή διαφημιστικές, οι περισσότερες αφίσες ήταν πρωτοποριακά έργα, μιας άλλης εποχής για τη Σοβ. Ένωση. Η ίδια η έκθεση όμως λίγο διέφερε από πρόσφατη αφισοκόλληση. Κι αν θεωρούν σημαντική πληροφορία πως κάποια από τις αφίσες έπιασε σε πλειστηριασμό 30 χιλ. λίρες, τότε είτε να τις πωλήσουν κι εδώ είτε — τουλάχιστον! — να τις σκεπάσουν, να μην τις κολλάνε με πινέζες στο σοβά, ούτε να τις στολίζουν με αυτοκόλλητες ετικέτες. Οι επαναστάσεις σπανίζουν στον καιρό μας, σύντροφοι!

Ο κύκλος με την κιμωλία

Η εταιρία United Family International είναι μια αμερικανική επιχείρηση, με θυγατρική στη Γερμανία, με δραστηριότητες στον τριτογενή τομέα. Για την ακρίβεια, δανείζει γυναίκες που προσφέρουν τη μήτρα τους επί εννιάμηνο, παράγοντας τέκνα για ζεύγη που δεν μπορούν ή δε θέλουν να τεκνοποιήσουν. Ο ιδιοκτήτης, Αμερικανός δικηγόρος Noel Keane, διαθέτει ήδη δεκαετή πείρα με περίπου 190 παραχθέντα μωρά και άλλα 35 στα σκαριά.

ΑΜΩΜΟΣ ΣΥΛΛΗΨΙΣ

Ηχει επίκαιρα χριστουγεννιάτικη η δικαίωση που δίνει ο κύριος αυτός για τις μεσιτείες του: «Κι η Μαρία υπήρξε απλά δανεική μητέρα για το Θεό». Η Μαρία πάντως δεν πήρε δέκα χιλιάδες δολάρια, ούτε άλλες 15.000 εκείνος που έκλεισε τη δουλειά, όπως ο μεσίτης μας. Και στο κάτω κάτω, δεν της τον πήρε αμέσως το γιο ο πατέρας του. Γιατί οι Μαρίες της περίπτωσης μας είναι απλές παιδοποιητικές μηχανές, παράγοντες μιας οικονομικής σχέσης: υπογράφουν συμβόλαιο, περνούν από λογίων λογίων τεστ, υπόκεινται σε δοκιμασίες και περιορισμούς (π.χ. σεξουαλικών σχέσεων), δεν έχουν δικαίωμα στην άμβλωση, ενώ υποχρεώνονται να την κάνουν αν επιθυμεί ο πατέρας, σε περίπτωση που προκύψει πρόβλημα με το έμβρυο. Έχουν απαλλοτριώσει την υγεία τους, την ιατρική τους παρακολούθηση μέχρι τελευταίας ασπιρίνης στο γιατρό της εταιρίας.

ΠΑΙΔΟΜΗΧΑΝΕΣ

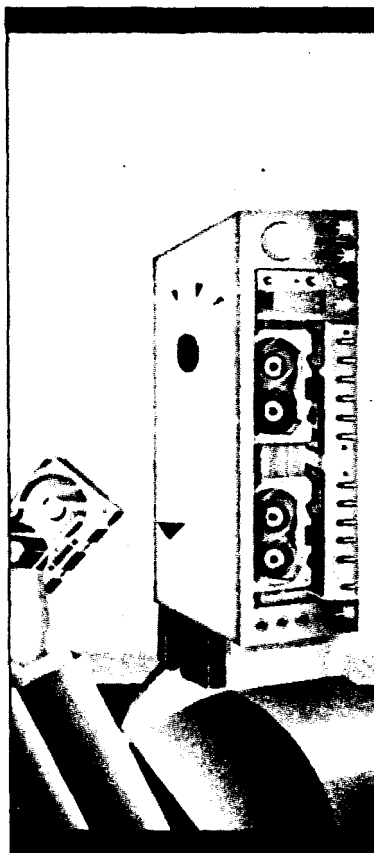
Η εφημερίδα που συνθέζει τον τελευταίο καιρό την κυριολεξία να

πουλάει τα ίδια κάθε φορά γυμνά στήθη σαν αποκάλυψη, αναφέρθηκε πρόσφατα στις ενοικιαζόμενες μητέρες. Εκεί γινόταν λόγος και στην ύπαρξη ψυχολόγων επιφορτισμένων με τη σωστή φροντίδα των γυναικών, για το καλό της επιχείρησης: «πολλές φορές δεν είναι εύκολο να αποχωριστεί μια γυναίκα ένα βρέφος που η ίδια έχει φέρει στον κόσμο. Σε μια τέτοια περίπτωση, λοιπόν, βοηθά πάρα πολύ να μπορεί κανείς να συζητά με κάποιον ειδικό». Αυτό είναι και το μόνο ενδεχόμενο πρόβλημα που αναφέρεται από την πλευρά των γυναικών. (Αντίθετα, περισσότερη σημασία δίνεται στο πόσο δύσκολα μπορεί να νιώθουν οι σύζυγοί τους και ο αντίστοιχος ανδρισμός τους).

Δεν αναφέρεται έτσι η περίπτωση μιας μητέρας που δεν ήθελε να παραδώσει το παιδί μετά τη γέννα. Ο κύριος Κην κέρδισε τη σχετική δική. Γύρω από μια άλλη μητέρα που θέλει να σπάσει το συμβόλαιό της έχει δημιουργηθεί ομάδα που επιδιώκει να ενώσει κι άλλες γυναίκες που βρίσκονται σε παρόμοια θέση: «Πρόκειται για μια αποτρόπαιη επίθεση κατά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», δηλώνουν, «η πώληση γυναικών σωμάτων δεν μπορεί να είναι μια νόμιμη, συμβατική πράξη».

Αυτά όμως δε φαίνονται προφανή για την εφημερίδα των αποκαλυπτικών στήθων. Γι' αυτό ίσως το άρθρο μπήκε δίπλα σ' ένα άλλο με τίτλο «ταλέντα για... πούλημα» (εξαγωγή ταλέντων της Ανατολής στη Δύση) και τα δυο μαζί κάτω από τη νηφάλια ορθολογισμένη ρουμπρίκα «Τεχνολογία - Επιστήμη - Ζωή».

Γ.Κ.

■ Η γειτνίαση φέρνει την ευγένεια: Στο τεύχος 41 είχαμε δημοσιεύσει την άποψη του γλύπτη Τάκη — όπως τη βρήκαμε σε περιοδικό της γαλλικής επαρχίας — για την υπουργό πολιτισμού μας: «Δεν καταλαβαίνει τίποτα. Είναι μια γριά στάρλετ που σκέφτεται μόνο το πρόσωπό της. Εξάλλου το ξέρει. Της το 'χω πει. Παρ' όλα αυτά συνεχίζουμε να εκτιμούμε ο ένας τον άλλο».

Σήμερα της αναγνωρίζει τουλάχιστον κάτι, σε νέα συνέντευξή του (ΕΝΑ, 7.1.): Δημοσ.: «Δεν έχουν καταλάβει ακόμα τη σπουδαιότητα του υπουργείου Πολιτισμού». Τάκης: «Σίγουρα. Και η Μελίνα Μερκούρη είναι πολύ μόνη της». Ελπίζουμε ότι η κατανόηση αυτή δε θα άρει την αλληλοεκτίμησή τους.

■ Αλλά ο καλλιτέχνης αποκαλύπτει ότι δραστηριοποιείται και σχετικά με την Ολυμπιάδα της Κορέας: Ένας μουσικός στον οποίο «ανέθεσε η Σεούλ να καλύψει το media των Ολυμπιακών... Έλληνας στη σκέψη και θαυμαστής της Μελίνας Μερκούρη... πρότεινε (αντί για τη στερεότυπη τελετή της αφής του φωτός)... να γίνει ένα γκογκ το οποίο θα στηθεί στα Προπύλαια της Ακρόπολης, όπου η Μελίνα Μερκούρη με χορωδία θα τραγουδήσει την έναρξη, με μουσική δική του. Για τρία ολόκληρα λεπτά, λοιπόν, όλες οι τηλεοράσεις του κόσμου θα πλημμυρίσουν Ελλάδα και Μελίνα Μερκούρη...»

Φαίνεται όμως ότι η «γριά στάρλετ» δε σκοπεύει να πρωταγωνιστήσει στην τελετή. Μαθαίνουμε αντ' αυτού ότι η μεταφορά της φλόγας θα γίνει μεν, αλλά με Νέα Γενιά και κάποιους δίτροχους αναβάτες της Ολυμπιακής της Κορέας...

Ράδιο Αρχιτέκτων

Ενώ (το παρ' ολίγον θερμό) φτεινόν φθινόπωρο των φοιτητικών κινητοποιήσεων τελειώνει και οι περισσότερες καταλήψεις «σώπασαν», ο πειρατικός ραδιοσταθμός της κατάληψης της Αρχιτεκτονικής (που έπιασε αυτές τις μέρες — κέρδισε η ΚΝΕ τη συνέλευση) εξέπεμψε το κύκνειο άσμα του.

Ξαναβγήκε στον αέρα στις 11 του Γενάρη μ' ένα μικρό αφιέρωμα στον αγώνα των Παλαιστινίων (στο οποίο ο Σχολιαστής είχε την τιμητική του).

Οι εκπομπές αυτή τη φορά είχαν «άλλο αέρα» και δε θύμιζαν ντουντούκα που ανάμεσα στα τραγούδια αναμεταδίδει συνθήματα, ενώ η θεματολογία τους δεν αφορούσε αποκλειστικά το φοιτητικό χώρο.

Έτσι, στους 93,4 μεγακύκλους, ακούσαμε γκάλοπ για τη δίωξη του Γιουσούρουμ στον Πειραιά, έξπνα σχόλια για το νέφος, αφιέρωμα στο υποβρύχιο ψάρεμα και... στο σύγχρονο «μιθριδατισμό».

Ας ευχηθούμε στους συντελεστές του ράδιο-Αρχιτέκτων το τέλος του φθινοπώρου των καταλήψεων να μην έχει σαν συνέχεια το χειμώνα της πειθαρχίας, αλλά μια ραδιοφωνική άνοιξη. Καλή συνέχεια.

Ανδρέας Ρουμελιώτης

■ «Είναι καταπληκτικό», σκέφτηκε ο νεαρός φοιτητής, στην αγκαλιά των συγκινημένων γονιών του με τα ποτά των εγκαινίων στο χέρι. «Προτό τέλειωσώ τις σπουδές μου, φοιτητής ακόμα, να 'μαι στην πρώτη μου ατομική έκθεση φωτογραφίας. Και μάλιστα σε Πνευματικό Κέντρο πόλης που δεν είμαι δημότης, χώρας που δεν είμαι πολίτης. Πρέπει να βρίσκονται πολύ πίσω πολιτιστικά οι δικοί τους. Κι ήρθαν τόσοι πολλοί: πολιτικοί, συλλέκτες, φιλότεχνοι, δημοσιογράφοι. I love these people!»

«Ακόμα μια, κύριε πρέσβη», επέμεναν οι φωτορεπόρτερ. «Όλη η οικογένειά!»

■ If you can't beat them, join them: Κατά το πρότυπο των παραλογολογικών χαρτόδετων τσέπης που έχουν πια καθιερωθεί και στην Ελλάδα, η Σύγχρονη Εποχή κυκλοφόρησε το κουβανέζικο βραβευμένο αστυνομικό «Επιχείρηση Τζόου»: «Με στόχο την παγκόσμια κυριαρχία, ο ιμπεριαλισμός έχει αναπτύξει αναρίθμητα μέσα κατασκοπείας και υπονόμησης», εξηγεί η διαφήμιση στο Ριζοσπάστη. Η ΣΙΑ λοιπόν χρησιμοποιεί έναν παθολόγο ιό για να σαμποτάρει την παραγωγή εσπεριδοειδών στην Κούβα. Μετά το Ρώσο αντι-007, ίσως εδώ να κρύβεται ο ΣΑΣ της Καραϊβικής. Νέοι καιροί, νέες μέθοδοι;

Τα «Μαγαζιά»

Και τώρα, τι θα κάνουμε χωρίς ελλείψεις; Δεν είναι μακριά η εποχή που όλη η κακομοιριά και η μιζέρια του εγχώριου ροκ, αποδιδόταν στην ανυπαρξία αισθουσών, ικανών να στεγάσουν τα νέα συγκροτήματα. Παρήλθαν όμως εκείνες οι ηρωικές μέρες. Πάμπολλα μέρη μουσικής λατρείας στήθηκαν το φετεινό χειμώνα, αναμένοντας τη συρροή πλήθους πιστών. Και όμως, όχι μόνο οι πιστοί δεν προσήλθαν, αλλά ο αριθμός των *μαγαζιών*, έχει αρχίσει ήδη να ελαττώνεται επικίνδυνα. Στις καθημερινές εμφανίσεις των συγκροτημάτων, η απάντηση των *μουσικοφίλων* υπήρξε ιδιαίτερος αρνητική. Αλλά και οι ξένες παρουσίες δεν συγκίνησαν τον πολύ κόσμο, τόσο στις καλοκαιρινές, όσο και στις τωρινές συναυλίες. Αποδείχθηκε ότι ο Έλληνας θεατής ξεπέρασε πλέον το κόμπλεξ της «τριτοκοσμικής» καφρίλας. Ζητά τώρα, ίση μεταχείριση με τον αλλοδαπό συνάδελφό του, αποδίδοντας τιμές στα μεγάλα ονόματα που επισκέπτονται την πατρίδα μας (είτε του εμπορικού είτε του ανεξάρ-

τητου χώρου) και ανομπαρόντας επιδεικτικά τους υπόλοιπους.

Από την άλλη μεριά, τα ντόπια συγκροτήματα, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων, έχουν εξοριστεί από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και τον Τύπο. Έτσι, δεν συμπεριλαμβάνονται διόλου στα ακούσματα της νέας γενιάς και τις επιδράσεις της. Κάποιοι βέβαια, φρόντισαν οι ίδιοι γι' αυτό, προτιμώντας να υφίστανται περισσότερο σαν «cult» φιγούρες, παρά ως δημιουργικοί μουσικοί. Η «πολεοδομική ανάπλαση» και η τρομοκρατία, στις συνοικίες που ευνοούσαν μια διαφορετική επικοινωνία (Πλάκα, Εξάρχεια) έδωσαν το αποφασιστικό χτύπημα.

Δεν υπάρχει πια κοινό, ικανοποιητικό σε αριθμό, ώστε να συντηρήσει μian εναλλακτική σκηνή. Η θαλπωρή της τηλεόρασης, αντικατέστησε την ένταση της συναυλίας, καθώς οι φίλοι χάνονται σιγά-σιγά και απομένουν μόνο οι λιγοστοί οπαδοί να προσπαθούν να αναθερμάνουν εκείνο το «άλλο» κλίμα. Αλλά για μια ακόμη φορά η ευκαιρία χάθηκε και όλα βουλιάζουν στην τιμητική αποστρατεία του underground.

Χρήστος ΜΟΣΙΑΛΟΣ

Φασαρίες στους λευκούς τεχνητούς παραδείσους!

Η μουσική είναι ένα κομμάτι αυτού του κόσμου, που δυστυχώς για κάποιους, πολλές φορές ανακατεύεται εκεί που δεν την σπέρνουν. Σ' όλο τον δυτικό κόσμο, μετά από αρκετό καιρό, πέρα από τα αντεργκράουντ συγκροτήματα, εμφανίζονται και καλλιτέχνες της καθαρόαιμης ποπ σκηνής (άρα ιδιαίτερα επιδραστικοί) που δείχνουν αυξημένο ενδιαφέρον και ανησυχία για όσα συμβαίνουν γύρω τους. Έτσι δεν είναι πια παράξενο να φωτογραφίζονται οι Curiosity Killed the Cat με μπλουζάκια «Free Nelson Mandela», ή ο Terence Trent D'Arby (όπως ήδη έχουμε γράψει) να παίρνει θέση ενάντια στον Kurt Waldheim. Τα καινούργια γεγονότα, αφορούν πάλι το ρατσιστικό καθεστώς της Νότιας Αφρικής. Το Anti-Apartheid Movement (κίνημα ενάντια στο Απαρτχάιντ) της Βρετανίας, οργάνωσε μια καμπάνια ζητώντας την απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων στη Νότια Αφρι-

κή. Αυτή την καμπάνια υποστήριξαν με δηλώσεις τους και υπογραφές οι U2, ο Peter Gabriel, οι Christians, ο Junior Giscombe, και οι Then Jerico, συγκροτήματα και καλλιτέχνες με πάρα πολλούς θαυμαστές. Την ίδια στιγμή η Ladysmith Black Mambazo και η Stimela που συμμετείχαν στην τουρνέ του Paul Simon φέτος (όπως θυμάστε, ο Paul Simon είχε σπάσει το πολιτιστικό μποϊκοτάζ της Ν. Αφρικής) μετάνιωσαν για το λάθος τους και ζήτησαν συγνώμη για τις ενέργειές τους από το A.N.C. (Εθνικό Αφρικανικό Κογκρέσο).

Όσο και να προσπαθούν λοιπόν, οι άρχοντες του Sun City να δαλεάσουν με τεράστια ποσά τους νέους ποπ καλλιτέχνες, φαίνεται ότι δεν τα καταφέρνουν πια! Τα χρήματά τους περνούν μόνο σε ξεδοντιασμένους και πουλημένους γέρους όπως οι Black Sabbath και οι Status Quo! Κι αυτό, μόνο αισιοδοξία για το μέλλον προκαλεί.

Χρήστος ΜΟΣΙΑΛΟΣ

Το «νέο ελληνικό τραγούδι» γέρασε...

Όταν πριν από λίγα χρόνια το «νέο κύμα» στο ελληνικό τραγούδι, το «νέο ελληνικό ροκ» κατ' άλλους, ξέσπασε υπό μορφή θεάλης, είχα χαμογελάσει αισιόδοξα. Με «συγκρατημένη αισιοδοξία» βέβαια!

Λίγο η αβάσταχτη μεγαλοστομία κι η βαρύγδουπη επανάληψη των επιγόνων του Μίκη, λίγο ο ηλεκτρικός ήχος κι η χιουμοριστική — κι ολίγον ροκάδικη — διάθεση των νέων δημιουργών μ' έκαναν να πιστέψω ότι — δεν είναι δυνατόν — κάτι καλό θα βγει απ' αυτή την ιστορία.

Τελικά, δυο τρία χρόνια μετά, οι προσδοκίες μου κάθε άλλο παρά δικαιώθηκαν — συγχωρήστε μου το μεγαλόπρεπο ενικό, μιλάω μόνο για την προσωπική μου άποψη.

Να 'μαστε πάλι λοιπόν εκεί που ξεκινήσαμε. Αφόρητες επαναλήψεις, απλοϊκά κλισιαρισμένα σχήματα, πανομοιότυπες ενορχηστρώσεις. Κι αυτή η αβάσταχτη ελαφρότητα των στίχων — εξαιρέσεις οι Φαμέ, οι Κασιμίχα κι ορισμένοι άλλοι που πραγματικά πονούν τη δουλειά τους — οι οποίοι κυρίως διαφέρουν στον τόπο διακοπών, που, μαζί με τις γκόμενες, φαίνεται ότι αποτελούν το κυριότερο πρόβλημα της ελληνικής νεολαίας!

Σευχέλλες προτείνει η Πωλίνα, Μπαλί ο Βαγγέλης Γερμανός, ενώ — από άλλο χώρο, είναι αλήθεια — ο Νταλάρας πετάει την ιδέα για... Μπραζίλ! Κι ενώ όλα αυτά είναι πολύ ωραία, ηχούν εξωτικά και είναι και πραγματοποιήσιμα πια με «Manos» ή «Bordokas», νεαρή ύπαρξη, μέσα από τα ερτζιανά και την τηλεόραση, μας προτείνει SAIN-TROPEZ! Αν είναι ποτέ δυνατό! Εκεί πηγαίναμε πριν 30 χρόνια! Κι όμως!

Όχι μόνο στασιμότητα λοιπόν, αλλά και γύρισμα στα παλιά. Και δεν είναι μόνο το «Sain-Tropez» και το «Twist», αλλά και η επαναφορά του «rock and roll» της δεκαετίας του '50. Δεν έχω τίποτα με το είδος, αλλά άλλο να παίζεις το '50, κι άλλο να κάνεις σουζέ με κακές αντιγραφές το 1987!

Έτσι γέμισαν τ' αυτιά μας Καρβέλα, που αφού γέμισε χρυσές επιτυχίες τη Λίτσα Διαμάντη και τη Ρίτα Σακελλαρίου, θυμήθηκε τη μουσική της παιδικής του ηλικίας.

Κι αυτός τη δουλειά του κάνει κι ας νομίζει ότι επιτέλους «έγινε ροκάς» παίζοντας τα χιλιопαιγμένα! Η νεολαία όμως όχι μόνο τον αποδέχεται, αλλά τον αποθεώνει, ακόμα κι όταν μπαίνει σε ραδιοφωνικό σταθμό και δερνει δημοσιογράφο που του κάνει... κριτική — «ροκ» ενέργεια, που εντυπωσίασε το πανελλήνιο κι ιδιαίτερα τους αδερφούς Βαρδινογιάννη!

Φαίνεται λοιπόν ότι το κοινό, όχι μόνο δε θέλει και πολλά καινούργια πράγματα — κουράζονται μέχρι να τα συνηθίσουν — αλλά και τρέφεται από τη διαρκή επανάληψη. Έτσι ίσως εξηγείται κι η συνεχής επιτυχία του Λουκιανού, ο οποίος με το να παίζει επί 10 χρόνια το ίδιο ακριβώς τραγούδι — μια παλιά αμερικανική μπαλάντα, αλλάζοντας κάθε φορά τους στίχους, — «τορβώνει» να βρίσκεται στην κορυφή των προτιμήσεων!

...

Εκτός από την πατροπαράδοτη τάση των Ελλήνων για επανάληψη, νομίζω ότι υπάρχει και κάποιος άλλος λόγος για τη φανερή στασιμότητα του «νέου» ελληνικού τραγουδιού, που σταμάτησε πολύ γρήγορα να είναι νέο.

Ο... βιολογικός παράγοντας!

Σε κάθε νέο κίνημα, ιδιαίτερα στη ροκ μουσική, από τη φύση της ανατρεπτική, η ηλικία παίζει καθοριστικό ρόλο. Αναλογιστείτε την ηλικία των πρωταγωνιστών των μουσικών κινημάτων στη γέννησή τους, π.χ. των Beatles και των R. Stones, τις φυσιογνωμίες του πανκ και του νιου-γουέιβ, ακόμη και του δικού μας παλιότερου «νέου κύματος», και θα δείτε ότι είναι γύρω στα... είκοσι!

Αντίθετα, ο μέσος όρος ηλικίας των πρωταγωνιστών του «νέου ελληνικού τραγουδιού», ή «ροκ» ή όπως θέλετε, είναι γύρω στα... τριάντα πέντε!

Βέβαια δεν είναι κακό να είναι κανείς τριάντα πέντε χρονών και να παίζει μουσική, αρκεί να έχει κάτι να πει κι όχι ν' αναμασά τις παιδικές του μνήμες — πράγμα που μάλλον συμβαίνει με τους περισσότερους.

Αν αυτές οι εξηγήσεις για τη στασιμότητα του ελληνικού τραγουδιού φαίνονται παρατραβηγμένες και δε σας πείθουν, υπάρχουν κι άλλες πιο κλασικές. Ότι π.χ. οι δισκογραφικές εταιρίες αρνούνται να επενδύσουν σε νέους μουσικούς και συγκροτήματα, νέους όχι μόνο σε ηλικία αλλά και σε ιδέες, διακινδυνεύοντας και διαταράσσοντας την ήδη διαμορφωμένη αγορά. Κι ότι ανάλογο ρόλο παίζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, «ελεύθερα» ή όχι, που επιβάλλουν κι αναπαράγουν αυτή την παθητικότητα.

Πού είναι κρυμμένες οι δημιουργικές δυνάμεις της ελληνικής μουσικής; Άλλες πρέπει να τις ψάξουμε σε αποραδικές εμφανίσεις σε χώρους της Αθήνας. Για άλλες χρειάστηκε το έμπειρο μάτι του Μ. Χατζιδάκη να μας τις σερβίρει στο πιάτο! Γι' αυτό όμως θα μιλήσουμε σε επόμενο τεύχος.

Μέχρι τότε προσέχετε... τ' αυτιά σας!

Δημήτρης ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗΣ

Πολύ «Χαί»

ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

DEPARTURES DOMESTIC

FLIGHT ΠΤΗΣΗ	DESTINATION ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ	VIA / REMARKS ΜΕΣΩ / ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	SCHEDULED ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤ	EXPECTED ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ	DATE ΗΜΕΡΑ
0A534	HANIA	DELAYED DUE LATE ARRIVAL A/C	16.50	17.30	6
0A706	RODOS	DELAYED DUE LATE ARRIVAL A/C	17.00	18.30	7
0A580	MYTILINI		17.10		8
0A766	HIOS		17.15		7
0A754	SAMOS		17.25		4
0A508	IRAKLION		17.30		
0A556	SANTORINI		17.30		
0A183	CORFU DUSSEL.		17.30		
0A670	MYKONOS		17.40		
0A074	PAROS		17.55		

Ένα παιχνίδι - φάντασμα τριγυρνάει στην Αθήνα, κάνοντας και τις γύρες του στην επαρχία. Είναι το θέμα που εκτοπίζει ακόμα και αυτές τις συζητήσεις για την ιδιωτική ζωή των δημόσιων προσώπων. Παρουσιάζεται σαν παιχνίδι, πρόκειται για τζόγο που καταντάει χτικιό και είναι φυσικά παράνομο, δηλαδή δεν παρακρατούνται ούτε αποδίδονται κάθε λογής φόροι. Το «αεροπλάνο», προτού το περιγράψει το ΠΟΝΤΙΚΙ (8.1.), είχε κατακτήσει τις καρδιές πολλών συμπατριωτών μας που απλώς ήθελαν να βγάλουν 140 χιλιάδες και μάλιστα με κομψό τρόπο.

Προϊστορία

Σε αθωότερες εποχές, πριν την τουριστική έκρηξη, λάβαινες μια κάρτα με τέσσερις διευθύνσεις που σου έστειλε κάποιος γνωστός με την παράκληση να ταχυδρομήσεις 4 κάρτες στο πρώτο όνομα και άλλες 4 — με τις υπόλοιπες διευθύνσεις και τη δική σου στο τέλος — σε ισάριθμους γνωστούς σου. Αν η αλυσίδα δούλευε καλά, σ' ένα μήνα θα είχες 256 πολύχρωμες κάρτες. Γενικά, λίγοι τις χάρηκαν.

Άλλη εκδοχή, μεγαλύτερης ι-

σως αφέλειας, ήταν κάποια σημειώματα με ορνιθοκαλίσματα που απλώς απαιτούσαν να αντιγράψεις κάμποσες φορές το κείμενο (το πολύ με καρμπόν, τότε δεν υπήρχαν φωτοτυπικά) που απευθυνόταν και επικαλούνταν τον Άγιο Νεκτάριο ή άλλον παρέμφερη Όσιο που έχαιρε ιδιαίτερης συγκυριακής εκτίμησης. Οι συνέπειες δεν ήταν άμεσες, πλην όμως υπαρκτές. Η κα Χ. «το 'γραψε και κέρδισε το λαχείο», ενώ της άλλης, που αμέλησε, «της αρρώστησε το παιδί». Στο σπίτι διατηρήσαμε την ψυχραιμία μας χωρίς σημαντικό κόστος στην υγεία ή άλλη γκίνια.

Αργότερα στο γυμνάσιο, πολλοί χάσανε χιλιάρικά προσπαθώντας να στήσουν το σχήμα της κυλιόμενης πυραμίδας των καρτοποστών με το υλικό κίνητρο τώρα σαν οδηγό. Μετά ήρθε η αναπτύξη.

Το κόλπο δεν ξεχάστηκε εντελώς. Την προηγούμενη δεκαετία παίχτηκε από κάποιον δημιουργικό κοσμηματοπώλη της επαρχίας που, συνδυάζοντάς το με τη δουλειά του, εξασφάλισε μια αγορά για τα χρυσαφικά του. Μεγάλες μπίζνες γίνανε και στο εξωτερικό. Στη Γαλλία, όταν μάλιστα παιζό-

ταν καταθέτοντας τα λεφτά στις τράπεζες, επωφελήθηκε κάποιος τοπικός Γούκος με ευρωπαϊκό τρόπο.

Δημοκρατικές αρπαχτές

Το «παιχνίδι» στη σημερινή του μορφή είναι μια πυραμίδα με ένα άτομο στην κορυφή, δυο κάτω απ' αυτό, τέσσερις μετά και οχτώ στη βάση. Οι τελευταίοι («επιβάτες») πληρώνουν είκοσι χιλιάρικά που τα παίρνει ο επικεφαλής (πιλότος) και προβιβάζονται σε πλήρωμα, αφού ο καθένας τους εξασφαλίσει άλλους δυο επιβάτες για να τον διαδεχθούν. Με την αποχώρηση του πιλότου με τις 160 χιλιάδες, το σχήμα χωρίζεται κάθετα σε δυο και η αναπαραγωγή του εξαρτάται από τη γεωμετρική εξάπλωση της βάσης του. Δε χρειάζονται πολλά για να αντιληφθεί κανείς ότι η δεξαμενή όσων αμύητων, εν δυνάμει επιβατών, στερεύει ταχύτατα. Κι ίσως τώρα κιόλας να έχουν αρχίσει να πρώτα μαζικά αδιέξοδα, όπου αντί για επιβάτες πετούν τα χιλιάρικά.

Μέσα σ' ένα αεριτζιδικο κλίμα πληθωρισμού, οικονομικής κρίσης και αρπαχτών, οι νέοι εισηγη-

τές του παιχνιδιού —μπροστά στις πιέσεις για αύξηση της παραγωγικότητας— αντιδρούν με αύξηση της σπέκουλας και του τζόγου. Πιο αποκάλυπτα από το σίγουρο του ιππόδρομου, το σάνταρ του προπό, το καρέ της χαρτοπαιξίας, το αεροπλάνο δεν είναι παιχνίδι ούτε κλασικός τζόγος (μπαρμπούτι, παπάς). Η απλή αναδιανομή εισοδήματος της τσόχας φαίνεται εδώ να ξεπερνιέται, γιατί με «μαγικό» και «σίγουρο» τρόπο αβγατίζουν τα λεφτά, χωρίς κόπο (ούτε καν χάρη στην επιδεξιότητα του χαρτοπαίχτη που τον βοηθάει και το χαρτί του). Το ενδιαφέρον και αξιοποιήσιμο συμπέρασμα παραμένει πάντως ότι πρέπει «να την κάνεις γρήγορα» και να φύγεις.

Βετεράνος των αιθέρων

«Λάθος», επιμένει ο βετεράνος αεροπόρος και έμπειρος πιλότος στον οποίο κατέφυγε ο Σχολιαστής για να διαφωτιστεί στα μυστήρια των αθηναϊκών και ευρύτερων αιθέρων: «λες μεν στην αρχή στον υποψήφιο επιβάτη ότι από καμιά δουλειά δεν πρόκειται τόσο γρήγορα να βγάλει 140 χιλιάρικά,

αλλά αυτός ανακαλύπτει σύντομα ότι δεν πρόκειται για παιχνίδι, αλλά για δουλειά: έχει να κυνηγήσει κόσμο, να πείσει άλλους επιβάτες, να κάνει επαφές. Ο πιλότος πρέπει να κάνει τόσα τηλεφωνήματα καθημερινά από πάνω προς τα κάτω. Έχει να καθησυχάσει τις ανησυχίες των δύσπιστου υποψηφίων κλπ. Αρχίζει σαν παιχνίδι, γίνεται δουλειά, καταντάει χτικιό». Συγκινητικά αγχωτικό. Κι όσο για το βαρύτερο νόημα, δεν είναι θα και πρώτο τύπο: «Ουσιαστικά πρόκειται για ανακατανομή εισοδήματος μεταξύ ικανών και μη. Εξάλλου η "πτήση" οφείλει να γίνεται γρήγορα, για να πετύχει. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι ο πιλότος εξαφανίζεται αντίθετα, ξαναπαίζει! Ένας έμπειρος πιλότος αποτελεί εγγύηση για μια πτήση».

Υπερβολικά κονφορμιστικό ακούγεται το «παιχνίδι» αυτό που με τη διχοτομία «ικανός-ανίκανος» από ρεαλιστικό καταντάει μάλλον... νατουραλιστικό. Είναι, επίσης, παραγωγικότατο και καθόλου τζογαδόρικο, αξιοποιώντας (στην κυριολεξία, δραχμοποιώντας) τις κοινωνικές σχέσεις: με δεδομένο τον «άτυπο», έστω παράνομο, χαρακτήρα του, η επιτυχία του αεροπλάνου βασίζεται —εκτός από την αποδοχή της ιεραρχίας που είναι βασικός όρος, με κίνητρο την «άνοδο»— στην εμπιστοσύνη που εμπνέουν φιλικές γνωριμίες. Αν ο κολλητός σου σε βάλει μέσα, σίγουρα δεν το κάνει για το κακό σου.

Γλωσσάρι πτήσεων

Για να φαντάζει δε πιο πολύ σαν παιχνίδι, διαθέτει έναν πλούσιο συμβολισμό στον οποίο μας μύησε ο βετεράνος ιπτάμενος: σκοπός του παιχνιδιού είναι η πτήση που γίνεται όταν το αεροπλάνο διαθέτει έναν πιλότο, 2 συγκυβερνήτες, 4 για πλήρωμα και 8 επιβάτες. Το αεροδρόμιο είναι το σπίτι του πιλότου, όπου γίνεται η συνάντηση, παραδίδονται τα λεφτά ενώπιον όλων με μια μασονικού τύπου ιεροτελεστία, για το σχετικό μπούγιο.

Ο διάδρομος απογείωσης είναι μικρός, ανάλογα με το χρόνο που απαιτείται για την απογείωση της πτήσης. Εξαρτάται από την εξασφάλιση των καυσίμων (χρημάτων). Ένας λόγος καθυστέρησης μερικών πτήσεων είναι η δυσπιστία κάποιου υποψηφίου επιβάτη. Συνήθως θεραπεύεται με έναν καφέ στο αεροδρόμιο, όπου μπορεί να γνωριστεί με τον πιλότο και το πλήρωμα. Αν δε παραστεί μάρτυρας μιας πτήσης, τότε πειθείται ευκολότερα. Αν λόγω τέτοιων καθυστερήσεων φύγουν ταυτόχρονα τρία αλληπάλληλα αεροπλάνα, μιλάμε για ελικόπτερο (κάθετη απογείωση).

Γενικά, τηρείται η ιεραρχία. Δεν μπορούν να ισοπεδωθούν τα πάντα. «Ηθική δέσμευση» ονόμασε ο συνομιλητής μας τη σειρά απογείωσης που τηρείται στις πτήσεις και τη λίστα αναμονής των επιβατών. Αποφεύγονται έτσι επικίνδυνες ταυτόχρονες τροχιοδρομήσεις ή πτήσεις δυο ταχυτήτων με προφανή καταστροφικά αποτελέσματα στο σπάσιμο της αναπτυσσικής αλυσίδας. Προσωρινές προσγγιώσεις υποτίθεται ότι δεν είναι ύποπτες: τις έκαναν, για παράδειγμα, αεροπλάνα των φοιτητών της επαρχίας, στη διάρκεια των εορτών.

Ακόμα, ο επιβάτης μπορεί να

δημιουργητού η εξ αρχής δημιουργία δικού του αεροπλάνου: θα έχει όλες τις δυσκολίες μιας νέας αεροπορικής εταιρίας, χωρίς φήμη, πελατεία και έμπειρους πιλότους!

Τα κόλπα της ομίχλης (όρος που παραπέμπει αβίαστα στην γκορμπασοφική glasnost) είναι αρκετά. Κατά κύριο λόγο, όταν κάποιος πιέζουν για να πάρουν πίσω τα λεφτά τους, τους παρουσιάζουν εικονικούς επιβάτες που μετά «δυσκολεύονται» να βρουν διαδόχους. Με το φουντάρισμα, ο πιλότος έχει δηλώσει ψευδώς ότι συμπληρώθηκε μια πτήση, παίρνει όσα λεφτά μπορεί —δίνει κάτι

πτήσεις: «Ένας αριστερός στο αεροπλάνο είναι ιδιαίτερα φερέγγυος. Επειδή διακρίνεται για την αλληλεγγύη προς τους συνανθρώπους του και όχι από ανταγωνιστικό πνεύμα, αν τυχόν λείψει κάποια θέση συνεπιβάτη του, τότε αυτός θα σκαρτάρει προσφέροντας κάποιον από τους δικούς του διαδόχους, για το καλό της πτήσης». Εθνική Ομοψυχία. Ανεβαίνοντας ψηλότερα δεν είναι ανάγκη να 'σαι αριστερός.

Το παιχνίδι ξεκίνησε γύρω στο Νοέμβριο στην Αθήνα, είχε αυτονόητες πιένες στις γιορτές και ήδη έχει εξαπλωθεί και στην επαρχία. Οι σπόντες και λοιπές αναφορές στον Τύπο (984 κλπ.) λειτουργήσαν θετικά στη διάδοσή του, του έδωσαν κύρος. Παίζεται μετά μανίας σε κάθε χώρο, με ιδιαίτερο δε ενθουσιασμό ανάμεσα σε ελεύθερους επαγγελματίες, δημοσιογράφους κλπ. Αναφέρεται χαριτωμένη συνάντηση, εκτός εργασίας, μαχητικού δικηγόρου και υψηλόβαθμων εκπροσώπων της δίωξης και της απονομής δικαιοσύνης. Αντιστάσεις παρουσιάζονται μόνο από παλαιοκομμουνιστές, μονόχωντους και καθαρόαιμους τζογαδόρους και από δειλούς, ισχυρίζεται ο συνομιλητής μας.

Τα συνηθισμένα εισιτήρια είναι στις 20.000. Οι χαμηλές τιμές δεν εγγυώνται σίγουρα πτήση —τα κακά του πληθωρισμού. Εισιτήρια α' θέσης από 50 χιλιάδες και πάνω. Γίνεται λόγος και για δεκαπλάσια ποσά που παίζονται αρκετά ψηλά και μάλιστα με ιδιωτικά συμφωνητικά...

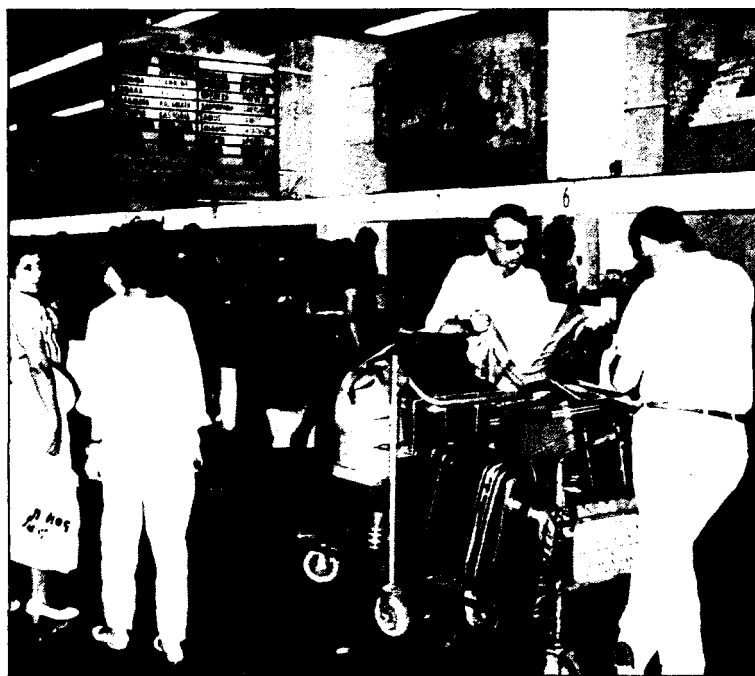
Αρπαχτές ή κολλητές;

Το πράμα έχει όμως επεκταθεί αρκετά και σύντομα η κολυμβήθρα των υποψηφίων επιβατών θα στερέψει: «Ήδη έχουν αρχίσει να κολώνουν κάποιες πτήσεις μέσα στο ίδιο κύκλωμα. Παράδειγμα, οι πρώην ΕΚΚΕτζήδες, οι κομπιουτεράδες, οι αλογομούρηδες. Η ανανέωση του κύκλου είναι απαραίτητη. Αλλιώς φρακάρει και αρχίζουν οι ομίχλες».

Υπάρχει, λοιπόν, ο κίνδυνος για τους επίδοξους αεροπόρους που δε χωράνε στα προγράμματα ανεμοπορίας της Γεν. Γραμματείας Νέας Γενιάς να καταλάβουν εκ των υστέρων ότι δεν είναι και πολύ high, δοκιμάζοντας πιθανά και τις σχέσεις τους με κάποιους φίλους ή γνωστούς που τους μύησαν. Αυτό όμως είναι το τέλος των πραγμάτων, η ουρά, Κοιτώντας προς τα πάνω βλέπεις αρκετούς ικανούς ήρωες των αρπαχτών αιθέρων να χαμογελούν στις κορυφές των συνωμοτικών πυραμίδων τους. Αυτοί ξέρουν.

Γιώργος ΚΟΚΚΙΝΟΣ

ΕΝΑ «ΝΕΟ» ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΔΟΥΛΕΙΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΧΤΙΚΙΟ

ΜΕ ΕΙΚΟΣΙ ΧΙΛΙΑΡΙΚΑ ΚΑΠΟΙΟΙ ΕΠΙΧΕΙΡΟΥΝ ΤΟ ΓΥΡΟ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

κατέβει από το αεροπλάνο αν δε συμπληρωθούν οι άλλες θέσεις των επιβατών και να ζητήσει από τον πιλότο να λεφτά του πίσω. Γι' αυτό, όταν υπάρχει ομίχλη (κόλπα), λένε συχνά στον υποψήφιο τους τάχα αυτός είναι ο τελευταίος για να συμπληρωθεί η πτήση. Οι σοβαρές εταιρίες όμως προσφέρουν ασφάλεια πτήσεων: έμπειρους και έγκυρους πιλότους με πολλές ώρες πτήσης, ακόμα και ασφάλιση πτήσης, εγγυώμενες τα λεφτά του εισιτηρίου έναντι εξασφάλισης δυο νέων υποψηφίων επιβατών (επειδή ακριβώς αυτό είναι που μετράει για την ομαλή ροή). Αντίθετα, είναι λάθος αυτο-

και στους δικούς του — και στη συνέχεια πέφτει με αλεξίπτωτο. Οι πτήσεις με δανεικά καύσιμα είναι εν γένει επικίνδυνες. Ακόμα, επιτρέπονται οι αποχωρήσεις και στο πλήρωμα: πουλάς τη θέση σου επειδή δε σου πολυφαίνεται να πετάξεις η σακαράκα σου. Ως προϊόν δυσπιστίας, το αντίτιμο δεν ξεπερνάει συνήθως την τιμή του εισιτηρίου.

Αεροπορία και Αριστερά

Ο πιλότος μας μίλησε με θερμά λόγια για το σταθεροποιητικό ρόλο των αριστερών επιβατών στις

Η πολλαπλή χρήση του έντυπου χαρτιού

■ Ο καπιταλισμός μισεί θανάσιμα την πολυλειτουργικότητα των αντικειμένων. Κάθε εμπόρευμα που παράγει προορίζεται όχι μόνο να ικανοποιήσει μια και μόνο ανάγκη, αλλά και να φθαρεί όσο γίνεται γρηγορότερα, για να ενισχυθεί η καταλωση και να επιτευχθεί έτσι η αύξηση των περιθωρίων του κέρδους. Πολλές φορές, όμως, συμβαίνει οι χρήστες-καταναλωτές να εμπλουτίζουν με νέες λειτουργικότητες το καπιταλιστικό εμπόρευμα, ικανοποιώντας έτσι περισσότερες αξίες χρήσης απλά και μόνο μ' ένα προϊόν. Γινόμαστε έτσι μάρτυρες μιας έντονης διαπάλης και ανταγωνισμού μεταξύ του καπιταλισμού και των καταναλωτών. Ο πρώτος επιχειρεί να αφαιρέσει από το προϊόν αυτό τις νέες λειτουργικότητες που αποκτά από τη δράση των καταναλωτών και εμφανίζει στην αγορά ολοένα εμπορεύματα. Για κάθε ανάγκη πρέπει να υπάρχει και το αντίστοιχο προϊόν. Το ψωμί παράγεται και διατίθεται στην αγορά για να τρώγεται από τους ανθρώπους. Δεν μπορούμε να το δίνουμε στις γάτες, γιατί γι' αυτές υπάρχουν άλλα εμπορεύματα, ούτε να το βάζουμε στους κεφτέδες, γιατί στα SUPER MARKETS υπάρχει το κατάλληλο προϊόν. Τώρα, αν υπάρχουν γύφτοι και περιπλανώμενοι εργάτες γης που σκουπίζουν τον κώλο τους με ψύχα φρέσκου ψωμιού, αυτοί θα πρέπει να αντιμετωπισθούν είτε ως αντάρτες των επιβαλλομένων ιδιοτήτων των προϊόντων είτε ως βέβηλοι και άθεοι που αγνοούν το «δος ημίν σήμερον τον άρτον ημών τον επιούσιον». Αν το όπιο υπήρξε η πανάκεια για όλες τις αρρώστιες, ο καπιταλισμός όφειλε να το βάλει στο περιθώριο και να προωθήσει για κάθε ασθένεια και ενόχληση το αντίστοιχο φάρμακο. Η χρήση του ποινικοποιήθηκε, ενώ ταυτόχρονα δημιουργήθηκαν χιλιάδες φάρμακα — με βάση το όπιο φυσικά — που κατέκλυσαν τις χώρες του τρίτου κόσμου.

Η συνεχής εμπορευματοποίηση των αξιών χρήσης, δηλαδή της παραγωγής εμπορευμάτων που

θα ικανοποιούν μόνο μια ανάγκη, γίνεται σαφής στο χώρο των λειτουργικότητων που απόκτησε ιστορικά η χρήση του έντυπου χαρτιού (εφημερίδες και περιοδικά). Αν και διατίθεται στην αγορά από τον καπιταλισμό με προορισμό να ικανοποιήσει απλά και μόνο την ανάγκη της πληροφόρησης, καθ' οδόν απέκτησε ποικίλες λειτουργικότητες λόγω του εφήμερου χαρακτήρα του ως εμπόρευμα. Μετά την ανάγνωση η εφημερίδα είναι άχρηστη ως εμπόρευμα-πληροφορία. Λόγω της φύσης του υλικού, η ικανοποίηση της ανάγκης της πληροφόρησης δε σημαίνει ταυτόχρονα και την καταστροφή του. Από τους χρήστες χρησιμοποιείται πλέον με νέες ιδιότητες και αποκτά μια διαφορετική λειτουργικότητα στην κοινωνική ζωή. Το τυπωμένο χαρτί χρησιμοποιήθηκε ως περιτύλιγμα ειδών διατροφής¹ — ψάρια, αυγά, κρέας — για τον καθαρισμό των τζαμιών από νοικοκυρές και οδηγούς αυτοκινήτων, ως προσάνναμα για τη φωτιά, μέσα στα παπούτσια για να κρατάνε τη φόρμα τους, ως πρώτη ύλη για την κατασκευή αναριθμητών παιδικών παιχνιδιών, για το κλείσιμο των χαραμάδων, των ποντικόρυπων, για να προφυλάσσονται οι μοτοσυκλετιστές από το κρύο, για να πιάνεται και να βγαίνει η κατσαρόλα από τη φωτιά. Η εφημερίδα γίνεται μυγοσκοτώστρα, αλλά και καπέλο στους οικοδόμους. Την στρώνεις κάτω για να γαμήσεις σε καμιά ερημιά², αλλά και ουρά σε χαρταετό. Για κάθε μια από αυτές τις ανάγκες ο καπιταλισμός παρήγαγε νέα προϊόντα προωθώντας έτσι την επέκταση του κεφαλαίου. Εκεί όμως που άνοιξε μια τεράστια αγορά για τον καπιταλισμό, ήταν η εμφάνιση του χαρτιού υγείας ως αυτόνομου προϊόντος και η αντικατάσταση της εφημερίδας-κλώχαρτου με το νέο βιομηχανικό προϊόν. Οι πετσέτες και τα μαντηλάκια πέρασαν στο περιθώριο για να αντικατασταθούν με προϊόντα της μιας χρήσης (χαρτομάντηλα, χαρτοπετσέτες και μια σειρά από παρόμοια χάρτινα εμπορεύματα).

Η πιο συχνή χρήση του τυπω-

μένου χαρτιού ήταν αυτή του καθαρισμού της κωλοτρυπίδας. Κάθε οικογένεια φρόντιζε να εξασφαλίσει τις απαιτούμενες ποσότητες εφημερίδας και περιοδικά για να ικανοποιεί αυτή την ανάγκη. Αν πάρουμε δε υπόψη τον περιορισμένο αριθμό των εντύπων και το περιορισμένο τιράζ, είναι ολοφάνερο πως οι εφημερίδες είχαν πιο μεγάλη αξία σαν χαρτί υγείας παρά σαν εμπόρευμα-πληροφορία. Η τοποθέτηση των εφημερίδων μέσα στις τουαλέτες υπήρξε μια επανάσταση, γιατί μέχρι τότε σκουπίζονταν με φύλλα από δέντρα, με βότσαλα, πετραδάκια κλπ. Ειδικά στις αγροτικές περιοχές, με αυξημένα ποσοστά αναλφάβητων, δεν υπήρχε καμιά αντιστοιχία ανάμεσα στην αξία χρήσης που είχε πρωταρχικά και σ' αυτήν που της έδιναν οι αγρότες. Συνήθως, κάθε φύλλο εφημερίδας (μεγάλου μεγέθους) τεμαχιζόταν σε 8 ή 12 κομμάτια και πολλές φορές δεν τα κρεμούσαν, λόγω σπανιότητας, ούτε καν στις τουαλέτες. Τα κρατούσε κάποια γυναίκα της οικογένειας και σ' αυτήν κατέφευγε όποιος ήθελε να πάει για χέσιμο. Σε πολλά χωριά δε, πολύ συχνό φαινόμενο ήταν και η κλοπή των χαρτιών, αν σκεφτεί κανείς πως οι τουαλέτες απείχαν αρκετά μακριά από το σπίτι³.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο, πως οι κοινωνιολόγοι δεν έχουν καν υποψιαστεί τη σημασία της λειτουργικότητας της χρήσης του έντυπου χαρτιού ως κλώχαρτου στη διαμόρφωση της μετεμφυλιακής νεοελληνικής κοινωνικής συνειδησης και το ρόλο που διαδραμάτισε στις κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις.

Το πέρασμα από τη χρήση του έντυπου χαρτιού στις ελληνικές τουαλέτες σ' αυτήν του βιομηχανικού χαρτιού υγείας, που διατίθεται πλέον ως ανταλλακτική αξία από τον καπιταλισμό, χαρακτηρίζεται σαν μια βαθιά επαναστατική αλλαγή στον τρόπο ζωής και τη συνείδηση κυρίως των μικροαστικών στρωμάτων. Προφανώς δεν διέθετε την αίγλη και την σπουδαιότητα της αλλαγής του Οκτώ-

βρη του 81, αλλά σήμερα, αποστασιοποιημένοι ιστορικά, είμαστε σε θέση να επισημάνουμε τις συνέπειες αυτής της ριζικής αλλαγής και να εντοπίσουμε την ύπαρξη δύο σημαντικών παραμέτρων του κοινωνικού αυτού φαινομένου. Οι δυο αυτές παράμετροι είναι: α) η σχέση του έντυπου χαρτιού με τον εκπαιδευτικό μηχανισμό και β) η συμβολή του στην πολιτική κοινωνικοποίηση των νεοελλήνων.

Αν μια σημαντική πλευρά της πολιτικής κοινωνικοποίησης είναι μεταξύ των άλλων και η επαφή με τον πολιτικό λόγο, τη γνώση των προσανατολισμών των πολιτικών κομμάτων, η επισήμανση του ύφους και του ήθους των, η γνώση των πρωταγωνιστών της πολιτικής σκηνής, καθώς και η κριτική στάση και η αμφισβήτηση των πολιτών απέναντι στο σύνολο των πολιτικών θεσμών, η ύπαρξη των κατακρεουργημένων σελίδων του Βήματος και της Ακρόπολης στις ελληνικές τουαλέτες, υπήρξε η πλέον αποτελεσματική μέθοδος για την πραγματοποίηση αυτής της επαφής, της εμπέδωσης της γνώσης των πολιτικών δρώμενων και την διαμόρφωση του νεοέλληνα ως σύγχρονου πολιτικού όντος. Προσωπικά, γνώρισα τον Κωνσταντίνο Καραμανλή μέσα στην τουαλέτα. Εκεί τον γνώρισαν και οι περισσότεροι συνομήλικοί μου. Εκεί επίσης γνώρισα και το Σοφοκλή Βενιζέλο και το Γέρο της Δημοκρατίας και το Βασιλέα Κωνσταντίνο και το Σπύρο Μαρκεζίνη και τον Παναγιώτη Κανελλόπουλο.

Είναι γεγονός, πως οι μέθοδοι που υιοθετεί ο ελληνικός καπιταλισμός για την πραγματοποίηση της πολιτικής κοινωνικοποίησης εκφράζουν με τον καλύτερο τρόπο όχι μόνο τον καθυστερημένο και αυταρχικό χαρακτήρα, αλλά και τον παραλογισμό αυτού του συστήματος. Από τις φυλακές του Μεταξά στα Μακρονήσια κι από εκεί στις μεταπολεμικές εφημερίδες που χρησιμοποιούνται πολύ περισσότερο σαν χαρτί υγείας, παρά σαν εμπόρευμα-πληροφορία. Εκεί, μέσα στο χώρο των σκατών, κατά τη διάρκεια της

δικτατορίας, γνώρισα τον Γεώργιο Παπαδόπουλο και το Στυλιανό Παττακό. Η αντιστασιακή μου δράση διοχετεύτηκε έκτοτε στην αναζήτηση των φωτογραφιών τους στα Νέα, τη Βραδυνή και τον Ελεύθερο Κόσμο. Εκεί μέσα, λίγες μέρες μετά την μεταπολίτευση είδα και κάποιον χαμογελαστό κύριο με ζιβάγκο.

Η συνειδητοποίησή μου πως εκτός από το χρονοντούλαπο της ιστορίας υπάρχει και ο βόθρος της ιστορίας, ανάγεται σ' αυτή την περίοδο. Αν μια σημαντική πλευρά της πολιτικής συμπεριφοράς του ατόμου είναι και οι μορφές που παίρνει η αντίσταση στις επιταγές της πολιτικής και κρατικής εξουσίας, δεν θα έπρεπε, κατά κανένα τρόπο, να εξοβελίσουμε αυτήν που υπήρξε η πιο διαδομένη και που είναι γνωστή με τη λαϊκή χρήση ΣΚΑΤΑ ΣΤΑ ΜΟΥΤΡΑ ΤΟΥΣ. Βασική προϋπόθεση αυτής της μορφής αντίστασης είναι η κατοχή ενός κομματιού εφημερίδας με φωτογραφία κάποιας πολιτικής φυσιογνωμίας.

Πρώτη φορά σκουπίστηκα με ψηφοδέλτιο το 1964. Πιθανόν να το εκλάβετε ως σχήμα λόγου που αποσκοπεί να εντυπωσιάσει. Θα πειστείτε πως δεν έχω τέτοιες προθέσεις αν δεν σας διαφεύγει το γεγονός της γενικευμένης χρήσης των ψηφοδελτίων στις αγροτικές και ορεινές περιοχές ως χαρτιού υγείας. Τελευταία φορά σκουπίστηκα με ψηφοδέλτια σ' ένα χωριό της Ευρυτανίας τον Οκτώβρη του 81. Πληροφορίες υποστηρίζουν, πως η συνήθεια αυτή ουσιαστικά δεν έχει εξαφανιστεί τελείως από την ελληνική ύπαιθρο και μάλλον θα παρατηρηθεί και στις επόμενες εκλογές. Λόγω οικονομικής ανέχειας; Άλλοι πάλι διαδίδουν πως η χρήση τους θα επεκταθεί και στα αστικά κέντρα. Ίδωμεν...

Οι μεταπολεμικές γενιές κράτησαν στα χέρια τους με μεγαλύτερο σεβασμό την εφημερίδα-κωλόχαρτο παρά τα πτυχία των πανεπιστημίων. Ο λόγος είναι απλός. Ήρθε η ώρα επιτέλους να ομολογήσουμε και να αναγνωρίσουμε το γεγονός, χωρίς αυτός ο ισχυρισμός να εμπεριέχει ούτε ίχνος υπερβολής, πως εκατοντάδες χιλιάδες νεοέλληνες παιδιά έμαθαν να διαβάζουν ελεύθερα και αποτελεσματικά την ώρα της ανακούφισης. Και αν σήμερα υπάρχει ένας τεράστιος αριθμός μαθητών που παρουσιάζει προβλήματα στην εκμάθηση της ανάγνωσης, αυτό οφείλεται ουσιαστικά στην αντικατάσταση του έντυπου χαρτιού με το ψυχρό και αν-

τιεκπαιδευτικό χαρτί υγείας. Για τη δεκαετία του '50, αλλά και του '60, η τουαλέτα ήταν το φροντιστήριο του Δημοτικού. Δείτε σήμερα τα αγόρια και τα κορίτσια που διαβάζουν τη «Μανίνα» και το «Μικρό Αγόρι» την ώρα που χέζουν. Δεν αντιμετωπίζουν κανένα πρόβλημα στην ανάγνωση. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει με τον καλύτερο τρόπο πως η πιο αποτελεσματική μάθηση δεν συντελείται μέσα στις ανυπόφορες σχολικές αίθουσες, αλλά όταν διαχέεται ελεύθερα και αβίαστα μέσα σε κάθε πτυχή της καθημερινής κοινωνικής πραγματικότητας.

Είναι γνωστό πως σε κάθε κοινωνικό σχηματισμό, οι διάφορες

κοινωνικές ομάδες και στρώματα που βρίσκονται σε ανοδική πορεία χρησιμοποιούν διάφορα αντικείμενα και στις μέρες μας εμπορεύματα ως σύμβολα για να καταδείξουν αυτή την εξέλιξη. Μετά τον πόλεμο, ολοένα και περισσότεροι μικροαστοί χρησιμοποιούν το χαρτί υγείας και τη χρήση του ως μέσον συμβολισμού της κοινωνικής τους διαφοροποίησης και ταυτότητας σε σχέση με το προλεταριάτο και τις αγροτικές μάζες. Μεταγενέστερα, ακολουθώντας κατά πόδα την εξέλιξη του ανεπτυγμένου δυτικοευρωπαϊκού καπιταλισμού, εκσυγχρονίζουν διαρκώς αυτόν τον συμβολισμό, περνώντας από την πρόσληψη στο δημόσιο

στην κατοχή διαμερίσματος, αυτοκινήτου, ηλεκτρικών συσκευών κι από εκεί στην προβολή της έχρωμης τηλεόρασης, του εξοχικού και του βίντεο. Απουσιάζει από τη σύγχρονη κοινωνιολογική έρευνα μια μελέτη της διαφοροποίησης του συμβολισμού από τα μικροαστικά στρώματα. Όταν όμως η κοινωνιολογία βρίσκεται εγκλωβισμένη μέσα στους κόλπους του μικροαστικού εφησυχασμού και χρησιμοποιείται και η ίδια ως σύμβολο μικροαστικής ταυτότητας, δε θα πρέπει να έχουμε αυταπάτες πως μπορεί να διεξαχθεί ποτέ μια παρόμοια έρευνα. Μελετώντας την εξέλιξη από το χαρτί υγείας στην προβολή του εξοχικού, είμαστε σε θέση να καταγράψουμε με τον καλύτερο τρόπο τις διαφορές φάσεις της μεταπολεμικής ιστορίας και, ιδιαίτερα, την εξέλιξη της κατάστασης των μικροαστικών στρωμάτων. Η φτήνια των μικροαστών έχει μακροχρόνια ιστορία και δεν είναι σημείο των ημερών μας. Ενώ απέχουμε μόνο λίγα χρόνια απ' αυτή την περίοδο του κωλόχαρτου, ταυτόχρονα τρέχουμε για να προλάβουμε το τραίνο της τεχνολογικής επανάστασης. «Χέστηκε ο Πολύδωρος που ήταν στα πόδια γρήγορος».

Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου μέσω της επέκτασης του βιομηχανικού κεφαλαίου και της συνεχούς εμπορευματοποίησης των αξιών χρήσης, δεν αρκεί για να εξηγήσουμε ικανοποιητικά το τέλος της χρήσης του εντύπου χαρτιού ως κωλόχαρτου. Παρατηρούμε σήμερα και μια αντικειμενική δυσκολία. Κατά γενική ομολογία, δεν υπάρχουν στις μέρες μας εφημερίδες και περιοδικά που να αξίζει τον κόπο να τα χρησιμοποιήσει κανείς εναλλακτικά. Μικρός μόνο αριθμός αναγνωστών καταφεύγει, σε δύσκολες ώρες, στη χρήση του χαρτιού της «Αυριανής». Παρ' όλο που όπως ομολογείται, το κίτρινο χρώμα αυτής της εφημερίδας θεωρείται ανεξίτηλο.

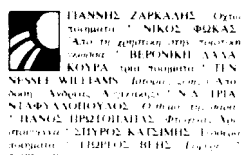
ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΡΑΤΖΙΔΗΣ

1. Η Μάνα Κουράγιο στο ομώνυμο θεατρικό έργο του Μπρεχτ κόβει φύλλα από ένα ευχολόγιο για να τυλίγει τα αγγούρια που πουλάει (Σκηνη 1, εκδ. Δωδώνη, σ. 35).

2. Στις μέρες μας έχει ξεχαστεί πια ολοκληρωτικά ο χαρακτηρισμός «εφημερίδου». Οι εφημερίδουδες ήταν λαϊκές πόρνες μετά τον πόλεμο που έστρωναν μια εφημερίδα στο χώμα για να πάρουν τον πελάτη.

3. Σε πολλές απομακρυσμένες περιοχές οι αγρότες περιέρχονταν σε μεγάλη αμηχανία κάθε φορά που τους έδιναν χαρτί για να σκουπιστούν. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος ήταν ο καθαρισμός με πέτρες και φύλλα. Ο Σχολιαστής του Αριστοφάνους αναφέρει πως στην εποχή του κωμικού ποιητή για το καθαρίσιμα τρεις πέτρες ήταν αρκετές εάν ήταν τραχείς. Εάν ήταν λείες απαιτούνταν τέσσερις.

ATHENA NEWSMAGAZINE 87: 80

Μια βελτιστοποίηση της δομής

1. JIANNH2 YBANH2 Two stamps
 2. MATTHEW ARNOLD *For ever and ever*
 3. *For ever and ever* (Mintage, Tokyo)
 4. Hattori 1. MHEH1 TOYRNEK *For ever*
 5. *For ever* (Mintage, Tokyo)
 6. NISHIO 2. MHEH2 *For ever*
 7. GIMAM HOUCH *For ever*
 8. *For ever* (Mintage, Tokyo)
 9. TO MUY HANE YAMSON *For ever*
 10. *For ever* (Mintage, Tokyo)
 11. SYAACH2 *For ever*
 12. *For ever* (Mintage, Tokyo)
 13. EN HAPOM2 *For ever*
 14. *For ever* (Mintage, Tokyo)
 15. K. HANNE2 APH2
 16. MHEH2 MHEH2 HAN YAKH

ΣΑΝΤΗΝ ΜΕΤΕΛΑΘΥ

«Το ζητούμενο είναι μια αναλλακτική πρόταση που δεν θα λειτουργεί ως όραμα-ουτοπία, για να προβάλλουν οι άνθρωποι στο μέλλον επιθυμητές καταστάσεις «ελευθερίας», «ισότητας», «αυτονομίας», «αρμονίας με τη φύση» κ.λπ., αλλά κάτι που μπορεί να βιωθεί ανά πάσα στιγμή».

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

ΑΙΨΟΙΛΕΙΒΙΒΛΙΟΨΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΝΩΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΦΑΓΙΑ ΒΙΒΛΙΟΛΑΤΡΕΙΑ ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΙΑ

ΞΕΝΗ
ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Μέσα Σελίμοβιτς: Ο ΔΕΡΒΙΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Μυθιστόρημα

Μετάφραση από τα
σερβοκροατικά:
Λεωνίδας Χατζηπροδρομίδης
Εκδόσεις Γνώση
Αθήνα 1986
Σελ. 455

■ Έχουμε τονίσει κι άλλοτε πόσο αδικημένες είναι οι λογοτεχνίες των «μικρών» χωρών στις επιλογές των Ελλήνων μεταφραστών κι εκδοτών. Η αδικία αυτή γίνεται κυριολεκτικά σκανδαλώδης, αν σκεφτεί κανείς ότι τα περισσότερα αξιόλογα βιβλία που μεταφράστηκαν τα τελευταία χρόνια στα ελληνικά προέρχονται απ' αυτές τις περφηφονημένες λογοτεχνίες κι όχι, ας πούμε, από τη σύγχρονη αγγλόφωνη ή γαλλόφωνη λογοτεχνία, που τα προϊόντα τους μας έρχονται στην Ελλάδα με πολλές τυμπανοκρουσίες, αλλά τις περισσότερες φορές πρόκειται για ασημαντά έργα, φουσκωμένα και φτιασιδωμένα χάρη στα τερτίπια της διαφήμισης. Μπορεί λοιπόν ο Μπουκόφσκι, η Μπιγιεντού κι ο Ζύσκιντ να μας ζαλίζουν τ' αυτιά, αλλά φωνές όπως αυτή του Σελίμοβιτς, αν και πιο αδύναμες μέσα στον ορυμαγδό του πολιτισμικού ιμπεριαλισμού, είναι πιο ανθρώπινες, πιο ουσιαστικές και, τελικά, θ' αντέξουν πιο πολύ στο χρόνο.

Το μυθιστόρημα «Ο δερβίσης και ο θάνατος» πρωτοκυκλοφόρησε στα σερβοκροατικά το 1966, μεταφράστηκε σε περίπου 16 ξένες γλώσσες, γυρίστηκε ταινία στη Γιουγκοσλαβία το 1972 και σήμερα θεωρείται ένα από τα κλασικά έργα της νεότερης γιουγκοσλαβικής λογοτεχνίας. Ήταν το δεύτερο βιβλίο του Μέσα Σελίμοβιτς (1910-1982), που ως το θάνατό του έγραψε τρία ακόμα βιβλία. Ο Σελίμοβιτς, που γεννήθηκε στη Βοσ-

νία, πήρε μέρος στη γιουγκοσλαβική αντίσταση, έγινε μετά τον πόλεμο μέλος της επιτροπής της γιουγκοσλαβικής κυβέρνησης για την κουλτούρα και, αργότερα, διαδοχικά καθηγητής της Ανώτερης Παιδαγωγικής Σχολής του Σεράγεβο, καθηγητής στη Φιλοσοφική Σχολή της ίδιας πόλης και διευθυντής στο Εθνικό Θέατρο πάλι του Σεράγεβο. Ήταν δηλαδή ένας άνθρωπος που γνώρισε καλά τη γέυση της δημόσιας δράσης και της εξουσίας, άρα δέχτηκε άμεσα ερεθίσματα (για να χρησιμοποιήσουμε μια κάπως ακαδημαϊκή έκφραση) προκειμένου να στοχαστεί πάνω στη σύγκρουση της εφησυχασμένης ατομικής συνείδησης με την πραγματικότητα. Γιατί, ούτε λίγο ούτε πολύ, αυτό είναι το θέμα του έργου του «Ο δερβίσης και ο θάνατος».

Το 18ο αιώνα, σε μια μικρή πόλη της Βοσνίας (τότε επαρχίας της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας), ο Αχμέτ Νουρουντίν, ένας σαραντάρης μουσουλμάνος ιερωμένος, ζει σχετικά αποσυρμένος από τα εγκόσμια στον τεκέ του Τάγματος των Μεβλεβήδων. Η σχέση του με τους ανθρώπους και την κοινωνία διέπεται από μια τυπική νομιμοφροσύνη και πίστη στη θεία δικαιοσύνη, αλλά κατά τ' άλλα είναι αδιάφορος και ψυχρή. Αυτό τον εφησυχασμό έρχεται να τον κλονίσει ένα απροσδόκητο γεγονός: ο αδελφός του Αχμέτ συλλαμβάνεται για άγνωστους λόγους και φυλακίζεται. Ο Αχμέτ, σπρωγμένος πιο πολύ από το αίσθημα του οικογενειακού καθήκοντος παρά από αδελφική αγάπη, προσπαθεί να σώσει τον αδελφό του και προχωρεί σε μια ανέντιμη συναλλαγή με τη γυναίκα του καδή της πόλης: σ' αντάλλαγμα για τη βοήθεια του καδή αναλαμβάνει να πείσει τον αδελφό της, Χασάν, που είναι φίλος του, να παραιτηθεί από το μερίδιό του στην πατρική κληρονομιά. Ο Αχμέτ πραγματοποιεί τα συμφωνημένα, αλλά ανακαλύπτει ότι έχει εξαπατηθεί: ο αδελφός του έχει ήδη εκτελεστεί πριν ακόμα γίνει η ανίερη συμφωνία. Η πίστη του Αχμέτ στο νόμο και στη δικαιοσύνη του Θεού καταρρέει, μέσα στην ψυχή του γεννιέται η επιθυμία της εκδίκησης. Συλλαμβάνει τότε ένα σατανικό σχέδιο και το βάζει σ' εφαρμογή: στρέφει έντεχνα τις τοπικές Αρχές εναντίον

ενός ευυπόληπτου χρυσοχόου, του οποίου ο γιος (κάτι που προς το παρόν γνωρίζει μόνο ο ίδιος ο Αχμέτ) μόλις έχει κερδίσει ένα πολύ σπουδαίο αξίωμα στην Υψηλή Πύλη.

Η κίνηση αυτή έχει άμεσα αποτελέσματα: η σύλληψη του χρυσοχόου γίνεται αφορμή λαϊκής εξέγερσης, η τοπική εξουσία ανατρέπεται, οι υπεύθυνοι της δολοφονίας του αδελφού του Αχμέτ σκοτώνονται από το πλήθος ή δραπετεύουν κι ο Αχμέτ, με τις ευλογίες της Κωνσταντινούπολης, γίνεται ο καινούργιος καδής της πόλης. Αλλά, καθώς το αίσθημά του για δικαιοσύνη δεν πηγάει από πραγματική συμπάθεια για τους πάσχοντες, παρά από μια ψυχρή ιδεολογία, και καθώς επίσης έχει μάθει να βλέπει στην εξουσία ένα μηχανισμό άμυνας εναντίον των εχθρών του, δεν αργεί να γίνει εξίσου στυγνός, συμβιβασμένος και διεφθαρμένος όσο ο προκατόχος του. Τελικά δέχεται, έστω και με τύψεις, να υπογράψει το ένταλμα σύλληψης του αθώου Χασάν, ξέροντας ότι αυτό σημαίνει τη θανάτωση του φίλου του. Όμως ένας νεαρός δερβίσης του τεκέ, πλαστογραφώντας την υπογραφή του Αχμέτ, κατορθώνει να φυγαδέψει το Χασάν. Ο καδής μάταια προσπαθεί ν' αποδείξει την πλαστογραφία, οι ανώτεροί του θεωρούν ότι αυτός βοήθησε το φίλο του να καταφύγει στο εξωτερικό κι ετοιμάζονται να τον εξοντώσουν. Περιμένοντας τη σύλληψη και το θάνατό του, ο δερβίσης Αχμέτ έχει μια απροσδόκητη επίσκεψη, που του δίνει την αφορμή να ξαναγυρίσει στα νεανικά του χρόνια, στην εποχή που είχε ακόμα ζωντανούς δεσμούς με τους ανθρώπους και τον κόσμο.

Ολόκληρο το βιβλίο είναι τυλιγμένο μέσα σε μια ζοφερή, ασφυκτική ατμόσφαιρα φόβου κι ανασφάλειας, δημιουργημένη από μια εξουσία που τα κίνητρα των αποφάσεών της είναι απρόσωπα κι αδιαφανή. Ωστόσο, δεν πρόκειται κατά κύριο λόγο για ένα έργο στοχασμού γύρω από τη λειτουργία της εξουσίας μέσα σε μια κοινωνία. Παρά την περιπετειώδη πλοκή, το πραγματικό δράμα δεν παίζεται στο δρόμο, στην αγορά, στις φυλακές ή στα παλάτια των ισχυρών, αλλά στην ψυχή του δερβίση Αχμέτ. Με ρυθμό αργό, βασανι-

στικό, ο ήρωας του βιβλίου ανατέμνει την ίδια την ψυχή του, χώνοντας το νυστέρι του όλο και πιο βαθιά, για ν' αποκαλύψει, σχεδόν άθελά του, έναν άνθρωπο που έχει νεκρώσει προ πολλού τα νεύρα που τον συνέδεαν με τον κόσμο και τους άλλους ανθρώπους, έναν ηθικολόγο, που κρύβει την απάθεια και την αδιαφορία του για όσα συμβαίνουν γύρω του πίσω από μια «ετοιματζίδικη» ιδεολογία με στερεότυπες απαντήσεις για το καθετί. Ένα δειλό εντέλει, που τρομοκρατείται όταν τα διλήμματα της ζωής τον αναγκάζουν ν' αποφασίσει αυτόβουλα και να πάρει την ευθύνη των αποφάσεών του. Ο Χασάν, ο αντίποδας του δερβίση Αχμέτ, άνθρωπος που υπακούει στα συναισθήματά του και ξέρει να ρισκάρει, λέει κάποια στιγμή στο φίλο του: «Ω ταλαίπωρε δερβίση! Μπορεί να συμβεί και μία φορά να μη σκεφτείτε δερβίση! Δραστηριότητα σύμφωνα με κανόνες, κανόνες σύμφωνα με τη θέληση του Θεού, σωτηρία της δικαιοσύνης και του κόσμου! Πώς δεν πνίγαστε απ' αυτές τις μεγάλες λέξεις! Μα δεν μπορεί να γίνει κάτι και με την ανθρώπινη θέληση και χωρίς τη σωτηρία του κόσμου; Άσ' τον κόσμο ήσυχο, αν γνωρίζεις το Θεό θα είναι πιο ευτυχισμένος χωρίς τις φροντίδες σας». (σ. 138). Όταν τελικά ο δερβίσης αποφασίζει να δράσει, δεν το κάνει για ν' αποκαταστήσει δυναμικά τη διασαλευμένη ηθική τάξη του σύμπαντός του, αλλά ίσα ίσα για να επωφεληθεί από το ηθικό κενό που δημιουργήθηκε μέσα του και να παραδοθεί στα πιο ταπεινά του ένστικτα: τόσο η εκδίκησή του όσο και η κατοπινή πολιτεία του ως καδή της κωμόπολης διαψεύδουν την εικόνα που θέλει να έχει για τον εαυτό του. Κι αυτό είναι καθοριστικό. Γιατί, όπως λέει ο ίδιος, «Ο άνθρωπος δεν είναι αυτό που σκέφτεται, αλλά αυτό που κάνει». (σ. 165).

Έπειτα απ' αυτά, εύλογα προβάλλει το ερώτημα αν ο δερβίσης Αχμέτ κι η οθωμανική εξουσία στη Βοσνία του 18ου αιώνα δεν είναι παρά μια συγκαλυμμένη αλληγορία για τη σημερινή εξουσία στις χώρες του «υπαρκτού σοσιαλισμού» και, κυρίως, για το συμβατικό κομμουνιστή, που, ακριβώς επειδή έχει εκχωρήσει την ευθύνη της σκέψης του στο κόμμα (όπως

ο δερβίσης Αχμέτ στη θρησκεία), εύκολα μπορεί να φτάσει στο σημείο να επαναλάβει όλα όσα κατέκρινε στους αντιπάλους του. Υπάρχουν στο βιβλίο αρκετά στοιχεία που θα μπορούσαν να στηρίξουν μια τέτοια εκδοχή: άνθρωποι που συλλαμβάνονται, φυλακίζονται κι εκτελούνται χωρίς ποτέ να μάθουν γιατί, κλίμα φόβου και τρομοκρατίας, ο ίδιος ο δερβίσης Αχμέτ, που κάποτε πολέμησε στα πεδία των μαχών για την πίστη του σαν γνήσιος επαναστάτης, αλλά κατόπιν επαναπαύτηκε κι οχυρώθηκε πίσω από την ασφάλεια και τα προνόμια του ιερατείου, κλπ.

Ωστόσο, ακόμα κι αν ο Σελίμοβιτς εμπνεύστηκε από μια συγκεκριμένη μορφή εξουσίας κι έναν ορισμένο τύπο ιδεολόγου, κατάφερε να θέσει και να διαπραγματευτεί το πρόβλημά του με τέτοια καθολικότητα, ώστε μπορούμε να πούμε ότι ισχύει για *κάθε* μορφή εξουσίας και *κάθε* μορφή ιδεολόγου (ιδεολόγου όχι βέβαια με την έννοια του ανθρώπου που έχει αρχές και ιδανικά, αλλά με την έννοια του ανθρώπου που επικαλείται υψηλές ιδέες για να κρύψει τα πραγματικά του κίνητρα). Και, όπως είπαμε πιο πάνω, ο Σελίμοβιτς δεν κάνει πολιτική φιλοσοφία, παρά τον ενδιαφέρει κατά κύριο λόγο το πρόβλημα της ηθικής στάσης ενός ανθρώπου που οι ιδέες του έρχονται σε διάσταση με την πραγματικότητα. Η τραγική ειρωνεία του τέλους του βιβλίου, όταν ο δερβίσης Αχμέτ γίνεται μάρτυρας από παρεξήγηση, είναι πολύ χαρακτηριστική για το πνεύμα του έργου: ο τιποτένιος συμβιβασμός που επιχειρεί ο Αχμέτ για να σώσει το τομάρι και τη θέση του αποτυχαίνει εξαιτίας της πρωτοβουλίας του νεαρού Μουλά-Γιουσούφ, που, για να εξιλεωθεί για την παλιότερη χαφιέδικη δράση του, εφαρμόζει ένα παράτολμο σχέδιο για να σώσει έναν αθώο. Ο πρώην χαφίης Μουλά-Γιουσούφ υπακούει αυθόρμητα στη συνειδησή του και βγαίνει νικητής στο τέλος, ενώ ο ηθικολόγος και ιδεολογικά συνεπής, αλλά ψυχικά νεκρός δερβίσης Αχμέτ γίνεται τελικά θύμα του μηχανισμού που υπηρετεί. Αυτό που μας λέει ο Σελίμοβιτς είναι ξεκάθαρο στην απλότητά του: ακόμα κι η πιο ευγενής ιδεολογία ή ηθική γίνεται στυγνή κι απάνθρωπη, όταν είναι διαζευγμένη από την αρετή να πονάει κανείς για τους άλλους και να θεωρεί ότι απ' αυτό τον πόνο απορρέει μια προσωπική ευθύνη. Ή, για να δώσουμε μια επιγραμματικότερη και τολμηρότερη διατύπωση: οι ιδεολογίες που ενδιαφέρονται για την ανθρωπότητα κι αδιαφορούν για τους ανθρώπους οδηγούν μοιραία στην αυτοαναιρεσή τους.

«Ο δερβίσης και ο θάνατος» είναι δύσκολο βιβλίο. Η καταβύθιση του αναγνώστη στους δαιδάλους της ψυχής του ήρωα απαιτεί μεγάλη προσοχή και πότε πότε διανοητική υπερένταση. Δυστυχώς, η παρακολούθηση της ελληνικής έκδοσης γίνεται δυσκολότερη εξαιτίας μιας μετάφρασης άτεχνης, δύσκαμπτης, φορές φορές δυσνόητης, που σε κάνει να σκέφτεσαι ότι αγαρμπούνες όπως οι «ακτές του ποταμού» (σ. 245) και το «οζώδες δέντρο» (σ. 254) δεν είναι τίποτα μπροστά στο «ξανααποκαλυπτόμενο μη χαμένο τμήμα του εαυτού μου» (σ. 252) κι εκείνον που ξεκουράζεται «σε σίγουρους γιγτάκ» (σ. 133). Οπωσδήποτε, ένα τέτοιο βιβλίο άξιζε να ευτυχήσει περισσότερο στη μετάφραση. Ας κάνει όμως ο Έλληνας αναγνώστης μια πρόσθετη προσπάθεια να ξεπεράσει αυτό το εμπόδιο. Θα το συναντήσει σε πολλές σελίδες του βιβλίου, αλλά, ευτυχώς, θα βρει εκεί και πολλά άλλα πράγματα που θα τον αποζημιώσουν με το παραπάνω.

Μπρετ Ήστον Έλλις:

ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΜΗΔΕΝ Μυθιστόρημα

**Μετάφραση: Ιουλία Ραλλίδη
Εκδόσεις Σέλας
Αθήνα 1987
Σελ. 206**

Δεκαετία του 1980 στο Λος Άντζελες, στη μεγαλούπολη που κλείνει μέσα στα όριά της το Χόλλυγουντ, καρδιά και σύμβολο της παγκόσμιας βιομηχανίας ονείρων. Η «χρυσή νεολαία» της πόλης, γιοι και θυγατέρες πλούσιων κινηματογραφικών παραγωγών, δεν ονειρεύονται, μόνο «τριπάρουν», ταξιδεύουν με μια δόση κοκαΐνης. Αυτή είναι κι η μόνη τους συγκίνηση. Γιατί όλα τ' άλλα — τ' αλλεπάλληλα πάρτι, το σεξ και με τα δύο φύλα, τα μπαρ, το σινεμά, οι βόλτες με τα πανάκριβα αυτοκίνητα, τα βιντεοπαιχνίδια, ακόμα και τα μουσικά προγράμματα στην τηλεόραση — καταναλώνονται, καταναλώνονται όπως ένας αναφοροδισκάκος άντρας καταναλώνει ερωμένες. Δε βιώνονται. Η «χρυσή νεολαία», τα βλαστάρια των ανθρώπων που σφράγισαν το αμερικανικό όνειρο, είναι ανίκανη να έχει βιώματα. Μόνο εμπειρίες. Δηλαδή «εμπειρίες». Η ζωή της είναι τόσο λίγο ζωή, ώστε δε μπορεί κανείς να τη βαθμολογήσει ούτε καν με μηδέν. Είναι «λιγότερο από μηδέν».

Ο νεαρότατος (μόλις 24 χρόνων σήμερα) συγγραφέας Μπρετ

Ήστον Έλλις γεννήθηκε το 1964 στο Λος Άντζελες κι είναι φοιτητής του τμήματος λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο του Μπένινγκτον, στο Βερμόντ. Δηλαδή όπως ακριβώς ο ήρωας του βιβλίου του, ο Κλέι. Το «Λιγότερο από μηδέν» άρχισε να το γράφει σε ηλικία 18 χρόνων και το εξέδωσε το 1985, στα 21 του. Το βιβλίο έκανε αμέσως αίσθηση στην Αμερική. Πολλοί παραλλήλισαν το συγγραφέα του με τον Κέρουακ κι είπαν ότι, όπως το «Στο δρόμο» ήταν το κατ'εξοχή μυθιστόρημα της γενιάς του μπητ, έτσι και το «Λιγότερο από μηδέν» είναι το μυθιστόρημα-σύμβολο της γενιάς του βίντεο. Είναι έτσι:

Ναι, δε φαίνεται να υπάρχουν πολλές αμφιβολίες γι' αυτό. Αν ο Κέρουακ ζωγράφιζε το πορτρέτο μιας γενιάς που έγινε «αντικοινωνική» επειδή αμφισβήτησε τις παραδοσιακές αμερικανικές αξίες του πλουτισμού, του πραγματισμού, της κοινωνικής ανάδειξης με κάθε μέσο, της κατανάλωσης, ο Έλλις δίνει την εικόνα μιας γενιάς που είναι αντικοινωνική όχι επειδή αμφισβητεί αυτές τις αξίες, παρά αντίθετα επειδή τις εφαρμόζει με τον πιο ακραίο τρόπο, επειδή προσπαθεί να «τη βρει» μόνο καταναλώνοντας, ζητώντας τη χαρά της ζωής στην ατέρμονη συσσώρευση αγορασμένων εμπειριών, κι όχι στα συναισθήματα. Η γενιά αυτή (ή η μερίδα της που περιγράφει ο Έλλις) γίνεται *πραγματικά* αντικοινωνική: όταν οι «συνηθισμένες» εμπειρίες του σεξ, της κοκαΐνης και των τρελών πάρτι εξαντλούν τη διεγερτική τους δύναμη, κάνει ακόμα και το θάνατο ή τα σωματικά βασανιστήρια θέαμα προς κατανάλωση, όπως στα χρόνια της παρακμής της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας μερικοί θεατρώνες πρόσφεραν στο φιλοθεάμον κοινό αυθεντικούς ακρωτηριασμούς ή φόνους δούλων. Στο βιβλίο του Έλλις, οι φίλοι του Κλέι τρέχουν ν' απολαύσουν το θέαμα ενός πεθαμένου ηρωϊνομανούς ή παρακολουθούν βιντεοταινίες με (αυθεντικές;) σκηνές φριχτών σεξουαλικών βασανιστηρίων και σφαγών.

Ίσως αντιτείνει κανείς ότι αυτή η αναληγσία, αυτή η πώρωση και διαστροφή μπορεί να χαρακτηρίζει τα πλουσιόπαιδα του Λος Άντζελες, αλλά όχι και τη νεολαία των άλλων τάξεων. Δυστυχώς, όμως, έχει περάσει προ πολλού η εποχή που η κουλτούρα κι οι αξίες της άρχουσας τάξης έμεναν περιορισμένες στην ίδια την άρχουσα τάξη. Η δεκαετία του '80 είναι μια δεκαετία παλινόρθωσης, η άρχουσα τάξη έχει ισχυροποιηθεί ξανά (τουλάχιστο στο δυτικό κόσμο) και, χάρη στα καινούργια μέσα μαζικής επικοινωνίας, οι αξίες της διαποτίζουν και τις άλλες τά-

ξεις σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό παρά ποτέ άλλοτε. Η ίδια η λογική της κατανάλωσης εμπειριών οδηγεί αναπότρεπτα σε τέτοιες πράξεις σαδισμού και κανιβαλισμού. Απ' αυτή την άποψη, το βιβλίο του Έλλις είναι μια πολύ σπουδαία μαρτυρία για τις ακραίες μορφές συμπεριφοράς, στις οποίες οδηγεί η λογική της καταναλωτικής κοινωνίας.

Φτάνει όμως αυτό για να δώσει στο «Λιγότερο από μηδέν» και λογοτεχνική αξία; Για να μπορέσει κάποιος να δώσει λογοτεχνική διάσταση στην περιγραφή ενός τέτοιου κόσμου, πρέπει κάπου να συγκρούεται μαζί του, έστω κι αν είναι μέρος του, πρέπει κάποιο κομμάτι της ψυχής του να διεκδικεί κάποια μορφή ανθρωπιάς, έστω κι αν ο υπόλοιπος εαυτός του είναι βουλιαγμένος σ' αυτόν το φρικιαστικό κυκεώνα. Η μαρτυρία του Έλλις είναι, αναμφισβήτητα, μια μαρτυρία «εκ των έσω». Στις πρώτες 150 σελίδες, μάλιστα, μένει κανείς με την εντύπωση ότι ο συγγραφέας συμμετέχει με την ίδια απάθεια όπως οι άλλοι στα όσα περιγράφει ή μάλλον καταγράφει. Κάποιες παρεμβλήτες αναδρομές σ' ένα πρόσφατο παρελθόν, φορτισμένο από πιο αγνές και πηγαίες συγκινήσεις, αποτελούν πολύ χλομή και, κατά τη γνώμη μας, λογοτεχνικά μάλλον αδέξια αντίστιξη στην ψυχρή βαναυσότητα του παρόντος. Υπάρχει όμως μια άλλη αντίστιξη, περίφημη ως λογοτεχνικό εύρημα, που εμφανίζεται σποραδικά σ' ολόκληρο το βιβλίο και προκαλεί μια απροσδιόριστη, αλλά δυνατή συγκίνηση στον αναγνώστη: Στο περιθώριο των αστραφτερών αυτοκίνητο-δρόμων, των ουρανοξυστών, των στροβοσκοπικών φώτων και των οργιαστικών πάρτι σε πολυτελείς επαύλεις, φευγαλέες σκηνές όπως μια Μεξικάνα που κλαίει στο σκοτάδι πλάι στο φλεγόμενο αυτοκίνητό της, κογιότ που πετάγονται τη νύχτα στη μέση του δρόμου με σάρκες από γάτες ανάμεσα στα δόντια τους, φήμες για εμφανίσεις λυκανθρώπων, ομαδικές παρακρούσεις ανθρώπων που βλέπουν Ινδιάνους κι άμαξες με αποίκους του 19ου αιώνα, ενεργοποιούν στον Κλέι έναν ακαθόριστο υπαρξιακό φόβο ανάμικτο με μια ακόμα πιο ακαθόριστη νοσταλγία για μια άλλη ζωή. Αυτές οι σκηνές είναι ίσως οι καλύτερες στιγμές του βιβλίου και δικαιώνουν τον Έλλις ως λογοτέχνη.

Αν όμως οι πρώτες 150 σελίδες του βιβλίου είναι, στο μεγαλύτερο μέρος τους, μια επαναληπτική φωτογραφική καταγραφή (που ώρες ώρες κουράζει), στις τελευταίες 50 σελίδες το μυθιστόρημα αποκτά απότομα μεγάλη πυκνότητα και δραματική ένταση. Αφετηρία είναι η στιγμή που ο Κλέι συνειδη-

τοποιεί ότι το ποτήρι όπου να 'ναι θα ξεχειλίσει, ότι όσα βλέπει και ζει προσβάλλουν ακόμα και τα υποτονικά ψυχικά ανακλαστικά του. Αυτό γίνεται όταν βγαίνει από το δωμάτιο όπου οι φίλοι του παρακολουθούν μια βιντεοταινία με σεξουαλικά βασανιστήρια. Από εκείνη τη στιγμή η εσωτερική αποστασιοποίησή του από τον κόσμο του επιταχύνεται ολοένα: Στέλνει

στο διάβολο τον ψυχαναλυτή του, βιώνει βαθιά (κι όχι πια ως «εμπειρία») τον εξευτελισμό ενός ηρωϊκομανούς φίλου του, που εξαναγκάζεται από έναν αδιάταχτο ντήλερ να γίνει πόρνη για να εξασφαλίσει τη δόση του, κι όταν προσκαλείται να συμμετάσχει στο βιασμό ενός δωδεκάχρονου κοριτσιού ρωτάει για πρώτη φορά «γιατί;» Επακολουθεί τότε ο εξής πολύ χα-

ρακτηριστικός διάλογος με τον Ριπ, το διοργανωτή αυτού του ομαδικού βιασμού (σ. 188):

Ο Ριπ φαίνεται σαστισμένος.

«Γιατί αυτό; Εννοείς εκεί μέσα;»

Προσπαθώ να γνέσω καταφαι-
τικά.

«Γιατί όχι; Τι διάολο;»

«Θεέ μου, Ριπ, έλα τώρα, είναι
έντεκα χρονών».

«Δώδεκα», διορθώνει ο Ριπ.

«Ναι, δώδεκα», λέω και το σκέ-
φτομαι για μια στιγμή.

«Εί, μη με κοιτάς λες και είμαι
κανένα τσογλάνι ή κάτι τέτοιο.
Δεν είμαι».

«Είναι...» η φωνή μου βγαίνει
συρτή.

«Είναι τι;» ρωτάει ο Ριπ.

«Είναι... δε νομίζω ότι είναι
σωστό».

«Τι είναι σωστό; Αν θέλεις κάτι,
έχεις το δικαίωμα να το πάρεις. Αν
θέλεις να κάνεις κάτι, έχεις το δι-
καίωμα να το κάνεις».

Ακουμπάω στον τοίχο. Ακούω
τον Σπιν να βογκάει στην κρεβα-
τοκάμαρα και μετά έναν ήχο, κάτι
σαν σκαμπίλι στο πρόσωπο.

«Μα δε χρειάζεσαι τίποτα. Τα έ-
χεις όλα», του λέω.

Ο Ριπ με κοιτάζει. «Όχι. Δεν τα
'χω».

«Τι;»

«Όχι, δεν τα 'χω όλα».

Γίνεται παύση και μετά ρωτάω:

«Χέσε μας, Ριπ, τι δεν έχεις;»

«Δεν έχω τίποτα να χάσω».

Το αργότερο εκείνη τη στιγμή
ο Κλέι συνειδητοποιεί ότι τα έχει
χάσει όλα. Λίγο πριν φύγει από το
Λος Άντζελες για να γυρίσει στην
πόλη των σπουδών του, βλέπει
στην τηλεόραση μια σκηνή που, ο
Κλέι το νιώθει καλά, αποτελεί την
εικόνα της κατάστασης στην ο-
ποία βρίσκεται ο ίδιος κι η παρέα
του: καμιά εκατοστή τινεϊτζερς να
χορεύουν σαν νάνοι μπροστά σε
μια τεράστια οθόνη όπου προβάλ-
λονται βιντεοκλίπ. Ο Κλέι συνει-
δητοποιεί ότι η ζωή του είναι «λι-
γότερο από μηδέν». Στην τελευ-
ταία σκηνή του βιβλίου βλέπει, σε
μια αποχαιρετιστήρια συνάντηση,
την πρώην φιλενάδα του (και τωρι-
νή συντρόφισσά του στο κυνήγι
«εμπειριών»). Και τότε, μόλις πέν-
τε σελίδες πριν από το τέλος, δια-
βάζουμε για πρώτη φορά τη λέξη
φιλή και λίγο πιο κάτω η κοπέλα
προφέρει τη φοβερή, απαγορευ-
μένη λέξη «αγάπη», καθώς τον ρω-
τάει: «Κλέι, μ' αγάπησες ποτέ;»

Η λέξη, όπως είναι φυσικό,
προκαλεί στον Κλέι όχι απλώς α-
μηχανία, αλλά παράλυση, σαν μια
ακατανόητη λέξη μιας άγνωστης
γλώσσας. Κι όταν η κοπέλα, κά-
νοντας μια απόπειρα μετάφρα-
σης, τον ρωτάει «Νοιάστηκες ποτέ
για μένα;» αυτός απαντάει: «Δε θέ-
λω να νοιάζομαι. Αν νοιάζομαι για
διάφορα πράγματα, θα 'ναι χειρό-
τερα, θα 'χω απλώς άλλη μια σκο-
τούρα» (σ. 203). Και, σύμφωνα με
μια φράση που επανέρχεται κάθε
τόσο στο βιβλίο, οι άνθρωποι εδώ
δε θέλουν να μπλέξουν.

Μόνο που ο Κλέι ξέρει πια πως
έχει μπλέξει για τα καλά...

Δεν μπορούμε να πούμε ότι η
μετάφραση του βιβλίου από την
Ιουλία Ραλλιδή είναι ιδιαίτερα πε-
τυχημένη. Το κείμενο, βέβαια, α-
ποτελείται από συντακτικά απλές
προτάσεις και παρακολουθείται
εύκολα, αλλά οι διάλογοι είναι γε-
μάτοι αμερικανισμούς, από τους
οποίους οι πιο αφανείς είναι οι (πε-
ριττές ή άστοχες) επί λέξει μετα-
φράσεις τυποποιημένων φράσε-
ων, όπως I mean και you know, και
οι πιο κραυγαλέοι (όχι βέβαια μό-
νον ηχητικά) επιφωνήματα όπως
«Εί» και «Ιησού Χριστέ!»

Δημοσθένης ΚΟΥΡΤΟΒΙΚ

ΤΟ «Ρ» ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

■ Μια κι η φετεινή ανακοίνωση των κρατικών βραβείων λογοτεχνίας προκάλεσε, όπως πάντα, προσοχή ανάλογη με την αξιοπιστία αυτού του θεσμού, το ενδιαφέρον των καταναλωτών βιβλίων στράφηκε, τις μέρες των γιορτών, στα καθιερωμένα πια αφιερώματα των εφημερίδων στα «καλύτερα βιβλία της χρονιάς». Αυτά τ' αφιερώματα έχουν γίνει το άλλοθι των βιβλιοκριτικών για την αδράνειά τους όλη τη χρονιά, αλλά και των εφημερίδων για την υποβαθμισμένη θέση που δίνουν στη στήλη του βιβλίου. Κι είναι ένα άλλοθι που όχι μόνο είναι «ατράνταχτο», αλλά κι αποκτιέται άκοπα: Ο ή η δημοσιογράφος θέτει σε πέντε έξι γνωστά ονόματα του πνευματικού μας χώρου το ερώτημα «Ποια ήταν κατά τη γνώμη σας τα καλύτερα βιβλία της χρονιάς που πέρασε;» και καταγράφει απλώς τις απαντήσεις τους. Έτσι, οχυρωμένος ή οχυρωμένη πίσω από το κύρος των ερωτώμενων, αποφεύγει την ευθύνη της προσωπικής επιλογής. Όσο για τις «επιφανείς πνευματικές προσωπικότητες», που όχι σπάνια διαβάζουν ακόμα λιγότερο κι από τους ίδιους τους δημοσιογράφους, δράττονται συνήθως της ευκαιρίας για να προβάλουν και να παινήσουν τα βιβλία των «κολλητών» τους και των προστατευμένων τους. Φουκαρά ανυποψίαστε αναγνώστε! Ευτυχώς που αυτή τη φορά βρέθηκε τουλάχιστον ένας Μαρωνίτης να γελοιοποιήσει αυτή τη μέθοδο ερωταποκρίσεων στο «Βήμα».

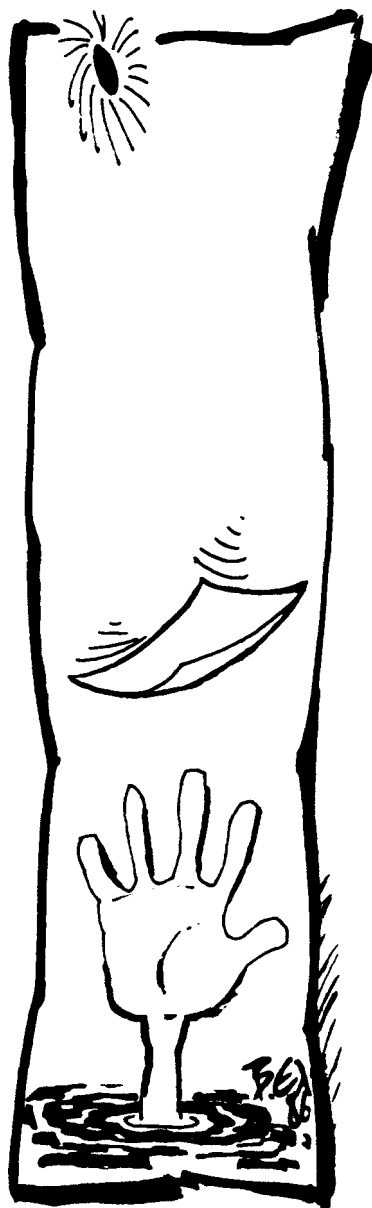
...

■ Ανεξάρτητα απ' αυτά, το 1987 έδωσε την εντύπωση ότι ήταν για την ελληνική λογοτεχνία (ιδιαίτερα την πεζογραφία) μια χρονιά πολύ καλύτερη από το μίζερο 1986. Όχι μόνο στο θέμα της αγοραστικής κίνησης, αλλά και στο θέμα της ποιότητας των βιβλίων που κυκλοφόρησαν μέσα σ' αυτή τη χρονιά. Αλλά σημαίνει άραγε αυτό ότι έχουμε να κάνουμε με πραγματική ανάκαμψη της ελληνικής λογοτεχνίας; Στο μεθεπόμενο τεύχος θα προσπαθήσουμε ν' απαντήσουμε σ' αυτό το ερώτημα.

...

■ Η παραπληροφόρηση, οι μεροληπτικές αξιολογήσεις, οι στημένες κριτικές, το παραπλανητικό γκάλοπ, η προβολή των «ημετέρων» και γενικά το συντεχνιακό πνεύμα με το οποίο αντιμετωπίζεται το προϊόν της πνευματικής δουλειάς στην Ελλάδα θα έκαναν ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα μια σφυγμομέτρηση που προσπαθεί ν' ανιχνεύσει πώς αξιολογεί πραγματικά το αναγνωστικό κοινό τα βιβλία που αγοράζει (γιατί η απήχηση ενός βιβλίου δεν είναι πάντα συνάρτηση του αριθμού αντιτύπων που πουλάει). Αυτή τη φιλοδοξία έχει η δημοσκόπηση που οργανώνει αυτή η στήλη για τα καλύτερα βιβλία του 1987. Δυστυχώς, ως τώρα δεν έχουν έρθει στο περιοδικό αρκετές απαντήσεις. Ίσως φταίνε κι οι γιορτές κι η απεργία των ταχυδρομικών. Όπως και να το κάνουμε, όμως, είναι κρίμα, γιατί έτσι χάνεται η ευκαιρία να γίνει (για πρώτη φορά στην Ελλάδα) μια άμεση έρευνα για τα λογοτεχνικά γούστα ενός πλατύτερου κοινού. Αφού λοιπόν υπάρχουν ακόμα περιθώρια (ως τις 15 Φεβρουαρίου) κάνουμε έκκληση στους αναγνώστες μας ν' ανταποκριθούν στην προσπάθεια της στήλης και να γράψουν στο περιοδικό ποια ήταν τα τρία καλύτερα βιβλία που διάβασαν μέσα στο 1987.

Δ.Κ.

Ο σκληρός χειμώνας

«Τι θα 'θελες νάσαι· καλλιτέχνης ή πλούσιος;
Πλούσιος· γιατί οι καλλιτέχνες κάθονται πάντα στα
σκαλιά των πλουσίων»

(μία — κατά Τσαρλς Μπουκόφσκι — κινέζικη παροιμία)

Ο φετινός θεατρικός χειμώνας εμφανίζεται σκληρότερος από κάθε άλλον. Η λέξη «κρίση» αποτελεί την πιο χρησιμοποιημένη λέξη τόσο των θεατρικών αρθρογράφων όσο και των αρμόδιων καλλιτεχνών. Είναι η λέξη πασπαρτού για όποιο ερώτημα γύρω από τα σημερινά προβλήματα του θεάτρου.

Αλλά για τι είδους κρίση πρόκειται;

Η πλειοψηφία των απαντήσεων άπτονται του ταμείου. Το προσφερόμενο προϊόν, η θεατρική παράσταση, δεν καταφέρνει να προσελκύσει την προτίμηση του καταναλωτικού κοινού. Κι εδώ, στα πιθανά ερωτήματα, υπάρχουν οι αυτόματες και τυποποιημένες απαντήσεις. Οι

«εχθροί» είναι γνωστοί: το video, η οικονομική κρίση, τα πολλά θέατρα που λειτουργούν χωρίς ο μεγάλος αριθμός τους να διασφαλίζει ταυτόχρονα τη στοιχειώδη, έστω, ποιότητα.

Τα προβλήματα και οι απαντήσεις είναι κοινές για όλα ανεξαιρέτως τα μέλη της «μεγάλης θεατρικής οικογένειας». Άλλωστε το θέατρο είναι ΕΝΑ. Ή μήπως όχι;

Η τάση της τεχνητής άμβλυνσης των αντιθέσεων σε ολόκληρη την κοινωνία φαίνεται πως πέρασε και στο θεατρικό χώρο.

Εκείνοι κι εκείνοι

Η αντίθεση «εμπορικό θέατρο — ποιητικό θέατρο», που πάνω της

στηρίχτηκε τα τελευταία χρόνια η δημιουργία σημαντικού αριθμού θιάσων αναζήτησης, είναι φανερό πως πνέει τα λοίσθια. Ως τώρα η κάθε πλευρά διεκδικούσε τα δικά της όπλα, το δικό της κοινό, με δεδομένη, βέβαια, την απέχθεια αλλά και τη γοητεία που προκαλούσε η μία στην άλλη.

Ο διαχωρισμός στα μέσα, το αντικείμενο και την ιδεολογία ήταν — ή τουλάχιστον φαινόταν να είναι — σαφής. Όσπου κάποια στιγμή οι εμπορικοί περνούν στην επίθεση: οι σταρ καταλαμβάνουν την Επίδαυρο και τους άλλους ναούς της τέχνης, φορούν κοστούμια τον Αριστοφάνη και τους τραγικούς και συνεχίζουν τη διείσδυση στις αντιπαλές θέσεις. Αμέσως ακολουθεί η άλωση του ντε Φίλιππο, του Ο'Νηλ, του Σίλνερ και άλλων οχυρών του «θεάτρου ποιότητας». Οι ποιοτικοί στέκουν αμήχανοι στην αρχή και στη συνέχεια εξεγείρονται με ύβρεις αλλά και επικλήσεις προς τους αρμόδιους και υπεύθυνους του υπ. Πολιτισμού. Τι κι αν ήταν οι αρμόδιοι που άναψαν το πράσινο φως για την ανιερη επιμειξία, υλοποιώντας ταυτόχρονα και την κρατική πολιτική;

Κι ενώ το κοινό συνεπαρμένο αναμένει στους δέκτες του για την αιματηρή συνέχεια, ο χώρος βυθίζεται και πάλι στη σιωπή.

Χωρίς βαρβάρους

Τώρα η νέα ισορροπία είναι για όλους σχεδόν δεδομένη. Όλα στο θεατρικό χώρο τείνουν να μοιάζουν και ο συγχρωτισμός των μέχρι τώρα αντιθέσεων δε φαίνεται κανένα να ξενίζει. Μόνο ο χαμένος της αναμέτρησης στέκει ακόμα μουνδιασμένος και αμήχανος. Τα θεατρικά σχήματα, που συνεχίζουν να αναζητούν, συμπιέζονται ανάμεσα στα καλλιτεχνικά οράματα και το ρεαλισμό που πρέπει να επιδείξουν για την εξασφάλιση της επιβίωσής τους.

Πλέον ο μεγάλος κίνδυνος προέρχεται από την οικονομική εξουθένωση καθώς το κοινό αρχίζει να αδιαφορεί και ταυτόχρονα να αίρει την οικονομική στήριξη που παρείχε ως τώρα. Το κράτος προβάλλει ως ο μοναδικός σωτήρας, μέσω των επιχορηγήσεων του υπ. Πολιτισμού. Ο ασφυκτικός εναγκαλισμός του κράτους φαίνεται σαν η μόνη πιθανότητα εξασφάλισης της συνέχειας. Τα καλλιτεχνικά οράματα εκπίπτουν και οι λύσεις ανάγκης γίνονται κανόνας. Ο πανικός και η ανασφάλεια δεν αφήνουν και πολλά περιθώρια για σκέψεις πάνω στην πιθανότητα ύπαρξης άλλων διεξόδων, που να

μην καταργούν το καλλιτεχνικό όραμα.

Φυσικά δε λείπουν κι εκείνοι που προσπαθούν ν' ανταπεξέλθουν στη νέα κατάσταση, κάνοντας όμως χρήση κάποιων συνταγών που ως τώρα κατείχε ο χώρος της θεατρικής εμπορίας. Σημαντικά κείμενα της θεατρικής λογοτεχνίας εξορκίζουν τον εαυτό τους φορώντας ένα αλλοπρόσαλλο ένδυμα μεγάλου θαύματος. Και κάποιες φορές η απόπειρα επιτυγχάνει καθώς το κοινό συνωστιζεται μαγεμένο όχι τόσο από το έργο ή την «πρόταση» του θεάτρου, όσο από την επιτυχημένη και απαστράπτουσα μεταμπίηση.

Ακόμα κι εδώ όμως η ασάφεια κυριαρχεί: καλλιτέχνης εμπορευόμενος ή έμπορος καλλιτεχνίζων.

Ο μεγάλος ύπνος

Στην επιφάνεια των θεατρικών υδάτων δεν παρατηρείται καμιά αναταραχή. Τα παροδικά σκιρτήματα κάτω απ' αυτή χρησιμεύουν μόνο για να καταδείχνουν το μέγεθος της αταραξίας. Ο χώρος των καλλιτεχνών-δημιουργών (χωρίς εισαγωγικά) αποδιαρθρώνεται όλο και πιο πολύ. Ο μοναχισμός και η απομόνωση παγιώνονται. Πράγματα που σε άλλες περιόδους θα ξεσήκωναν αντιδράσεις και ζυμώσεις, τώρα ξεχνιούνται καθώς παρασέρνονται από την ταχύτητα της επικαιρότητας αλλά και την απάθεια.

Έτσι, ρυθμιστής της μοίρας για τη δουλειά των δημιουργών γίνεται, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, μια μερίδα των κριτικών που, με πρωτοφανή λεξιλαγνεία καταφέρνουν να αποκρύψουν την αμηχανία τους μπροστά σε θεατρικά εγχειρήματα που τους ξεπερνούν, κατακεραυνώνοντας ή εξυμνώντας κατά βούληση(ι). Είναι οι ίδιοι που, στηρίζοντας την πεποίθησή πως τα πάντα έχουν απαντηθεί, αυτοαναγορεύονται σε θεματοφύλακες της μιας και μόνης θεατρικής αλήθειας.

Νέες απαντήσεις σε παλιά ερωτήματα

Δεν είναι καινούργιο ότι η θεατρική κρίση (που υπάρχει όχι στα ταμεία και μόνο αλλά σε όλα τα επίπεδα του θεάτρου) είναι μέρος της συνολικής κρίσης της κοινωνίας.

Όμως η θεατρική πράξη εξακολουθεί να διατηρεί τη δική της μοναδικότητα. Τη μοναδικότητα της «κοινής ανάσας ηθοποιών και θεατών» σε χρόνο ενεστώτα και χώρο κοινό και, ακόμη, της συνενοχής στην τέλεσή της. Με βάση αυτή πρέπει να αναζητηθούν νέες απαντήσεις σε παλιά ερωτήματα που αφορούν την ίδια τη θεατρική τέχνη και τη δημιουργία μιας καινούριας γλώσσας.

Γιώργος ΜΑΚΡΗΣ

Η αληλη όγη της Μαρίας Ιορδανίδου

Μαρία Ιορδανίδου, στο δεύτερο μέρος της συνέντευξής της μιλά για τον άντρα της που «χάθηκε» στη Ρωσία μετά το 1936 και για τη θητεία της στη ρωσική πρεσβεία της Αθήνας την εποχή των σταλινικών εκκαθαρίσεων.

ΣΧΟΛΙΑΣΤΗΣ: Ποια ήταν η δράση του Ιορδανίδη ως εκπαιδευτικού στην Αθήνα;

Νέλλη Ιορδανίδου: Όταν ο Δελμούζος οργάνωσε τη Μαράσειο Παιδαγωγική Ακαδημία, ο πατέρας

μου ήταν διευθυντής του πρότυπου δημοτικού κι ήταν κι αυτός μέσα στα Μαρασειακά από τους πρωτοπόρους, που φυσικά κατά κάποιο τρόπο τον μέμφονται ότι αυτός πήρε στο λαιμό του το Δελμούζο. Αυτός

και κάποιος άλλος⁽¹⁾, δε θυμάμαι τ' όνομά του, επειδή ήταν κομμουνιστές. Η Ροζα Ιμβριώτη τότε ήταν με τον πατέρα μου και ο πατέρας μου προσηλύτισε τους Ιμβριώτηδες⁽²⁾ και η Ρόζα δίδασκε την Ιστορία του

Κορδάτου μέσα στο Μαράσειο, τότε ήταν και ο Βάρναλης και κυνηγήθηκε με τα Μαρασειακά. Μετά ήταν στην Αηδονοπούλου το σχολείο, παλαιά ήταν του Κωνσταντινίδη, κι εκεί διορίστηκε διευθυντής του αρρενα-

γωγείου. Εκεί ήταν παλιά η Καίτη Ζεύγου⁽³⁾ και ο Ταλαγάνης. Στο βιβλίο της «Με το Γιάννη Ζεύγο στο επαναστατικό κίνημα», (σελ. 50) αναφέρει πως ο Ιορδανίδης είχε οργανώσει κομματικούς πυρήνες στο σχολείο αυτό κι από κει φυσικά τον διώξαν. Έπειτα ήταν στον Εκπαιδευτικό Όμιλο, φυσικά από τους πρωτοστάτες, ως προοδευτικός άνθρωπος, όταν έγινε ο καβγάς και διαλύθηκε ο όμιλος.

■ Ποιος καβγάς έγινε;

Νέλλη Ιορδανίδου: Στον Εκπαιδευτικό Όμιλο υπήρχαν μέσα όλες οι ιδεολογίες, αλλά φυσικά οι κομμουνιστές, η αριστερή παράταξη, εννοούσε βέβαια να βάλει τις ιδέες της μέσα και έγινε ρήξη.

Γιάννης Ιορδανίδης: Ο πατέρας μου είχε μια έμμονη ιδέα με τη δημοτική, αλλά και με το συνδυασμό της δημοτικής με το επαναστατικό κίνημα. Άλλωστε, αυτή ήταν η διαφωνία με το Δελμούζο και τους κατέχοντες τα πράγματα στον Εκπαιδευτικό Όμιλο. Γι' αυτό και χώρισαν από τον Όμιλο. Η μεγάλη ομάδα των φανατικών δημοτικιστών, όπως ο Δελμούζος, δεν ήταν αριστεροί, δεν ήταν επαναστάτες και δεν το συνδυάζαν. Το πιστεύω τους ήταν η δημοτική και τίποτα άλλο. Γι' αυτό και ο Δελμούζος ύστερα δέχτηκε τη θέση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, που του έδωσε ο Μεταξάς.

■ Ποιο ήταν το συγγραφικό έργο του Ιορδανίδη;

Νέλλη Ιορδανίδου: Έγραψε δυο αναγνωστικά του Δημοτικού, που τα κυκλοφόρησε με άλλο όνομα, αλλιώς δεν τα ενέκριναν. Το ένα βγήκε με το όνομα του Αγγελόπουλου, το άλλο δε θυμάμαι, ίσως ήταν του Παπαδόπουλου. Επίσης έκανε και μεταφράσεις. Το 1918 μετέφρασε την παιδική χειροτεχνία του ΡΑΒΣΤ (Λάρνακα 1918) και το 1925 μετέφρασε αυτό το βιβλίο του Edouard Oertli, που σας ανέφερα (Η αρχή της εργασίας στο δημοτικό σχολείο). Το 1933 μετέφρασε και το κομμουνιστικό μανιφέστο, ύστερα από απόφαση του Πολιτικού Γραφείου.

Γιάννης Ιορδανίδης: Το 1927 είχε γίνει μια μετάφραση του Κορδάτου, αλλά τότε είχε πέσει σε δυσμένεια ο Κορδάτος, κι όπως μου 'λεγε ο πατέρας μου, σύμφωνα με το κόμμα, η μετάφραση είχε ορισμένα «λαθάρια».

■ Πότε μπήκε ο Ιορδανίδης στο κόμμα;

Μαρία Ιορδανίδου: Να σου πω. Ήμασταν στην οδό Λομβάρδου. Μπήκε, και σωστά μπήκε, από του Κωνσταντινίδη το σχολείο και πέρα, δηλαδή το 1924.

Το 1925 ήρθε ο Πάγκαλος, διαλύθηκαν όλα, κυνηγήθηκαν όλοι, άλλοι κρυφτήκανε, άλλοι ξέρω εγώ τι, κινηγήθηκε ο Ιορδάνης, κατόρθωσε τρύπωσε, ήταν και χαριτωμένος άνθρωπος. Με την καρδιά και τα κόλπα κατόρθωσε και τη γλίτωσε, μπήκε

Δημήτρης Γλινός

στον Πειραιά, τον προστάτεψε ο Κωνσταντινίδης. Ήταν ο Βενιζέλος και ο Σοφούλης στα πράματα, είχε τα μέσα ο Κωνσταντινίδης, προστάτεψε τον Ιορδάνη και μπήκε ο Ιορδάνης στη σχολή του Κωνσταντινίδη διευθυντής του αρρεναγωγείου. Και κρύφτηκε εκεί πέρα και μόλις μπήκε εκεί μέσα οργάνωσε τον πρώτο πυρήνα.

Ο Μάξιμος κρύφτηκε πολύ καιρό στο σπίτι μας και ο Κορδάτος κρυβόταν σε μας εκεί. Και ερχόταν τη νύχτα και μου χτυπούσε το τζάμι και του άνοιγα και κουβεντιάζαμε.

■ Τι θέση είχε ο Ιορδανίδης στο κόμμα;

Μαρία Ιορδανίδου: Μέλος ήταν. Κοινό μέλος του Κομμουνιστικού Κόμματος. Ύστερα τον έβαλαν υποψήφιο, έγιναν και εκλογές και το κόμμα τον έκανε υποψήφιο κάπου στον Υμηττό. Δεν έγινε τίποτα, δεν ήταν τίποτα ο Ιορδάνης.

■ Ποιοι έρχονταν και συζητούσαν στο σπίτι σας;

Μαρία Ιορδανίδου: Ο Ιμβριώτης, η Ρόζα, ο Δελμούζος, ο Θεοδωρίδης, ο Μάξιμος, ο Κορδάτος — μας στεφάνωσε κιόλας, ήταν κουμπάρος — ο Πορφυρογέννης, ο Παντελής Πουλιόπουλος. Ολόκληρο το κόμμα.

■ Ο Μάξιμος τι άνθρωπος ήταν;

Μαρία Ιορδανίδου: Πολύ έξυπνος, καλλιεργημένος άνθρωπος. Ολόκληρος δόθηκε στον κομμουνισμό. Έξω από το κόμμα δεν υπήρχε ο Μάξιμος, αλλά από καιρό σε καιρό κυμαίνονταν — φυσικά τότε ήταν μερδεμένα τα πράγματα — ανάμεσα στον Στάλιν και ενάντια στον Στάλιν. Από τη μια μεριά ο Μάξιμος ήταν τίμιος άνθρωπος και σωστός άνθρωπος, κι έβλεπε το στραβό που έκαμε ο Στάλιν και εκδηλωνόταν. Όλοι έπεφταν επάνω του, εναντίον του, τρόμαξε και τα γύριζε. Ο Ιορδανίδης ποτέ. Ήταν πάντα ενάντια στον Στάλιν. Πάντα. Όσο δε αφορά εμένα, ενώ μ' έβαλε κι έγινα βόδι κι άλογο στο σπίτι να δουλεύω και να κερδίζω το ψωμί του σπιτιού, ήταν έξω φρενών με τους Ρώσους κατά καιρούς, με τον Στάλιν για τη 5χρονα πλάνα. Γιατί με πέθαναν στη δουλειά. Με πέθαναν κυριολεκτικά στη δουλειά. Νύχτα ολόκληρη να εργάζομαι ως το πρωί, και το πρωί να εξακολουθώ να δουλεύω ως το βράδυ και πάλι την άλλη νύχτα ως το πρωί. Τότε ήταν οι Στοχάνοφκι κι έπαιρναν τα πολλά λεφτά. Εγώ ήμουν Στοχάνοφκα, αλλά λεφτά δεν πήρα ποτέ μου, τίποτα.

■ Οι σύντροφοι αυτοί είχαν σχέση με την Αριστερή Αντιπολίτευση; **Μαρία Ιορδανίδου:** Εγώ ξέρω ένα πράγμα, για τότε δε θυμάμαι, αλλά ξέρω, ο Ιορδάνης από μια αρχή ήταν ορθόδοξος, μέσα στη γραμμή του κόμματος, αυτό υποστήριζε πάντα, αυτός ήταν ο Ιορδάνης.

Γιάννης Ιορδανίδης: Ήταν ορθόδοξος, αλλά από τον κύκλο του και από τους προσωπικούς του φίλους οι περισσότεροι είχαν σχέση με την Αριστερή Αντιπολίτευση. Ο Γιασόπουλος, ο Κορδάτος ένα διάστημα, ο Σεραφείμ ο Μάξιμος ένα διάστημα, ο Παντελής κυρίως ο Πουλιόπουλος.

Νέλλη Ιορδανίδου: Κοιτάξτε, ο πατέρας μου ήταν ορθόδοξος, αλλά όταν έβλεπε κάτι που δεν του φαινόταν σωστό, το φώναζε. Άλλο είναι η ταμπέλα που σου κολλάνε και άλλο είναι τι λες εσύ ο ίδιος. Το ότι εκφράστηκε έτσι μια φορά, επειδή το θεωρούσε δίκαιο, δε θα πει ότι είσαι αντιπολίτευση. Ό,τι μιλούσε, μιλούσε δηλαδή, δε φοβόταν να πει τη γνώμη του. Αργότερα, επί κατοχής, ο Πετσόπουλος μου είχε πει μια φορά: «Ο πατέρας σου ξέρεις τι μου είχε πει; Ότι να ξέρεις ότι εσύ κι εγώ, πάντα, ό,τι και να γίνει, και να επιβληθεί το καθεστώς για το οποίο πολεμάμε, πάντα θα ασκούμε κριτική».

Βέβαια, ήταν άνθρωπος που μιλούσε. Δεν μπορούσε να ακουούθεται εκείνη τη γραμμή «σου, αυτό δε λέγεται». Αυτό δεν το μπορούσε και γι' αυτό και θα τον έφαγαν έξω, οπωσδήποτε.

■ Γιατί πήγε στη Ρωσία;

Μαρία Ιορδανίδου: Το 1935 έφυγε. Γιατί τον κυνηγούσαν εδώ, τίποτ' άλλο. Αυτός ήθελε να πάει για πάντα. Ήθελε να πάει στη Ρωσία, τον ενδιέφερε να διδάξει εκεί. Αυτό ήθελε. Πήραμε δύο γράμματα, ύστερα εξαφανίστηκε. Εγώ δεν ήξερα τίποτα.

■ Μας είπατε ότι ο Ιορδανίδης ήταν μεν πιστός στη γραμμή, αλλά ήταν από τη φύση του αντιδογματικός. Ότι δε δίσταζε να κάνει κριτική όταν έβλεπε κάτι που δεν έκρινε σωστό. Έχετε καθόλου υπόψη σας ποια μπορεί να είναι τα αίτια της εκκαθάρισής του;

Νέλλη Ιορδανίδου: Εμείς μικροί ήμασταν, αλλά υπάρχουν κάτι ενδείξεις, κάτι μικροπράγματα. Κάτι που ακούστηκε από ανθρώπους πού ήταν στην Οδησό, ή δεν ξέρω πού διάσκακε. Ότι κάποιοι κακοφέρθηκαν σε γυναίκα κι αυτός είπε «τι κατάσταση είναι αυτή, γι' αυτό πολεμήσαμε;». Κάτι τέτοιο και ότι αυτή ήταν η αφορμή που τον πιάσανε. Δεν ξέρουμε λεπτομέρειες.

Γιάννης Ιορδανίδης: Πολύ παλιότερα ο Ελευθερουδάκης ο εκδότης (στον οποίο ο πατέρας μου είχε δουλέψει για την Εγκυκλοπαίδεια, μαζί με το Βάρναλη και άλλους) μου είχε πει: «Ο πατέρας σου πάντα άμυαλος ήταν, γιατί δεν ήξερε να βουλώνει

Ο ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ

Ο Εκπαιδευτικός Όμιλος ιδρύθηκε το 1910. Ανήκε στο Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Εργατικής Παιδείας. Μέσα στον Εκπαιδευτικό Όμιλο υπήρχαν διάφορες τάσεις, από εθνικιστές (Δραγούμης, Μαβίλης), έως φιλελεύθερους και σοσιαλιστές (Σκληρός). Η αριστερή παράταξη δημιουργήθηκε το 1926 και έβγαζε το περιοδικό «Αναγέννηση», με εκδότη το Γλινό. Στη Συντακτική Επιτροπή ανήκαν, μεταξύ άλλων, ο Ιορδανίδης, ο Βάρναλης, οι Ιμβριώτηδες και ο Γιάννης Ζεύγος. Το 1927 έγινε ρήξη μέσα στη Διοικητική Επιτροπή του Εκπαιδευτικού Ομίλου γύρω από την αναθεώρηση των προγραμματικών του αρχών, και ειδικότερα για την ταξική φύση της παιδείας και για την ανάγκη της διδασκαλίας των θρησκευτικών. Επικράτησαν οι προοδευτικές απόψεις. Για τις απόψεις της αριστερής παράταξης, βλέπε τη Διακήρυξη της στο τεύχος 11-12 της Αναγέννησης (1927).

το στόμα του, πέταγε βαριές κουζέντες, κι αυτό τον έφαγε». Ο Ελευθερουδάκης είχε διασυνδέσεις, ήταν πάντα ενημερωμένος, ήταν κάπως από κάθε πέτρα. Ήταν δεξιάς και από δεξιά σκοπιά τα έβλεπε και μου λέει: «Τι δουλειά είχε με τους Ισπανούς;»

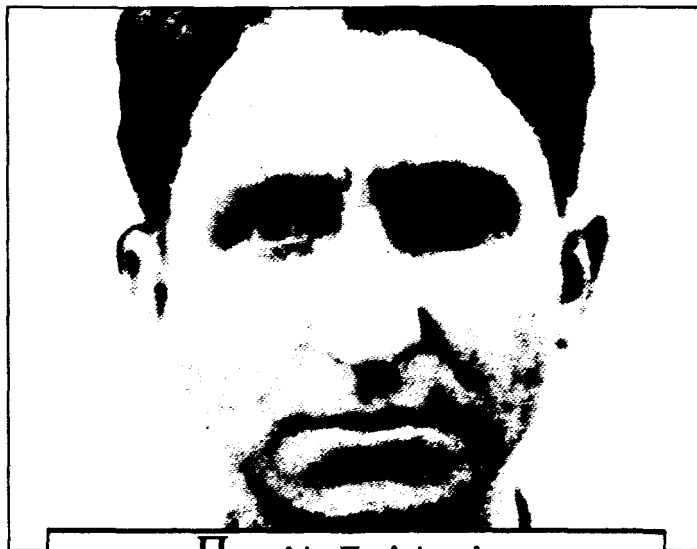
Αργότερα και εντελώς άσχετα έμαθα ότι είχε γίνει μια μεγάλη κίνηση γύρω στα 1938-1939 από Ισπανούς και Γερμανούς φυγάδες πρόσφυγες, οι οποίοι είχαν κάνει κάποια διαμαρτυρία μαζική για κάποιο θέμα, που αφορούσε την εγκατάλειψη της Ισπανίας και την αποδοχή του αποκλεισμού από τη Ρωσία. Ουσιαστικά ο αποκλεισμός έγινε για να μην πάνε στους Δημοκρατικούς, ενώ στον Φράνκο πήγαιναν εφόδια, και Γερμανοί και Ιταλοί, στρατός και όπλα. Κι είχε γίνει κάποια διαμαρτυρία. Εγώ τα συσχέτισα αργότερα.

■ Κυρία Ιορδανίδου, θα θέλατε να μας μιλήσετε για τη δουλειά σας στη Σοβιετική Πρεσβεία;

Μαρία ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Γέννησα το Γιάννη το Σεπτέμβριο του 1924. Αμέσως έγινε ανάγκη να πάω στην πρεσβεία να δουλέψω, δεν είχαμε να φάμε. Και μπήκα και έπιασα δουλειά. Όταν ο Γιάννης έγινε 6 μηνών μπήκα στην πρεσβεία, την άνοιξη του 1925. Και δούλεψα ώσπου έγινε του Πάγκαλου η δικτατορία, μας κυνήγησαν, κρύφτηκα εγώ, έπαψα να δουλεύω. Γέννησα τη Νέλλη και κάθισα ένα χρόνο στο σπίτι. Αυτός ήταν ο χρόνος, το θυμάμαι σε όλη μου τη ζωή. Πρώτη φορά που κάθισα να κοιτάξω το παιδί μου. Και ευχαρίστησα. Τη μεγάλωσα εγώ τη Νέλλη. Τον πρώτο χρόνο, που ήταν πολύ μωρό, ήμουν εγώ μέσα στο σπίτι. Άνοιξη του 1927 και τον Απρίλη του 1928 μπήκα πάλι στην πρεσβεία.

■ Ποια ήταν η δουλειά σας στην πρεσβεία;

Μαρία ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Δούλεψα απάνω από τις δυνάμεις μου. Μου ανέθεσαν το Tass. Εγώ δεν ήξερα. Ότι μπορούσα έκανα. Από καιρό σε καιρό έστελναν κανένα διευθυντή κι εγώ κοντά του μάθαινα. Έφτιαχνα δηλαδή το δελτίο των ειδήσεων. Διάβαζα τους τίτλους των εφημερίδων στον πρέσβη. Πρεσβευτές είχαμε πολύ καλούς. Είχαμε τον Ουστίνοφ, τον Πατιόμκιν. Αυτοί όλοι ήξεραν καλά τη δουλειά τους και τους μετέφραζα από την εφημερίδα. Αλλά είχα και πολλή άλλη δουλειά. Ήμουν Jack of all Trades. Τότε είχε αρχίσει να πέφτει το επίπεδο των Ρώσων διπλωματών. Από το πάστρευε-πάστρευε είχαν μείνει σκάρτα. Δεν ήξεραν γαλλικά. Έστελναν πρώτο γραμματέα σε μια ξένη χώρα, που δεν ξέρει γαλλικά. Δεν πειράζει, είναι η Μαρία η Νικολάγεβνα εκεί. Μου τον στέλνανε. Όλο το γραφείο του πρώτου γραμματέα μετακόμιζε στο δικό μου. Είχα ένα συρτάρι που ήταν μέσα όλες οι καρτέλες του δι-

Παντελής Πουλιόπουλος

πλωματικού σώματος. Εγώ είχα όλα τα καθήκοντα του πρώτου γραμματέα στην καθημερινή δουλειά μέσα. Εγώ έκανα όλη την αλληλογραφία με το Υπουργείο Εξωτερικών και με το εξωτερικό. Δεν ήξερε κανείς γαλλικά. Μόνο εγώ και ο Νομικός Σύμβουλος της Πρεσβείας, ο Λαμπρινίδης, κανείς άλλος.

■ Τι μαθαίνατε τότε για τις δίκες της Μόσχας;

Μαρία ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Ότι μάθαμε, τα μάθαμε από τις ελληνικές εφημερίδες. Θυμάμαι, την ημέρα που είχαν τη φωτογραφία του Γιαγκόδα⁽⁴⁾ στις ελληνικές εφημερίδες, τους είπα: «Και τώρα, τι γίνεται; Αν είναι ο Γιαγκόδας προβοκάτορας, τότε είστε κι εσείς προβοκάτορες!»

Νέλλη ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Αυτοί έρχονταν όλοι εκεί, δέχονταν να δουν τη μάμα, και προσπαθούσαν από τις φωτογραφίες και τις ελληνικές εφημερίδες να ψαρέψουν να δουν τι γίνεται.

Μαρία ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Ένα μεγάλο πράμα αφήσαμε απέξω. Πώς το έσκασε στο εξωτερικό ο πρώτος γραμματέας της Πρεσβείας, ο Μπαρμίν⁽⁵⁾. Ο Αλεξάντερ Μπαρμίν

ήταν εξαιρετικά έξυπνος άνθρωπος και νέος και ωραίο παλικάρι. Αυτός ήταν από 17 χρονών στο κόμμα στη Ρωσία, από τη νεολαία, την Κομσομόλ. Κι έμεινε εκεί, σπούδασε στη Βαγένια Ακαντέμια, τη Στρατιωτική Ακαδημία. Είχε δασκάλους όλους τους μεγάλους στρατηγούς, τον Ζούκοφ, τον Γιακίρ. Τελείωσε από εκεί και δεν ήθελε να πάει στρατιωτικός. Τραβήχτηκε στο πολιτικό, τον έστειλαν γραμματέα στην Ελλάδα. Γαλλικά δεν ήξερε. Τότε λένε, προσκολλησού στην Ιορδανίδου και δε θα πέσεις έξω. Εγώ τον περιέλαβα και έγραφα όλη του την αλληλογραφία και τον καθοδηγούσα από την παλιά μου πείρα που είχα μέσα εκεί πέρα. Μια μέρα — τότε ήταν φοβερό πράμα η τρομοκρατία του Στάλιν — έρχεται και μου λέει: «Είμαστε καλεσμένοι στη Λιλικά Νάκου, το βράδυ. Θα 'ρθω να σε πάρω στο Ελληνικό να σε πάω». Πήγαμε, φάγαμε εκεί πέρα, κουβεντιάσαμε και μ' έφερε πίσω. Την άλλη μέρα, η ώρα 6 το πρωί ένα τηλέφωνο. Τι είναι; Ο Μπαρμίν. Ότι είναι άρρωστος και δε θα μπορέσει να έρθει στο γραφείο, να πάω νωρίς και να φροντίσω να προσκαλέσω το γιατρό της πρε-

σβείας, τον Αποστολόπουλο, για να είναι εκεί το πρωί στις 9 να τον κοιτάξει. Θα 'ρθει κι αυτός. Καλά. Σηκώθηκα εγώ πρωί πρωί, πήρα τηλέφωνο. Τα κανόνισα με τον Αποστολόπουλο, πήγα στην Αθήνα και στο τέλος έρχεται ο Μπαρμίν. Και σε λίγο έρχονται δύο άγνωστοι άνθρωποι να δουν τον Μπαρμίν. Ωραία. Τους βάζει μέσα ο θυρωρός. Τους δέχτηκε ο Μπαρμίν. Κλείνει την πόρτα του και μου λέει εμένα, πήγαινε στο σαλόνι, πάρε τον Αποστολόπουλο και πιάσε την κουβέντα μαζί του, ώσπου να τελειώσω μ' αυτούς για να με κοιτάξει. Τους παίρνω εγώ και πάμε και καθόμαστε μέσα. Κουβέντα κουβέντα οι άνθρωποι δεν μπορούσαν πια να κάτσουν, σηκώθηκαν κι έφυγαν. «Τι γίνεται;» «Δεν τελείωσε ακόμα». Πάει ο θυρωρός, χτυπάει, χτυπάει την πόρτα, δεν ανοίγει. Ανοίγει, άδαιο. Τι έγινε. Έφυγε ο Μπαρμίν. Πού έφυγε; Ο Μπαρμίν δεν ξαναφάνηκε. Με φωνάζουν εμένα. «Τι ξέρεις;» «Εγώ τι ξέρω, μου 'πε να καθομαι μέσα με τον Αποστολόπουλο κι εγώ καθόμουν, και αυτός είχε φύγει». Να μη σ' τα πολυλογώ. Εκείνο τον καιρό είχαμε σαν πολύ κακό, κακό και διεφθαρμένο την G.P.U. Ο Forin. Ο Forin άρχισε τη δράση του να ψάχνει να βρει ποιοι βοήθησαν τον Μπαρμίν να φύγει. Πολεμούσε να βρει σε ποιον να τα φορτώσει. Τέλος πάντων, πέρασε κάμποσος καιρός έτσι και σε λίγο έσκασε το μπλόκι. Άρχισαν να πιάνουν τον ένα, να πιάνουν τον άλλο, να διώχνουν όλους. Στην πρεσβεία γενική αλλαγή. Βγάζουν κι εμένα.

Νέλλη ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Δεν ήταν μόνο αυτό, ήταν και το θέμα του πατέρα μου. Τον είχαν εκτελέσει εν τω μεταξύ, το 1938-1939.

Μαρία ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Εγώ δεν ήξερα τίποτα.

Νέλλη ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ: Τους πάντες υποψιάζονταν, όχι μόνο εμένα. Μετά είχαν απολύσει όλους τους Έλληνες μέχρι κλητήρες, σοφέρ. Η μάμα ήταν η τελευταία, μαζί με το νομικό σύμβουλο, και δεν έμεινε μέσα ρουθούνι Έλληνα παραμονές του πολέμου.

Ρίκη Βαν ΜΠΟΥΣΧΟΤΕΝ

Γιάννης Ζεύγος

(1) Καθηγητές στη Μαρσάλο Παιδαγωγική Ακαδημία ήταν τότε, μεταξύ άλλων, ο Κ. Βάρναλης, ο Δημ. Γληνός, η Ρόζα Ιμβριώτη.

(2) Βλέπε άρθρο του Ιμβριώτη στην Αυγή, Απρίλιος 1967. «Πώς προσυλητίστηκα στον κομμουνισμό».

(3) Και η Καίτη Ζεύγου προσυλητίστηκε στον κομμουνισμό από τον Ιορδανίδη και ιδιαίτερα με τη Νεοελληνική Πολιτική Ιστορία του Κορδάτου (Κ. Ζεύγου). «Με τον Γιάννη Ζεύγου στο επαναστατικό κίνημα», σελ. 42).

(4) Γιαγκόντα, ο πανίσχυρος ηγέτης της Ογκεπεού, αντικαταστάθηκε απ' τον Στάλιν το 1936 με τον Γιάζοφ, και «εκκαθαρίστηκε» στη δική του «τροτσκιστικού κέντρου» το Μάρτιο του 1938 δίπλα στον Ρύκοφ, τον Μπουχάριν, τον Κρεστίνσκι και τον Ρακόφσκι.

(5) Ο Alexander Barmin έγραψε την αυτοβιογραφία του, με τίτλο: One Who Survived. The life story of a Russian under the Soviets. N. York 1945. Πέθανε πρόσφατα.